

ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด

นางสาวเสาวภาคย์ ทวีสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยา

คณะจิตวิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

PSYCHOLOGICAL EXPERIENCE OF FLOOD SURVIVORS IN RESILIENT COMMUNITY:
A CASE STUDY OF PAKKRET MUNICIPALITY

Miss Saowaphak Thaweek

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Psychology
Faculty of Psychology
Chulalongkorn University
Academic Year 2012
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชน
	เข้มแข็ง: กรณีศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด
โดย	นางสาวเสาวภาคย์ ทวีสุข
สาขาวิชา	จิตวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์

คณะจิตวิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะจิตวิทยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณางค์ มณีศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กวรรณิการ์ นลราชสุวัจน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กุลยา พิธิษฐ์สังฆการ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา)

5378357738: MAJOR PSYCHOLOGY

KEYWORDS: PSYCHOLOGICAL EXPERIENCE / FLOOD SURVIVORS

SAOWAPHAKTHAWEESUK: PSYCHOLOGICAL EXPERIENCE OF FLOOD SURVIVORS IN RESILIENT COMMUNITY: A CASE STUDY OF PAKKRET MUNICIPALITY. ADVISOR: NATTASUDA TEAPHAN, Ph.D., 201 pp.

This study aimed to examine psychological experience of flood survivors in a resilient community, Pakkret Municipality. A Phenomenological Qualitative Research method was employed. Data were collected by in-depth interviews with 10 flood survivors who participated in and helped the community during the flood crisis. Findings indicated that psychological experience of the key informants could be divided into 4 themes as follows:

- 1) Way of living: The perceptions of community living and the willingness to help.
- 2) Dedication to the community: The good will in supporting the community and the participation in flood prevention effort.
- 3) Encountering the difficulties: Facing the difficulties and accepting them.
- 4) Happiness among the difficulties: Seeing the positivity that happened in the community, feeling delighted to be a part of the community and obtaining resources in coping with these difficulties.

These research findings could be applied to better understand the psychological experience of flood survivors in resilient communities and to highlight the value of cooperation in overcoming flood difficulties. In addition, these findings could be applied to counseling to assist clients to realize the value in sharing the difficulties with those surrounding them.

Field of Study: .....Psychology..... Student's Signature .....

Academic Year: .....2012..... Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จขึ้นไม่ได้หากขาดความอนุเคราะห์จากอาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังคอยกระตุ้น เอาใจใส่และให้กำลังใจ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกมีความอบอุ่นใจและมีกำลังใจในการเอาชนะความยากลำบากทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.โสริช โปธิแก้ว ครูผู้ซึ่งถ่ายทอดความเข้าใจในโลกและชีวิตให้แก่ข้าพเจ้า เป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม และเป็นแสงสว่างในหัวใจของข้าพเจ้าเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ สุภาพรรณ โคตรจรัส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กวรรณิการ์ นลราชสุวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ตัญคำภีร์ อาจารย์ ดร.กฤษยา พิธิษฐ์สังฆการ ครูผู้สอนให้ศิษย์เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ทางด้านจิตวิทยาการปรึกษา และมอบความเมตตาแก่ข้าพเจ้า ทุกความห่วงใย ทูกรอยยิ้มเป็นดั่งกำลังใจให้ข้าพเจ้าตลอดมา และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา ผู้ซึ่งเปี่ยมด้วยความกรุณา ให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณกาญจนา วิไลรัตน์ และคุณสุดฤทัย มุขยวงศา ผู้ที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือในการแนะนำผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนติดต่อประสานงานให้ผู้วิจัยเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ จิตวิทยาการปรึกษา รุ่น 26 กัลยาณมิตรของข้าพเจ้า ที่คอยร่วมเดินทางเคียงข้างกันตลอดมา และขอบคุณพี่น้องจิตวิทยาการปรึกษา ที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

ขอบคุณ คุณวีดาร์ตน์ ถาวรเจริญสุขโข ผู้ที่อยู่เบื้องหลังก้าวแห่งความสำเร็จในครั้งนี้ โดยเป็นทั้งร่างกาย แรงใจ และยื่นหยัดอดทนที่จะร่วมฝ่าฟันความยากลำบากไปพร้อมกับข้าพเจ้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ หากปราศจากชาวเทศบาลนครปากเกร็ดที่เสียสละเวลา เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัวที่สำคัญและเป็นประโยชน์แก่ข้าพเจ้า

เหนือสิ่งอื่นใด ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณความรักจากพ่อแม่ และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ผู้ให้ความรัก ส่งเสริมการศึกษา เป็นกำลังใจตลอดจนเกื้อหนุนให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศให้แด่พระคุณพ่อพระคุณแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับภัยพิบัติ.....	7
อุทกภัยในประเทศไทยและสรุปสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ.2554.....	14
ชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดกับสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ.2554.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะจิตใจของผู้ประสบภัย.....	31
แนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์นิยม.....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
การเตรียมตัวก่อนการเก็บข้อมูล.....	62
การศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล.....	77

จริยธรรมในการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล.....	78
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล.....	80
วิถีในการดำเนินชีวิต.....	88
การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน.....	95
การเผชิญความยากลำบาก.....	106
ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก.....	115
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	120
สรุปผลการวิจัย.....	120
อภิปรายผล.....	123
ข้อเสนอแนะ.....	135
รายการอ้างอิง.....	138
ภาคผนวก.....	148
ภาคผนวก ก ใบรับรองการวิจัย.....	149
ภาคผนวก ข รายละเอียดเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย.....	152
ภาคผนวก ค ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลและตัวอย่างการสัมภาษณ์.....	177
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	201

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำแนกตามรายบุคคล.....	68
2 วันที่ทำการสัมภาษณ์ ระยะเวลา และสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย.....	75
3 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1.....	170
4 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2.....	183
5 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3.....	186
6 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4.....	188
7 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5.....	190
8 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6.....	192
9 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7.....	194
10 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8.....	196
11 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9.....	198
12 ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10.....	199

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงอาณาเขตของเทศบาลนครปากเกร็ด.....	69
2	แผนที่ชุมชนที่เข้าเก็บข้อมูลจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล.....	72
3	ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง.....	87

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาอุทกภัยใน พ.ศ. 2554 นับเป็นอุทกภัยรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างฤดูมรสุมในประเทศไทย เกิดผลกระทบต่อบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำโขง เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคมและสิ้นสุดเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 แต่การฟื้นฟูยังมีต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อุทกภัยครั้งนี้ถูกจัดให้เป็นภัยพิบัติครั้งสร้างความเสียหายมากที่สุด และถูกกล่าวขานว่าเป็น "อุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดทั้งในแง่ของปริมาณน้ำและจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ" ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายมากมาย (พินิจ จันทร, บัณฑิต ไซบุญเรือง, สมจินตนา พูลนาค, ดวงพรรณ เอี่ยมจ้อย, และสุรเชษ สกุลเชื้อ, 2554) มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย) รวมทั้งสิ้น 64 จังหวัด สร้างความสูญเสียอย่างมากแก่ประชาชนและระบบเศรษฐกิจ ทั้งบ้านเรือนทรัพย์สิน ไร่นา โรงงาน เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆ (กรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2554)

จากวิกฤตอุทกภัยที่เกิดขึ้นได้ขยายลูกกลมไปหลายจังหวัดของประเทศ ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง จำเป็นต้องอพยพผู้คนในหลายจังหวัดไปอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย และมีประชาชนจำนวนมากจะต้องอยู่กับสถานการณ์น้ำท่วมขังไม่น้อยกว่า 2-3 เดือน ทำให้มีผลต่อสุขภาพจิตของประชาชนที่ประสบภัย ทั้งนี้ กรมสุขภาพจิต (2554) ดำเนินการเยียวยาผู้ประสบภัยน้ำท่วม พบว่า จากรายงานการประเมินปัญหาสุขภาพจิตของกลุ่มผู้ประสบภัยในศูนย์พักพิงและผู้ประสบภัยที่ติดตามบ้านเรือนและชุมชนนอกศูนย์พักพิง โดยทำการประเมินคัดกรองกลุ่มเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต ได้แก่ ผู้ป่วยจิตเวชเดิม ผู้เคยใช้สารเสพติด ผู้สูงอายุ ผู้ที่พิการและเจ็บป่วยเรื้อรัง ครอบครัวผู้สูญเสียชีวิต และผู้ที่ประสงค์ขอรับบริการด้านสุขภาพจิต ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ประสบภัย จำนวนทั้งสิ้น 37 จังหวัด ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง 18 พฤศจิกายน 2554 จำนวน 119,763 ราย พบเครียดสูงร้อยละ 5.65 ซึมเศร้าร้อยละ 7.04 เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายร้อยละ 1.22 ต้องติดตามดูแลพิเศษร้อยละ 1.99 และการให้ยาทางจิตร้อยละ 5.88 และจากการออกหน่วยบริการด้านสุขภาพจิต ณ ศูนย์พักพิง 17 แห่ง ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชลบุรี นนทบุรี ปทุมธานี ชัยนาท นครปฐม และนครสวรรค์ ปัญหาสุขภาพจิตที่พบ ได้แก่ เครียด นอนไม่หลับ

หัวใจ ซึมเศร้า และคิดฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ยังพบผู้ป่วยจิตเวชชานา และผู้ติดสุราที่มีอาการทางจิตจากการอดสุรา นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ประสบภัยและสูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ และสูญเสียรายได้ (กรมสุขภาพจิต, 2554)

เหตุการณ์อุทกภัยครั้งนี้ถือว่าร้ายแรงที่สุดในรอบ 50 ปี ในระยะวิกฤตที่มีทั้งความกดดัน ความเครียด ปัญหาขาดแคลน ปัญหาโรคที่มากับน้ำท่วมและปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนมีเพิ่มขึ้นในช่วงที่ประสบอุทกภัย (พินิจ จันทร และคณะ, 2554) ซึ่งจากเหตุการณ์อุทกภัยในครั้งนี้ นั้น ผู้ประสบอุทกภัยต่างเกิดความเครียด ความกดดัน บางรายไม่สามารถอพยพออกมาได้ต้องรอรับความช่วยเหลือ บางรายเป็นห่วงที่อยู่อาศัยจึงไม่ยอมอพยพออก บางรายไม่อาจทนรับกับสภาพที่เกิดขึ้น ทำให้ปรับตัวไม่ได้ จำเป็นต้องย้ายที่อยู่อาศัย หลายคนที่เจอเหตุการณ์แล้วปรับตัวไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา (กองบรรณาธิการ ประชาชาติธุรกิจ มติชน ข่าวสด, 2554) ซึ่งในภาวะที่ไม่สมดุลทางจิตใจที่บุคคลไม่สามารถจัดการได้ เป็นปฏิกิริยาต่อสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ผู้สูญเสียเผชิญกับอุปสรรคในชีวิตซึ่งลำบากเกินกว่าจะเอาชนะได้ เกิดความสับสนและไม่มั่นคงเป็นเวลานาน แม้จะใช้ความพยายามแล้ว ก็ไม่สามารถผ่านพ้นปัญหานั้นได้ ถือเป็นวิกฤตทางจิตใจของผู้ที่ประสบเหตุการณ์เสียหายร้ายแรงนั้น (Caplan, 1961 อ้างถึงใน Pruet & Brown, 1990) ส่งผลกระทบต่อจิตใจต่อผู้ที่ประสบเหตุการณ์อาจทำให้มีอาการ Post-traumatic Stress Disorders (PTSD) หรือภาวะสะเทือนใจอย่างรุนแรงตามที่ DSM-IV กล่าวว่า ความสะเทือนใจอย่างรุนแรง (PTSD) เป็นอาการที่เกิดจากการเผชิญเหตุการณ์ที่มีความรุนแรง โดยตรงต่อประสบการณ์ส่วนบุคคล (American Psychological Association, 1994) ซึ่งภาวะสะเทือนใจอย่างรุนแรง (PTSD) เป็นปฏิกิริยาความเครียดที่พบบ่อยหลังเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ (Alexander, 2005) อาการซึมเศร้าและอาการในกลุ่มของความผิดปกติจากความวิตกกังวลในรูปแบบต่างๆอันเนื่องมาจากระดับความเครียดที่สูงซึ่งเกิดขณะที่บุคคลเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่ตนประเมินว่าเป็นอันตราย คุกคามต่อชีวิตและความเป็นอยู่ ยิ่งหากเหตุการณ์นั้นมีความรุนแรงและก่อให้เกิดความสูญเสียมากเท่าไร ระดับความเครียดก็ยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น ความเครียดดังกล่าวกดดันให้บุคคลต้องปรับตัวทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์และเผชิญกับผลลัพธ์ที่เกิดตามมาได้ (Lazarus & Folkman, 1984) จากผลกระทบของมหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนอย่างหนัก แม้เหตุการณ์อุทกภัยจะส่งผลกระทบต่อบุคคลทุกเพศทุกวัย แต่มีได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทุกคนในลักษณะเดียวกัน

ในท่ามกลางภัยพิบัติอุทกภัยครั้งใหญ่นี้ แม้จะนำมาซึ่งภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบและความเดือดร้อนต่อการดำเนินชีวิตและจิตใจของประชาชนเป็นอย่างมากแต่ก็ยังมีชุมชนที่สามารถ

พื้นผิววิกฤตนี้มาได้ ซึ่งจากเหตุการณ์อุทกภัยที่ผ่านมา เทศบาลนครปากเกร็ดได้แสดงให้เห็นถึงพลังชุมชนที่เข้มแข็งที่สามารถผ่านวิกฤตน้ำท่วมมาได้ด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้พื้นที่จะอยู่ในจุดเสี่ยงภัย แต่คนในชุมชนก็ร่วมกันต่อสู้ผ่านพื้นวิกฤตอุทกภัยมาได้ ทั้งช่วยกันออกกระสอบทราย วางแนวกระสอบจัดชุดลาดตระเวน แจ่งข่าวสารทางหอกระจายข่าว ร่วมมือร่วมกันป้องกันชุมชนอย่างเต็มที่ ซึ่งสามารถป้องกันได้ถึงร้อยละ 90 ของพื้นที่ สิ่งสำคัญที่เห็นได้อย่างเด่นชัดของความสำเร็จในการป้องกันน้ำจากสถานการณ์อุทกภัยที่ผ่านมา ประการแรกเป็นผลมาจากภาวะผู้นำของท้องถิ่นที่มีประสบการณ์อยู่กับน้ำมาตลอด ทำให้วิเคราะห์และตัดสินใจจากข้อมูลที่ต้องการ ทำให้แก้ปัญหาได้สำเร็จ และมีการเตรียมพร้อมทั้งบุคลากรและเครื่องจักรประการที่สองคือ ความร่วมมือจากมวลชนในพื้นที่ ซึ่งไม่สามารถสร้างได้ในระยะเวลาอันสั้นแต่ด้วยนโยบายที่จัดให้มีการประชุมประจำเดือนกับผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดหลายปี ทำให้ได้รับความร่วมมือจากมวลชนด้วยดี และประการสุดท้ายคือ การรับข้อมูลข่าวสาร และกระจายข้อมูลอย่างถูกต้องและทั่วถึงแก่คนในชุมชน (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด, 2554) ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้เป็นปัจจัยทางสังคมที่ช่วยให้เกิดความสำเร็จขึ้นได้ ซึ่งความสำเร็จในครั้งนี้ ถือเป็นผลสัมฤทธิ์ของความรัก ความสามัคคี ความเสียสละ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ชุมชน อาสาสมัคร และประชาชนชาวปากเกร็ด จนเป็นที่ชื่นชมและปรากฏให้เห็นในช่วงวิกฤตที่ผ่านมา ถือได้ว่าเป็นชุมชนเข้มแข็งที่สามารถปรับตัวต่อภาวะวิกฤตและดำเนินการตามภารกิจของชุมชนร่วมกันได้ดี สะท้อนให้เห็นถึงความผูกพัน ความสามัคคี มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในยามทุกข์ยากความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน

จากสถานการณ์ของเทศบาลนครปากเกร็ด จะเห็นได้ว่าพลังชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง เป็นพลังที่สามารถช่วยให้คนในชุมชนก้าวผ่านปัญหาอุปสรรคความยากลำบากต่างๆที่เข้ามาในชีวิตหรือในชุมชนได้และในขณะเดียวกันจะเป็นพลังที่จะช่วยให้เกิดกำลังใจมีความมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยดึงให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ซึ่งพลังของชุมชนนั้นย่อมเกิดจากพลังของคนในชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญที่สร้างความเข้มแข็งในชุมชนเพิ่มมากขึ้นได้ คนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤต หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ประสบภัยโดยตรงนั้นสามารถเผชิญวิกฤตของชีวิตได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งในระยะวิกฤต คนเราต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความสงบทางใจ โอกาสในการดึงความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนให้กลับคืนมา หลีกเลียงจากความรู้สึกตกเป็นเหยื่อของเหตุการณ์ แต่เป็นผู้ร่วมกอบกู้วิกฤต ได้ร่วมแรงร่วมใจกันฝ่าวิกฤตร่วมกันอย่างมีความหวัง (กรมสุขภาพจิต, 2554) ก็จะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญให้รอดพ้น

และสามารถฟื้นฝ่าวิกฤตฟื้นตัวได้รวดเร็ว เป็นพลังที่จะต่อสู้กับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีกทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน

ภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ รวมทั้งอุทกภัย เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาที่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่ต้องผันแปรอยู่เสมอ ไม่มีมนุษย์คนใดสามารถที่จะหยุดยั้งธรรมชาติได้ เพราะมนุษย์คือส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ดังนั้นมนุษย์ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับสิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของเรา อย่างรู้เท่าทันอย่างมีสติ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต สิ่งสำคัญที่มนุษย์พอจะทำได้ก็คือ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อที่เราจะได้ทุกข์น้อยลง หรือจนกระทั่งมีความสุขได้ในสภาวะน้ำท่วม หรือถ้าหากท่วมนานเราก็สามารถอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน หรืออาจจะเป็นการรับมือกับสภาวะน้ำท่วมต่อไป (พายุ มหาวายุพล, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับความสนใจของผู้วิจัยที่ต้องการศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย ในมิติทางด้านจิตใจของผู้ที่เรียนรู้ที่จะอยู่กับน้ำท่วมอย่างเข้าใจ เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความยืดหยุ่นปรับตัว หรือเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจในการเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบากในชีวิตจนสามารถผ่านไปได้ ดังเช่นชาวเทศบาลนครปากเกร็ด ที่มีการปรับตัว เรียนรู้ เข้าใจ แก้ปัญหา ร่วมมือกันฟื้นฝ่าวิกฤตน้ำท่วม เพื่อให้คนทั่วไปได้เรียนรู้และเข้าใจภาวะใจที่สามารถปรับตัวและเผชิญหน้ากับเหตุการณ์วิกฤต หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกลมกลืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอุทกภัย ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้อีกและอาจมีผู้คนที่ต้องประสบกับปัญหาอุทกภัยและสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด

ผู้วิจัยในฐานะผู้ที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา จึงสนใจศึกษาในแง่ภาวะใจของผู้ประสบอุทกภัยที่มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถต่อสู้ผ่านพ้นวิกฤตนี้มาได้ โดยมีเป้าหมายในการทำความเข้าใจภาวะจิตใจของบุคคลผ่านบริบทในชีวิตของบุคคลนั้น และผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ที่มุ่งทำความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความคิดของผู้ประสบอุทกภัย ผ่านมุมมองของตนเอง ซึ่งเป็นผู้ที่ประสบอยู่ในปรากฏการณ์นั้นโดยตรง โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study) เนื่องจากเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของบุคคล การที่บุคคลให้ความหมายหรือคุณค่าของสิ่งต่างๆ ตลอดจนค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้น (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2549) ดังนั้นการศึกษาถึงประสบการณ์ทางจิตใจผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง จึงเป็นการศึกษาประสบการณ์ชีวิต เพื่อค้นหาความหมายและคุณค่า ในการรับมือกับอุทกภัยที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง อันเป็นแนวทางการแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะนำมาอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้งตามมุมมองที่

เกิดขึ้นจริง ทั้งสะท้อนถึงคุณค่าของการเอาชนะวิกฤตร่วมกันของผู้ประสบอุทกภัยให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยแล้ว ผลการวิจัยยังเป็นประโยชน์ต่อวิชาที่ปรึกษาเชิงจิตวิทยา โดยการนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานเชิงจิตวิทยาการศึกษา ในการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานเชิงจิตวิทยาการศึกษา ในการที่จะป้องกันปัญหา ฟันฟูจิตใจของบุคคล โดยเฉพาะในผู้ประสบอุทกภัยซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

คำถามการวิจัย

ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็งเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการวิจัยตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study) เพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้ประสบอุทกภัยชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด ที่มีส่วนร่วมในการฝ่าฟันวิกฤตอุทกภัยร่วมกันในชุมชน

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

ประสบการณ์ด้านจิตใจ หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง

ผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ผู้ประสบอุทกภัยที่มีส่วนร่วมในการฝ่าฟันวิกฤตอุทกภัยร่วมกันในชุมชนทั้งในด้านการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้เกิดความปลอดภัย เช่น ฝักระวัง ตรวจสอบ ลาดตระเวน รายงานสถานการณ์น้ำ ประชาสัมพันธ์ ประสานงานแจ้งเตือนภัยโดยคนในพื้นที่ ด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม เช่น ยอมสละพื้นที่บ้านของตนเองเพื่อรักษาพื้นที่โดยรวมบริจาคทรัพย์สิน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ด้านการมีจิตอาสาในชุมชน

เช่น เป็นอาสาสมัครชุมชน ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประสบอุทกภัยในพื้นที่ กรอกกระสอบทราย วางแนว
กระสอบ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เกิดความรู้จักความเข้าใจในความรู้สึกของผู้ประสบอุทกภัยที่มีภาวะจิตใจที่เข้มแข็ง
สามารถต่อสู้ผ่านพ้นวิกฤตอุทกภัยร่วมกันกับคนในชุมชน
2. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานเชิงจิตวิทยาการปรึกษา
ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง และผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภัยพิบัติ
2. อุทกภัยในประเทศไทยและสรุปสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ.2554
3. ชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดกับสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ.2554
4. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะจิตใจของผู้ประสบภัย
5. แนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์นิยม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับภัยพิบัติ

1.1 ความหมายของภัยพิบัติ

จากการทบทวนวรรณกรรม มีการให้ความหมายภัยพิบัติในหลายความหมาย ดังต่อไปนี้ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2548) ให้ความหมายว่า ภัยพิบัติ หมายถึง เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง สร้างความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชนหรือของประเทศชาติ และต้องการความช่วยเหลือโดยความร่วมมือจากหน่วยงานจำนวนมาก เพื่อให้กลับฟื้นสู่สภาพตามปกติ

เบญจพร บุญญาวยง (2548) ได้ให้ความหมายของภัยพิบัติ คือ เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ อีกทั้งโครงสร้างทางสังคมได้รับผลกระทบรุนแรงและกว้างขวางจนไม่สามารถแก้ไขด้วยกลไกทางสังคมตามปกติ

วาสนา เพ็ชรภักดิ์ (2550) ให้ความหมายภัยพิบัติว่า เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดและเกิดขึ้นทันทีทันใด ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิต หรือการบาดเจ็บต่อร่างกายและจิตใจ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน และเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการคุกคามต่อสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของบุคคลและชุมชน และต้องการความช่วยเหลือให้ฟื้นคืนสู่ภาวะปกติ

ธัญลักษณ์ แสนสุข (2551) ให้ความหมายของ ภัยพิบัติ หมายถึง เหตุการณ์อันมีสาเหตุจากธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น ก่อให้เกิดการทำลายในวงกว้าง อันนำมาซึ่งการสูญเสียชีวิต ความเสียหายของบุคคลชุมชน สิ่งแวดล้อม ทรัพย์สิน และต้องการความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากหลายหน่วยงานเพื่อฟื้นคืนกลับสู่สภาพปกติ

Langan และ James (2005) ได้ให้ความหมายของ ภัยพิบัติ หมายถึง เหตุอันเกิดจากธรรมชาติ หรือมนุษย์ก่อขึ้น จนเป็นเหตุให้มนุษย์ต้องเผชิญกับเหตุการณ์นั้น รวมทั้งจากสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้นได้ยังผลให้มนุษย์ต้องตกเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย จนไม่สามารถช่วยเหลือบรรเทาในสถานการณ์นั้นได้ทันเวลาที่

จากความหมายของภัยพิบัติดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปและให้ความหมายของภัยพิบัติได้ว่า ภัยพิบัติ หมายถึง เหตุการณ์อันมีสาเหตุจากธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง อันนำมาซึ่งการสูญเสียชีวิต หรือการบาดเจ็บต่อร่างกายและจิตใจ ความเสียหายของบุคคลชุมชน สิ่งแวดล้อม ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจ สร้างความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชนหรือของประเทศชาติ และต้องการความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เพื่อฟื้นคืนกลับสู่สภาพปกติ

1.2 ประเภทของภัยพิบัติ

การแบ่งประเภทของภัยพิบัติขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สาเหตุของภัยพิบัติ ผลกระทบจากภัยพิบัติ จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ระดับของผลกระทบ ภาวะเจ็บป่วยที่ตามมาในภายหลัง และข้อมูลทางระบาดวิทยาอื่นๆ ซึ่ง Oriol (1999) และ Schwarzer (2001) แบ่งประเภทของภัยพิบัติเป็น 2 ประเภท คือ

1. ภัยพิบัติตามธรรมชาติ (Natural Disaster) เช่น แผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม อุทกภัย คลื่นยักษ์สึนามิ वादภัย ไฟป่า ภัยแล้ง ภูเขาไฟระเบิด อากาศหนาวจัด และหิมะถล่ม เป็นต้น

2. ภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Man-Made Disaster) หรือภัยพิบัติจากเทคโนโลยี เช่น สงคราม อคคีภัย ดึกถล่ม ภัยจากสารเคมี สารนิวเคลียร์รั่ว และวัตถุอันตราย ภัยจากการก่อการร้าย ภัยจากโรคระบาดต่างๆ เช่น โรคซาร์ (SARS) ใช้หวัดนก เป็นต้น

ซึ่งจากภัยพิบัติที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้ คือ อุทกภัย ซึ่งเป็นภัยพิบัติที่มีสาเหตุการเกิดจากธรรมชาติ

1.3 ประเภทของผู้ประสบภัยพิบัติ

ผู้ประสบภัยพิบัติอาจต้องการได้รับการช่วยเหลือแบบเฉพาะตามประสบการณ์ และลักษณะของการเผชิญภัยพิบัติ Galambos (2005: 83-85), Taylor & Frazer (1981) อ้างใน Raphael et al. (2000) สามารถแบ่งประเภทของผู้ประสบภัยพิบัติที่ได้รับผลกระทบออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ผู้ประสบภัยพิบัติขั้นต้นหรือผู้รอดชีวิต (Primary victims) คือ ผู้ที่ประสบกับเหตุการณ์ภัยพิบัติโดยตรงหรือได้รับความสูญเสียโดยตรงจากเหตุการณ์ เช่น สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก สูญเสียทรัพย์สินต่างๆ หรือได้รับบาดเจ็บ/พิการ หรือเจ็บป่วย

2. ผู้ประสบภัยขั้นที่ 2 หรือผู้ที่เห็นเหตุการณ์ (Secondary victims) คือ ผู้เห็นเหตุการณ์แต่ไม่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เช่น หน่วยกู้ภัย สมาชิกในชุมชนที่ไม่สูญเสีย แต่ได้รับผลกระทบจากความเสียหายที่เกิดในชุมชน เช่น สิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภคถูกทำลาย บริการต่างๆ ขัดข้อง เป็นต้น

3. ผู้ประสบภัยขั้นที่ 3 หรือผู้ที่ได้รับผลโดยอ้อม (Tertiary victims) คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดูโทรทัศน์ หรือรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ

ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งอยู่ในประเภท ผู้ประสบภัยพิบัติขั้นต้นหรือผู้รอดชีวิตซึ่งเป็นผู้ที่ประสบอุทกภัยโดยตรง และได้รับความสูญเสียโดยตรงจากเหตุการณ์อุทกภัย จากการศึกษาและรวบรวมงานวิจัยของ Bolin (1986) พบว่าผู้ประสบภัยขั้นต้น จะเกิดผลกระทบต่อจิตใจรุนแรงที่สุด

1.4 ปฏิบัติการตอบสนองด้านจิตใจของผู้ประสบภัยพิบัติ

เบญจพร ปัญญา (2548) และ Durodie & Wessely (2002) ได้แบ่งปฏิบัติการตอบสนองของผู้ประสบภัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ปฏิบัติการตอบสนองในระยะแรก (Heroic phase) เป็นปฏิบัติการที่เกิดขึ้นทันทีทันใดหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ หลังจากที่ผู้ประสบภัยตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์แล้ว จะทำอะไรไม่ถูกอยู่พักหนึ่ง แล้วจะแสดงออกอย่างเข้มแข็ง ผู้ที่ไม่ประสบภัยโดยตรงจะให้ความช่วยเหลือทั้งแรงกาย เงิน สิ่งของต่างๆ ระยะนี้ผู้ประสบภัยจะมีพลังอย่างมากเพื่อให้รอดชีวิต มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้ประสบภัยจะมีความตื่นตัวเป็นระยะเวลา 2-3 ชั่วโมง ถึง 2-3 วัน

ระยะที่ 2 ปฏิบัติการในระยะพักฟื้น (Honeymoon phase) เป็นปฏิบัติการในช่วงต่อมา ผู้ประสบภัยด้วยกันจะเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน ผู้สูญเสียและผู้รอดชีวิตจะมองโลกในแง่ดี มีการช่วยเหลือจากหลายแหล่ง ผู้ประสบภัยมีกำลังใจว่าชุมชนสามารถฟื้นตัวได้ มีการลงทุนและมีการก่อสร้างรัฐบาลและองค์กรต่างๆ เข้ามาจะช่วยเหลือเรื่องสร้างบ้านหาอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่จะดีขึ้น ระยะเวลารอบนี้ ตั้งแต่ 2-3 สัปดาห์ ถึง 2-3 เดือน โดยทั่วไปราวสัปดาห์ที่สาม การช่วยเหลือจะลดลง มีความยุ่งยากในการสร้างที่อยู่อาศัยและการฟื้นฟูบูรณะเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันเร็วแรงของและชุมชนที่เพิ่มขึ้นกลับถดถอยลง และเริ่มเข้าสู่ระยะถัดไป

ระยะที่ 3 ปฏิบัติการระยะผิดหวังและขมขื่น (Disillusionment) ปฏิบัติการนี้จะเกิดขึ้นในช่วง 2 เดือนต่อมาจนนานเป็นปีหรือมากกว่านั้น ประชาชนผู้ประสบภัยเริ่มเผชิญกับความเป็นจริงมากขึ้น พลังกำลังเร็วแรงเริ่มถดถอย อดนอน หงุดหงิด เริ่มไม่แน่ใจว่าจะได้รับการช่วยเหลือจริงหรือไม่ เพราะหน่วยงานต่างๆ ลดความช่วยเหลือลงน้อยลง ผู้ประสบภัยรู้สึกเครียด วิตกกังวล ท้อแท้ เศร้า

ระยะที่ 4 ปฏิบัติการในระยะสมดุล (Restabilization) ระยะนี้ผู้ประสบภัยตระหนักได้ว่า ตนต้องแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ผู้ประสบภัยส่วนใหญ่เริ่มฟื้นตัว ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น โดยมากจะใช้เวลาประมาณ 18-36 เดือน ผู้รอดชีวิตหลายคนสามารถดำเนินชีวิตและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความมั่นใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.5 ผลกระทบจากภัยพิบัติ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับผลกระทบจากภัยพิบัติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.5.1 ความรุนแรงของการประสบภัยพิบัติ

ธัญญลักษณ์ (2551) ได้สรุปความรุนแรงจากภัยพิบัติ หมายถึง การรับรู้ถึงการถูกคุกคามต่อชีวิต และทรัพย์สินอันเนื่องมาจากความรุนแรงของภัยพิบัติ ได้แก่

1.5.1.1 การประสบกับเหตุการณ์โดยตรงหรือการรับรู้เห็นเหตุการณ์ ได้แก่ การมองเห็น การได้กลิ่นและ/หรือ การได้ยิน เช่น การมีประสบการณ์ในการเห็นเหตุการณ์ภัยพิบัติ การได้กลิ่นจากแก๊สพิษ หรือได้ยินเสียงสั่นสะเทือนจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว

1.5.1.2 ระดับการสูญเสียของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ได้แก่ การสูญเสียบ้านเรือนหรือชุมชน การแยกย้ายจากผู้ใกล้ชิดเพื่อนบ้านและชุมชนเดิมการโยกย้ายที่อยู่อาศัย การสูญเสียแหล่งประโยชน์ต่างๆ โดยเฉพาะการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก

1.5.1.3 การได้รับบาดเจ็บ การเจ็บป่วย และการสูญเสียอวัยวะของบุคคลอันเป็นที่รัก และผู้ใกล้ชิด

1.5.1.4 การรับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์จากภัยพิบัติครั้งก่อน Raphael et al. (2000) ศึกษาพบว่า ปัจจัยนี้อาจจะส่งผลได้ทั้งทางบวกหรือลบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรง และขนาดของภัยพิบัติ และความเจ็บปวดจากภัยพิบัติที่เคยประสบมา Tierney (1999) ศึกษาพบว่า การประสบความสำเร็จในการควบคุมสถานการณ์จากภัยพิบัติครั้งก่อน ส่งผลทางบวกต่อสุขภาพจิต

1.6. ปฏิกริยาความเครียดเนื่องจากภัยพิบัติ

การตอบสนองต่อความเครียด เมื่อต้องเผชิญกับภัยพิบัติอย่างรุนแรง ผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติมีลักษณะการตอบสนองที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้สรุปปฏิกริยาความเครียดเนื่องจากภัยพิบัติมีดังนี้คือ (กรมสุขภาพจิต, 2548; พรพิมล จันทนะโสทธิ, 2548; Alexander 2005)

1.6.1 ปฏิกริยาทางอารมณ์ (Emotional effect) ได้แก่ ซ็อค โกรธ วิตกกังวล กลัว สิ้นหวัง หวาดผวา รู้สึกผิดที่ตนเองรอดชีวิตในขณะที่ผู้อื่นเสียชีวิต หงุดหงิด เศร้าโศก ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และควบคุมตนเองไม่ได้ รู้สึกไร้ค่า ไม่มีความยินดีในกิจกรรมที่เคยทำ

1.6.2 ผลกระทบด้านความคิด (Cognitive effect) ได้แก่ ขาดสมาธิ ความสามารถตัดสินใจลดลง ความจำบกพร่อง ไม่เชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความจริง สับสน คิดซ้ำๆ

ความจำบิดเบือนเกี่ยวกับเวลา ความมีคุณค่าในตนเองลดลง ต่ำหนิตนเอง จำภาพที่ติดตา รู้สึกเหมือนตนเองอยู่ในความฝัน เลื่อนลอย

1.6.3 ผลกระทบทางด้านร่างกาย (Physical effect) ได้แก่ เหนื่อยล้า นอนไม่หลับ หลับไม่สนิท มีปัญหาสุขภาพ ปวดศีรษะ ระบบย่อยอาหารผิดปกติ เบื่ออาหาร ตื่นเต้นเหมือนถูกกระตุ้น ตกใจง่าย ความรู้สึกทางเพศลดลง

1.6.4 ผลกระทบด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal effect) ได้แก่ การคิดว่าตนเองต่างจากคนอื่น มีความขัดแย้งในความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีพฤติกรรมฟุ้งฟิงมากขึ้น ความสามารถในการทำงานลดลง

ปฏิกริยาเหล่านี้ถือเป็นการตอบสนองตามปกติต่อความเครียดระดับสูงหลังภัยพิบัติและคนส่วนใหญ่อาจมีปฏิกริยาดังกล่าวข้างต้น ปฏิกริยาเหล่านี้ส่วนใหญ่จะค่อยๆหายไปเองตามระยะเวลาที่ผ่านไป หากบางคนปฏิกริยาไม่ลดลงไปตามกาลเวลา อาจเสี่ยงที่จะมีความผิดปกติทางจิตใจได้ โดยอาการที่พบบ่อยคือ การมีภาวะเครียดอย่างเฉียบพลัน (Acute Stress Disorder) และภาวะสะเทือนใจอย่างรุนแรง (Posttraumatic Stress Disorder)

1.7 การสนับสนุนทางสังคมกับภัยพิบัติ

การสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยป้องกันบุคคลจากผลกระทบที่ตามมาจากการประสบภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ตึงเครียดที่รุนแรงในชีวิต

Raphael et al (2000) กล่าวว่า สิ่งสำคัญในระยะฟื้นฟูภายหลังภัยพิบัติ คือ การดำรงไว้ซึ่งเครือข่ายทางสังคม แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นส่วนสำคัญในการผ่านพ้นจากอุปสรรคและเป็นเสมือนตัวกันชน (buffer) ในการช่วยลดผลกระทบในทางลบจากภัยพิบัติ

Norris et al. (2002) กล่าวว่า ผู้ประสบภัยพิบัติที่ได้รับการช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการอย่างเพียงพอ นั้น จะส่งผลดีต่อภาวะสุขภาพจิตของพวกเขาในภายหลัง ครอบครัวและเพื่อนคือผู้ที่พึ่งพาอาศัยได้มากที่สุด และสร้างกำลังใจได้มากกว่าการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลภายนอกและเจ้าหน้าที่ สิ่งสำคัญสำหรับผู้ประสบภัย คือ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ทางด้านการช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน แรงงาน สิ่งของ หรือการให้บริการ การให้การช่วยเหลือควรจะเป็นสิ่งที่ผู้ประสบภัยต้องการที่สุด และเหมาะสมในทุกชุมชน

Greenfield และ Marks (2004) กล่าวว่า เครือข่ายทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ และควรจะดำรงไว้ เครือข่ายทางสังคมช่วยบุคคลในกระบวนการฟื้นฟูตลอดจนการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ช่วยเหลือด้านการปฏิบัติ และการสนับสนุนทางอารมณ์ เป็นสิ่งที่ช่วยในการจัดการกับภัยพิบัติ และลดผลกระทบจากภัยพิบัติ

สามารถสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นเหมือนแหล่งกำลังใจสำคัญที่ช่วยให้ผ่านพ้นจากอุปสรรคและช่วยป้องกันบุคคลจากผลกระทบที่ตามมาจากการประสบภัยพิบัติเป็นสิ่งสำคัญในระยะฟื้นฟูภายหลังภัยพิบัติ

จากการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวกับภัยพิบัติสามารถสรุปได้ว่า ภัยพิบัติ คือเหตุการณ์อันมีสาเหตุจากธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายและเดือดร้อนแก่บุคคล ชุมชน สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ประสบภัยที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัตินั้นมีหลายประเภทและมีการตอบสนองต่อภัยพิบัติที่แตกต่างกันทั้งด้านบวกและด้านลบ ผู้ประสบภัยบางประเภทสามารถมีพลังลุกขึ้นสู้ และบางประเภทอาจมีภาวะเครียด ซึมเศร้า ทั้งนี้การตอบสนองที่เกิดขึ้นอาจขึ้นอยู่กับความรุนแรง ขนาดของภัยพิบัติ การเตรียมความพร้อมในการรับมือการรับรู้ประสบการณ์จากภัยพิบัติที่เคยประสบมาและการสนับสนุนทางสังคม

ผู้วิจัยทำการศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งเหตุการณ์อุทกภัยเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยเป็นวงกว้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2554 ผู้ประสบอุทกภัยในหลายๆพื้นที่เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ตื่นตระหนก แต่ผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการร่วมมือร่วมใจกันรักษาชุมชนให้รอดพ้นจากวิกฤตน้ำท่วม ทั้งๆที่เป็นพื้นที่เสี่ยง แต่ก็สามารถฝ่าวิกฤตมาได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสบการณ์ชีวิตในมิติทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด เพื่อค้นหาความหมาย และคุณค่าในการรับมือกับอุทกภัยที่เกิดขึ้น รวมไปถึงคุณค่าในการเอาชนะวิกฤตร่วมกันของผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554 และชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดกับสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554 ไว้ดังต่อไปนี้

2. อุทกภัยในประเทศไทยและสรุปสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554

ประเทศไทยต้องเผชิญกับพิบัติภัยน้ำท่วมมายาวนาน ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้รับความเดือดร้อนและความเสียหายเป็นอย่างมากจากการเกิดอุทกภัยที่มีความรุนแรงมากกว่าทุกปี ซึ่งอุทกภัยถือว่าเป็นภัยพิบัติครั้งสำคัญ ในส่วนภูมิภาคของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2531-2553 มีดังต่อไปนี้ (พินิจ จันทระและคณะ, 2554)

2.1 อุทกภัยครั้งสำคัญในส่วนภูมิภาคของประเทศไทย

วันที่ 22 พฤศจิกายน 2531 น้ำป่าจากภูเขาได้ซัดเอาดินโคลน หิน และก้อนหินขนาดใหญ่ เข้าถล่มบ้านเรือน ต.กะทูน อ.พิปูน จ.นครศรีธรรมราช จนราพณาสุร ชั่วข้ามคืน หมู่บ้านแห่งนี้ กลายเป็นทะเลโคลน ซากปรักหักพังของบ้านเรือนนับพันหลังถูกทับอยู่ใต้ก้อนหินกองมโหฬาร ชาวบ้านเสียชีวิตมากกว่า 700 ชีวิตในภัยพิบัติครั้งนี้

พ.ศ. 2543 วันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2543 อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เกิดฝนตกหนัก 3 วัน 3 คืน ทำให้น้ำจากเขตเทือกเขาสันกาลาคีรี บริเวณพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย ไหลบ่าเข้าท่วมตัวเมืองชั้นในซึ่งมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะอย่างรวดเร็ว และถือเป็นเหตุการณ์น้ำท่วมเมืองครั้งที่เลวร้ายที่สุด สร้างความเสียหายเป็นมูลค่ามากกว่า 10,000 ล้านบาท จำนวนผู้เสียชีวิตจากข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการสูงถึง 233 คน ไม่รวมชาวต่างประเทศ

พ.ศ. 2544 วันที่ 11 สิงหาคม 2544 เกิดฝนตกหนัก บริเวณบ้านน้ำก้อ ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ น้ำป่าจากบนภูเขาสูงเคลื่อนตัวถาโถมเข้าใส่หมู่บ้านที่อยู่ในรัศมีทางน้ำอย่างรวดเร็ว น้ำป่าหอบเอาทั้งดินโคลน และต้นไม้ ได้ซัดเอาบ้านเรือนหลายสิบหลังหายไป ในพริบตา เหตุการณ์ครั้งนี้มีผู้เสียชีวิตทั้งเด็ก หนุ่มสาว และคนชรา ไปถึง 147 คน

พ.ศ. 2544 วันที่ 4 พฤษภาคม 2544 น้ำป่าจากอุทยานแห่งชาติ เวียงโกศัยไหลทะลักเข้าถล่มใส่หมู่บ้านหลายตำบลของ อ.วังชิ้น จ.แพร่ มีผู้เสียชีวิต 23 ราย สูญหาย 16 คน บาดเจ็บ 58 คน ถือเป็นเหตุการณ์น้ำท่วมที่รุนแรงที่สุดในรอบ 100 ปี ของ จ.แพร่ สาเหตุเนื่องจากฝนตกติดต่อกันถึง 3 วัน 3 คืน และไหลทะลักเข้ามาในพื้นที่อย่างรุนแรง จนถนน-สะพาน ถูกตัดขาด บ้านเรือนถูกน้ำพัดหายไป 45 หลังคาเรือน

พ.ศ. 2547 วันที่ 22 พฤษภาคม 2547 ฝนตกจนทำให้น้ำป่าจากบนภูเขาได้พัดเอาโคลน และก้อนหิน ที่มีคนลักลอบตัดไม้ ลงมาถล่มเขต เทศบาลแม่ระมาด จ.ตาก ผู้คนหายไปกับสายน้ำ และจมอยู่ใต้ทะเลโคลนจำนวนมาก บ้านเรือนถูกพัดหายไปนับร้อยหลัง เบื้องต้นมีผู้เสียชีวิต

4 ราย และสูญหายอีกนับ 10 ชาวบ้าน 6,019 คน จาก 2,113 ครอบครัวได้รับความเดือดร้อน พ.ศ. 2548 วันที่ 13-20 ธันวาคม 2548 เกิดอุทกภัยขึ้นซ้ำอีกครั้งใน 16 อำเภอของ จ.สงขลา และเขตรอบนอกของตัวเมืองหาดใหญ่ ซึ่งผลไม่รุนแรงเท่าในปี 2543 แต่มีผู้ประสบความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลจากกระทรวงมหาดไทย รายงานสถานการณ์น้ำท่วมในภาคใต้ตั้งแต่วันที่ 14-24 ธันวาคม 2548 มีพื้นที่ประสบภัยรวม 8 จังหวัด คือ สงขลา นครศรีธรรมราช ปัตตานี นราธิวาส พัทลุง ตรัง ยะลา และสตูล มีประชาชนได้รับความเดือดร้อน 1.6 ล้านคน มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 25 ราย แบ่งเป็น จ.สงขลา 13 ราย ตรัง 2 ราย ปัตตานี 1 ราย พัทลุง 3 ราย ยะลา 4 ราย นครศรีธรรมราชและสตูลจังหวัดละ 1 ราย และยังมีผู้สูญหายไปอีก 1 ราย ที่ จ.ยะลา มูลค่าความเสียหายประมาณ 600 ล้านบาท และวันที่ 14 สิงหาคม 2548 ภายหลังฝนถล่มหนักในภาคเหนือตอนบน ทำให้หลายจังหวัดถูกน้ำท่วมจมบาดาล กระแสน้ำเหนือ ไหลลงสู่แม่น้ำปิง ได้ทะลักเข้าท่วมเมืองเชียงใหม่อย่างรวดเร็ว มีระดับสูงเป็นประวัติการณ์ในรอบ 50 ปี บ้านเรือนราษฎรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่นับพันหลังถูกน้ำท่วมได้รับความเสียหาย ตลาดวโรรส ตลาดลำไย ตลาดไนท์บาซาร์ระดับน้ำสูงร่วม 70 ซม. พื้นที่บางแห่งระดับน้ำสูงเกือบ 2 เมตร

พ.ศ. 2549 เกิดอุทกภัยทางภาคเหนือ ทำให้น้ำเหนือไหลเข้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดที่ได้รับผลกระทบหนักๆ เช่น พิษณุโลก นครสวรรค์ อ่างทอง แต่สำหรับกรุงเทพฯ นั้น น้ำท่วมเฉพาะบางส่วนของที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งไม่รุนแรงเท่าปี 2538 เหตุการณ์ที่ฝนตกผิดปกติในพื้นที่เป็นเวลาหลายวัน ในบริเวณภาคเหนือตอนล่าง ในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม 2549 ทำให้ดินบนภูเขาไม่สามารถอุ้มน้ำฝนที่ตกลงมาได้ ส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วม และดินถล่มในช่วงกลางคืนของวันที่ 22 พฤษภาคม 2549 ต่อเนื่องถึงเช้ามืดของวันที่ 23 พฤษภาคม 2549 ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้มากที่สุด มีผู้เสียชีวิตถึง 75 คน จากจำนวนผู้เสียชีวิตและสูญหายทั้งหมด 116 ราย ใน 5 จังหวัดที่ประสบเหตุการณ์อุทกภัยและโคลนถล่ม ครั้งนี้

พ.ศ.2553 เป็นเหตุการณ์เกิดน้ำท่วมในประเทศไทยหนักที่สุดในรอบหลายสิบปี เนื่องจากมีฝนตกหนักในหลายพื้นที่ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2553 ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนักทั้งชีวิตและทรัพย์สินในหลายพื้นที่ สื่อหลายแห่งระบุว่า อุทกภัยครั้งนี้ เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม 2553 จนกระทั่งสถานการณ์คลี่คลายทั้งหมดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2553 ถือเป็นอุทกภัยครั้งร้ายแรงเมื่อเทียบกับอุทกภัยเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2543 ซึ่งครั้งนั้นได้มีผู้เสียชีวิต 20 คน ในอำเภอหาดใหญ่และอำเภอใกล้เคียงอีก 16 อำเภอ ในหลายพื้นที่พบว่ามีย่านน้ำท่วมสูงถึง 3

เมตร กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย สรุปว่ามีพื้นที่ประสบอุทกภัย ทั้งสิ้น 39 จังหวัด 425 อำเภอ 3,098 ตำบล 26,226 หมู่บ้าน ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 2,002,961ครัวเรือน 7,038,248 คน พื้นที่การเกษตรคาดว่าจะได้รับความเสียหาย 7,784,368 ไร่ พบผู้เสียชีวิตจากเหตุอุทกภัยทั้งหมด 180 ราย เป็นบุคคลสัญชาติไทย 178 ราย กัมพูชา 1 ราย พม่า 1 ราย เนเธอร์แลนด์ 1 ราย

ประเทศไทยต้องประสบปัญหาน้ำท่วมมาโดยตลอดเป็นประจำเกือบทุกปี อาจกล่าวได้ว่าเหตุการณ์น้ำท่วม อยู่คู่คนไทย มานานแสนนาน และอุทกภัยที่เกิดขึ้นแต่ละปีนั้น ก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนผู้คนได้รับความเดือนร้อนมากมาย อีกทั้งมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในทุกๆปี สำหรับสถานการณ์อุทกภัยในปี 2554 ถือเป็นอุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดเมื่อเทียบกับอุทกภัยที่เคยเกิดขึ้นเมื่อในอดีตของประเทศไทย

2.2 สรุปสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ.2554

มหาอุทกภัย 2554 นับได้ว่าเป็นมหาอุทกภัยรุนแรงที่สุดเท่าที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในแง่ของปริมาณน้ำ พื้นที่และจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ได้ส่งผลกระทบหนักที่สุด คือ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาของภาคกลางและที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้เหตุการณ์ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม จนถึงเดือนพฤศจิกายน 2554 (พินิจ จันทร และคณะ, 2554)

2.2.1 สาเหตุของสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ.2554

สำหรับสาเหตุของมหาอุทกภัยครั้งนี้ เริ่มขึ้นในระหว่างฤดูมรสุม เมื่อพายุหมุนนอกเตน ขึ้นฝั่งทางตอนเหนือของเวียดนาม ส่งผลให้เกิดฝนตกหนัก ทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และทำให้เกิดอุทกภัยในหลายจังหวัด เริ่มตั้งแต่วันที่ 31 กรกฎาคม 2554 ภายในสัปดาห์แรกของอุทกภัยก็มีรายงานผู้เสียชีวิตถึง 13 คน อุทกภัยดำเนินต่อไปใน 16 จังหวัดขณะที่ฝนยังคงตกลงมาอย่างหนัก และภายในเวลาไม่นานอุทกภัยก็ลุกลามไปทางใต้เมื่อแม่น้ำเจ้าพระยาได้รับน้ำปริมาณมากจากแม่น้ำสาขา และส่งผลกระทบ และเสี่ยงต่ออุทกภัยเพิ่มเติม เนื่องด้วยเขื่อนส่วนใหญ่มีระดับน้ำใกล้หรือเกินความจุ โดยพายุที่ส่งอิทธิพลต่ออุทกภัยตลอดทั้งปี 2554 มีดังรายนามต่อไปนี้ พายุไซร่อนไหหม่า, พายุหมุนนอกเตน, พายุไซร่อนไหถาง, พายุไต้ฝุ่นเนสาด และพายุไซร่อนนาลแก (พินิจ จันทร และคณะ, 2554)

2.2.2 ข้อมูลความเสียหายและผลกระทบจากสถานการณ์อุทกภัย 2554

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2554) ได้สรุปข้อมูลความเสียหายจากมหาอุทกภัยปี 2554 พบว่า มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย) รวมทั้งสิ้น 64 จังหวัด 660 อำเภอ 4,842 ตำบล 43,045 หมู่บ้าน ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี เลย อุตรดิตถ์ หนองคาย บึงกาฬ นครพนม อัญญาเจริญ มุกดาหาร สกลนคร ยโสธร ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา นครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา ภูเก็ต ตรัง สตูล สมุทรสาคร สมุทรปราการ และกรุงเทพมหานคร มีรายงานมีผู้เสียชีวิต 527 ราย มีผู้ได้รับผลกระทบ 4,039,459 ครอบครัว หรือ 13,425,569 คน โดยตามรายงานของศูนย์สนับสนุนการอำนวยความสะดวก บริหารสถานการณ์อุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่มมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยประเมินมูลค่าความเสียหายไว้ที่ 156,700 ล้านบาท ความเสียหายส่วนใหญ่มาจากผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมการผลิต โดยมีโรงงาน 930 แห่ง ใน 28 จังหวัด ได้รับผลกระทบรวมทั้งนี้คม อุตสาหกรรมหลายแห่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและปทุมธานี ยังมีการประเมินว่าอุทกภัยครั้งนี้ส่งผลให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 0.6 ถึง 0.9 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม 2.31 แสนล้านบาท (พินิจ จันทร และคณะ, 2554) สร้างความสูญเสียอย่างมากมายแก่ประชาชนและระบบเศรษฐกิจ ทั้งบ้านเรือนทรัพย์สิน ไร่นา โรงงาน เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆ (กรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2554) อุทกภัยที่เกิดขึ้นได้ขยายลูกกลมไปหลายจังหวัดของประเทศส่งผลกระทบต่อจิตใจประชาชนในวงกว้าง จำเป็นต้องอพยพผู้คนในหลายจังหวัดไปอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย และมีประชาชนจำนวนมากจะต้องอยู่กับสถานการณ์น้ำท่วมขังไม่น้อยกว่า 2-3 เดือน ทำให้มีผลต่อสุขภาพจิตของประชาชนที่ประสบภัย

3. ชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดกับสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554

กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด (2554) ได้รายงานสถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดและการร่วมมือกันของคนในชุมชนในการป้องกันเมืองจากน้ำท่วม ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปเทศบาลนครปากเกร็ด

เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร และอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาครอบคลุม 5 ตำบลของอำเภอปากเกร็ด คือ ตำบลปากเกร็ด บางพูด บ้านใหม่ คลองเกลือ และบางตลาด มีพื้นที่ 36.04 ตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ด้านทิศเหนือติดคลองบ้านใหม่ ทิศตะวันออกติดคลองประปา ทิศใต้ติดคลองบางตลาด และทิศตะวันตก ติดแม่น้ำเจ้าพระยา มีแนวคูคลองสาธารณะพาดผ่านในพื้นที่เพื่อระบายน้ำลงเจ้าพระยาว่า 14 สาย มีโครงข่ายถนนสายสำคัญ คือ ถนนติวานนท์ แจ้งวัฒนะ ศรีสมาน ซอยวัดกุฎีและถนนเลี้ยวเมือง ซึ่งล้วนเป็นพื้นที่รับน้ำจากเมืองที่กำลังเจริญเติบโตแห่งนี้ จากสถานที่ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นพื้นที่ลุ่ม ทำให้ประสบปัญหาความเสียหายจากน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี และหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่โครงการพัฒนาของเทศบาลปากเกร็ด จะต้องมีการป้องกันอุทกภัยในพื้นที่เข้าไว้ด้วย ทั้งแผนระยะยาวและแผนฉุกเฉินในช่วงน้ำเหนือไหลหลากเป็นประจำทุกปี

3.1.1 สถานการณ์ทั่วไป

เทศบาลนครปากเกร็ด เป็นพื้นที่ลุ่มตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาแนวเขตทั้ง 4 ด้าน ติดพื้นที่แม่น้ำเจ้าพระยาและคลองต่างๆ ดังนี้

ด้านทิศเหนือ อยู่ติดพื้นที่แนวคลองบ้านใหม่ อบต.บ้านใหม่จังหวัดปทุมธานี และมีแนวคลองรังสิตประยูรศักดิ์ อยู่ทางด้านทิศเหนือ ความยาวประมาณ 4 กิโลเมตร

ด้านทิศตะวันออก อยู่ติดพื้นที่แนวคลองประปา เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานครมีความยาวรวม 8.5 กิโลเมตร

ด้านทิศตะวันตก อยู่ติดพื้นที่แนวแม่น้ำเจ้าพระยา อบต.บางตะไนย์ จังหวัดนนทบุรีมีความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร

ด้านทิศใต้ แนวคลองบางตลาด เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีความยาว
ประมาณ 6.5 กิโลเมตร

นอกจากนั้น พื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดยังมีแนวคูคลองสาธารณะที่มีทิศทางการ
ระบายน้ำลงแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นหลัก พาดผ่านในพื้นที่กว่า 14 สาย ความยาวรวมประมาณ 45
กิโลเมตร และมีถนนโครงข่ายสายสำคัญ คือ ถนนแจ้งวัฒนะ ดิวนนท์ ภูมิเวท สุขาประชาสรรค์ 1
2 และ 3 ศรีสมาน ถนนเลี้ยวเมือง และถนนสายรองชอยย่อยในพื้นที่ซึ่งล้วนเป็นพื้นที่รับน้ำจาก
เมืองเพื่อระบายลงสู่คูคลองสาธารณะและแม่น้ำเจ้าพระยา

จากสถานที่ตั้ง และลักษณะภูมิประเทศ ทำให้พื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด ประสบปัญหา
น้ำท่วมเป็นประจำทุกปีโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน และช่วงน้ำหลาก โดยในช่วงฤดูฝนจะเป็นลักษณะ
น้ำท่วมขังในพื้นที่ชั้นในบริเวณหมู่บ้านจัดสรร ถนนแจ้งวัฒนะ ถนนบอนสตรีทเมืองทองธานี เกิด
สถานการณ์ หากฝนตกต่อเนื่อง แก้ปัญหาโดยการเร่งสูบน้ำลงคูคลองเพื่อระบายน้ำลงแม่น้ำ
เจ้าพระยา ส่วนช่วงน้ำหลาก จะเป็นลักษณะน้ำไหลบ่าท่วมล้นตลิ่งมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา
เทศบาลต้องป้องกันน้ำไม่ให้ไหลท่วมล้นเข้าเมือง และสูบน้ำออกจากคูคลอง และปิด
ประตูน้ำไว้เพื่อรับหากเกิดสถานการณ์น้ำฝน ควบคู่ไปด้วย และด้วยเหตุนี้เทศบาลจึงต้องมี
แผนการป้องกันอุทกภัยทั้งแผนระยะยาวและแผนฉุกเฉินอย่างต่อเนื่อง สำหรับสถานการณ์ทั้ง
น้ำฝนและน้ำหลาก

3.1.2 แผนป้องกันน้ำท่วม เทศบาลนครปากเกร็ด (NAKON-PAKKRET MODEL)

เมื่อปี พ.ศ.2538 เกิดปัญหาน้ำท่วมใหญ่ในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดในระดับ
1-2 เมตร โดยเฉพาะพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่แนวคลองบ้านใหม่จนถึงคลองบางตลาด และ
ชุมชนหลังแนวถนนดิวนนท์ถึงริมน้ำตั้งแต่หมู่บ้านมิตรประชาจนถึงคลองบ้านใหม่ โดยมีปัญหา
จากน้ำเหนือไหลบ่าล้นเจ้าพระยาเข้าท่วมปากเกร็ด

จากปัญหาในครั้งนั้นทำให้เทศบาลพบจุดอ่อนและจุดแข็งของพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูล
สำคัญในการป้องกันเมืองจากน้ำท่วมในช่วงระยะเวลาต่อมาโดยมีการสำรวจระดับ พื้นที่ ปรับปรุง
ถนน ระบบระบายน้ำก่อนทำแผนต่อเนื่อง

ระดับสูงต่ำของพื้นที่ เป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบระบบระบายน้ำในชุมชน เทศบาลนครปากเกร็ดจึงได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลถนนสายหลัก สายรอง คูคลองสาธารณะในพื้นที่ โดยเสริมซอยย่อยเชื่อมหมู่บ้านจัดสรรให้แข็งแรงเป็นที่รองรับน้ำในเมืองทั้งกรณีน้ำฝน และกรณีน้ำหลากโดยใช้ข้อมูลภูมิประเทศเป็นหลัก มีข้อมูลแนวท่อระบายน้ำ โรงงาน หมู่บ้านขนาดต่างๆระบายน้ำอย่างไร ไปทางไหน ในพื้นที่ที่มีประตูน้ำในส่วนไหนบ้างและจะควบคุมได้อย่างไร

พร้อมทั้งกำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขึ้นมาควบคู่กับยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งต้องทำต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมา มีโครงการสำคัญในการปรับปรุงระบบระบายน้ำในพื้นที่ดังนี้ (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด, 2554)

1. โครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนและระบบระบายน้ำ โดยถนนทุกเส้นจะต้องยกระดับ ปรับผิวจราจรเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก และมีท่อระบายน้ำ ขนาด 0.6-1 เมตรและต้องมีระบบต่อเชื่อมกับ ถนนสายหลักหรือแนวคลองสาธารณะ และมีสถานีสูบน้ำ ควบคุมในจุดพื้นที่ต่ำ

2. โครงการปรับคูคลองและระบบระบายน้ำ ประกอบด้วยโครงการสำคัญคือการสร้างเขื่อนแนวคลองสาธารณะในพื้นที่เพื่อป้องกันการรुकล้ำคูคลอง ติดตั้งประตูสถานีสูบน้ำ บ่อสูบน้ำ ตามแนวคลองสำคัญ รวมทั้งจัดทำโครงการระบบระบายในคลองสายสำคัญรวมทั้งการปรับสภาพน้ำ

ในปี 2554 เทศบาลมีสถานีสูบน้ำ จำนวน 17 แห่ง บ่อสูบน้ำ 23 บ่อ ที่สามารถควบคุมระดับน้ำในคลองสาธารณะในพื้นที่ที่เป็นแนวต่อจากแม่น้ำเจ้าพระยา มีแนวโครงการสำรวจ ซอยสุขาประชาสรรค์ 1 และซอยสุขาประชาสรรค์ 2 (ซอยวัดกู่) มีระดับสูงพอที่จะป้องกันน้ำไม่ให้ไหลเข้ามายังพื้นที่บริเวณนี้ ในระดับ 1-2 เมตร และประกอบกับการก่อสร้าง สะพานพระราม 4 ได้มีการยกระดับทำน้ปากเกร็ด ให้สูงขึ้น จึงทำให้เทศบาลมีแนวกันน้ำที่สามารถกันน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาในระดับ 2-2.5 เมตร ได้โดยไม่ต้องเสริมแนวกันน้ำ

นอกจากมีการเตรียมแผนเพื่อป้องกันน้ำท่วมในชุมชนแล้ว สิ่งที่ดีสิ่งหนึ่งของชาวปากเกร็ด คือ การยอมรับว่าพื้นที่ชุมชนของตนเองเป็นพื้นที่ติดริมน้ำ ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับน้ำให้ได้ ทุกครั้งที่น้ำเหนือมาหรือน้ำทะเลหนุนชาวนครเทศบาลปากเกร็ดจะเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยจะยังไม่อพยพออกจากที่อยู่อาศัยแต่จะยกของขึ้นสู่ที่สูง ในส่วนของเทศบาลทำหน้าที่แจ้งเตือน เตรียมวางแผนคันกันน้ำ ทำทางเดินและเตรียมแผนเยียวยาผู้ประสบภัยริมน้ำ ซึ่งในปี 2554 เพียง 2,000 คริวเรือน หรือประมาณร้อยละ 3 ของพื้นที่เท่านั้นที่ยังประสบภัยอยู่ ซึ่งมีปัญหา

มาจากการยังไม่ได้สร้างแนวเขื่อนริมน้ำ ช่วงจากทำนบน้ำปากเกร็ดไปยังชุมชนปากด่าน บริเวณกรมชลประทาน และมีแนวเขื่อนกรมโยธาธิการเดิม เกิดปัญหารั่วซึมและมีน้ำไหลเข้าจากแนวเขื่อนบางส่วน

3.2 สถานการณ์อุทกภัยปี 2554 ในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด

สถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด เริ่มจากปริมาณน้ำจากภาคเหนือแล้วค่อยๆขยายลงมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านเข้าที่ราบลุ่มภาคกลาง โดยปกติช่วงระยะเวลาที่น้ำจะเดินทางถึงเทศบาลนครปากเกร็ดจะเป็นช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายนในแต่ละปี ซึ่งเทศบาลจะสามารถป้องกันแนวริมแม่น้ำเจ้าพระยาได้สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 1.5-2 เมตร

แต่ในปี 2554 มีฝนตกหนักทางภาคเหนือ จากพายุ “ไหมม่า” และพายุ “นกเตน” ทำให้ฝนตกหนักเป็นปริมาณมากอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เขื่อนเก็บน้ำยังมีปริมาณน้ำมาก จนไม่สามารถเก็บกักน้ำเพิ่มได้ ทำให้เกิดน้ำท่วม ฉับพลันในพื้นที่หลายจังหวัด ตั้งแต่พิษณุโลก นครสวรรค์ลงมาตามลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเท่ากับปริมาณน้ำที่เขื่อนต่างๆ จะเก็บกักไว้ ซึ่งคาดว่าจะมีน้ำปริมาณสูงกว่า 16,000 ล้านลูกบาศก์เมตร ที่จะต้องเร่งระบายลงสู่อ่าวไทย

จากสถานการณ์น้ำท่วมครั้งนี้คาดว่าน้ำที่ระบายผ่านทางแม่น้ำเจ้าพระยามีระดับสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 3-4 เมตร จากระดับแนวตลิ่ง ซึ่งเทศบาลรับได้ 2-2.5 เมตร ข้อมูลสถานการณ์น้ำเช่นนี้ จึงทำให้เทศบาลนครปากเกร็ดจะต้องเสริมแนวคันริมแม่น้ำเจ้าพระยา สูงขึ้นอีกในระดับ 1-2 เมตร ซึ่งเป็นแนวคันกันน้ำชั้นที่สองไว้เพื่อรับน้ำในครั้งนี้อย่าง

นอกจากนั้นการตรวจสอบข้อมูลปริมาณ ทิศทางไหลของน้ำและแนวทางการบริหารน้ำของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ก็ถือเป็นข้อมูลสำคัญในการบริหารจัดการน้ำครั้งนี้ เนื่องจากน้ำที่มาทางแม่น้ำเจ้าพระยาได้ไหลเข้าท่วมพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ ตำบลบางตะไนย์ ผ่านไปทางอำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ เพื่อไประบายทางจังหวัดนครปฐม ส่วนหนึ่งจึงบรรเทาแรงปะทะจากแนวริมน้ำลงได้บ้าง ส่วนน้ำทางด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานครที่ระบายผ่านทางคลองรังสิต และจะระบายออกทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร เกิดปัญหาในการบริหารจัดการน้ำทำให้น้ำไหลเข้าท่วมพื้นที่นคร และหมู่บ้านเมืองเอก ซึ่งมีผลทำให้น้ำปริมาณมากไหลลามท่วมมาทางคลองรังสิตและคลองประปา ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมทางด้านคลองบ้านใหม่และคลองประปาซึ่งถือเป็นสถานการณ์ที่เทศบาลนครปากเกร็ดต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรอบพื้นที่ในการบริหารจัดการเพื่อไม่ให้น้ำไหลเข้าท่วมพื้นที่

3.3 แผนฉุกเฉินป้องกันน้ำท่วม นครปากเกร็ด โมเดล

ในแต่ละปี เทศบาลนครปากเกร็ดจะจัดทำแผนเฉพาะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย เพื่อกำหนดรายละเอียดหน่วยปฏิบัติ แนวทางในการป้องกันและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งระยะเวลาที่จัดทำจะอยู่ในช่วงน้ำเหนือหลากประมาณเดือนกรกฎาคม ถึงธันวาคม โดยเทศบาลจะตั้งงบประมาณ และเตรียมงบฉุกเฉินเป็นประจำทุกปี (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด, 2554)

แผนฉุกเฉินนครปากเกร็ด โมเดลแก้ปัญหา น้ำท่วมปากเกร็ด ในช่วงฤดูน้ำหลาก เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคมของทุกปี ซึ่งในปี 2554 ดำเนินการ โดยจัดตั้งคณะทำงาน และชุดเฉพาะกิจ ครอบคลุมทุกด้านในการป้องกัน จากหน่วยงานภารกิจของเทศบาลเป็นหลัก ดังนี้

1. จัดทำรายละเอียดแผนฉุกเฉิน หลักจากประเมินสถานการณ์ มอบงานทุกส่วนตามภารกิจ
2. จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขอุทกภัยและวาตภัย ที่สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด และศูนย์ย่อยที่วัดหงส์ทอง ต.บางพูด และวัดช่องลม ต.บ้านใหม่
3. แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและชุดปฏิบัติการอำนวยการเฉพาะกิจ เพื่อเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยและวาตภัยปี 2554 โดยแบ่งภารกิจดำเนินการเป็น 8 ภารกิจ ในรูปแบบ “นครปากเกร็ด โมเดล” ดังนี้

ภารกิจที่ 1 ฝ้าระวัง ตรวจสอบ แก้ไขสถานการณ์ 24 ชม.

มีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่และวัสดุอุปกรณ์โดยดำเนินการในพื้นที่เสี่ยงภัยบริเวณชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา ระยะทาง 9 กิโลเมตร แยกการปฏิบัติงานเป็นสองชุดคือ

ชุดที่ 1 พื้นที่ตำบลปากเกร็ด และตำบลบางตลาด ได้แก่ คลองบางตลาด กรมชลประทาน ปากด่าน วัดกลางเกร็ด วัดสนามเหนือ วัดบ่อ ตลาดเก่าริมน้ำปากเกร็ด ซอยคานเรือ ศาลาหมู่ 3 ถึง วัดเกาะพระยาแจ้ง เป็นความรับผิดชอบของงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักปลัดเทศบาล

ชุดที่ 2 พื้นที่ตำบลบางพูดและตำบลบ้านใหม่ ได้แก่ วัดบางพูดนอก ชุมชนเตาอิฐ วัดกู่ วัดโพธิ์บ้านอ้อย วัดหงส์ทอง วัดบางพัง วัดสลักเหนือ วัดช่องลม ชุมชนเชิงสะพานนวลฉวี วัดโพธิ์ทอง บน ถึงคลองบ้านใหม่ เป็นความรับผิดชอบของ สำนักงานช่าง

โดยดำเนินการตรวจสอบติดตามสถานการณ์น้ำ ระดับน้ำ วางแผนในการวางแผนตรวจสอบทราย แนวคันดิน โดยพิจารณาสภาพพื้นที่และแรงดันของน้ำรวมทั้งผลกระทบต่างๆ เป็นหลัก ตรวจสอบประตูน้ำและเครื่องสูบน้ำให้พร้อมใช้งานระบายน้ำออกจากในพื้นที่ให้อยู่ในระดับพร้อมรับน้ำท่วมซึ่งให้มากที่สุด ขุดลอกคูคลองท่อระบายน้ำในชุมชน และจัดเวรเฝ้าระวังและรายงานสถานการณ์น้ำอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง

ภารกิจที่ 2 หน่วยประชาสัมพันธ์ ประสานงานแจ้งเตือนภัยโดยคนในพื้นที่

มีการจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานป้องกันภัยน้ำท่วม เทศบาลนครปากเกร็ด” เป็นหน่วยประชาสัมพันธ์ ทำแผนประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนอุทกภัย โดยมีช่องทางการประสานงานขอความช่วยเหลือผ่านทางเสียงตามสายและผู้นำชุมชน ซึ่งมีช่องทางในการสื่อสาร คือ โทรศัพท์สายด่วนรถประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย ป้ายแจ้งเตือน ประกาศใบปลิว แผ่นพับ แจ้งเหตุทาง SMS FACEBOOK และจัดทำเว็บไซต์เทศบาลเมนูเฉพาะรายงานสถานการณ์น้ำท่วมและการแจ้งเตือนอุทกภัยด้วยข้อมูลที่ถูกต้องจากสถานการณ์จริงในพื้นที่

ภารกิจที่ 3 หน่วยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ทั้งในและนอกพื้นที่

จัดตั้งหน่วยควบคุมและจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการเตรียมป้องกันน้ำท่วม ทราบดิน ถู เรือ รถ น้ำมัน เชื้อเพลิง ฯลฯ จัดเตรียมเสบียง การปฐมพยาบาล ประสานจัดอาสาสมัคร ชุมชน จิตอาสาและการรับบริจาคสิ่งของโดยสำนักงานคลัง สำนักปลัดเทศบาล ซึ่งนอกจากจะใช้ทรัพยากรในพื้นที่แล้ว เทศบาลนครปากเกร็ด ยังได้รับการสนับสนุน จากเทศบาลที่ไม่ประสบภัย อาทิ เทศบาลเมืองชะอำ เทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นต้น รวมทั้ง ภาคเอกชน ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่

ภารกิจที่ 4 หน่วยบรรเทาทุกข์ฟื้นฟูจิตใจ สุขภาพ ซ่อมแซมบ้านเรือน

จัดหน่วยกองสวัสดิการสังคม สสำรวจครัวเรือนน้ำที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงและอาจจะเกิดปัญหาน้ำท่วมต่อเนื่องระยะยาว โดยจัดทำทางเดินเท้า ถูยั้งซีฟ เรือ หน่วยกู้ภัย รวมทั้งการอนุมัติค่าซ่อมแซมบ้านให้ผู้ประสบภัย ครัวเรือนละ 2,000 บาท ก่อนได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล และจัดตั้งหน่วยสาธารณสุขเชิงรุก เพื่อสำรวจจัดเวรลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย รวมทั้งตรวจสอบสภาพพื้นที่น้ำท่วมซ้ำเพื่อปรับสภาพน้ำและดูแลเรื่องโรคติดต่อทางน้ำที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยกองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

ภารกิจที่ 5 ศูนย์ฟื้นฟูผู้ประสบภัย พักปลอดภัย ห่างไกลน้ำ

จัดตั้งหน่วยเตรียมการกรณีอาจต้องดำเนินการอพยพประชาชนในพื้นที่กรณีฉุกเฉิน โดยมอบกองการศึกษา พิจารณาประสานงานสถานศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนปากเกร็ด โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี และโรงเรียนหอวังนนทบุรี เพื่อเตรียมการเป็นศูนย์ฟื้นฟูซึ่งช่วยเป็นพื้นที่พักพิงที่ดีของผู้ประสบภัยทั้งนอกและในพื้นที่เทศบาล รวมทั้งจัดกิจกรรมฟื้นฟูจิตใจ ให้กับผู้พักพิง โดยครู อาจารย์ในโรงเรียน โรงพยาบาลใกล้เคียง

ภารกิจที่ 6 หน่วยประเมินสถานการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้า กรณีน้ำมาฉุกเฉิน

เทศบาลนครปากเกร็ด ต้องประเมินสถานการณ์น้ำตลอด 24 ชั่วโมง จึงต้องมีหน่วยฉุกเฉิน เครื่องจักร ถูทราย ดิน รวมทั้งการสั่งการที่ชัดเจน ภายใต้อำนวยการที่แม่นยำ เพื่อควบคุมสถานการณ์น้ำ โดยมีกรณีฉุกเฉินในปี 2554 มีสถานการณ์สำคัญ ดังนี้

สถานการณ์น้ำล้นและรั่วซึมในบริเวณซอยวัดกู่ มีสาเหตุจากน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาล้น และรั่วซึมออกจากแนวคันดินกั้นน้ำที่ตั้งรับน้ำไว้เป็นเวลานาน เกิดรอยรั่วซึม พร้อมกันหลายจุดบนถนนซอยวัดกู่ เทศบาลแก้ไขโดย การอุดรูโดยวัด ชุมชน และอาสาสมัคร ช่วยให้น้ำมีที่อยู่ในคันกั้นน้ำไม่ข้ามซอยเข้าสู่ตลาด และเยียวครวเรือนอกคันกั้นน้ำ สร้างความเข้าใจชุมชน ให้สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ

สถานการณ์คลองประปามีสาเหตุจากน้ำหลากจากทุ่งรังสิต-นคร ซึ่งมีแนวคันกั้นน้ำถาวร มาทางแนวคลองประปาไหลล้นมายังถนนริมคลองประปา เทศบาลนครปากเกร็ดใช้วิธีระดมงบประมาณ สร้างความเข้าใจกับชุมชน เร่งสร้างคันดินเหนียว ผลักดันน้ำออก เร่งตรวจระดับและการไหลของน้ำ เพื่อป้องกันมิให้น้ำไหลเพิ่มเข้าในพื้นที่

สถานการณ์น้ำทะเลจากโรงงานน้ำมันทิพ และคลองบอระเพ็ด บริเวณสะพานนนทบุรี (สะพานนวพล) มีสาเหตุจากน้ำไหลล้นจากแม่น้ำเจ้าพระยาสู่อุโมงค์ศรีสมาน และถนนติวานนท์ เทศบาลนครปากเกร็ดทำความเข้าใจชุมชน โดยขอให้ใช้แนวเกาะกลางถนนติวานนท์กั้นไว้แล้วสูบน้ำออกไปตามแนวคลองให้น้ำไหลลงสู่อุโมงค์เจ้าพระยา โดยมีชุมชนเสียสละยอมให้น้ำท่วมประมาณ 50 หลังคาเรือน และสามารถดำเนินการรักษาพื้นที่ไว้ได้ภายใน 3 วัน

กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด (2554) รายงานว่าทั้ง 3 สถานการณ์ที่เกิดขึ้นการทำความเข้าใจกับชุมชนและการขอความร่วมมือสำคัญที่สุด และเมื่อปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข จนสามารถควบคุมน้ำในส่วนของปากเกร็ดได้แล้ว ก็มีการดูแลในส่วนของแนวคลองประปาโดยได้มีการสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งระดับถนนเลียบคลองประปา เป็นปรากฏการณ์สำคัญในการเปลี่ยนเส้นทางน้ำไปทางตะวันออกที่มีพื้นที่ต่ำกว่า ซึ่งถ้าไม่มีปริมาณไม่มากนัก และระดับน้ำเจ้าพระยาไม่สูงมาก น้ำก็จะสามารถระบายลงเจ้าพระยาได้หมดโดยไม่เข้าท่วมพื้นที่ชั้นใน

ภารกิจที่ 7 หน่วยสนับสนุนจากชุมชน วัดและจิตอาสา แรงเสริมหลักไฟระวัง

แผนป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ปากเกร็ดจะสำเร็จได้ การสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดในพื้นที่ทั้งวัด ชุมชน และอาสาสมัครเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากแนวคันกั้นน้ำริมน้ำทั้งหมด อยู่ในพื้นที่ของวัดสำคัญ นับตั้งแต่วัดกลางเกร็ด วัดสนามเหนือ วัดบ่อ วัดเกาะพระยาแจ้ง วัดบางพูดนอก วัดหงษ์ทอง วัดบางพัง วัดสลักเหนือ วัดช่องลม และวัดโพธิ์ทองบน รวมทั้งชุมชนริมน้ำตลอดระยะทางยาว 9 กิโลเมตร ซึ่งวัดและชุมชนต่างพร้อมที่จะร่วมกันดูแลพื้นที่ ทั้งในและนอกคันกั้นน้ำ ที่จะต้องบริหารจัดการให้เกิดความร่วมมือ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

นอกคันกั้นน้ำ หมายถึง วัดวาอารามและชุมชนริมน้ำที่ต้องได้รับการให้กำลังใจ เยียวยา ดูแลในฐานะที่พื้นที่ดังกล่าวประสบภัย โดยเสียสละรับน้ำเพื่อปกป้องพื้นที่ชั้นใน ทั้งวัด ชุมชน

ผู้ประกอบกรรณน้ำ โดยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งก่อน หลัง และระหว่างประสบปัญหา จนกว่าสถานการณ์น้ำจะคืนสู่ภาวะปกติ

ในคันกันน้ำ ซึ่งหมายถึง อาคาร วัดวาอาราม บ้านเรือน ชุมชนในคันกันน้ำที่ปลอดภัยจาก น้ำท่วมนอกจากเทศบาลจะดำเนินการกำหนดแนวทางและระดับการตั้งคันกันน้ำให้แล้ว ชุมชนและวัด จะเป็นหน่วยที่ดูแลและบริหารพื้นที่และแนวคันกันน้ำดังกล่าว ด้วยวิธีการและประสบการณ์ที่ แตกต่างกันไป วางและเสริมแนวกระสอบทราย ตั้งแนวคันดินเหนียว วางเครื่องสูบน้ำ ตรวจสอบ ระดับน้ำ รวมทั้งการเฝ้าระวังแนวเขื่อนให้มั่นคงแข็งแรง โดยในปี 2554 นี้มีมวลน้ำมีมาก และระดับ น้ำสูงถึงระดับ 3-3.5 เมตรซึ่งสูงมาก เทศบาลจึงต้องใช้กระสอบทรายและแนวคันดินที่สูงมาก ต้อง ดูแลในส่วนความมั่นคงด้วยการวางแผ่นไม้ แผ่นคอนกรีตและแผ่นเหล็กเสริม โดยกลุ่มอาสาสมัคร จากทุกภาคส่วนได้เข้ามาช่วยดำเนินการในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะมีเป้าหมายร่วมกันในการ ที่จะ “ปกป้องพื้นที่ปากเกร็ด” ให้ประสบภัยน้อยที่สุด

ภารกิจที่ 8 หน่วยติดตามประเมินสถานการณ์ข้อมูลน้ำ วันต่อวันเตรียมการหลังน้ำลด

ส่วนหนึ่งที่สำคัญที่ช่วยให้ปากเกร็ด สามารถควบคุมสถานการณ์น้ำได้จนถึงวันนี้ คือการ ติดตาม และตรวจสอบข้อมูลน้ำในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบระดับน้ำ คันกันน้ำต้องให้สูงกว่า น้ำในระดับ 0.2-0.5 เซนติเมตร หรือมากกว่า หากน้ำเจ้าพระยายังไม่ลงถึงระดับปกติ คือ 1.5-2 เมตร เทศบาลก็ยังไม่วางใจที่จะประกาศได้ว่าปลอดภัย เนื่องจากแนวคันกันน้ำที่สูงมากตลอดแนว ริมน้ำเจ้าพระยา แนวคลองบ้านใหม่และคลองประปาฯพร้อมเสมอที่จะยุบตัว โดยเฉพาะแนวริม แม่น้ำเจ้าพระยา ที่ดำเนินการตั้งคันมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม การแจ้งเตือนประชาชน น้ำเข้าพื้นที่ ไตแก้ไขอย่างรวดเร็ว แจ้งเตือน ตรวจสอบข้อมูลก่อนแจ้ง การขอความร่วมมือชุมชนยังคงมีอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อความไม่ประมาท

นอกจากการป้องกันที่พยายามกันอยู่ขณะนี้แล้ว เทศบาลจะต้องไม่ลืมการเยียวยาที่ต้องทำ ควบคู่ไปกับการดูแล ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสะพานทางเดิน ทุ่งยั้งชีพ หน่วยพยาบาล การฟื้นฟู สภาพน้ำ การจัดพื้นที่จอดรถ การจัดศูนย์ฟื้นฟู การตั้งศูนย์ประสานงานในการให้ข้อมูลข่าวสาร อำนวยความสะดวกแก่คนในพื้นที่ รวมทั้งการหาช่องทางในการแจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ของ เรา สิ่งเหล่านี้สำคัญมากที่ต้องทำควบคู่กันไป เทศบาลเราทำได้เพราะเรามีภารกิจ และหน่วยงาน ปฏิบัติที่ครอบคลุมในภารกิจโดยตรง ภายใต้งบประมาณและการบริหารจัดการกันได้ในพื้นที่

จึงทำให้เกิด “นครปากเกร็ด โมเดล” ขึ้น ซึ่งจริงๆ แล้วความสำเร็จนี้ เกิดจากความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนและประสิทธิภาพการจัดการขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีผู้นำเป็นคนท้องถิ่น ซึ่งรู้จักพื้นที่ และเข้าใจคนท้องถิ่น

3.4 วิธีการทางเทคนิค และภูมิปัญญาในการวางคั่นน้ำ แก้ไขปัญหาน้ำท่วมของเทศบาลนครปากเกร็ด

โดยสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม เนื่องจากมีแนวเขตติดกับแม่น้ำ ลำคลองทั้งสิ้น ด้านเทศบาลนครปากเกร็ดตั้งอยู่ตามแนวแม่น้ำเจ้าพระยาความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร

ด้านทิศเหนือติด อบต.บ้านใหม่ ซึ่งมีคลองรังสิตประยูรศักดิ์ อยู่ทางทิศเหนือ มีความยาวประมาณ 4 กิโลเมตร

ด้านทิศตะวันออก ติดคลองประปาตลอดแนว มีความยาวประมาณ 8.5 กิโลเมตร

ด้านทิศตะวันตก ติดแม่น้ำเจ้าพระยา มีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร

ด้านทิศใต้ ติดคลองบางตลาดตลอดแนว มีความยาวประมาณ 6.5 กิโลเมตร

การพิจารณาทางภูมิศาสตร์ ประกอบกับข้อมูลน้ำในการวางคั่นน้ำ และระดับความสูงของคั่นน้ำเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการพื้นที่ริมน้ำเป็นวัด เป็นชุมชน โรงเรียน อาคารพักอาศัย บางส่วนเป็นทางเดินแคบๆ เป็นโรงงานอุตสาหกรรม เทศบาลจึงต้องกำหนดแนวทางจัดทำคั่นน้ำให้เหมาะสมกับลักษณะชุมชน สภาพพื้นที่และทิศทางไหลของน้ำดังนี้

1. แนวกระสอบทราย และเสริมไม้ค้ำยัน บริเวณตลาดเก่าริมน้ำปากเกร็ดชุมชนปากด่าน และชอยคานเรือ
2. แนวกำแพงดินเหนียวและกระสอบทราย บริเวณวัดช่องลมวัดสลักเหนือ (คลองสวย) วัดสนามเหนือบริเวณถนนสุขาประชาสรรค์ 2 (ชอยวัดกู่) เกาะกลางถนนติวานนท์ และแนวคลองประปา
3. แนวคั่นน้ำ บิ๊กแบคบริเวณท่อลอดคลองบ้านใหม่, ท่อลอดหน้าการประปา

พื้นที่ริมน้ำเป็นวัด เป็นชุมชน โรงเรียน อาคารพักอาศัย บางส่วนเป็นทางเดินแคบๆ เป็นโรงงานอุตสาหกรรม เทศบาลจึงต้องกำหนดแนวทางการจัดทำคั่นน้ำให้เหมาะสมกับลักษณะชุมชน สภาพพื้นที่และทิศทางไหลของน้ำดังนี้

1. แนวกระสอบทรายและเสริมไม้ค้ำยัน บริเวณตลาดเก่าริมน้ำปากเกร็ด ชุมชนปากด่าน และ ซอยคานเรือ เนื่องจากพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นทางเดินเท้าที่มีความคับแคบ ทำให้ต้องทำการป้องกันน้ำล้นตลิ่งโดยใช้แนวกระสอบทรายเรียงเป็นหลัก โดยได้ทำแนวกระสอบทรายป้องกัน มีความสูงวาระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ 3.00 เมตร

2. แนวกำแพงเขื่อนดินเหนียวป้องกันน้ำท่วม เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านทิศเหนือ มีที่กว้างพอที่เครื่องจักรสามารถทำงานได้ โดยใช้ดินเหนียวมาทำการบั่นกำแพงเขื่อนดินป้องกันน้ำ

บริเวณวัดช่องลม มีคันดินเหนียว ระดับความสูงเฉลี่ย 3.5 เมตร ฐานกว้างเฉลี่ย 5 เมตร ความยาวประมาณ 300 เมตร (ในปี 2554 ได้ทำการเสริมระดับความสูงเฉลี่ยเป็น 4.5 เมตร ฐานกว้างเฉลี่ย 8 เมตร)

บริเวณวัดสลักเหนือ (คลองส้ม) มีคันดินเหนียว ระดับความสูงเฉลี่ย 2.5 เมตร ฐานกว้างเฉลี่ย 3.5 เมตร ยาวประมาณ 200 เมตร

บริเวณวัดสลักเหนือ มีคันดินเหนียว ระดับความสูงเฉลี่ย 3.5 เมตร ฐานกว้างเฉลี่ย 5 เมตร ยาวประมาณ 60 เมตร

บริเวณถนนสุขาประชาสรรค์ 2 (ซอยวัดกู่) มีฐานกว้างเฉลี่ย 3.5 เมตร สูงเฉลี่ย 2 เมตร ตลอดตามความยาวถนนเป็นระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ซึ่งในปี 2554 มีวัดที่น้ำทะเลจากพื้นที่ขึ้นมาอยู่ 4 วัด และมีพื้นที่ของเอกชนที่มีน้ำทะเลลักผ่านแนวป้องกันน้ำท่วมเข้ามาจำนวน 9 แห่ง แต่น้ำที่ทะเลลักเข้ามาติดที่แนวคันดินพื้นที่ชั้นใน บริเวณถนนสุขาประชาสรรค์ 2 (ซอยวัดกู่) ทำให้พื้นที่ชั้นในปลอดภัยจากที่มีน้ำทะเลลักเข้ามา

แนวคันดินบริเวณถนนเกาะกลางถนน มีฐานกว้างเฉลี่ย 3.5 เมตร สูงเฉลี่ย 3.5 เมตร จากสะพานนวชัยตลอดแนวไปจนถึงถนนติวานนท์ และยาวตามถนนติวานนท์ไปทางทิศเหนือจนถึงคลองบ้านเก่า แล้ววิ่งเข้าซอยแรมรอยรั้วดังกล่าว เ่งสูบน้ำออกจากพื้นที่โดยสถานีสูบน้ำคลองบ้านเก่า ทำให้น้ำที่ทะเลลักเข้ามา มีระดับที่ลดลงและแห้งภายใน 2 วัน

แนวคลองประปา ในปี 2554 ได้มีปัญหาน้ำล้นทะลักจากคลองประปา เทศบาลได้ทำคันดินมีฐานกว้างเฉลี่ย 3.5 เมตร สูงเฉลี่ย 3.5 เมตร ตลอดความยาวถนนเป็นระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร จากเขตพื้นที่ของ อบต.บ้านใหม่ บริเวณคลองรังสิตประยูรศักดิ์จนถึงบริเวณถนนสามัคคี

3. แนวคันกั้นน้ำบึงแบคที่ตลอดบริเวณคลองบ้านใหม่ และตลอดบริเวณหน้าการประปา ถนนสามัคคี เทศบาลได้ทำการขุดที่ตลอดไว้เพื่อเป็นการป้องกันน้ำไหลย้อนจากคลองบ้านใหม่ และคลองประปา

3.5 การแก้ปัญหาในอนาคตและแนวทางการจัดการน้ำโดยชุมชน

แนวทางแก้ปัญหาในระยะยาว

ทางกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ทำการสำรวจออกแบบจัดทำระบบป้องกันน้ำท่วมให้กับเทศบาลนครปากเกร็ดแล้ว และแบบรายละเอียดจะแล้วเสร็จภายในเดือนมกราคม ปี 2554 เป็นการ

1. สร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตลอดแนว
2. ปรับปรุงคลองในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด
3. ปรับปรุงระบบท่อระบายน้ำ
4. ปรับปรุงและก่อสร้างสถานีสูบน้ำในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด

โดยมีงบประมาณในการดำเนินการงบประมาณ 1,600 ล้านบาทและคาดว่าจะเริ่มดำเนินการในปี 2556

3.6 แนวทางการจัดการน้ำโดยชุมชน

ด้วยปัญหาอุทกภัยเกิดขึ้นทุกปี โดยเฉพาะพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดที่เป็นพื้นที่ลุ่มริมน้ำ หากสถานการณ์การบริหารน้ำยังเป็นเช่นนี้ ปัญหาน้ำท่วมย่อมเกิดขึ้น ดังนั้นเทศบาลจึงได้กำหนดการบริหารน้ำในระยะสั้น ปีต่อปีโดยการนำแนวทางการจัดการน้ำโดยชุมชน ดังนี้

1. ท้องถิ่นต้องเป็นหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชน บูรณาการทุกภาคส่วน
2. ให้ข้อมูลและความร่วมมือชุมชนในพื้นที่
3. ใช้สื่อท้องถิ่นชุมชนในการสร้างความเข้าใจ และร่วมมือป้องกันเพื่อพื้นที่ส่วนรวม
4. ต้องมีพื้นที่เสียสละ เสียวยาพื้นที่ประสบภัย
5. ป้องกันภัยน้ำ ต้องเข้าใจธรรมชาติของน้ำไม่ขวางน้ำ

โดยเทศบาลจะเป็นหน่วยหลักในการนำนครปากเกร็ด โมเดล มาปรับให้เข้ากับ สถานการณ์น้ำในแต่ละปีจนกว่าจะมีแนวป้องกันน้ำถาวร

สรุปจากสถานการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554 นี้ เทศบาลนครปากเกร็ดได้สรุปผลปัจจัย แห่งความสำเร็จมา 3 ปัจจัยหลักดังนี้

1. ภาวะผู้นำของท้องถิ่น ที่มีประสบการณ์อยู่กับน้ำมาตลอด ทำให้วิเคราะห์ และตัดสินใจ จากข้อมูลที่ถูกต้อง ทำให้แก้ปัญหาได้สำเร็จ โดยไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาต่างๆ มีการเตรียมพร้อมทั้ง บุคลากรและเครื่องจักร มีเครือข่ายในการทำงานที่กว้างขวางได้รับการยอมรับให้ความช่วยเหลือ จากเจ้าหน้าที่ และจากหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนพลังมวลชน และการแก้ปัญหาความขัดแย้งจาก มวลชนที่ได้รับผลกระทบ

2. ความร่วมมือจากมวลชนในพื้นที่ ซึ่งไม่สามารถสร้างได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ด้วย นโยบายที่จัดให้มีการประชุมประจำเดือนกับผู้นำชุมชนทั้ง 63 ชุมชนอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด หลายปี ทำให้ได้รับความร่วมมือจากมวลชนด้วยดี ทำให้เกิดการร่วมมือร่วมพลังเพื่อป้องกัน เหตุการณ์น้ำท่วมได้สำเร็จ

3. ด้วยความสับสนในข้อมูลข่าวสาร ทำให้ประชาชนมีความสับสนและเป็นอุปสรรคใน การป้องกันน้ำท่วมเป็นอย่างมาก ศูนย์ข้อมูลข่าวสารน้ำท่วมของเทศบาลนครปากเกร็ดจึงเป็น เครื่องมือและกลยุทธ์แห่งความสำเร็จด้วย โดยเทศบาลนครปากเกร็ดได้ใช้เป็นเครื่องมือ รับข้อมูล ข่าวสารเข้ามาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วกระจายข่าวข้อมูล ให้ประชาชนทราบ โดยผ่านทาง Facebook SMS สร้างความน่าเชื่อถือให้กับเทศบาลนครปากเกร็ดอย่างมากอีกทั้งยังสร้างความ ร่วมมือในการแจ้งขอความร่วมมือ จิตอาสา และตอบปัญหาข้อสงสัยให้ประชาชนต่อกิจกรรมและ ภารกิจของเทศบาลปากเกร็ด

ปัจจัย 3 ปัจจัยนี้เอง จึงถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของเทศบาลนครปากเกร็ดในการ ป้องกันน้ำท่วมได้สำเร็จ ซึ่งชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดได้นำหลักที่ชุมชนใช้รับมือกับน้ำท่วมมา ตั้งเป็นคำขวัญประจำชุมชนดังนี้ “น้ำต้องมีทางไป หลักต้องไม่ขวางทางน้ำ สร้างชุมชนให้รู้และ เข้าใจ บริหารงานท้องถิ่นให้พร้อมรับมือ” (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด , 2554)

จากรายงานของกองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ดถึงสถานการณ์อุทกภัยที่ เกิดขึ้นในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดและการร่วมมือกันของคนในชุมชนในการป้องกันเมืองจาก น้ำท่วม เห็นถึงการวางแผนป้องกันอุทกภัยในพื้นที่ ทั้งแผนระยะยาวและแผนฉุกเฉิน โดยเรียนรู้

จากปัญหาอุทกภัยที่เคยเกิดขึ้นเป็นการปรับตัวที่จะอยู่กับน้ำที่จะต้องท่วมทุกปี ซึ่งสิ่งนี้ชาวเทศบาลนครปากเกร็ดยอมรับ ถึงแม้ว่าจะมีการเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์น้ำที่อาจจะเกิดขึ้น แต่ภัยธรรมชาติก็เป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดเดาได้ สถานการณ์น้ำท่วมพื้นที่ในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดครั้งนี้ มีมวลน้ำมากกว่าที่ได้วางแผนรับมือไว้ แต่ชาวชุมชนมีความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ รวมพลังกัน ป้องกันพื้นที่ไว้ได้ ด้วยความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย

สถานการณ์น้ำท่วมในหลายจังหวัดของประเทศไทย ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก มีผู้สูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทางการเกษตร ร้านค้า สถานประกอบการ และนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ อีกทั้งยังสร้างความยุ่งยาก การใช้ชีวิตที่ลำบากให้แก่ประชาชน ทั้งในเขตน้ำท่วมขัง เขตที่มีความเสี่ยงภัย และประชาชนทั่วไปที่ได้รับข่าวสาร ผลกระทบดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะต้องใช้เวลาที่ยาวนาน เพื่อฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดขึ้นจากน้ำท่วม เช่น การซ่อมแซมบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ การหารายได้ เพื่อให้สามารถกลับไปดำเนินชีวิตต่อไปได้

4.1 ระยะเวลาตอบสนองและปฏิกิริยาทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย

ผู้ประสบอุทกภัยมีการตอบสนองต่อน้ำท่วม และปฏิกิริยาทางอารมณ์และจิตใจ ดังนี้ (อัมพร เบญจพลพิทักษ์, 2554; สมพร อินทร์แก้ว, เยาวนาฏ ผลิตนนทเกียรติ, ศรีวิภา เนียมสอาด, และसानศิริ ด่านวัฒนะ, 2552)

1. ระยะเวลาเตรียมการ เป็นระยะเตรียมพร้อมก่อนเกิดภัยน้ำท่วม เพื่อรองรับสถานการณ์ภัยน้ำท่วมอย่างทันท่วงที ซึ่งการเตรียมความพร้อม จะมีความแตกต่างกันระหว่างชุมชนที่มีประสบการณ์น้ำท่วม และชุมชนที่ไม่มีประสบการณ์น้ำท่วมมาก่อน แต่อย่างไรก็ตามการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดน้ำท่วมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่จะต้องเตรียมการทั้งระดับบุคคล และชุมชน ระยะนี้

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการเสนอข่าวที่เฉพาะเจาะจงพื้นที่และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

ระยะแรกนี้เป็น ระยะแรกที่เกิดเหตุการณ์วิกฤต ปฏิกริยาแรกๆ ที่เกิดขึ้นในอารมณ์และจิตใจมักจะเป็นความรู้สึกกลัวและวิตกกังวล ต่อมาคือการพยายามปฏิเสธ โดยคิดและหวังว่าสิ่งนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจริง ระยะนี้อาจใช้เวลาประมาณ 3-4 วัน หรืออาจถึงสัปดาห์ กว่าที่เราจะยอมรับความจริงได้

2. ระยะวิกฤตและฉุกฉิน (72 ชั่วโมงแรกหลังเกิดน้ำท่วม) ระยะนี้ ผู้ประสบภัยจะมีความตื่นตัวเพื่อเอาชีวิตรอดทั้งตนเองและครอบครัวรวมทั้งการขนย้ายสิ่งของที่จำเป็น ผู้ประสบภัยจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีคนจำนวนมากเข้ามาช่วยเหลือ อย่างไม่มีระบบและระเบียบ เป็นการมุ่งช่วยเหลือเฉพาะหน้า ตามสภาพความเป็นจริง เช่น ศูนย์พักพิง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ของใช้ที่จำเป็น เป็นต้น ส่วนด้านจิตใจให้ถือว่าปฏิกริยาทุกอย่างของผู้ประสบภัยน้ำท่วมเป็นปฏิกริยาปกติ (Normal Reaction)

3. ระยะหลังได้รับผลกระทบ (2 สัปดาห์-3 เดือน) เป็นระยะที่ผู้ประสบภัยฯ ต้องเผชิญกับความเป็นจริงมากขึ้น ผู้ประสบภัยฯ เริ่มหมดเรี่ยวแรง อ่อนล้า หงุดหงิด เริ่มไม่แน่ใจว่าจะได้รับการช่วยเหลือจริงหรือไม่ เพราะหน่วยงานต่างๆ ลดความช่วยเหลือน้อยลง เป็นระยะที่ยอมรับว่าปัญหานั้นได้เกิดขึ้นแล้วจริงๆ และไม่อาจจะย้อนเวลากลับไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือหยุดยั้งมันได้ ในขณะนี้ความรู้สึกมากมายจะประดังเข้ามา เช่น ความโกรธ จึงเริ่มโทษตัวเอง โทษคนอื่น อาจมีความรู้สึกอาย รู้สึกผิด และเกิดความเศร้าเสียใจ การแสดงออกทางพฤติกรรมที่เห็นชัดผู้ประสบภัยรู้สึกเครียด วิตกกังวล ท้อแท้ เศร้า ไม่แน่ใจในอนาคตของตนเองว่าเป็นอย่างไร จะอยู่อย่างไร จะประกอบอาชีพอะไร รวมทั้งอาจเกิดอาการเจ็บป่วยทางกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง หัวใจเต้นเร็ว หายใจลำบาก เหนื่อยง่าย เมื่อยล้า ปวดกล้ามเนื้อ ความต้องการทางเพศลดลงและนอนไม่หลับ

4. ระยะฟื้นฟู (หลังเกิดเหตุ 3 เดือนขึ้นไป) เน้นการส่งเสริม ป้องกันและฟื้นฟูสภาพจิตใจ รวมทั้งการเฝ้าระวังและค้นหาโรคทางจิตเวชในชุมชน ศูนย์พักพิง

ระยะนี้เป็นระยะที่อารมณ์และจิตใจฟื้นตัวเมื่อเหตุการณ์ร้ายแรงผ่านพ้นไป รวมทั้งได้มีการแก้ไข ผ่อนคลายเยียวยาความบาดเจ็บทางจิตใจในระดับหนึ่ง การตอบสนองทางอารมณ์และจิตใจช่วงนี้จะเป็นไปในลักษณะการปรองดองหรือการปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นก็เข้าสู่ระยะฟื้นตัวทางอารมณ์และจิตใจ ซึ่งอาจใช้เวลาหลายเดือน หรืออาจจะเป็นปีกว่าจะเข้าสู่ภาวะเดิมได้

4.2 การเผชิญภาวะวิกฤต

ภัยพิบัติต่างๆ (Disasters) ถือเป็นเหตุการณ์อย่างหนึ่งที่สามารถนำไปสู่ภาวะวิกฤตของบุคคลกลุ่มใหญ่ และมักจะเกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตเดียวกันหรือมีความผูกพันในเชิงวัฒนธรรมและอารมณ์ภาวะวิกฤตที่เกิดจากภัยพิบัติต่างๆ อาจเกิดจากน้ำมือของมนุษย์หรือความแปรปรวนของธรรมชาติ และหมายรวมไปถึงสถานการณ์ใดก็ตามที่ทำให้ผู้คนในชุมชนเกิดภาวะเสียสมดุล ทั้งทางด้านร่างกายสังคมและจิตใจเช่นเดียวกัน

Richard (2008) ได้รวบรวมและสรุปความหมายของภาวะวิกฤต หมายถึง การรับรู้ หรือการมีประสบการณ์ต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่มีความยากลำบาก มากเกินกว่าที่บุคคลจะสามารถรับมือหรือจัดการได้ อาจส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อความคิด ความรู้สึก และ พฤติกรรม ทั้งนี้ลักษณะเฉพาะของภาวะวิกฤตโดยทั่วไปแล้วเป็นเหตุการณ์ที่เป็นอันตราย อาจส่งผลกระทบต่อบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย รวมไปถึงการฆาตกรรม และการฆ่าตัวตาย นอกจากนี้วิกฤตยังสามารถเปลี่ยนเป็นโอกาสได้อีกด้วย บุคคลอาจจะสามารถจัดการกับวิกฤตที่เผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยตัวของเขาเอง และจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นช่วยพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็ง ตลอดจนบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตขึ้น

อัมพร เบญจพลพิทักษ์ (2554) กล่าวว่า เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เป็นปัญหาเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตขึ้นนั้นเหตุการณ์บางอย่างเมื่อเกิดขึ้นอาจนับเป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาสำหรับบุคคลหนึ่ง แต่ก็อาจไม่เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาสำหรับอีกบุคคลหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นจะรับรู้เหตุการณ์นั้นว่ามีความสำคัญต่อเขาอย่างไร คือ เห็นว่าเหตุการณ์นั้น เป็นสิ่งคุกคามหรือเห็นว่าเป็นสิ่งทำทนาย

ถ้าบุคคลรับรู้เหตุการณ์ว่าเป็นสิ่งคุกคามแล้วจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความกังวล และความตึงเครียดและหากบุคคลนั้น ตอบสนองต่อเหตุการณ์อย่างไม่ถูกวิธีแล้วก็จะทำให้เขาไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ และพบว่าเหตุการณ์นั้นเป็นความสูญเสีย ความปวดร้าว หรือความสิ้นหวัง ในนัยนี้ถือว่าเหตุการณ์นี้เป็นอันตราย

แต่ถ้าบุคคลรับรู้เหตุการณ์เป็นสิ่งที่ทำร้าย เมื่อมีความกังวลเกิดขึ้นก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้จัดการกับปัญหา และหากบุคคลนั้นจัดการกับปัญหาอย่างถูกวิธี ก็จะทำให้แก้ไขปัญหานั้นได้สำเร็จ ซึ่งรวมไปถึง การทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการจัดการกับปัญหา ในลักษณะเดียวกันนั้นได้ดีขึ้นในภายหน้าด้วย ในนัยนี้ถือว่าเหตุการณ์นี้เป็นโอกาส

4.2.1 ลำดับขั้นของภาวะวิกฤต

ขั้นตอนการเกิดภาวะวิกฤตสามารถแบ่งเป็นระยะต่างๆได้ 3 ระยะดังนี้ (Caplan, 1964)

1) ช่วงก่อนภาวะวิกฤตในระยะนี้บุคคลสามารถดำรงอยู่ในสมดุลและสามารถปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมของเขาโดยใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เขาถนัด ถ้าวิธีการแก้ปัญหานั้นๆได้ผล ภาวะวิกฤตก็ไม่เกิดขึ้น

2) ระยะวิกฤต เป็นระยะที่วิกฤตเกิดขึ้น ขั้นตอนการเกิดภาวะวิกฤตเป็น 4 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นและบุคคลรับรู้ว่าจะอยู่ในภาวะอันตรายหรือเสี่ยงต่อภาวะอันตราย บุคคลจะใช้วิธีการแก้ปัญหาตามที่เขาคิด แต่มันไม่เพียงพอและไม่ได้ผลในการที่จะจัดการกับปัญหา ทำให้บุคคลต้องเผชิญกับปัญหาที่เขาแก้ไขไม่ได้ ในจุดนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการเสียสมดุล

ขั้นที่ 2 เมื่อวิธีการแก้ปัญหาของบุคคลใช้ไม่ได้ผลก่อให้เกิดความรู้สึกตึงเครียดมากขึ้น ทำให้บุคคลนั้นเข้าสู่ภาวะที่อ่อนไหวบุคคลจะยังคงพยายามที่จะจัดการกับปัญหาโดยใช้วิธีการลองผิดลองถูก หากยังไม่ได้ผลจะทำให้เขารู้สึกผิดหวังและไร้ประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 เมื่อปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาเรื้อรังทำให้เกิดความรู้สึกซึ่งเคยเก็บกดไว้ผุดขึ้นมา โดยที่ความปวดร้าวในปัจจุบันอาจมีส่วนเชื่อมโยงกับจุดขัดแย้งในอดีต นับเป็นความเครียดระยะสุดท้าย ที่ทำให้บุคคลซึ่งอยู่ในภาวะที่อ่อนไหวแล้วนั้นเข้าสู่ขั้นวิกฤต

ขั้นที่ 4 ขั้นวิกฤต เป็นจุดที่ความตึงเครียดมากขึ้นจนถึงระดับที่รับต่อไปไม่ไหว นับเป็นจุดแตกหัก ทำให้บุคคลนั้นแปรปรวนไร้ที่พึ่งสับสน สูญเสียความสามารถในการกำหนดตัว ปัญหา ไม่สามารถประเมินและแยกแยะปัญหาบนพื้นฐานของความเป็นจริง สูญเสียความสามารถในการแก้ปัญหาไป การรับรู้ต่างๆจะหายไป ภาวะเช่นนี้บุคคลควรได้รับการช่วยเหลือโดยเร็วเพราะการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่นานๆเป็นผลกระทบต่อสุขภาพจิตและอาจเป็นปัญหาทางจิตตามมา

3) ระยะเวลาหลังวิกฤต โดยธรรมชาติภาวะวิกฤตจะมีระยะเวลาจำกัดภายใน 4-6 สัปดาห์ ซึ่งการคลี่คลายอาจออกมาในทางบวกหรือทางลบต่อเจ้าของปัญหาก็ได้ ในรายที่สามารถจัดการกับปัญหาได้ถูกวิธี รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลากรวิชาชีพหลังจากระยะวิกฤตแล้ว ระดับความวิตกกังวลและความเครียดจะลดลง ทำให้บุคคลนั้นมีทักษะการเผชิญปัญหาที่ดีกว่าหรือเท่ากับระยะก่อนวิกฤต ในทางตรงข้ามหากบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้เองและไม่ได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลากรวิชาชีพและยังคงใช้การแก้ปัญหาที่ผิดวิธี ก็จะก่อให้เกิดพยาธิสภาพทางจิตเวช หรือหน้าที่ในทางสังคมลดลง ทำให้บุคคลมีทักษะในการแก้ปัญหาที่แย่งกว่าระยะก่อนวิกฤต

ความสามารถในการเผชิญวิกฤตของแต่ละบุคคลมีไม่เท่ากัน ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการเผชิญต่อภาวะวิกฤตทางอารมณ์ มีหลายประการดังนี้ (ทัศนา บุญทอง , 2544 อ้างถึงใน ปริยานุช ตีนตา, 2550)

1) โครงสร้างลักษณะบุคลิกภาพ หากบุคคลมีบุคลิกภาพที่แกร่ง จะสามารถเผชิญกับปัญหาได้ดีกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอ ซึ่งเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหนักๆอาจยอมแพ้หรือถอยหนีได้

2) การรับรู้ต่อสถานการณ์ ซึ่งในแต่ละบุคคลมีการรับรู้ต่อสถานการณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละบุคคลรับรู้สถานการณ์มีความอันตรายต่อตนเองมากน้อยเพียงใด เพราะเนื่องจากแต่ละบุคคลมีค่านิยม เป้าหมายในชีวิตที่แตกต่างกัน จึงทำให้การรับรู้ต่อเหตุการณ์ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน

3) วิธีการเผชิญปัญหาและความสามารถในการปรับตัวของบุคคล ขึ้นอยู่กับทักษะการเผชิญปัญหา และการปรับตัวของแต่ละบุคคลซึ่งมีไม่เท่ากัน หากบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้ประกอบกับปัญหานั้นมีความรุนแรง แต่บุคคลยังใช้วิธีการแก้ไขปัญหาแบบเดิม ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับปัญหานั้น การปรับเปลี่ยนรูปแบบการแก้ไขปัญหา โดยมุ่งเน้นพิจารณาที่ตัวปัญหาเป็นสำคัญ ประกอบกับใช้ประสบการณ์เดิม ก็เป็นทักษะของแต่ละบุคคลซึ่งต้องอาศัยความเป็นผู้ใหญ่และการเจริญตามวุฒิภาวะเข้าร่วมด้วย

4) ประสบการณ์ในอดีตและการเรียนรู้ในการเผชิญต่อภาวะเครียด การที่บุคคลได้เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาก็ได้ผลเมื่อในอดีต จะเป็นประสบการณ์ที่ถูกสั่งสมมา ก็จะเป็นตัวช่วยในการแก้ไขปัญหานั้นในอนาคต ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เพิ่มความรู้สึกเห็นค่าในตนเอง ไม่ตระหนกตกใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา และสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม แต่ในทางกลับกัน หากเป็นประสบการณ์ที่มีความล้มเหลวในการเผชิญกับปัญหา จะทำให้บุคคลสูญเสียความมั่นใจ ซึ่งส่งผลต่อการเผชิญปัญหาอื่นๆตามไปด้วย

5) ความรุนแรงและความซับซ้อนของปัญหา หากปัญหาที่ต้องเผชิญ มีความรุนแรงและบุคคลไม่เคยได้เผชิญมาก่อน ประกอบกับความกะทันหันของการเกิดปัญหานั้นอาจทำให้บุคคลไม่สามารถจัดการได้ดี หรือพ่ายแพ้ต่อปัญหานั้นได้เช่นกัน

6) แหล่งความช่วยเหลือที่บุคคลจะสามารถขอความช่วยเหลือได้ อาจจะเป็นครอบครัว เพื่อนสนิท หรือแหล่งบริการต่างๆ หากบุคคลมีความพร้อมและสามารถเข้าถึงแหล่งความช่วยเหลือได้โดยง่าย และประกอบกับปัญหาไม่ซับซ้อนก็สามารถมีวิธีหาทางออกได้โดยง่าย แต่หากบุคคลขาดที่พึ่ง ดังเช่นสังคมที่ครอบครัวสมัยใหม่ ทุกคนมีหน้าที่ของตนเองต้องรับผิดชอบ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลลดน้อยลงไป เมื่อบุคคลขาดที่พึ่ง อาจต้องอาศัยแหล่งความช่วยเหลือจากบริการทางวิชาชีพแทน

4.3 การปรับตัวในภาวะวิกฤต

เมื่อบุคคลเข้าสู่ภาวะวิกฤต จะเกิดความรู้สึกตึงเครียดและกดดัน หรืออาจกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นมีภาวะเสียสมดุล บุคคลจึงพยายามปรับตนเองให้คืนกลับสู่ภาวะสมดุล ซึ่งองค์ประกอบที่ช่วยให้บุคคลสามารถกลับคืนสู่ภาวะสมดุลได้มี 3 ประการ คือ (Aguilera & Messick, 1986)

1. การรับรู้เหตุการณ์ตามความเป็นจริง (Realistic perception of an event) หากบุคคลรับรู้ปัญหาถูกต้องตรงตามความเป็นจริง จะทำให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ในทางตรงกันข้าม หากมีการรับรู้ต่อเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาบิดเบือน หรือมีการรับรู้ที่ผิด ย่อมทำให้บุคคลแก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด ความเครียดจึงยังคงมีอยู่ต่อไป

2. มีแหล่งสนับสนุนที่เหมาะสม (Adequate situational support) เมื่อบุคคลเผชิญกับเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา ย่อมต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือ หากได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม บุคคลจะไม่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว เดียวดาย หรือรู้สึกสิ้นหวัง ไร้ที่พึ่ง ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลสามารถเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม แต่หากบุคคลมีแหล่งสนับสนุนที่ไม่เหมาะสม จะทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยว ไร้ที่พึ่ง สิ้นหวัง จนไม่สามารถเผชิญกับปัญหา และสูญเสียความสามารถในการกลับคืนสู่ภาวะสมดุล

3. มีกลไกในการเผชิญปัญหาที่เหมาะสม (Effective coping mechanism) บุคคลที่มีประสบการณ์การจัดการกับปัญหาที่เหมาะสม เมื่อเผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกัน บุคคลย่อมสามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

Lazarus และ Folkman (1984) ได้อธิบายความเครียดในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม กระบวนการความเครียด (Lazarus and Folkman, 1984 ; สุภาพรพรณ โคตรจรัส, 2539) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการของความเครียด (A Transactional Model of the Stress Process) ที่ได้พัฒนาตามทฤษฎีความเครียดของ Lazarus (Lazarus & Folkman, 1984) ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ประการ คือ (1) การเกิดเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเครียด (2) การประเมินขั้นต้น (3) การประเมินขั้นที่สอง (4) การเผชิญปัญหาและ (5) ผลลัพธ์ของการปรับตัว ดังนี้

1. การเกิดเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเครียด (Occurrence of a potentially Stressful Event)

ความเครียดเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมไปถึง เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นแก่บุคคลนั้นด้วย ซึ่งถือเป็นสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นให้เกิดความเครียด ความไม่ มั่นใจ หรือมีผลขัดขวางการดำเนินชีวิตตามปกติ หรืออาจเป็นเหตุการณ์ที่เป็น การเปลี่ยนแปลงที่ ยิ่งใหญ่ในชีวิต เช่น การสูญเสียญาติพี่น้อง การหย่าร้าง การตกงาน การล้มละลาย หรือเป็น เหตุการณ์ย่อยๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ความกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา น้ำหนัก ส่วนสูง ปัญหาจราจร การทำงานมากเกินไป หรือ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในชีวิต เช่น อาการป่วย เรื้อรัง หรือแม้แต่เหตุการณ์สับสนวุ่นวาย หรือความสูญเสียที่แม้จะไม่เกิดขึ้นกับบุคคลโดยตรง เช่น ข่าววาทภัย ซึ่งเป็นความเครียดมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การประเมินเหตุการณ์และการประเมิน ความสามารถของบุคคล (Lazarus & Folkman, 1984)

2. การประเมินขั้นต้น (Primary Appraisal)

เป็นการประเมินเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ในสภาพแวดล้อมของบุคคล เมื่อ บุคคลประสบเหตุการณ์ที่ประสบโดยทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะตัดสินเหตุการณ์นั้นมีผล คุกคามต่อตนเองหรือไม่ การประเมินจะใช้ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล คือ ค่านิยมและความเชื่อของ บุคคลในการประเมิน เช่น การถามตนเองว่า “ฉันมีปัญหาหรือไม่” และปัจจัยทางสภาพการณ์ คือ เหตุการณ์นั้นๆ เป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นแล้วหรือเป็นเหตุการณ์แปลกใหม่ การประเมินขั้นนี้ เป็น การประเมินสถานการณ์ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งบุคคลจะประเมินเหตุการณ์ออกมาใน 3 ลักษณะ ได้แก่ เหตุการณ์นั้นไม่เกี่ยวข้องกับตน หรือมีประโยชน์เป็นผลดีต่อตน หรือเต็มไปด้วยความยุ่งยาก ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อตน ทำให้เกิดความเครียด

การรับรู้ว่าคุณเองกำลังมีปัญหา นั้น เกิดได้จากการประเมินใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การ ประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนแล้วว่าเป็นอันตราย และก่อให้เกิดความสูญเสีย หรือคิดว่า เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นน่าจะเป็นอันตราย และเกิดความสูญเสีย ทำให้รู้สึกถูกคุกคามหรือคิดว่า เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นยุ่งยากเป็นปัญหา แต่น่าจะจัดการได้ เป็นการประเมินว่าเหตุการณ์ทำลาย ความสามารถ

1) อันตรายหรือสูญเสีย (Harm/Loss) เป็นการประเมินผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้านลบ หลังจากเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้ว ผลของเหตุการณ์ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือเป็นอันตรายต่อบุคคลทั้งด้านสัมพันธภาพ สุขภาพ หรือควมามีคุณค่าในตนเอง

2) การคุกคาม (Threat) เป็นการประเมินเหตุการณ์โดยบุคคลคาดคะเนว่าเหตุการณ์ในทางลบ

3) การท้าทาย (Challenge) เป็นการประเมินเหตุการณ์โดยบุคคลคาดคะเนผลว่า เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นยุ่งยากเป็นปัญหา แต่น่าจะจัดการได้ น่าจะเกิดผลที่ดีได้ มองเห็นความยุ่งยากและปัญหาแต่คาดคะเนผลของเหตุการณ์ในทางบวก เป็นการประเมินว่าเหตุการณ์ท้าทายความสามารถ

ในเหตุการณ์เดียวบุคคลอาจจะประเมินได้มากกว่า 1 ลักษณะก็ได้ โดยเหตุการณ์นั้นบุคคลอาจจะรู้สึกว่าคุณคามพร้อมกับความรู้สึกว่าท้าทายด้วยก็ได้ ซึ่งหมายถึง การประเมินเป็นทั้งด้านลบและด้านบวก และในเหตุการณ์เดียวกันอาจทำให้บุคคลเกิดความเครียดในระดับที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันของบุคคล ในการประเมินขั้นต้นนี้ หากบุคคลประเมินว่าเป็นการท้าทายจะทำให้บุคคลเผชิญปัญหาได้ง่ายกว่าการที่บุคคลประเมินเหตุการณ์ว่าเป็นภาวะคุกคามหรือเป็นอันตรายหรือสูญเสีย

3. การประเมินขั้นที่สอง (Secondary Appraisal)

หลังจากการประเมินขั้นต้นแล้วว่าตนเองกำลังมีปัญหาก็จะเกิดการประเมินในขั้นที่ 2 ตามมา ในขั้นนี้บุคคลจะประเมินค่าตนเองว่าสามารถจัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร บ้างเป็นการประเมินความสามารถของตนเอง และแหล่งทรัพยากรที่ให้ความช่วยเหลือที่จะได้รับว่าจะสามารถจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งแหล่งช่วยเหลือมีทั้งแหล่งช่วยเหลือทางกายภาพ แหล่งช่วยเหลือทางสังคม และแหล่งช่วยเหลือด้านจิตใจ นำสิ่งเหล่านี้มาพิจารณา ร่วมกัน และเลือกทางออกที่จะใช้ในการเผชิญปัญหา

การประเมินในขั้นนี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับขั้นต้น ซึ่งการประเมินในขั้นที่ 2 จะเกิดขึ้นตามการประเมินขั้นต้นมาอย่างต่อเนื่องแต่ก็ไม่จำเป็นว่าต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกครั้ง บางครั้งอาจเกิดหลังจากผ่านไปแล้วช่วงเวลาหนึ่งก็ได้ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นนั้นอาจมีการ

เปลี่ยนแปลงได้ เช่น ในการประเมินครั้งครั้งแรกอาจรู้สึกว่าคุณควบคุมชีวิตตนเอง แต่เมื่อประเมินความสามารถของตนเอง และแหล่งช่วยเหลือจึงพบว่าสามารถจัดการได้ อาจรู้สึกว่าเป็นเรื่องท้าทายก็เป็นได้ และหากประเมินในขั้นที่ 2 แล้วพบว่าไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ก็อาจนำไปสู่การประเมินในขั้นต้นใหม่ได้อีก

4. การเผชิญปัญหา (Coping Efforts)

เป็นขั้นของการลงมือดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหาหรือความเครียดที่เกิดขึ้น

การเผชิญปัญหาของบุคคลจะแสดงออกมาสัมพันธ์กับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด จิตใจ และอารมณ์ของบุคคลนั้น โดยพยายามที่จะควบคุม ลด หรือทนต่อความต้องการทั้งภายในและภายนอกที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด และวิธีจัดการกับความเครียด แบ่งโดยทั่วไปได้ 2 แบบ (Lazarus & Folkman, 1984) คือ

1) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem-focused Coping)

เป็นความพยายามในการทำความเข้าใจปัญหา พิจารณาว่า ปัญหาคืออะไร สาเหตุอยู่ที่ไหน และหาทางออกที่เป็นไปได้ กลวิธีที่ใช้อาจมุ่งแก้ไขที่ตนเอง เช่น พิจารณาทบทวน ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และความต้องการของตนใหม่ พัฒนาทักษะที่ใช้ในกาเผชิญปัญหา เป็นต้น เป็นการวางแผน วางขั้นตอนในการดำเนินการมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา และลงมือดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นโดยตรง

2) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ (Emotion-focused Coping)

เป็นความพยายามที่จะจัดการกับอารมณ์ทางลบทั้งหลายที่เกิดขึ้น เช่น ความกลัว ความโกรธ ความเศร้า ความสงสัยไม่แน่ใจ ความคับข้องใจ ความวิตกกังวลและความไม่สบายใจต่างๆ กลวิธีที่ใช้ อาจเป็นการระบายออกทางอารมณ์ การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อได้รับกำลังใจ การมองปัญหาในแงุ่มใหม่ในทางบวก การทำสมาธิ การออกกำลังกาย เป็นต้น

โดยทั่วไป บุคคลจะใช้การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาในกรณี que เห็นว่าตนสามารถจะจัดการกับปัญหาได้ และมักจะใช้การเผชิญปัญหาที่แบบมุ่งจัดการกับอารมณ์เมื่อเห็น

ว่าปัญหานั้นเกินกว่าจะแก้ไขได้ การเผชิญปัญหาที่ให้ผลดีที่สุด คือการใช้กลวิธีทั้ง 2 แบบ ดังกล่าวให้ช่วยเสริมซึ่งกันและกัน นำไปสู่การจัดการกับปัญหาได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเผชิญปัญหา (Lazarus & Folkman, 1984 อ้างถึงใน พัชรินทร์ อรุณเรือง, 2545) กล่าวว่า บุคคลมีวิธีการเผชิญปัญหาและการประสบผลสำเร็จในการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกของบุคคล ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

- 1) สุขภาพและพลังของบุคคล (Health and energy) บุคคลที่มีสุขภาพดี มีร่างกายแข็งแรงจะมีความเข้มแข็งและทนต่อสภาวะความเครียดได้มากกว่าบุคคลที่มีร่างกายอ่อนแอ
- 2) ความเชื่อในทางบวก (Positive believe) ความเชื่อในความสามารถของตนเอง รวมถึงความเชื่อในความเข้มแข็ง อำนาจภายในและภายนอก คือ ความเชื่อในทางบวกที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหา
- 3) ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem solving skills) บุคคลที่หาข้อมูลความรู้ต่างๆ ใช้ความคิดอย่างมีเหตุมีผล วิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีจะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถเผชิญกับปัญหาได้ดียิ่งขึ้น
- 4) ทักษะทางด้านสังคม (Social skills) บุคคลที่มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นจะช่วยให้มีความสามารถในการเผชิญปัญหาได้ดี
- 5) การสนับสนุนทางสังคม (Social support) บุคคลที่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างจะสามารถเผชิญกับปัญหาได้และจัดการปัญหาได้ดียิ่งขึ้น
- 6) ทรัพยากรทางด้านวัตถุ (Material resource) บุคคลที่มีทรัพยากรทางด้านวัตถุ เช่น ทรัพย์สิน เงินทอง หรือสิ่งของต่างๆ สามารถใช้เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาได้วิธีหนึ่ง จึงถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาได้อีกทางหนึ่ง

5. ผลลัพธ์ของการปรับตัว (Adaptational Outcomes)

Lazarus และ Folkman (1984) จำแนกผลการปรับตัวต่อความเครียด ซึ่งอาจเป็นผลระยะสั้นหรือระยะยาว เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเผชิญความเครียดไว้ 3 ด้าน คือ

1) ผลทางด้านสังคม (Social Functioning) เป็นผลการปรับตัวต่อความเครียดที่บุคคลตอบสนองต่อการดำรงชีวิตในบทบาทและหน้าที่ของตน ความพึงพอใจที่เกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หรือการมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นต้น

2) ผลทางด้านจิตใจ (Morale) มีผลการรับรู้ตนเองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน รู้สึกอย่างไรต่อตนเองและสภาพชีวิตของตนเอง เช่น พึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ มีความสุข หรือไม่มีความสุข มีความหวัง หรือหวาดกลัว เป็นต้น

3) ผลทางด้านสุขภาพร่างกาย (Somatic illness) เป็นผลที่ทำให้บุคคลสามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกาย หรือมีผลทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรม ขึ้นอยู่กับวิธีเผชิญความเครียดที่บุคคลเลือกใช้

ในกระบวนการของความเครียด ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบหลักทั้ง 5 ประการ (Lazarus and Folkman, 1984; Carver, Scheier, and Weintraub, 1989) ไม่ได้เกิดขึ้นตามลำดับ จากการเกิดเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเครียดสู่การประเมินขั้นต้น การประเมินขั้นที่สอง การเผชิญปัญหา และผลลัพธ์ของการปรับตัว ซึ่งจะนำไปสู่การประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอีกครั้งหนึ่ง (Reappraisal) เพียงเท่านั้นเอง แต่ผลที่เกิดขึ้นในกระบวนการย่อยแต่ละองค์ประกอบอาจทำให้บุคคลย้อนกลับไปประเมินกระบวนการย่อยที่ผ่านมาอีกครั้งหนึ่งย้อนกลับไปกลับมา เป็นการประเมินซ้ำแล้วซ้ำอีกได้

บุคคลที่เคยประเมินว่า เหตุการณ์นั้นคุกคาม แต่เมื่อมีข้อมูลเพิ่มเติมให้ประเมินได้ว่าวิธีการและแหล่งให้ความช่วยเหลือในการเผชิญปัญหาไปแล้วพบว่า ไม่ได้ผลตามที่คาดไว้ บุคคลอาจประเมินเหตุการณ์ที่ประสบนั้นอีกครั้งหนึ่งโดยอาจเห็นว่า คุกคามน้อยลงหรือใช้วิธีการเผชิญปัญหาที่เหมาะสมใหม่ เป็นวงจรที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกในกระบวนการของความเครียด

4.4 ความสามารถในการฟื้นพลังในภาวะวิกฤต

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าความสามารถในการยืนหยัดในการเผชิญวิกฤต คือ ความสามารถในการฟื้นพลัง (Resilience) ซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคลที่พัฒนาได้ และสามารถฟื้นตัวกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ ตลอดจนมีความเจริญเติบโตทางด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งช่วยให้บุคคล กลุ่ม หรือชุมชนสามารถป้องกัน ลดหรือเอาชนะอุปสรรคหรือความทุกข์ยากได้

Masten และ Obradovic (2006) กล่าวว่า ความสามารถในการฟื้นพลังเป็นกระบวนการความสามารถและรูปแบบการปรับตัวทางบวกระหว่างหรือหลังจากเผชิญกับเหตุการณ์เลวร้ายซึ่งทำให้สามารถส่งผลกระทบต่อพัฒนาการปกติได้ครอบคลุม 3 ปรัชญาการณ คือ การประสบความสำเร็จมากกว่าที่คิดในสถานการณ์เสี่ยงความสามารถได้ภายใต้สถานการณ์เลวร้ายและความสามารถกลับมาที่มีความสามารถเหมือนเดิมหลังเผชิญเหตุการณ์เลวร้าย

กรมสุขภาพจิต (2549) ให้ความหมาย ความสามารถในการฟื้นพลังไว้ว่า ความสามารถของบุคคลในการปรับตัวและฟื้นตัวในภาวะวิกฤตบุคคลได้ข้อคิดและบทเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตเกิดความมั่นคงทางจิตใจมากขึ้นเมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นไป ซึ่งความสำเร็จในการปรับตัวและฟื้นตัวนี้เป็นผลของการมีจิตใจที่เข้มแข็งมีทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและมีบุคคลให้ความช่วยเหลือรวมถึงให้กำลังใจ

Rutter (1985) เสนอว่า ความสามารถในการฟื้นพลังเป็นความสามารถของบุคคลที่จะผ่านเหตุการณ์วิกฤตได้โดยมีความองงามทางจิตใจเพิ่มขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอย่างปกติต่อไปได้เป็นคุณลักษณะทางบวคของแต่ละบุคคลที่ปรากฏให้เห็นความแตกต่างกันในการตอบสนองต่อความเครียดและความยากลำบาก

1. ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการฟื้นพลัง

ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการฟื้นพลัง (Joseph, 1994; Blum, 1998) บุคคลที่มีความสามารถในการฟื้นพลังเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบมองโลกในแง่บวก มีความเชื่อถือในตนเอง มีความมุ่งมั่น และมีทักษะทางสังคม ดังนั้นความสามารถในการฟื้นพลังจึงเป็น

คุณลักษณะที่ทำให้บุคคลมีความเข้มแข็งและอดทนต่อการเผชิญปัญหา นอกจากนี้บุคคลที่มีความสามารถในการฟื้นพลังจะมีทักษะการจัดการกับปัญหาและมีแหล่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความสามารถในการฟื้นพลังจะเกิดขึ้นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับความเครียด

2. การฟื้นพลังในภาวะวิกฤต

Agaibi และ Wilson (2005) ได้เสนอโมเดลการฟื้นพลังในภาวะวิกฤต (A Generic model of resilience in Response to Psychological Trauma) ซึ่งนำมาใช้ในการทำความเข้าใจธรรมชาติของการฟื้นพลังในภาวะวิกฤต

ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของเหตุการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 6 มิติ ดังนี้

1) มิติของตัวกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความเครียด เช่น ความรุนแรงของสิ่งคุกคาม ระยะเวลาที่เผชิญกับเหตุการณ์ดังกล่าว

2) ประสบการณ์ที่สามารถวัดได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการเผชิญตัวกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความเครียด เช่น ความรุนแรงของอารมณ์ที่ผิดปกติ

3) ประเภทของตัวกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความเครียด เช่น ประเภทเดียว หรือ สองถึงสามประเภท

4) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น ถูกข่มขู่ คุกคาม ได้รับอันตรายหรือการบาดเจ็บ อยู่ในเหตุการณ์ความรุนแรง

5) ประเภทของการรับรู้หรือการเผชิญปัญหา เช่น ความล้มเหลวของระบบที่ใช้ซ้ำเดิม

6) ระดับของอารมณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ความสมดุลของอารมณ์ทางบวกและอารมณ์ทางลบ

ดังนั้น จากความแตกต่างของมิติของธรรมชาติเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ นั้นไม่เท่ากัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อมิติต่างๆของเหตุการณ์

ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อบุคลิกภาพ โครงสร้างการมองและรับรู้ตนเอง กระบวนการรับรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤต เมื่อบุคคลเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤต จะเกิดผลกระทบต่อบุคคลทั้งสิ้น 9 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) โครงสร้างของลักษณะบุคลิกภาพ
  - 2) สภาวะของการรับรู้ข้อเท็จจริง ซึ่งอาจจะปรากฏในรูปคั้งที่ ขึ้นๆ ลงๆ ถดถอย เร็วขึ้นกว่าปกติ
  - 3) การสำรวจวิธีการจัดการข้อเท็จจริง ซึ่งอาจจะเป็นในรูปแบบของการไม่ปะติดปะต่อ หรือเป็นแบบบูรณาการ
  - 4) การนำเรื่องดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับคุณค่าในตนเอง
  - 5) ความเข้มแข็งของจิตใจและการฟื้นฟูพลังในการรับรู้ข้อเท็จจริง
  - 6) ความรู้สึกที่ว่าตนเองอ่อนแอในการจัดการสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความกังวลใจ และ ความรู้สึกที่ว่าตนเองสามารถเผชิญปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 7) กลไกป้องกันทางจิตใจในการต่อต้านความบาดเจ็บ และความอ่อนแอ
  - 8) การเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ ความเชื่อและท่าทีในการมองโลก โครงสร้างความคิด ระดับลึกที่เกี่ยวข้องกับการมองตนเอง ผู้อื่นและความเป็นจริง
  - 9) กระบวนการไม่รู้ตัวว่าเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นกับตนเอง
- จะเห็นได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤตไม่เพียงแต่ส่งผลต่อ โครงสร้างบุคลิกภาพเท่านั้น พบว่ารูปแบบการตอบสนองของความเครียด มีกลไกเกี่ยวข้องกับการทำ หน้าที่ของปัจจัย 5 ประการด้วยกัน ซึ่งประกอบด้วย
1. ลักษณะการเผชิญปัญหา (coping style)
  2. ลักษณะบุคลิกภาพ เช่น เป็นผู้มีความอดทน กล้าแสดงออก เป็นต้น
  3. ลักษณะการใช้กลไกทางจิต
  4. การปรับใช้ปัจจัยปกป้องที่มีอยู่
  5. การปรับและระดับความสมดุลทางอารมณ์

ซึ่งผลจากการทำปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย 5 ประการดังกล่าวจะส่งผลให้บุคคลเกิดการปรับตัว ซึ่งผู้ที่มีความสามารถในการฟื้นฟูพลังต่ำมักพบว่า จะปรับตัวได้น้อยและมักเกิดปัญหาทางจิตใจที่เกิดภายหลังจากการเผชิญภาวะวิกฤต ในทางตรงข้ามพบว่าผู้ที่มีความสามารถในการฟื้นฟูพลังมากมักจะเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดีที่สุด

ประเวศ ต้นติพิวัฒน์สกุล (2548 อ้างถึงใน นิกร เปลี่ยววิญญา, 2550) กล่าวว่า มนุษย์เรามีวิธีการเผชิญปัญหาวิกฤตชีวิตแตกต่างกัน คนส่วนใหญ่เมื่อพบปัญหาที่ร้ายแรง ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บป่วยด้วยโรคภัย สูญเสียคนรัก ตกงาน หรือเหตุการณ์เลวร้ายอื่นๆ จะมีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์เหล่านี้ด้วยอารมณ์ที่เข้มข้นและมีความรู้สึกไม่แน่นอนในชีวิต แต่มีจำนวนหนึ่งที่ปรับตัวได้ดีต่อ

เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิต ซึ่งสิ่งที่ทำให้คนเราปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ที่เลวร้าย เรียกว่า ความสามารถในการฟื้นพลัง (resilience) ซึ่งเป็นกระบวนการปรับตัวที่ได้ผลดี ภายใต้สถานการณ์ที่เลวร้าย เป็นการฟื้นตัวขึ้นจากประสบการณ์ที่ยุ่ยาก รุนแรง ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างต่อเนื่อง ในเหตุการณ์วิกฤตต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์เรา พบว่า คนเรามีความสามารถนี้อยู่ภายในตัวเอง และสถานการณ์วิกฤตจะช่วยให้เราค้นพบและเปิดเผยส่วนนี้ ออกมาให้ได้เห็นกัน การมีความสามารถในการฟื้นพลัง ไม่ได้หมายความว่าบุคคลจะไม่รู้สึกเครียด กับปัญหาที่เผชิญอยู่ บุคคลยังคงรับรู้ได้ถึงความรู้สึกเจ็บปวดความเศร้าโศก ในเวลาที่เกิดความ สูญเสีย แต่เขาสามารถยึดยัดฝ่าฟันปัญหาไปได้ จนได้ผลที่ดี ความสามารถในการฟื้นพลัง เป็น ระบบความคิด การแสดงออก การกระทำ ที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาขึ้นได้ในทุกคน

4.5 ผลกระทบทางบวกที่เกิดขึ้นจากการเผชิญเหตุการณ์ในระยะวิกฤต

จากภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์สะเทือนใจต่างๆ ทำให้เกิดผลกระทบทางลบทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาในการเกิดวิกฤตหรือเหตุการณ์สะเทือนใจต่างๆ จะมีการศึกษาวิจัยที่ เน้นไปทางด้านผลเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ (Richard & Lawrence, 1996) แต่ยังคงมีความ สนใจส่วนหนึ่งที่เน้นไปศึกษาถึงผลทางบวกที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์วิกฤต

Tedeschi (1996) และ Calhoun (2004) ได้กล่าวถึงการเติบโตภายหลังประสบ เหตุการณ์สะเทือนใจ หมายถึง ประสบการณ์ในการจัดการกับเหตุการณ์ทางด้านลบ ซึ่งเป็น มากกว่าเพียงการรอดชีวิตของผู้ที่ต้องอยู่ในภาวะสูญเสียจากประสบการณ์สะเทือนใจ ความ เติบโตหลังความสะเทือนใจเป็นตัวบอกถึงผู้ที่สามารถปรับหรือพัฒนาสภาวะทางจิตใจ ชีวิตความ เป็นอยู่ของตน การตระหนักรู้ในตน เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่เคยประสบมา

จากการศึกษาที่ผ่านมาในคนที่เผชิญกับเหตุการณ์สะเทือนใจ มีการรับรู้สิ่งดีๆ จากการ ต่อสู้ดิ้นรนของพวกเขาจากเหตุการณ์ที่ร้ายแรงเช่น ฆ่าข่มขืน (Burt & Katz, 1987; Veronen & Kilpatrick, 1983), การสูญเสียคนที่รัก (Calhoun & Tedeschi, 1989-90; Schwartzberg & Janoff-Bul-man, 1991 cited in Richard & Lawrence, 1996), มะเร็ง (Taylor, 1983), การติด เชื้อ HIV (Schwartzberg, 1994), โรคหัวใจ (Affleck, Tennen, & Croog, 1987), และภัยพิบัติ

(Thompson, 1985) เป็นต้น พบว่าผู้ที่เผชิญเหตุการณ์ที่ร้ายแรงเหล่านี้ มีการรับรู้ถึงคุณค่าจากการเผชิญความสะเทือนใจโดยมีการเปลี่ยนแปลงหลัก 3 ประเด็น ซึ่งสามารถสรุปและอธิบายได้ ดังนี้คือ (Richard & Lawrence, 1996)

1. การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ตนเอง

บุคคลที่เผชิญกับเหตุการณ์ที่สะเทือนใจในชีวิต และสามารถผ่านมาได้ จะมีประสบการณ์ที่สามารถนำมาเป็นบทเรียนชีวิตในการยืดหยุ่นปรับตัวต่อปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีศักยภาพ มีการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยง มีความสามารถในการประเมินตนเองในการรับมือกับปัญหาได้ มีความรู้สึกเข้มแข็งทางใจรับรู้ตนในทางบวก เห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ หลังจากที่สามารถก้าวผ่านความเจ็บปวดทรมานมาได้ บุคคลจะมีลักษณะของความเชื่อมั่นในตนเองและนับถือตนเองเพิ่มขึ้น รับรู้หรือรู้สึกกว่าตนเองสามารถจัดการเรื่องต่างๆ ในชีวิตได้ดีขึ้นกว่าเดิม เมื่อเกิดปัญหาหนัก บุคคลนั้นจึงมีทางเลือกที่จะจัดการกับปัญหาได้

2. เปลี่ยนแปลงการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

เหตุการณ์วิกฤตในชีวิตบางครั้งอาจนำมาซึ่งความสูญเสีย การพลัดพรากจากครอบครัว บุคคลที่เผชิญกับเหตุการณ์ที่วิกฤตจะเห็นถึงคุณค่าของการมีสัมพันธภาพกับบุคคลใกล้ชิด ตระหนักถึงความสำคัญในสัมพันธภาพ และรู้ว่าการสูญเสียมันรวดเร็วเพียงใด และมีความรู้สึกทำให้ความรักผู้อื่นได้มากขึ้น โดยเฉพาะคนในครอบครัว และเพื่อน หรือบุคคลที่มีความรู้สึกเช่นเดียวกัน เนื่องจากได้ผ่านสถานการณ์ร้ายแรงมาด้วยกัน

3. การมีหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิต

บุคคลที่รอดพ้นผ่านวินาทีชีวิตมาได้ จะชื่นชมกับการมีชีวิตอยู่ของพวกเขาจะใช้ชีวิตอยู่อย่างง่ายๆ และมีความสุขกับชีวิตให้มากขึ้น โดยใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างคุ้มค่าที่สุด เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลง มีหลักในการดำเนินชีวิตของตนเองภายหลังเหตุการณ์สะเทือนใจ มองชีวิตอย่างมีความหมายมากขึ้น บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงการจัดลำดับความสำคัญเรื่องต่างๆ ในชีวิต และมีการเปลี่ยนแปลงความคิดว่าเรื่องใดในชีวิตที่สำคัญ มีการแสดงออก หรือมีความรู้สึกที่รุ่มรวย

ชื่นชม ในเรื่องต่างๆไป ตลอดจนเรื่องเล็กๆในชีวิตเพิ่มขึ้น การตระหนักว่าในชีวิตคนเรายังมีเรื่องที่ทำ
ได้ เป็นไปได้ หรือเป็นหนทางดำเนินชีวิตใหม่ๆ มีการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และมีข้อกำหนด
หรือแนวทางใหม่ๆ ในการดำเนินชีวิต รวมทั้งรู้สึกว่ามีกำลังใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของ
ตนเอง มีความชื่นชมกับธรรมชาติและความงดงามของชีวิตมากขึ้น

การเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตในชีวิตแล้วส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงชีวิตไปในทางที่ดี
การงอกงามหลังจากได้เผชิญเหตุการณ์เลวร้ายนี้ เป็นความเข้าใจและรู้สึกชื่นชมยินดีกับชีวิตมาก
ขึ้น มีความมั่นคงและใจที่เข้มแข็งมากกว่าเดิม สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และนำไป
ประยุกต์ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ถือเป็น ความงอกงามหลังเผชิญความสะเทือนใจ
(Posttraumatic Growth) (Kathryn & Douglas, (2008)

Pals and McAdams (2004) กล่าวว่า ความงอกงามที่ดีที่สุดคือการที่ได้บอกเล่าถึง
สถานการณ์ที่เป็นความสะเทือนใจในชีวิตเขาออกมาอย่างไร และมองสถานการณ์นั้นๆว่าส่งผล
กระทบต่อชีวิตเขาอย่างไรในมุมมองของตนเอง และ การงอกงามจากการที่เขาเล่าจะเป็นเครื่อง
ยืนยันที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็ง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ดี และการชื่นชมชีวิต ซึ่งจะ
แตกต่างกันตามการบอกเล่าของแต่ละคนเอง

บุคคลที่มีความงอกงามจะเป็นผู้กำหนดตัวของตัวเองได้ และปรับตนเองได้ ให้
ความสำคัญในการมีชีวิตอยู่ เข้าใจตนเอง มีความสามารถในการจัดการกับปัญหา ไม่จมอยู่กับ
ปัญหา สามารถเผชิญกับความเจ็บปวดหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อนได้ ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว
ความงอกงามนี้ มาจากผลของการนำบทเรียนจากการเผชิญประสบการณ์เลวร้ายที่เคยได้รับมา
ทำความเข้าใจในตัวเองและในโลกและชีวิต (Janoff-Bulman, 1992)

ภัยพิบัติก็เหมือนเหรียญที่มีสองด้านทั้งด้านบวกและด้านลบ ผู้วิจัยเน้นศึกษาทางด้าน
บวกของภาวะจิตใจที่เกิดขึ้นของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนปากเกร็ด เพื่อหาความหมายและคุณค่า
ของการเผชิญภาวะวิกฤตร่วมกันของทั้งตัวบุคคลและชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแนวคิด
ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study) ที่มุ่งทำความเข้าใจประสบการณ์ ตามมุมมองที่

ผู้ประสบภัยได้สะท้อนออกมาจากอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ตามมุมมองของผู้ประสบภัยเองซึ่งสอดคล้องกับ Pals and McAdams (2004) ได้กล่าวไว้ว่า ความมองงามที่ดีที่สุด คือ การที่ได้บอกเล่าถึงสถานการณ์ที่เป็นความสะเทือนใจในชีวิตเขาออกมาอย่างไร และมองสถานการณ์นั้นๆว่าส่งผลกระทบต่อชีวิตเขาให้องงามอย่างไรในมุมมองของตนเอง

5. การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์นิยม

5.1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การศึกษาปรากฏการณ์จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกข์แห่งมูม เป็นการศึกษานในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ เพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม เป็นกระบวนการวิจัยที่มุ่งการแสวงหาข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด หรือการให้ความหมาย หรือการนิยามปรากฏการณ์ต่างๆ โดยมีนักวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการตีความเพื่อทำความเข้าใจในพฤติกรรมหรืออธิบายปรากฏการณ์ตามความเข้าใจของบุคคลที่ถูกศึกษา สารระสำคัญของการวิจัยจึงเป็นการให้ความหมายในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ถูกศึกษา ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย กล่าวคือ ไม่มีการตั้งสมมติฐานล่วงหน้าก่อนการทำวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มต้นจากการทบทวนใคร่ครวญข้อมูลที่นักวิจัยเก็บได้มาอย่างละเอียดถี่ถ้วนจนสังเกตเห็นถึงแนวคิดที่มีความหมายจากข้อมูล รวมทั้งเห็นถึงความเชื่อมโยงของแนวคิดเหล่านั้นจนนักวิจัยสามารถสรุปเป็นคำบรรยายคำอธิบายแนวคิดหรือทฤษฎีเบื้องต้นได้ ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลและการเก็บข้อมูลสามารถดำเนินการไปพร้อมๆ กันได้ (ชาย โพธิสิตา, 2547; สุภางค์ จันทวานิช, 2549)

5.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพมีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณหลายประการ โดยลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดของ Patton และ Lecompton และ Schensul (ชายโพธิสิทธิ์, 2547) มีดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมจากนักวิจัย เปิดกว้างสำหรับทุกอย่างที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการเก็บข้อมูล ไม่มีการกำหนดผลที่คาดหวังล่วงหน้าไม่ว่าจะเป็นในรูปของสมมติฐานหรือตัวแปรก็ตาม
2. การวิจัยเชิงคุณภาพใช้ตรรกะแบบอุปนัยเป็นหลักผู้วิจัยจะต้อง “ดำดิ่ง” ลงสู่ข้อมูลทั้งในทางลึกและทางกว้างทั้งในรายละเอียดและเฉพาะเจาะจง เพื่อค้นหาประเภทรูปแบบมิติและความสัมพันธ์ต่อกันของส่วนต่างๆที่ประกอบกันในปรากฏการณ์ที่ศึกษาเริ่มต้นด้วยคำถามเพื่อการค้นหาแบบเปิดกว้างมากกว่าจะมุ่งทดสอบสมมติฐานหรือทฤษฎี
3. การวิจัยเชิงคุณภาพมองปรากฏการณ์ที่ศึกษาทั้งหมดอย่างเป็นองค์รวมเป็นระบบที่ซับซ้อนและเป็นอะไรที่มากกว่าผลบวกของส่วนย่อยแต่ละส่วนมองว่าส่วนย่อยต่างๆอิงอาศัยซึ่งกันและกันไม่ลดระดับการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาลงมาเพียงแค่ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของตัวแปรที่แยกกันเป็นส่วนๆ
4. การวิจัยเชิงคุณภาพใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลักผู้วิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์และแนวคิดส่วนบุคคลที่เป็นรายละเอียดเชิงพรรณนาเจาะลึกและตรงประเด็น
5. นักวิจัยติดต่อโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยโดยเข้าไปสัมผัสแบบมีส่วนร่วมโดยตรงกับประชากรหรือปรากฏการณ์ที่ศึกษานักวิจัยเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลที่สำคัญ ประสบการณ์ทักษะและวิจารณญาณส่วนตัวของนักวิจัยเป็นปัจจัยสำคัญในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษา
6. การวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญแก่พลวัตของสิ่งที่ศึกษามุ่งทำความเข้าใจกระบวนการของสิ่งที่ศึกษามองว่าความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคลกลุ่มองค์กรหรือแม้แต่วัฒนธรรมก็ตาม

7. การวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญแก่การศึกษาเฉพาะกรณี โดยถือว่าแต่ละกรณี คน เหตุการณ์ ฯลฯ มีความสำคัญทำการศึกษาเฉพาะกรณีอย่างดีในเบื้องต้นแล้ววิเคราะห์ เปรียบเทียบกรณีเหล่านั้นเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทั้งหมดคุณภาพของการศึกษาเฉพาะกรณีมีความสำคัญอย่างมาก

8. การวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญแก่บริบทของสิ่งที่ศึกษาผู้วิจัยตีความข้อค้นพบบนพื้นฐานของบริบททางสังคมประวัติศาสตร์และเงื่อนไขของเวลาและสถานที่มองว่าการนำข้อค้นพบไปปรับใช้ในบริบทอื่นที่แตกต่างกันเป็นสิ่งต้องระวังเพราะอาจมีความเป็นไปได้น้อย

9. การวิจัยเชิงคุณภาพมีความยืดหยุ่นในการออกแบบการวิจัย การออกแบบการวิจัยเป็นแบบเปิดกว้างไว้สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถถ่วงถักให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงการออกแบบที่มีโครงสร้างอย่างเข้มงวดซึ่งจะไม่ให้โอกาสติดตาม เจาะลึกและค้นหาสิ่งใหม่ๆที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่เก็บข้อมูล

10. ผู้วิจัยสามารถใช้เครื่องมือหลายอย่างในการเก็บข้อมูล แต่ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด ธรรมชาติของเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมกับแหล่งข้อมูลและสถานการณ์ จึงขึ้นอยู่กับนักวิจัยผู้ใช้วิธีการอย่างมาก นักวิจัยต้องแม่นในหลักการของเครื่องมือที่ใช้และมีทักษะในการใช้วิธีการนั้นๆอย่างเพียงพอ

5.3 การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา หมายถึง วิธีการศึกษาโดยให้บุคคลอธิบายถึงเรื่องราวและประสบการณ์ต่างๆที่ตนเองประสบทางประสาทสัมผัสต่างๆ หลักการสำคัญ คือ ความคิดที่ว่ามนุษย์เราจะรู้ดีในเรื่องที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อนโดยการรับรู้และรู้ความหมาย ในขณะที่มีสติสัมปชัญญะ (นิศา ชูโต, 2545) การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยามุ่งทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบเป็นหลัก ซึ่งในที่นี้ คือ ความหมายในทัศนะของผู้ที่ได้ประสบปรากฏการณ์นั้น เป้าหมายสำคัญของการวิจัยรูปแบบนี้ คือ การหาคำตอบของคำถามที่ว่า การได้ประสบเหตุการณ์นั้นมีความหมายอย่างไรสำหรับผู้ที่ได้ประสบ หรือ

ประสบการณ์ในเรื่องนั้นมีความหมายอย่างไรสำหรับผู้ที่ได้ประสบมาแล้วหรือที่กำลังประสบอยู่ (Cohen, Kahn & Steeves, 2000 อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สิตา, 2547)

5.4 ลักษณะสำคัญของการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา

Streubert และ Capenter (1995) ได้สรุปหลักในการวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยมของ Husserl ไว้ดังนี้

1. การพรรณนา (description) เป็นการบรรยายประสบการณ์ของบุคคลเพื่อทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ประสบเหตุการณ์นั้นๆ
2. การสืบค้นแก่นความรู้ (study of essence) เป็นการสืบค้นข้อมูลแบบเจาะลึกเพื่อหาประเด็นในประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล โดยแก่นความรู้หมายถึงความหมายที่แท้จริงที่อยู่เบื้องหลังประสบการณ์ของบุคคล
3. การทอนความคิด (reduction) เป็นกระบวนการศึกษาปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดโดยใช้การจัดกรอบความคิด (bracket) ซึ่งเป็นการเก็บอคติความเชื่อและความรู้เดิมของผู้วิจัยเอาไว้ไม่ให้มารบกวนความจริงที่พบจากปรากฏการณ์ที่ศึกษา

5.5 วิธีการวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยม

วิธีการวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยมพยายามอธิบายโครงสร้างของความหมายที่พัฒนาขึ้นผ่านประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล Schweitzer (1998) ดัดแปลงวิธีการวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยมของ Giorgi เอาไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจข้อมูลดิบอย่างเป็นองค์รวม (intuitive/holistic understanding of the raw data)

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องอ่านข้อมูลซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษามาอย่างเป็นองค์รวมและเป็นความจำเป็นที่นักวิจัยต้องทำตัวเองให้ว่างโดยปราศจากอคติและการตัดสินใดๆ

ขั้นที่ 2 การสร้างโครงร่างความคิด (forming a constituent profile)

ขั้นตอนนี้เป็นการสรุปข้อมูลดิบจากผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนโดยที่ผู้วิจัยจะให้ความหมายและลดทอนประสบการณ์ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลให้เหลือเพียงประเด็นหลักๆ และนำประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันของผู้ให้ข้อมูลมาสร้างเป็นประเด็นหลัก

ขั้นที่ 3 การจัดหมวดหมู่เนื้อหาหลัก (forming a thematic index)

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการจัดหมวดหมู่เนื้อหาหลักซึ่งเน้นที่ประเด็นหลัก (major theme) ที่ปรากฏขึ้นจากโครงร่างทางความคิดที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนสร้างโครงร่างทางความคิดขึ้นมา โดยนำประเด็นหลักที่คล้ายกันมารวมกันและตัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปและสกัดส่วนที่เป็นความหมายออกมารวมถึงการพิจารณาความรู้เดิมเกี่ยวกับประสบการณ์นั้นๆ ที่มีอยู่

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบหมวดหมู่เนื้อหาหลัก (searching the thematic index)

เป็นการเปรียบเทียบความรู้เดิมที่มีอยู่กับประเด็นและโครงร่างทางความคิดหลักเพื่อสร้างกลุ่มของประเด็นหลักที่ถูกต้องความหมาย (interpretive theme) ขึ้นมาผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการอธิบายข้อมูลซึ่งรายงานความหมายของประสบการณ์อย่างละเอียด

ขั้นที่ 5 การขยายการบรรยายประสบการณ์ (arriving at an extended description)

ในขั้นนี้ประเด็นหลักที่ถูกต้องความหมายแล้วถูกนำมาใช้ในการอธิบายความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเข้มงวด

ขั้นที่ 6 การสังเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับการขยาย (synthesis of extend description)

ขั้นตอนนี้เป็นการสรุปประเด็นหลักที่ถูกต้องความหมายเพื่อให้เห็นภาพเชิงลึกของประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา

5.6 วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา

วิธีหลักในการเก็บข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา คือ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) หรือที่เรียกว่าวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวมไปถึงการสังเกตในรูปแบบต่างๆ หลักการสำคัญของการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง คือ การดำเนินการสนทนาหรือการสัมภาษณ์อย่างเป็นธรรมชาติ กล่าวคือดำเนินการสนทนาคล้ายกับการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยคุณภาพจำเป็นจะต้องเตรียมหัวข้อหรือเตรียมประเด็น

สำคัญที่จะใช้ในการสนทนาไว้แล้วอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (ชาย โพธิสิตา, 2547) บรรยายภาคในการสนทนาควรเป็นบรรยากาศที่มีความเป็นกันเอง เป็นบรรยากาศของความผ่อนคลาย แต่ในการสนทนาหรือการสัมภาษณ์ก็ต้องได้มาซึ่งข้อมูลของงานวิจัยดังนั้นสิ่งสำคัญที่นักวิจัยคุณภาพต้องตระหนักอยู่เสมอ ก็คือการเข้าถึงความหมายของประสบการณ์ที่ต้องการศึกษานั้นคือไม่ใช่เพียงแค่การทราบว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นคืออะไร หรือเกิดขึ้นได้อย่างไรแต่ต้องทราบถึงว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีความหมายอย่างไรต่อตัวผู้ถูกวิจัยนั่นเอง ชาย โพธิสิตา (2547) สรุปแนวทางสำคัญในการตั้งคำถามสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาไว้ดังนี้

1. เป็นคำถามเพื่อทราบถึงรายละเอียดของประสบการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากคำพูดของผู้ถูกสัมภาษณ์โดยตรง
2. เป็นคำถามเพื่อทราบถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่มีรูปแบบตรงกันข้ามกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา
3. เป็นคำถามเพื่อเก็บข้อมูลที่เป็นรายละเอียดอื่นๆที่เกี่ยวข้องเช่นรูปแบบในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นต้น

5.7 เกณฑ์ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

Guba และ Lincoln (1985) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ 4 ประการคือความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความสามารถในการถ่ายโอน (Transferability) ความสามารถในการพึ่งพา (Dependability) และความสามารถในการยืนยัน (Confirmability) ซึ่งแต่ละหลักเกณฑ์มีรายละเอียดและมีวิธีการตรวจสอบดังต่อไปนี้

5.7.1 ความน่าเชื่อถือ (Credibility)

ความน่าเชื่อถือเป็นเกณฑ์การสนับสนุนการอธิบายข้อสรุปการตีความและการแปลผลจากข้อมูลจากประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลโดยนักวิจัยจะแสดงให้เห็นว่าการได้มาซึ่งข้อมูล และข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์มีการระบุและอธิบายอย่างถูกต้องเกี่ยวกับความจริงระดับต่างๆ ความคิดของผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ได้แก่

1. ระยะเวลาอยู่ในสนามที่นานพอ (Prolonged Involvement) หมายถึงการใช้เวลาในสนามที่ศึกษาที่มากพอที่นักวิจัยจะเรียนรู้วัฒนธรรมและสร้างความไว้วางใจเพียงพอที่ผู้ให้ข้อมูลพร้อมที่จะแบ่งปันประสบการณ์ชีวิตจริงแก่นักวิจัยในการศึกษาทางมานุษยวิทยาถือว่าระยะเวลาที่เข้าไปอยู่ในภาคสนามที่นานพอเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัยทางมานุษยวิทยา และเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาอื่นๆด้วยซึ่งการอยู่ในสนามเป็นช่วงระยเวลานานนักวิจัยจะต้องขจัดอคติและตรวจสอบความเข้าใจในประเด็นสำคัญๆให้ถูกต้อง

2. การสังเกตติดต่อกัน (Persistent observation) เป็นการใช้เวลาที่มากพอในการสังเกตสถานการณ์ที่ศึกษาเพื่อให้ค้นพบว่าอะไรคือประเด็นที่สำคัญที่สุดและเป็นตัวแทนของประเด็นที่ศึกษาการสังเกตนี้จะเป็นการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อเข้าใจคุณลักษณะสำคัญที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ปกติหรือผิดปกติพร้อมทั้งทำความเข้าใจในความหมายของเหตุการณ์

3. การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการใชหหลากหลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบว่าตรงกันหรือไม่การตรวจสอบแบบสามเส้าควรตรวจสอบด้วยวิธีหลายๆวิธีร่วมกันสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิดดังนี้ (Denzin, 1978 อ้างถึงใน กิตติพรรณ ศิริทรัพย์, 2553)

3.1 การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างๆกันคือจากข้อมูลหลายแหล่ง (Data Triangulation) ได้แก่การสัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันการสัมภาษณ์โดยการใชสถานที่ที่แตกต่างกันและการสัมภาษณ์บุคคลนอกเหนือจากผู้ให้ข้อมูลโดยตรงร่วมกันวิธีการดังกล่าวเป็นการยืนยันผลของข้อมูลที่ได้ว่ามีความตรงกันหรือไม่

3.2 การตรวจสอบสามเส้าโดยนักวิจัยหลายคน (Investigation Triangulation) ซึ่งอาจเป็นการศึกษาที่มีนักวิจัยร่วมมันเป็นทีมในการเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อช่วยลดความขัดแย้งหรือความลำเอียงต่างๆของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

3.3 การตรวจสอบโดยใช้มุมมองจากหลายๆทฤษฎี (Theory Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีที่แตกต่างกันนำมาอธิบายข้อค้นพบนักวิจัยมองข้อมูลด้วยสมมติฐานจากหลายๆทฤษฎีด้วยความยุติธรรม

3.4 การตรวจสอบจากการเก็บข้อมูลหลายวิธี (Methodological Triangulation) เช่น การตรวจสอบจากสิ่งที่สังเกตได้ การใช้วิธีการสังเกตร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์ และการบันทึกภาคสนามกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เป็นต้น เป็นการยืนยันข้อมูลที่ได้ให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

4. การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer debriefing) เป็นการนำผลการวิเคราะห์และข้อสรุปไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่นักวิจัยศึกษา และเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้ตรวจสอบให้ เป็นตรวจสอบระหว่างผู้ร่วมวิจัยเพื่อความชัดเจน

5. การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member checks) เป็นวิธีการที่ผู้ให้ข้อมูลเข้ามาช่วยในการตรวจสอบ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้แน่ใจว่าข้อสรุปที่ได้เป็นข้อมูลที่ได้มาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลจริง

5.7.2 ความสามารถในการถ่ายโอน (Transferability)

ความสามารถในการถ่ายโอนนี้ หมายถึง การที่ผู้อ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแล้ว สามารถเข้าใจเรื่องราวและมองเห็นภาพของประสบการณ์ดังกล่าวเหมือนเกิดขึ้นกับตนเองซึ่งเรียกว่า “Audit trial” ความสามารถอ้างผลการวิจัยไปยังสภาพการณ์ในบริบทที่คล้ายคลึงกันควรใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) ที่ครอบคลุมแนวคิดและมุมมองของทฤษฎีที่กำลังจะเกิดจากข้อมูล (Grounded Theory) ค้นหาข้อสนเทศในทุกๆด้านอย่างครบถ้วนเพื่อสรุปคำตอบของสมมติฐานที่วางไว้แล้วสร้างแนวทางหรือรูปแบบอันอาจทำให้เกิดการถ่ายโอนผลวิจัยไปสู่บริบทอื่นๆที่คล้ายคลึงกันได้

5.7.3 ความสามารถในการพึ่งพา (Dependability)

ความสามารถในการพึ่งพาเป็นเกณฑ์ในการพิสูจน์หรือตรวจสอบ (Establishing) ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล หมายถึง การใช้วิธีการหลายวิธีเข้าร่วมกันตรวจสอบความตรงของข้อมูลของแนวคิดทฤษฎี โดยการให้ผู้อ่านและนักวิจารณ์ได้ใช้เกณฑ์การตรวจสอบต่อกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ถ้าผู้อ่านและนักวิจารณ์สามารถติดตามเรื่องราวได้อย่างเข้าใจ สิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อดูว่าผลลัพธ์ที่เกิดจะไปในทิศทางเดียวกันหรือขัดแย้งกัน แสดงว่าการศึกษานี้ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว Sandelowski (1986 อ้างถึงใน กิตติพรพรณ ศิริทรัพย์, 2553) เรียกวิธีการ

ตรวจสอบนี้ว่า“ความสามารถในการพึ่งพา” หรือ “Decision trail” ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบความสามารถในการพึ่งพาไว้หลากหลายวิธีดังนี้

1. การใช้หลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Multiple methods of data collection) นักวิจัยมีการเชื่อมโยงข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตเข้าด้วยกัน รวมถึงข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

2. การทำงานร่วมกับทีมวิจัย (Working with a research team) การทำวิจัยเชิงคุณภาพโดยนักวิจัยเพียงคนเดียว อาจมีปัญหาความน่าเชื่อถือได้ของข้อค้นพบหรือผลการวิจัยแม้ว่างานวิจัยนั้นจะใช้หลากหลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วก็ตาม นักวิพากษ์อาจไม่แน่ใจว่ามีความลำเอียงเกิดขึ้นในขณะวิเคราะห์ข้อมูลหรือไม่ ดังนั้นการทำงานร่วมกันของนักวิจัยหลายๆคนจะเป็นการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

3. การใช้ให้นักวิจัยที่เป็นให้ข้อมูล (Use participant researchers) นักวิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมือนหรือแตกต่างจากมุมมองผู้ให้ข้อมูล ซึ่งวิธีนี้มักใช้ในการวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณา

5.7.4 ความสามารถในการยืนยัน (Confirmability)

Guba และ Lincoln (1985) กล่าวว่า ความสามารถในการยืนยันจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อการวิจัยนั้นผ่านเกณฑ์ทั้ง 3 ด้าน แล้วเกณฑ์ดังกล่าวคือความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความสามารถในการถ่ายโอน (Transferability) และความสามารถในการพึ่งพา (Dependability) ส่วน Robon (1993 อ้างถึงใน Holloway & Wheeler, 2002) เสนอเกณฑ์ในการตรวจสอบความสามารถในการยืนยันการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้

1. การตรวจสอบจากข้อมูลดิบ ได้แก่ เทปบันทึกการสัมภาษณ์ การบันทึกภาคสนาม และการบันทึกประจำวันว่ามีข้อมูลตรงกันหรือสอดคล้องกันหรือไม่
2. การตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ข้อค้นพบจากการศึกษา
3. การตรวจสอบการพัฒนาข้อสรุป เช่น ข้อความที่สำคัญสาระที่ได้จากการวิเคราะห์ การจับกลุ่มคำ และการให้รหัสข้อมูล
4. การตรวจสอบกระบวนการวิจัย ได้แก่ การเลือกรูปแบบการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย

5. การตรวจสอบวัตถุประสงค์การวิจัยในระยะเริ่มต้นจากโครงการวิจัยและความคาดหวังที่จะได้จากการวิจัย

6. การตรวจสอบการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เช่น วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการสังเกต และลักษณะข้อคำถามปลายเปิดที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภัยพิบัติในต่างประเทศ การวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องของภัยพิบัติในมิติทางจิตวิทยายังมีไม่มากส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการหาปัจจัยในการการจัดการกับผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้น

J., Elizabeth, และ Rachel (1997) ได้ศึกษาการรับรู้คุณค่า และสุขภาพจิตหลังจากได้รับภัยพิบัติ งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบการรับรู้คุณค่าและการปรับตัวทางสุขภาพจิตภายหลังจากได้รับภัยพิบัติ 3 ประเภทที่แตกต่างกัน พบว่าผู้รอดชีวิตจากพายุทอนาโดใน Florida มีการรับรู้คุณค่าในระดับที่สูง รองลงมาคือผู้รอดชีวิตจากการสังหารหมู่ใน Texas และเครื่องบินชนใน Indiana การรับรู้คุณค่าหลังจากเกิดภัยพิบัติ 4-6 สัปดาห์ สามารถทำนายภาวะเครียดหลังเกิดเหตุการณ์สะเทือนใจได้ การรับรู้คุณค่าเป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลของ ความรุนแรงของอาการสุขภาพจิตหลังจากได้รับภัยพิบัติ ถ้าปราศจากการรับรู้คุณค่า จะมีความรุนแรงทางสุขภาพจิตที่เพิ่มขึ้น และการฟื้นคืนสภาพลดน้อยลง

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทยไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประสบการณ์ทางด้านจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยโดยตรง งานวิจัยส่วนใหญ่ที่พบเป็นการศึกษางานทางด้านเกี่ยวกับสุขภาพจิต ผลกระทบ แนวทางในการป้องกันปัญหา การจัดการกับปัญหาทางจิตใจ

วันดี เนตรไสว (2544) ศึกษาเรื่องโครงการฝ่าวิกฤติชีวิตด้วยบริการปรึกษาหลังอุทกภัย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่าง

ปกติสุขและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อเกิดทุกข์ร้อนผลที่ได้รับ ชุมชนในอำเภอหาดใหญ่ 5 ชุมชน ได้รับยา จำนวน 120 ราย ได้รับสิ่งของ จำนวน 200 ราย บริการปรึกษาและแนะนำจำนวน 280 ราย เยี่ยมบ้านจำนวน 30 ราย ครอบครัวยุติการมีภาวะเครียดและปัญหาสุขภาพจิต จำนวน 80 ราย (นอนไม่หลับ วิตกกังวล ท้อแท้ ซึมเศร้า) ผู้พิการ 10 ราย ที่ได้รับการช่วยเหลือรวมถึงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเกิดประสบการณ์การทำงานร่วมกันลักษณะเครือข่ายการดูแลช่วยเหลือเป็นที่มสุขภาพสร้างพลังการบริการแบบองค์รวมผสมผสานและเกิดประสิทธิภาพสู่ประชาชนสรุปและข้อเสนอแนะประชาชนส่วนใหญ่จะปรับตัวและยอมรับสถานการณ์ได้เนื่องจากเกิดการช่วยเหลือจากหลายๆ องค์กรและประชาชนเกิดการดูแลซึ่งกันและกันในชุมชนสิ่งสำคัญเหตุการณ์ครั้งนี้ไม่ได้เกิดขึ้นกับตนเองเพียงเท่านั้นแต่เกิดขึ้นกับทุกคนชาวหาดใหญ่ที่ต้องประสบกับภาวะเช่นนี้ อีกมุมหนึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ประชาชน มองเห็นมิติที่กล้าใจที่มอบให้แก่กันสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสุดที่จะช่วยให้ทุกคนสามารถใช้ชีวิตและปรับตัวพร้อมที่จะต่อสู้ต่อไปได้

สุพัฒนา สุขสว่าง และ ศิริลักษณ์ สว่างวงศ์สิน (2550) ศึกษาปฏิบัติการทางจิตใจและการจัดการปัญหาวิกฤติทางจิตใจในผู้ประสบภัยพิบัติจากเหตุการณ์อุทกภัย โคลนถล่ม จังหวัดอุดรดิตถ์ การศึกษาปฏิบัติการที่เกิดขึ้นในผู้ประสบภัยพิบัติและการจัดการแก้ไขปัญหาวิกฤติที่เกิดขึ้นจะสามารถนำมาวางแผนการให้ความช่วยเหลือทางจิตใจของประชาชนจากสถานการณ์ภัยพิบัติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิบัติการทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤติของผู้ประสบภัยพิบัติจากเหตุการณ์อุทกภัย โคลนถล่ม จังหวัดอุดรดิตถ์ และการใช้วิธีการแก้ปัญหา (coping methods) เพื่อจัดการปัญหาวิกฤติทางจิตใจที่เกิดขึ้นในผู้ประสบภัยพิบัติ วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ในประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ประสบเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ กรณีน้ำป่าโคลนถล่มจังหวัดอุดรดิตถ์ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2549 วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับการศึกษากรณีน้ำป่า โคลนถล่มจังหวัดอุดรดิตถ์ครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมสัมภาษณ์เชิงลึก มีจำนวน 10 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 6 คน เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 4 คน ทั้ง 2 กลุ่มมีอายุเฉลี่ย 30-40 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและรับจ้างทั่วไปเป็นผู้ที่

อยู่ในเหตุการณ์ขณะเกิดน้ำป่าไหลหลาก และโคลนถล่มมีสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิตจำนวน 5 ราย ได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย จำนวน 6 ราย กลุ่มตัวอย่างทุกรายสูญเสียทรัพย์สิน และบ้านเรือน สถานที่ดำเนินการสัมมนาเชิงลึกและสนทนากลุ่ม ณ วัดศรีอุทุมพร อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และโรงเรียนบ้านน้ำต๊ะ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ปฏิบัติทางด้านการจิตใจที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤตของผู้ประสบภัยพิบัติจากเหตุการณ์อุทกภัย โคลนถล่ม จังหวัดอุตรดิตถ์ แบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอารมณ์ความรู้สึก รู้สึกท้อใจ ท้อแท้ หาททางออกไม่ได้รู้สึกสิ้นหวัง กังวล เกรงว่าเหตุการณ์จะเกิดขึ้นอีก 2) ด้านความคิดคิดถึงเหตุการณ์หรือภาพเหตุการณ์ผุดขึ้นมาซ้ำๆ 3) ด้านร่างกาย อ่อนเพลียไม่มีเรี่ยวแรงมีปัญหาด้านการนอน เช่น หลับยาก นอนไม่หลับ 4) ด้านพฤติกรรมระแวงระวัง ไม้ไว้ใจสิ่งแวดล้อมแยกตัวเอง ไม่อยากพูดคุยกับใคร บางรายเครียดจนกระทั่งต้องพึ่งพายานอนหลับ หรือสุรา วิธีการจัดการแก้ไขปัญหาวิกฤตทางจิตใจที่เกิดขึ้น ได้แก่ การหาที่พึ่งทางใจ เช่น กำลังใจจากคนในครอบครัว การใช้ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เช่น การระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย การไหว้พระ สวดมนต์ การเชื่อว่าเป็นเรื่องของกรรม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และกำลังใจจากบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงหน่วยงานที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทำให้ผู้ประสบภัยมีกำลังใจที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยม (Phenomenological Study) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจในประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามประเด็นและครอบคลุมเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเตรียมตัวก่อนการเก็บข้อมูล
    - 1.1 การเตรียมตนเองก่อนการเก็บข้อมูล
    - 1.2 การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  2. การศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล
    - 2.1 ผู้ให้ข้อมูลและเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล
    - 2.2 พื้นที่ศึกษา
    - 2.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
      - 2.3.1 ขั้นตอนการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูล
      - 2.3.2 ขั้นตอนการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล
      - 2.3.3 ขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์
  3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
  4. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล
  5. การวิเคราะห์ข้อมูล
  6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล
  7. จริยธรรมในการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล
- โดยมีรายละเอียดในการเตรียมตัวแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมตัวก่อนการเก็บข้อมูล

การเตรียมความพร้อมในการวิจัยเชิงคุณภาพถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการเตรียมความพร้อมในการวิจัยก่อนลงมือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบวิธีการวิจัย และได้ผลที่มีความน่าเชื่อถือได้ โดยแบ่งเป็นการเตรียมตนเองก่อนการเก็บข้อมูล และการเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 การเตรียมตนเองก่อนการเก็บข้อมูล

ในการวิจัยเชิงคุณภาพนักวิจัยนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการวิจัย (ชาย โภธิสิตา, 2547; สุรางค์ จันทวานิช, 2549) เนื่องจากตลอดระยะเวลาการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องใช้ตนเองเป็นเครื่องมือดำเนินการสัมภาษณ์ สังเกต และจดบันทึกภาคสนาม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงตามประสบการณ์การรับรู้และคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาด้วยตนเองทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องมีการเตรียมตนเองให้พร้อมที่จะเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวิจัย โดยก่อนดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเตรียมตนเองก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.1.1 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ประกอบทุกภัย และชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาตำราเอกสารบทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นแนวทางในการวางแผนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีการวิจัยและเข้าไปในพื้นที่ที่ศึกษา คือเทศบาลนครปากเกร็ด

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจพื้นที่ในการศึกษา โดยเข้าไปที่กองวิชาการและแผนงานในเทศบาลนครปากเกร็ดเพื่อขอแนะนำตนเอง และอธิบายรายละเอียดของงานวิจัย ทั้งวัตถุประสงค์ รูปแบบ การดำเนินงาน วิธีวิจัย และสิทธิของผู้ให้ข้อมูลตามหลักของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน เจ้าหน้าที่ได้ให้การต้อนรับผู้วิจัยอย่างดี และแนะนำผู้วิจัยเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครปากเกร็ด และให้ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้า

เก็บข้อมูลวิจัยถึงนายกเทศบาลปากเกร็ด เมื่อติดต่อทางราชการเรียบร้อยผู้วิจัยจึงได้เดินสำรวจพื้นที่โดยรอบบริเวณสำนักงานเทศบาล และสอบถามผู้คนแถวนั้นเกี่ยวกับบริเวณที่น้ำท่วม ซึ่งได้รับข้อมูลว่าฝั่งชุมชนที่ติดน้ำจะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม โดยเฉพาะทางด้านซอยวัดกู่ที่น้ำท่วมสูงมาก และมีความสามัคคีกันมากซึ่งในปัจจุบันก็ยังมีกิจกรรมซ่อมแซมบ้านเรือนที่เสียหายจากน้ำท่วม ผู้วิจัยจึงเดินทางเข้าไปในซอยวัดกู่เพื่อสำรวจชุมชนและเป็นการสำรวจเส้นทางไปในตัว ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่ผู้วิจัยได้มาลงสนาม จวบจนผู้วิจัยได้รับการอนุมัติรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงเข้าไปที่สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ดอีกครั้งหนึ่งโดยประสานเรื่องไปที่กองสวัสดิการสังคม และผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าพบผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมและผู้อำนวยการได้ประสานต่อไปยังประธานชุมชนในแต่ละชุมชนที่ผู้อำนวยการคัดเลือกแล้วว่าเหมาะสมและตรงกับเกณฑ์คัดเข้าของผู้วิจัย และได้มีความเป็นห่วงเนื่องจากผู้วิจัยไม่รู้จักชุมชนแต่ละชุมชนจึงได้วาดแผนที่คร่าวๆเอาไว้ให้ผู้วิจัยศึกษาก่อนลงเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงนัดหมายประธานชุมชนเพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูล ประธานในแต่ละชุมชนนั้นได้มีการบอกเส้นทางอย่างละเอียดให้แก่ผู้วิจัย และคอยดูแลต้อนรับอย่างดี มีความเป็นกันเองเหมือนผู้วิจัยเป็นลูกหลานคนหนึ่ง ในช่วงแรกแม้ผู้วิจัยรู้สึกเกร็งและค่อนข้างระมัดระวังในตนเองจากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้หญิง และเดินทางคนเดียวทำให้รู้สึกกังวลถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ด้วยท่าทีของผู้คนในชุมชนที่มีน้ำใจ ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัย ไม่เว้นแม้แต่คนขับจักรยานยนต์รับจ้างที่พาผู้วิจัยไปส่งได้ถึงเป้าหมาย เพียงแค่บอกว่าจะไปบ้านไหน ถ้าไม่รู้ก็จอดรถถามคนแถวนั้นให้ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยสามารถรับรู้ได้ถึงความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีของคนในชุมชน และบางครั้งเมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ คนในชุมชนที่ประกอบอาชีพขับจักรยานยนต์รับจ้างก็จะอาสามาส่งให้โดยไม่รับค่าโดยสารของผู้วิจัยอีกด้วย ซึ่งแสดงถึงความมีน้ำใจของคนในชุมชนที่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือผู้อื่น แม้ว่าจะไม่ใช่คนในชุมชนของตนเองก็ตาม และจากการที่ได้มาสำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูลควบคู่กันไป ผู้วิจัยรับรู้ถึงความเมตตาที่คนในชุมชนมีให้แก่ผู้วิจัยอย่างมาก ไม่ว่าจะเข้าไปในชุมชนไหนก็จะนำอาหารน้ำดื่มมาให้ผู้วิจัย และยังให้ขนมผลไม้ติดไม้ติดมือกลับบ้าน พร้อมกับให้ความไว้วางใจแก่ผู้วิจัยในการบอกเล่าความเป็นอยู่ในครอบครัวอย่างตรงไปตรงมา บางรายยังให้ผู้วิจัยเข้าไปในบ้าน ฝากให้ช่วยดูแลหลานคอยเปลี่ยนผ้าอ้อมให้ บางรายถึงกับชวนมาค้างด้วยเพื่อดูความเป็นอยู่ในชุมชน ถึงแม้ว่า

ผู้วิจัยจะได้ใกล้ชิดสนิทสนมกับคนในชุมชน แต่ก็ยังคงรักษาจุดยืนของผู้วิจัยให้อยู่ในความเหมาะสม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเข้าไปช่วยแบ่งเบาในสิ่งที่ผู้วิจัยทำได้เล็กน้อยด้วยความเต็มใจให้กับคนในชุมชน เช่น ช่วยขายของ ผู้วิจัยรู้สึกสนุก และประทับใจในมิตรภาพที่ชาวบ้านในชุมชนมอบให้กับผู้วิจัย และได้เห็นวิถีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม ที่ไม่ค่อยมีในสังคมเมืองในปัจจุบัน ที่ชาวบ้านเมื่อมีเวลาว่างก็จะมานั่งคุยกัน ตามร้านค้าในชุมชน คอยสอดส่องดูแลว่าใครเข้าใครออกในชุมชน มีความสนิทสนมรู้จักกันแทบทุกบ้าน หากิจกรรมทำร่วมกัน เช่น จัดดอกไม้ด้วยกัน ทำขนมกินกัน ทำน้ายาล้างจานใช้เอง เมื่อทำเสร็จแล้วก็นำไปแจกจ่ายให้บ้านใกล้เรือนเคียง เป็นความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย บนวิถีแห่งการแบ่งปันและการเกื้อกูลกัน บางบ้านที่เพิ่งย้ายมาใหม่ ยังไม่รู้จักชุมชนมากนัก แม้ว่าจะเป็นคนต่างดาวแต่ก็ได้น้ำใจจากคนในชุมชนที่คอยแบ่งปันอาหาร ให้ความเป็นมิตร และชุมชนยังมีความใส่ใจต่อเพื่อนบ้าน โดยจะรู้ว่าบ้านไหนสภาพความเป็นอยู่เป็นอย่างไรแม้บางบ้านจะย้ายมาใหม่แต่ก็รู้ว่าอาศัยอยู่แค่คนสูงอายุและหลาน คนในชุมชนก็เกิดความเมตตา เวลายายมาซื้อข้าวก็จะฝากขนมเอาไปให้หลานด้วย เป็นน้ำใจจากคนในชุมชนก็ทำให้ปรับตัวอยู่ในชุมชนได้และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้เร็วขึ้น จากการที่ปฏิบัติต่อกันมาแบบนี้ จนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีการใช้ชีวิตร่วมกันของคนในชุมชน ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นวิถีที่เข้มแข็งและถือว่าเป็นเกราะป้องกันที่สำคัญแก่คนในชุมชน

1.1.2 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้และความเข้าใจในระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาผู้วิจัยได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 3800785 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางจิตวิทยา (Qualitative research method in psychology) ในภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2553 โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาพื้นฐานและลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบต่างๆ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานตลอดจนจรรยาบรรณในการทำวิจัยอีกทั้งได้ทดลองฝึกปฏิบัติการทำวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการทำโครงการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มอีก 2 คนซึ่งทำให้ได้เรียนรู้การสัมภาษณ์การสังเกตการจดบันทึกภาคสนามและวิเคราะห์ข้อมูลจากการปฏิบัติจริง ประกอบกับการศึกษาเอกสารหนังสือตำราบทความและงานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งขอรับคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยเคยมีประสบการณ์ในการลงพื้นที่ในชุมชนที่ประสบอุทกภัย 2554 เพื่อทำการสนทนากลุ่ม ในประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา ถือเป็นโอกาสที่ผู้วิจัยได้ฝึกสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ประสบอุทกภัย และได้ลงสำรวจพื้นที่ในชุมชน ทำให้ได้เรียนรู้สร้างสัมพันธภาพ การปรับตัวให้กลมกลืนกับคนในชุมชน อันเป็นประโยชน์แก่การทำวิจัยในครั้งนี้

1.2 การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.2.1 ตัวผู้วิจัย เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์สังเกตจดบันทึกภาคสนามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองโดยอาศัยเครื่องมือประกอบอื่นๆโดยพิจารณาตามหัวข้อ 1.1

1.2.2 เครื่องบันทึกเสียงใช้สำหรับบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์และตรวจสอบได้

1.2.3 แบบบันทึกภาคสนามผู้วิจัยจะบันทึกเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นขณะดำเนินการสัมภาษณ์ จากการสังเกตและบันทึกภาพรวมของการสัมภาษณ์ หรือบันทึกข้อมูลต่างๆที่ไม่สามารถบันทึกได้ด้วยเครื่องบันทึกเสียง

1.2.4 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guideline) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายละเอียด 1 ครั้ง ครั้งละประมาณ 45 นาทีถึง 1 ชั่วโมง 30 นาทีแนวทางการสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ ขั้นเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษา และขั้นยุติการสัมภาษณ์

การสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์ โดยกำหนดลักษณะคำถามให้ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก แนวคำถามจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีประเด็นกว้างๆซึ่งสามารถปรับและยืดหยุ่นได้ทั้งในแง่ของการใช้ถ้อยคำในการถามและลำดับการถามก่อนหลัง ทั้งนี้เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างธรรมชาติ และเอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดการเล่าเรื่องและเปิดเผยความในใจเกี่ยวกับความคิดความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์การประสบอุทกภัยได้อย่าง

อิสระโดยจะครอบคลุมประเด็นในเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นของผู้ประสบ อุทกภัยในชุมชนและนำแนวคำถามไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแนว คำถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทดลองนำแนวคำถามไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 1 รายแล้วทำการถอด ความการสัมภาษณ์จากเทปบันทึกการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) ออกมาเป็นบท สนทนาที่เป็นตัวอักษร (transcript) ด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมและตรงประเด็นที่ ต้องการศึกษานำแนวคำถาม และปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ได้เป็นคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ขอให้ท่านช่วยเล่าถึงความรู้สึกของท่านในช่วงตอนที่เกิดสถานการณ์น้ำท่วมตอนนั้นว่า เป็นอย่างไรบ้าง
2. ในสถานการณ์น้ำท่วมในชุมชนตอนนั้นท่านมีส่วนร่วมในชุมชนในการป้องกันน้ำท่วม อย่่างไรบ้าง
  - อะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ตัวท่านเข้าไปร่วมมือช่วยป้องกันน้ำท่วมในชุมชน
  - ขณะที่ท่านได้ร่วมมือกันในการป้องกันน้ำท่วมท่านรู้สึกอย่างไร
  - จากการที่ท่านได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน ท่านรู้สึกอย่างไร
3. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างระยะป้องกันน้ำท่วมมีอะไรบ้าง
  - ท่านมองปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร
  - ท่านมีวิธีการจัดการกับปัญหา หรือจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อประสบปัญหา อย่่างไร
4. เมื่อมองกลับไปสถานการณ์น้ำท่วมในครั้งนั้น รู้สึกอย่างไรที่สามารถผ่านมันมาได้
  - ท่านคิดว่าอะไรเป็นพลังสำคัญที่ทำให้ท่านผ่านพ้นวิกฤตนั้นมาได้

2. การศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลและเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ประสบอุทกภัยในชุมชน เทศบาลนครปากเกร็ดซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และใช้

วิธีการแนะนำแบบต่อกันไป (snowball sampling) โดยผ่านการแนะนำจากผู้แนะนำเข้าสู่แหล่งข้อมูล คือ ผู้อำนวยการสวัสดิการสังคม สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด เพื่อที่จะได้ผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้งและตรงประเด็นโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก

1. เป็นผู้ประกอบอาชีพที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดและมีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป

2. มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในการฝ่าฟันวิกฤตสุขภาพ 2554 ร่วมกันในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดในด้านการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้เกิดความปลอดภัย เช่น ฝักระวัง ตรวจสอบ ลาดตระเวน รายงานสถานการณ์น้ำ ประชาสัมพันธ์ ประสานงานแจ้งเตือนภัยโดยคนในพื้นที่ หรือด้านการเสียสละเพื่อส่วนรวม เช่น ยอมสละพื้นที่บ้านของตนเองเพื่อรักษาพื้นที่โดยรวมบริจาคทรัพย์สิน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนอาหารและเครื่องดื่ม หรือด้านการมีจิตอาสาในชุมชน เช่น เป็นอาสาสมัครชุมชน ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประกอบอาชีพในพื้นที่ กรอกกระสอบทราย วางแนวกระสอบอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีความยินยอมในการให้ข้อมูล

3. มีความเต็มใจและยินดีที่จะให้ข้อมูลและบอกเล่าถึงประสบการณ์ของตนเอง

4. สามารถระลึกประสบการณ์ได้

เกณฑ์การคัดออก

1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการฝ่าฟันวิกฤตสุขภาพ 2554 แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในชุมชนอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยที่มีความแตกต่างกันในด้านพื้นที่ที่อาศัย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สถานะความเป็นอยู่ในชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าถึงและครอบคลุมปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาได้อย่างแท้จริง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้สมัครใจให้ข้อมูลทั้งหมด 13 ราย โดยผ่านการแนะนำจากผู้แนะนำเข้าสู่แหล่งข้อมูลจำนวน 5 ราย และผ่านการแนะนำแบบบอกต่อจำนวน 8 ราย แต่มี 3 ราย ที่มีส่วนร่วมในชุมชนในตอนที่เกิดสุขภาพ แต่สภาพบ้านของผู้ให้ข้อมูลไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม ซึ่งผู้วิจัยได้มีการเข้า

ไปพูดคุยกับทั้ง 3 ราย แต่มิได้นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นจึงได้ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 10 ราย

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ประกอบธุรกิจในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดที่อยู่นอกคันกันน้ำ จำนวน 10 ราย โดยอาศัยอยู่ในชุมชนบางพูดสามัคคี 3 จำนวน 6 ราย บางตลาดพัฒนา จำนวน 2 ราย บางพูดสามัคคี 4 จำนวน 1 ราย และ ปากเกร็ดร่วมใจจำนวน 1 ราย มีตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชนจำนวน 3 ราย และอีก 7 ราย เป็นผู้ที่อยู่อาศัยภายในชุมชน มีอายุระหว่าง 45-72 ปี และมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 15-66 ปี ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 10 ราย แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

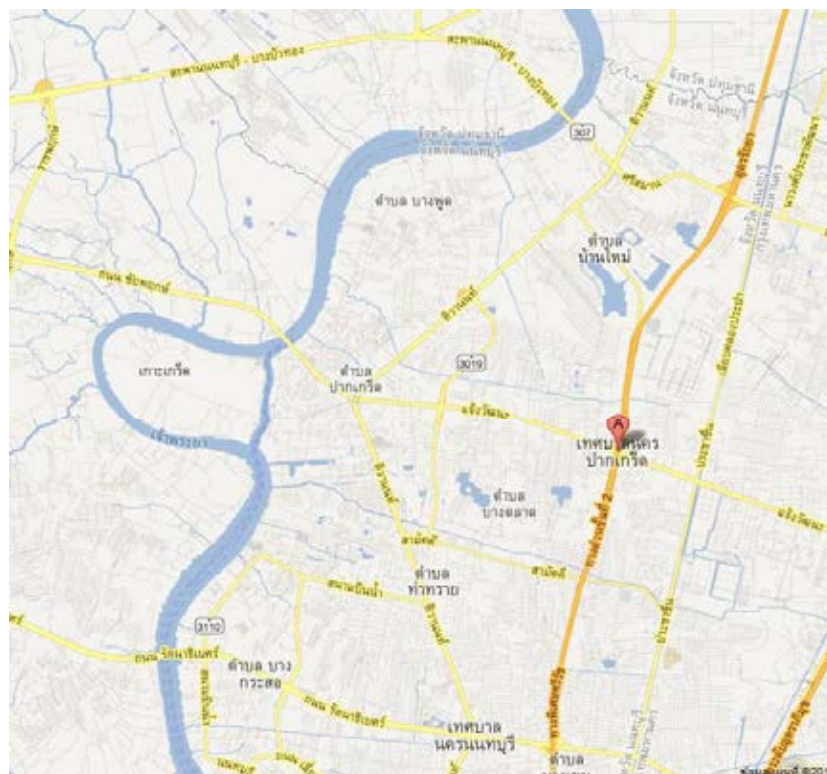
ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำแนกตามรายบุคคล

ผู้ให้ข้อมูล	นามสมมติ	อายุ (ปี)	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ (ปี)	สถานะความเป็นอยู่ในชุมชน
รายที่ 1	ป๋านวล	66	66	รองประธานชุมชน
รายที่ 2	ป๋าทอง	58	58	ประธานชุมชน
รายที่ 3	ป๋าดุ่ม	58	58	ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน
รายที่ 4	ป๋าท้อย	58	58	ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน
รายที่ 5	ครูน้อย	55	20	รองประธานชุมชน
รายที่ 6	ป๋าส้ม	67	67	ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน
รายที่ 7	ป๋ายา	72	52	ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน
รายที่ 8	ป๋าก๊	60	60	ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน
รายที่ 9	ลุงจัน	66	46	ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน
รายที่ 10	พี่ปอย	45	15	ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน

2.2 พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา (setting) ในการวิจัยครั้งนี้คือเทศบาลนครปากเกร็ดซึ่งมีรายละเอียดของพื้นที่ศึกษาโดยสังเขปดังนี้ เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร และอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ครอบคลุม 5 ตำบลของอำเภอปากเกร็ด คือ ตำบลปากเกร็ด บางพูด บ้านใหม่ คลองเกลือ และบางตลาด มีพื้นที่ 36.04 ตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ด้านทิศเหนือติดคลองบ้านใหม่ ทิศตะวันออกติดคลองประปา ทิศใต้ติดคลองบางลาด และทิศตะวันตก ติดแม่น้ำเจ้าพระยา มีแนวคูคลองสาธารณะพาดผ่านในพื้นที่เพื่อระบายน้ำลงเจ้าพระยากว่า 14 สาย มีโครงข่ายถนนสายสำคัญ คือ ถนนติวานนท์ แจ้งวัฒนะ ศรีสมาน ซอยวัดกุ่มและถนนเลี้ยวเมือง ซึ่งล้วนเป็นพื้นที่รับน้ำจากเมืองที่กำลังเจริญเติบโตแห่งนี้

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงอาณาเขตของเทศบาลนครปากเกร็ด

จากสถานที่ตั้ง และลักษณะภูมิประเทศ ทำให้พื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด ประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปีโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน และช่วงน้ำหลาก โดยในช่วงฤดูฝนจะเป็นลักษณะน้ำท่วมขังในพื้นที่ชั้นในบริเวณหมู่บ้านจัดสรร ถนนแจ้งวัฒนะ ถนนบอนสตรีทเมืองทอง

ธานี เกิดสถานการณ์ หากฝนตกต่อเนื่อง แก้ปัญหาโดยการเร่งสูบน้ำลงคูคลองเพื่อระบายน้ำลงแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนช่วงน้ำหลาก จะเป็นลักษณะน้ำไหลบ่าท่วมล้นตลิ่งมาทางแม่น้ำเจ้าพระยาเทศบาลต้องป้องกันน้ำไม่ให้ไหลท่วมล้นเข้าเมือง และสูบน้ำออกจากคูคลอง และปิดประตูน้ำไว้เพื่อรับหากเกิดสถานการณ์น้ำฝน ควบคู่ไปด้วย และด้วยเหตุนี้เทศบาลจึงต้องมีแผนการป้องกันอุทกภัยทั้งแผนระยะยาวและแผนฉุกเฉินอย่างต่อเนื่อง สำหรับสถานการณ์ทั้งน้ำฝนและน้ำหลาก

ในช่วงวิกฤตอุทกภัย 2554 ที่ผ่านมา ชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดสามารถรอดพ้นวิกฤตน้ำท่วมมาได้ แม้จะอยู่ในจุดเสี่ยงแต่ก็ปลอดภัยไม่จมน้ำเพราะมีพลังชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ร่วมฝ่าฟันมา สุดท้ายแม้จะโดนน้ำท่วมบ้างแต่ด้วยแรงแข็งขันของอาสาสมัครและชุมชนที่เข้มแข็งก็สามารถช่วยกันป้องกัน ทั้งช่วยกรอกกระสอบทราย วางแนวกระสอบจัดชุดลาดตระเวนแจ้งข่าวสารทางหอกระจายข่าว ทำกันเต็มที่ป้องกันได้ถึง 90 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อผ่านวิกฤตอุทกภัยด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสำเร็จในครั้งนี้ ถือเป็นผลสำคัญของความรัก ความสามัคคี ความเสียสละ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ชุมชน อาสาสมัคร และประชาชนชาวปากเกร็ด ส่งผลให้พื้นที่ปากเกร็ดผ่านพ้นอุทกภัยดังกล่าวมาได้ สำหรับเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เนื่องจาก

1. เป็นพื้นที่ประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี แต่สามารถเรียนรู้ได้ปรับตัวให้อยู่กับธรรมชาติให้ได้ เป็นการดำรงอยู่อย่างเหมาะสม
2. เป็นพื้นที่ในช่วงวิกฤตอุทกภัย 2554 ที่ผ่านมา ได้แสดงให้เห็นถึงพลังชุมชนที่เข้มแข็งในการต่อสู้เพื่อผ่านวิกฤตอุทกภัยด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความร่วมมือร่วมใจกัน วางแผนการป้องกันอุทกภัย โดยมีพลังชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการรอดพ้นวิกฤตน้ำท่วมมาได้ แม้จะอยู่ในจุดเสี่ยงแต่ก็ปลอดภัย

2.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

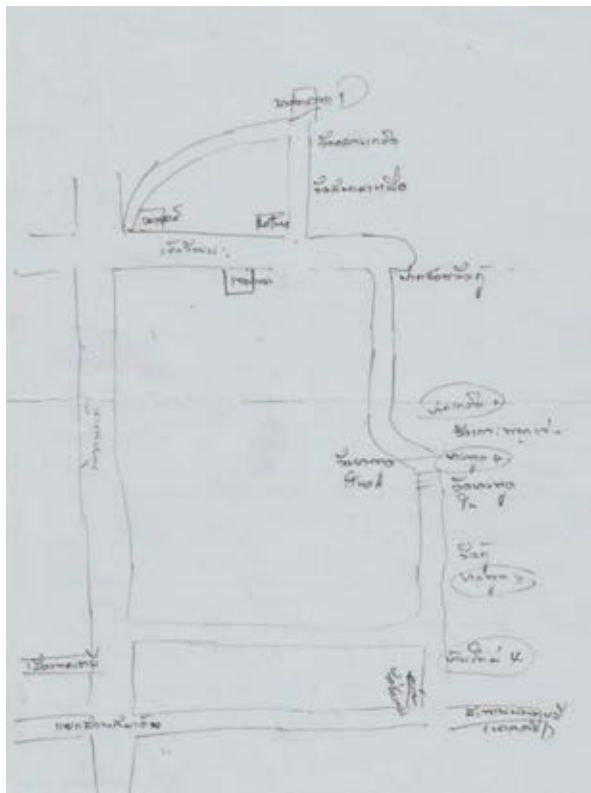
การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.3.1 ขั้นตอนการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูล

การได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยทำการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลักตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยเริ่มจากผู้วิจัยนำหนังสือของอนุญาตและขอความร่วมมือค้นหาผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลจากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังนายกเทศมนตรีนครปากเกร็ด เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย โดยทำหนังสือขออนุญาตอย่างเป็นทางการ

เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วผู้วิจัยจึงเข้าพบผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมในเทศบาลนครปากเกร็ด เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมของชุมชนในเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งมีส่วนในการดูแลชุมชนในช่วงที่เกิดอุทกภัย เพื่อแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย การดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือในการเป็นผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล (Gatekeeper) อำนวยความสะดวกในการค้นหาผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ สํารวจจำนวนความเป็นไปได้ของผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลในการให้ความร่วมมือในการวิจัย ซึ่งพบว่าผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการเป็นผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล โดยได้ทำการคัดเลือกรายชื่อผู้ที่มีส่วนร่วมในชุมชนในตอนที่ยุทธศาสตร์และที่อยู่อาศัยของตนเองได้รับผลกระทบจากอุทกภัย และติดต่อประสานไปชี้แจงรายละเอียด เพื่อขอความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย พบว่ามีผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 5 ราย และได้ขอความร่วมมือจากผู้สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยทั้ง 5 รายนั้น ประสานต่อไปยังคนในชุมชนของตนเองที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความสมัครใจในการเป็นเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งพบว่ามีผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยอีกจำนวนทั้งสิ้น 8 ราย รวมมีผู้สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยจำนวน 13 ราย โดยเมื่อทำการสัมภาษณ์พบว่าผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลตรงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น 10 ราย

ภาพที่ 2 แผนที่ชุมชนที่เข้าเก็บข้อมูลจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล

2.3.2 ขั้นตอนการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1,2,5 เริ่มต้นจาก ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล ซึ่งคือ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมของเทศบาลนครปากเกร็ด ได้ติดต่อสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย โดยชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลจะขออนุญาตผู้สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยในการแจ้งหมายเลขโทรศัพท์แก่ผู้วิจัย เพื่อทำการนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล

ในส่วนของ การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3,4,8,9,10 เริ่มต้นจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล ได้ขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ซึ่งเป็นประธานชุมชนบางพูด 3 ทำการประสานไปยังคนในชุมชนของตนเองที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความสมัครใจในการเป็นเข้าร่วมการวิจัย โดยชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เมื่อ

ผู้ให้ข้อมูลมีความยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลให้หมายเลขโทรศัพท์ของผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 3 แก่ผู้วิจัย เพื่อทำการนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 3 เป็นผู้นำพาผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล

การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 6,7 10 นั้นมีขั้นตอนการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลคล้ายคลึงกัน เริ่มต้นจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล ได้ติดต่อขอความร่วมมือจากประธานชุมชนบางตลาดพัฒนา 1 ทำการประสานไปยังคนในชุมชนของตนเองที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความสมัครใจในการเป็นเข้าร่วมการวิจัย โดยชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลให้หมายเลขโทรศัพท์ของประธานชุมชนบางตลาดพัฒนา 1 แก่ผู้วิจัย เพื่อทำการนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลโดยประธานชุมชนบางตลาดพัฒนา 1 เป็นผู้นำพาผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล

โดยผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 1,10 มีความสะดวกใจที่จะทำการสัมภาษณ์ ณ ที่อยู่อาศัยของตนเอง ซึ่งที่พักของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองรายมีลักษณะเป็นบ้านสองชั้น ผู้คนไม่พลุกพล่าน เนื่องจากเป็นช่วงเวลาทำการสัมภาษณ์เป็นช่วงที่ผู้พักอาศัยบ้านใกล้เคียงต่างออกไปทำงาน ทำให้สถานที่เงียบสงบเหมาะแก่การสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 5 มีความสะดวกใจที่จะทำการสัมภาษณ์ ณ บริเวณศาลาวัดที่ใกล้ที่อยู่อาศัยของตนเอง ซึ่งบรรยากาศของบริเวณวัดมีความร่มเย็นและเงียบสงบ และในช่วงเวลาทำการสัมภาษณ์ก็ไม่ได้มีผู้คนเดินผ่านไปมา จึงทำให้สถานที่เงียบสงบเหมาะแก่การสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 2,3,4,6,7,8,9 มีความสะดวกใจที่จะทำการสัมภาษณ์ ณ ร้านค้าในชุมชน แม้จะอยู่ในสถานที่ที่อาจจะได้รับการรบกวนจากเสียงผู้คนที่เดินผ่านไปมา แต่ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในมุมของร้านที่มีความสงบ และมีโต๊ะเก้าอี้ที่สามารถนั่งสัมภาษณ์เป็นการส่วนตัวได้ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างเต็มที่

2.3.3 ขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง พร้อมทั้งนำเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลได้อ่านและอธิบายข้อสงสัยต่างๆ จนเกิดความเข้าใจเป็นอย่างดีในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถอ่านเอกสารดังกล่าวได้ด้วยตนเองผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านให้ฟังหากได้รับการยืนยันว่าผู้ให้ข้อมูลสมัครใจและยินดีที่จะร่วมการวิจัยผู้วิจัยจะขอให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
2. ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และขอสัมภาษณ์โดยใช้เวลาประมาณ 45 นาทีถึง 1 ชั่วโมงครึ่งโดยจะเริ่มต้นการสัมภาษณ์ด้วยการพูดคุยสอบถามถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ประสบเหตุกภัยชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดเช่นอายุอาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด ความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด สถานการณ์น้ำท่วม 2554 ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ซึ่งในช่วงนี้จะไม่ลงลึกถึงรายละเอียดในเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกทางด้านจิตใจแต่จะค่อยๆ เชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์
3. เข้าสู่ประเด็นคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบเหตุกภัยในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดโดยจะสัมภาษณ์และสอบถามรายละเอียดต่างๆตามแนวทางในการสัมภาษณ์ซึ่งจะมุ่งเน้นที่อารมณ์ความรู้สึกเป็นสำคัญ
4. เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลครบถ้วนตามประเด็นที่ต้องการแล้วผู้วิจัยจึงค่อยๆลดระดับความเข้มข้นในการสนทนาด้วยการสอบถามผู้ให้ข้อมูลว่ามีประเด็นใดที่ต้องการบอกเล่าเพิ่มเติมหรือไม่พร้อมทั้งทวนประเด็นทั้งหมดที่ได้พูดคุยกันจากนั้นจึงขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าว่าอาจจะต้องมีการกลับมาสัมภาษณ์เพิ่มเติมในภายหลังหากพบว่ามีคำถามใดที่ยังไม่ชัดเจนหรือมีประเด็นที่ต้องการสอบถามเพิ่มเติมแล้วจึงกล่าวขอบคุณและจบการสัมภาษณ์พร้อมมอบของที่ระลึกเป็นสมุดบันทึกจำนวน 1 เล่ม
5. ตลอดการระยะเวลาการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะตระหนักถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัยอยู่เสมอทั้งนี้เพื่อให้การสัมภาษณ์ไม่หลงทิศทางและได้ข้อมูลและคำตอบในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาอย่างแท้จริง

3.วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการ ดังนี้คือ

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง

3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยสังเกตลักษณะสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ในการแสดงออกของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่ให้การสัมภาษณ์

3.3 การบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลให้การสัมภาษณ์ บรรยายกิริยาท่าทาง ลักษณะสีหน้า อารมณ์ในการแสดงออกของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่สัมภาษณ์

4. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มทำการเก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2555 ถึง วันที่ 21 มกราคม 2556 รวมเป็นเวลา 3 เดือน โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คนละ 1 ครั้ง ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งอยู่ที่ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วันที่สัมภาษณ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย

ผู้ให้ข้อมูล	นามสมมติ	วันที่สัมภาษณ์	ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
รายที่ 1	ป้านวล	8 พฤศจิกายน 2555	44 นาที	ที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูล
รายที่ 2	ป้าตอง	19 พฤศจิกายน 2555	1 ชั่วโมง 29 นาที	ร้านค้าในชุมชน
รายที่ 3	ป้าตุ้ม	19 พฤศจิกายน 2555	35 นาที	ร้านค้าในชุมชน
รายที่ 4	ป้าต้อย	19 พฤศจิกายน 2555	1 ชั่วโมง 26 นาที	ร้านค้าในชุมชน
รายที่ 5	ครูน้อย	1 ธันวาคม 2555	1 ชั่วโมง 8 นาที	ศาลาวัดในชุมชน
รายที่ 6	ป้าส้ม	20 ธันวาคม 2555	52 นาที	ร้านค้าในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูล	นามสมมติ	วันที่สัมภาษณ์	ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
รายที่ 7	ป้ายา	20 ธันวาคม 2555	32 นาที	ร้านค้าในชุมชน
รายที่ 8	ป้าไก่	21 มกราคม 2556	42 นาที	ร้านค้าในชุมชน
รายที่ 9	ลุงจัน	21 มกราคม 2556	30 นาที	ร้านค้าในชุมชน
รายที่ 10	พี่ปอย	21 มกราคม 2556	31 นาที	ที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากเทปบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์เชิงลึกมาถอดความแบบคำต่อคำ (verbatim) ออกมาเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร (transcript) ด้วยตนเอง จากนั้นจึงตรวจสอบความถูกต้องด้วยการอ่านบทสัมภาษณ์ที่ถอดความมาเป็นตัวอักษรพร้อมกับการฟังเครื่องบันทึกเสียงซ้ำ

5.2 ผู้วิจัยอ่านบทสัมภาษณ์ที่เป็นตัวอักษรซ้ำหลายๆครั้งเพื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลทั้งหมดในภาพรวมแล้วจึงถอดรหัสข้อความ (coding) จากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนโดยดึงข้อความหรือประโยคที่สำคัญในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องของประสบการณ์ความคิดความรู้สึกต่างๆของผู้ให้ข้อมูลออกมา

5.3 ผู้วิจัยทำการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (Category) โดยพิจารณาคำต่างๆ ที่ถอดรหัสออกมาว่าคำเหล่านั้นแสดงถึงเรื่องอะไร เป็นประเภทอะไร จัดกลุ่มข้อมูลที่มีความสัมพันธ์หรือคล้ายคลึงกันเป็นประเด็นย่อย (Subtheme) แล้วทำการสรุปเป็นประเด็นหลัก (theme) โดยรวบรวมประเด็นย่อยที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกันไว้ด้วยกัน

5.4 ผู้วิจัยนำเนื้อหาข้อมูลที่ถอดรหัสแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทำการตรวจสอบ

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลและความน่าเชื่อถือได้ ดังต่อไปนี้

6.1 ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการดังนี้

1. การตรวจสอบการดำเนินการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer debriefing) ซึ่งได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในระหว่างการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยจะมีการพูดคุยปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพถึงประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและแนวทางในการทำวิจัยรวมทั้งช่วยตรวจสอบการสัมภาษณ์และการใส่รหัสความ แล้วนำคำแนะนำที่ได้รับมาปรับปรุงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป และระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเป็นระยะๆ หลังจากที่ข้อมูลอิ่มตัว ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้ทั้งหมดไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและแนะนำจุดบกพร่องที่ต้องแก้ไขจากนั้นจึงปรับปรุงตามคำแนะนำ

2. การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการจดบันทึกภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละวิธีมาตรวจสอบความสอดคล้องกัน

3. การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (member-checking) ผู้วิจัยนำข้อมูลและสิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์หาคำตอบไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 ราย ตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล หรืออธิบายเพิ่มเติมในกรณีที่มีข้อมูลไม่ชัดเจน

6.2 ความสามารถในการยืนยัน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบตรวจสอบได้ (audit trail) ตลอดกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยจะมีหลักฐานข้อมูลยืนยันที่แน่ชัดสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลอันประกอบด้วยการบินที่กเทศขณะสัมภาษณ์ การจดบันทึกข้อมูลและการสังเกต บทสัมภาษณ์ที่ได้จากการถอดความแบบคำต่อคำ บันทึกการ

ถอดรหัสความและการจัดกลุ่มประเด็นย่อยและประเด็นหลัก และการอ้างคำพูดของข้อมูลใน รายงาน เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สามารถตรวจสอบขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ได้

6.3 การถ่ายโอนข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการถ่ายโอนข้อมูลไปยังประชากรกลุ่มอื่น หากแต่ใช้อ้างอิงได้ในกรณีที่อยู่ภายใต้การปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มเฉพาะที่มีลักษณะเหมือน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยนี้เท่านั้น

7. จริยธรรมในการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

7.1 การวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2555

7.2 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามความสมัครใจ โดยขอความร่วมมือจาก ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมเทศบาลนครปากเกร็ดที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการ สังคมของชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด สอบถามความสมัครใจผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็น ผู้ให้ข้อมูลในการเข้าร่วมการวิจัย หากผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลยินดีให้ความร่วมมือใน การวิจัย เจ้าหน้าที่จะแนะนำผู้ให้ข้อมูลได้รู้จักกับผู้วิจัย จากนั้นผู้วิจัยจะทำการนัดหมายการ สัมภาษณ์ตามวันเวลา สถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก โดยคำนึงถึงความสะดวกใจของผู้ให้ข้อมูลเป็น หลัก

7.3 ผู้วิจัยแนะนำตนเองและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยพร้อมทั้ง รายละเอียดในการวิจัยโดยสรุปให้แก่ผู้ให้ข้อมูลและขออนุญาตบันทึกเสียงการสนทนา

7.4 ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านเอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ในกรณีที่ ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถอ่านได้ ผู้วิจัยจะเป็นคนอ่านรายละเอียดให้ผู้ให้ข้อมูลฟัง เมื่อผู้ให้ข้อมูล ยืนยันความสมัครใจ ผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Informed consent form) ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

7.5 ในการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยจะขอ อนุญาตบันทึกเสียงในการสนทนาพร้อมชี้แจงว่าเสียงที่บันทึกจะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็น ความลับในเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัวโดยตั้งรหัสผ่านไว้เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเข้าถึงได้โดยเมื่อเสร็จสิ้น กระบวนการวิจัยผู้วิจัยจะทำการลบหรือทำลายเสียงที่บันทึกดังกล่าวทิ้งนอกจากนี้ผู้วิจัยจะเก็บ รักษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับโดยจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวและรายละเอียด ต่างๆที่เฉพาะเจาะจงจนสามารถทำให้ล่วงรู้ได้ว่าผู้ให้ข้อมูลคือใครและนำเสนอผลที่ได้จาก การศึกษาในภาพรวมรวมทั้งใช้นามสมมติแทนชื่อจริงของผู้ให้ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์นิยม (Phenomenological research) เพื่อศึกษาทำความเข้าใจประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ได้ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ราย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลตามระเบียบวิธีวิจัย โดยผู้วิจัยทำการเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล นำเสนอข้อมูลทั่วไปและเรื่องราวความเป็นมาของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย และส่วนที่ 2 ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“...ความรักใน รักครอบครัว รักชุมชน ทำให้เราผ่านมาได้ ในครอบครัวเราก็อบอุ่นนะ อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา อบอุ่น เราเห็นเค้าลำบากเราก็ช่วยเค้า ความรักนี้แหละ ความรักเรา ทำให้เราสู้ ตนกน้ำก็สู้ ไม่กลัว ป้ำว่าตินะ ความรักความสามัคคีของเราในชุมชน ในบ้านเราเนี่ย มันทำให้ผ่านได้ ถ้าในบ้านเราไม่มีความรักความสามัคคี ทะเลาะกันมันก็อยู่ไม่ได้หรือลูก ครอบครัวมันก็แตกแยก...”

ป้านวน (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 66 ปี รูปร่างท้วม ผิวคล้ำ ทำทางใจดี สุภาพอ่อนโยน เกิดที่ตำบลปากเกร็ด เดิมอยู่ในละแวกเมืองทองธานี และได้ขยับขยายมาอาศัยอยู่ในชุมชนชุมชนหนึ่งในเทศบาลนครปากเกร็ด ปัจจุบันป้านวนเป็นแม่บ้าน และมีตำแหน่งเป็นรองประธานในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นอาสาสมัครในชุมชน โดยสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนของป้านวนเป็นชุมชนริมน้ำบ้านเรือนติดกัน มีสะพานที่เป็นทางเดินคอนกรีตไว้สำหรับเดินไปมาหาสู่กันในแต่ละบ้าน และลักษณะที่อยู่อาศัยของป้านวนเป็นบ้านสองชั้น มีบ้านของครอบครัวลูกชายอยู่ติดกัน สภาพบ้าน

ปัจจุบัน ชั้นล่างยังโล่ง ไม่มีอุปกรณ์ข้าวของใดๆ นอกจากชุดโซฟาหนึ่งชุด จากการทำมีส่วนร่วมกับชุมชนมานานทำให้บ้านवलรัฐจักคนในชุมชนทุกหลังคาเรือน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“...เวลาคนทำดีกับเรา เราสบายใจไหม เราก็จะสบายใจ แล้วเราทำดีกับเค้า เค้าก็สบายใจ เหมือนว่ามันมีความสุขในใจ ไม่ต้องไปหาซื้อ มันอยู่ในตัวเราเอง มันก็ออกจากใบหน้า ป้าไม่สบายเกือบตาย ป้ายังไม่ตายเลย...”

ป้าตอง (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 58 ปี รูปร่างท้วม ผิวขาว มีเส้นผมที่ยังคงดกดำ จัดทรงผมเรียบร้อยสวยงาม มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำทางใจดีมีเมตตา พูดจาชัดถ้อยชัดคำ อาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ป้าตองเป็นแม่บ้าน มีตำแหน่งในชุมชนเป็นประธานชุมชน แต่ด้วยความที่อายุมาก ประกอบกับมีโรคประจำตัวเป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ป้าตองจึงเคยคิดที่จะออกจากตำแหน่งเพื่อหยุดพักผ่อน แต่คนในชุมชนก็ยังสนับสนุนป้าตอง อยากรักษาป้าตองดูแลชุมชนต่อไป โดยจะคอยเป็นแขนเป็นขา คอยประสานงานให้ ป้าตองจะได้ไม่ต้องทำงานหนัก ทำให้ป้าตองรู้สึกว่าการที่ตนเองทำยังมีประโยชน์แก่คนอื่น จึงดูแลชุมชนต่อไป

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“...สุขก็คือได้อยู่ด้วยกัน พอเรามีอะไรก็จะได้คุยได้ปรึกษากัน วันนี้จะกินไอนั้น วันนี้จะกินไอนี้ ก็ได้คุยอะนะ มันมีความสุขไปอย่าง ปกติมันอยู่คนเดียวอยู่แล้ว อยู่คนเดียวตลอดเพราะแฟนไปทำงานกลับค่ำ แหมแล้วก็ได้อยู่ด้วยกันตั้งเป็นเดือน มีความสุขนะ เค้าอยู่เป็นเดือนเลยนะ ได้กินข้าวพร้อมกัน ได้อยู่ด้วยกัน พูดถึงมันก็มีความสุขนะ คนอะ คนรุ่นนี้แล้วจะเอาอะไร...”

ป้าตุ้ม (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 58 ปี รูปร่างท้วม ผิวคล้ำ เป็นคนสนุกสนานเฮฮา มีอารมณ์ขัน พูดจาตรงไปตรงมา เคยทำงานบริษัทมาก่อนจนถึงอายุ 55 ปี จึงเกษียณอายุงาน ปัจจุบันป้าตุ้มเป็นแม่บ้าน อาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ต้นตระกูลญาติพี่น้องก็อยู่อาศัยในพื้นที่นี้หมด โดยส่วนตัวป้าตุ้มเองก็รู้สึกมีความสุขกับครอบครัว ไม่มีภาระต้องกังวล เวลาว่างจากการทำงานบ้านก็จะออกไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านที่บริเวณร้านค้าในชุมชน ในส่วนลักษณะที่

อยู่อาศัยของป่าดุ่มนั้นจะเป็นบ้านชั้นเดียว อยู่บริเวณชายน้ำ โดยอาศัยอยู่กับสามีและหลานสาว ปัจจุบันยังไม่ได้เก็บข้าวของที่เสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วม เนื่องจากไม่รู้จะเก็บอย่างไร อะไรที่ใช้ได้ก็เอามาใช้ อันที่ใช้ไม่ได้ก็ยังคงวางอยู่ในสภาพเดิม เพราะยังไม่รู้จะจัดการอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“...ชีวิตนี้ป่ามีแต่ให้ ป่าไม่เคยจะเอา บางคนก็เค้าร่ำรวยเค้ายังไม่คิดอย่างนี้เลย นี่เราคนธรรมดา ไม่รู้ใจมันทำแล้วมันมีความสุขของเรา เราได้ให้คนนั้นเราได้ให้คนนี้...”

ป่าต้อย (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 58 ปี รูปร่างผอม ผิวสองสี ชอบพูดชอบคุย อัจฉริยะดี สีหน้ามีความสุขเวลาได้เล่าประสบการณ์ของตนเอง อาศัยอยู่ในชุมชน มาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน เคยทำงานบริษัทมาประมาณ 30 ปี แล้วจึงลาออกมาประกอบอาชีพค้าขาย ด้วยความเป็นคนที่ชอบทำอาหาร จึงมาเปิดร้านขายอาหารตามสั่งอยู่ในชุมชนของตนเอง และเป็นแม่ครัวรับทำกับข้าวตามงานต่างๆ ในชุมชนและมีบ้านอีกหลังหนึ่งที่เป็นบ้านสองชั้น ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากร้านมากนัก

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“...คือใจตัวเองอะคิดว่า ไม่ว่าจะทำอะไร เราไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนเค้า แล้วเราไม่มีเงินที่จะมา ใช้ด้วยเงินอะ เราไม่มี เราก็ขอเอากำล้างกายของเราเนี่ยลงทำ เพื่อส่วนนี้เราเกิดมาแล้ว ชีวิตที่เหลือขอทำประโยชน์ให้กับคนอื่นบ้าง...”

ครูน้อย (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 55 ปี รูปร่างท้วม ผิวสองสี บุคลิกกระฉับกระฉ่าง คล่องแคล่ว พูดจาฉะฉาน ชัดถ้อยชัดคำ เป็นคนจังหวัดอื่นที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนได้ประมาณ 20 ปี จากการที่ครูน้อยไม่มีภาระทางครอบครัวและเป็นคนชอบช่วยเหลือคนอื่น จึงก้าวเข้ามาเป็น อสม. ลงไปช่วยดูแลคนในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านเห็นถึงความจริงใจ เห็นถึงสิ่งดีๆ ที่ครูน้อยได้ทำให้ และยอมรับครูน้อย ผลักดันให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการชุมชน ปัจจุบันมีตำแหน่งในชุมชนเป็นรองประธานชุมชน โดยลักษณะชุมชนที่ครูน้อยอยู่อาศัยเป็นชุมชนริมน้ำ ปัจจุบันสภาพชุมชนยังมีร่องรอยของน้ำท่วม เช่น เศษซากหักพังของข้าวของที่อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ร่องรอยของระดับน้ำที่ท่วมสูง และการซ่อมแซมบ้านเรือนที่เสียหาย

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“...ที่อยู่ได้ทุกวันนี้ ใจจริงอยากอยู่ไปนาน ๆ อยากดูลูกหลาน ใจมันคิดอย่างนี้ ยังไม่อยากจะตายอะ พุดง่าย ๆ อยากอยู่อยากช่วยดู ทำให้คนนั้นคนนี้เค้ามีอะไร ไม่รู้สิ ใจมันคิดอยู่อย่างเดียวว่า ใครทำอะไรตรงไหน ถ้าช่วยได้ก็อยากไปช่วย...”

ป้าส้ม (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 60 ปี รูปร่างผอม ผิวขาว พุดจาฉะฉาน หลังค่อม ท่าทางกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ประกอบอาชีพค้าขายของชำและอาหารตามสั่งในบริเวณชุมชน เนื่องด้วยอาการปวดข้อมือทำให้ทำอาหารไม่สะดวก ในช่วงหลังจึงขายของชำอย่างเดียว อาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน เคยไปทำงานต่างจังหวัดได้ประมาณ 6 ปี ก็กลับมาอยู่ในชุมชนเหมือนเดิม เพราะพ่อแม่อยู่ที่นี้ จึงกลับมาดูแลพ่อแม่ และอยู่มาถึงปัจจุบัน โดยชุมชนที่ป้าส้มอยู่อาศัยเป็นชุมชนติดแม่น้ำ ป้าส้มมีร้านค้าที่อยู่หน้าถนนในชุมชน และมีบ้านที่อยู่ด้านในซอยอีกหลังหนึ่ง สภาพความเป็นอยู่ทุกวันนี้ไม่มีตู้ ไม่มีข้าวของอะไรใช้เลย ได้รับความเสียหายหมดเลย

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“...แต่พอออกมาก็ไม่ต้องคิดละ ทำไปสนุกไป ช่วยเค้ามีความสุขไป สนุกอะ หลาย ๆ คนช่วยกัน เป็นร้อยคนเฮ ๆ กัน สนุก พอถึงบ้านก็ไม่ต้องคิดละ เหนื่อยก็นอน รู้สึกสบายใจ เรายังได้ช่วยเค้าได้...”

ป้ายา (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 72 ปี รูปร่างเล็ก ผิวสองสี ยิ้มแย้มแจ่มใส เสียงแหบแห้ง นัยน์ตาพร่ามัว ป้ายาอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาประมาณ 50 กว่าปี โดย แต่งงานและย้ายมาอยู่บ้านสามีในชุมชน เมื่อสามีถึงแก่กรรมก็ยังอาศัยอยู่ในชุมชนมาตลอดจนถึงปัจจุบันกับลูกชายและหลานสองคน ซึ่งลักษณะชุมชนเป็นชุมชนริมน้ำ และที่อยู่อาศัยของป้ายาเป็นบ้านชั้นเดียว ป้ายาประกอบอาชีพค้าขาย โดยเข็นรถเข็นขายข้าวแกงในบริเวณชุมชน ปัจจุบันยังไม่มีเงินซ่อมรถเข็นขายของที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“...เราไม่ทิ้งกัน ต้องช่วยเหลือกัน เพราะยังงี้ก็เป็นคนบ้านเดียวกัน ทุกข์เราก็ต้องทุกข์เหมือนกัน จริงมั้ยะล่ะ ต่างคนต่างทุกข์ก็ต้องหันหน้ามาช่วยกัน...”

ป้าไก่อ่ (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 60 ปี รูปร่างท้วม ผิวสองสี ทำทางเป็นมิตร มีความกระตือรือร้นในการให้สัมภาษณ์ สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ยืนนานๆไม่ค่อยได้ อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งลักษณะชุมชนที่ป้าไก่อ่อาศัยอยู่นั้นเป็นชุมชนริมน้ำ ป้าไก่อ่อาศัยอยู่ในชุมชนกับสามีและลูกชาย ปัจจุบันป้าไก่อ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเปิดร้านขายของชำอยู่ในบริเวณชุมชน และมีบ้านสองชั้นอยู่ด้านในซอยอีกหลังหนึ่ง

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9

“...ทางด้านจิตใจเราก็สู้ได้ เคยผ่านมาแล้วหลายครั้งหลายคราว เราก็อยู่ได้ สู้ได้ครับ สมมุติว่ามันมาอีกครั้ง ก็คิดว่าจะสู้อยู่...”

ลุงจัน (นามสมมติ) เพศชาย อายุ 66 ปี รูปร่างท้วม ผิวขาว พุดซ้า ทำทางสุภาพเรียบร้อย แต่งกายภูมิฐาน ลุงจันย้ายมาจากจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อมาทำงานตั้งแต่อายุ 20 ปี โดยเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนจนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนประมาณ 46 ปี ลักษณะชุมชนที่ลุงจันอาศัยอยู่เป็นชุมชนริมน้ำ ซึ่งลุงจันได้แต่งงานและสร้างครอบครัวอยู่ในชุมชนนี้ โดยอาศัยอยู่กับภรรยาและลูกชาย

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

“...ชื่นใจ เพราะเราทำอะไรให้กับชุมชนอะนะ เราไม่ต้องการการเยินยอหรือไม่ได้ต้องการอะไรทั้งนั้น ขอให้ทุกคนมีความสุขเหมือนกัน...”

พี่ปอย (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 45 ปี รูปร่างสมส่วน ผิวขาว หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ทำทางใจดี พุดจาสุภาพมีน้ำเสียงนุ่มนวล เป็นคนที่อ่อนและย้ายมาอาศัยอยู่ในชุมชนจนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาได้ประมาณ 15 ปี อาศัยอยู่กับมารดา สามีและลูก ประกอบอาชีพแม่บ้าน เนื่องจากไม่สามารถไปทำงานเพราะต้องคอยดูแลมารดาที่สูงอายุและป่วยเป็นอัลไซเมอร์ ลักษณะที่อยู่

อาศัยเป็นบ้านสองชั้นที่ยกพื้นบ้านสูงจากระดับทางเดิน ปัจจุบันมีการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย
โดยการทาสีบ้านใหม่เพื่อปิดทับรอยน้ำท่วม

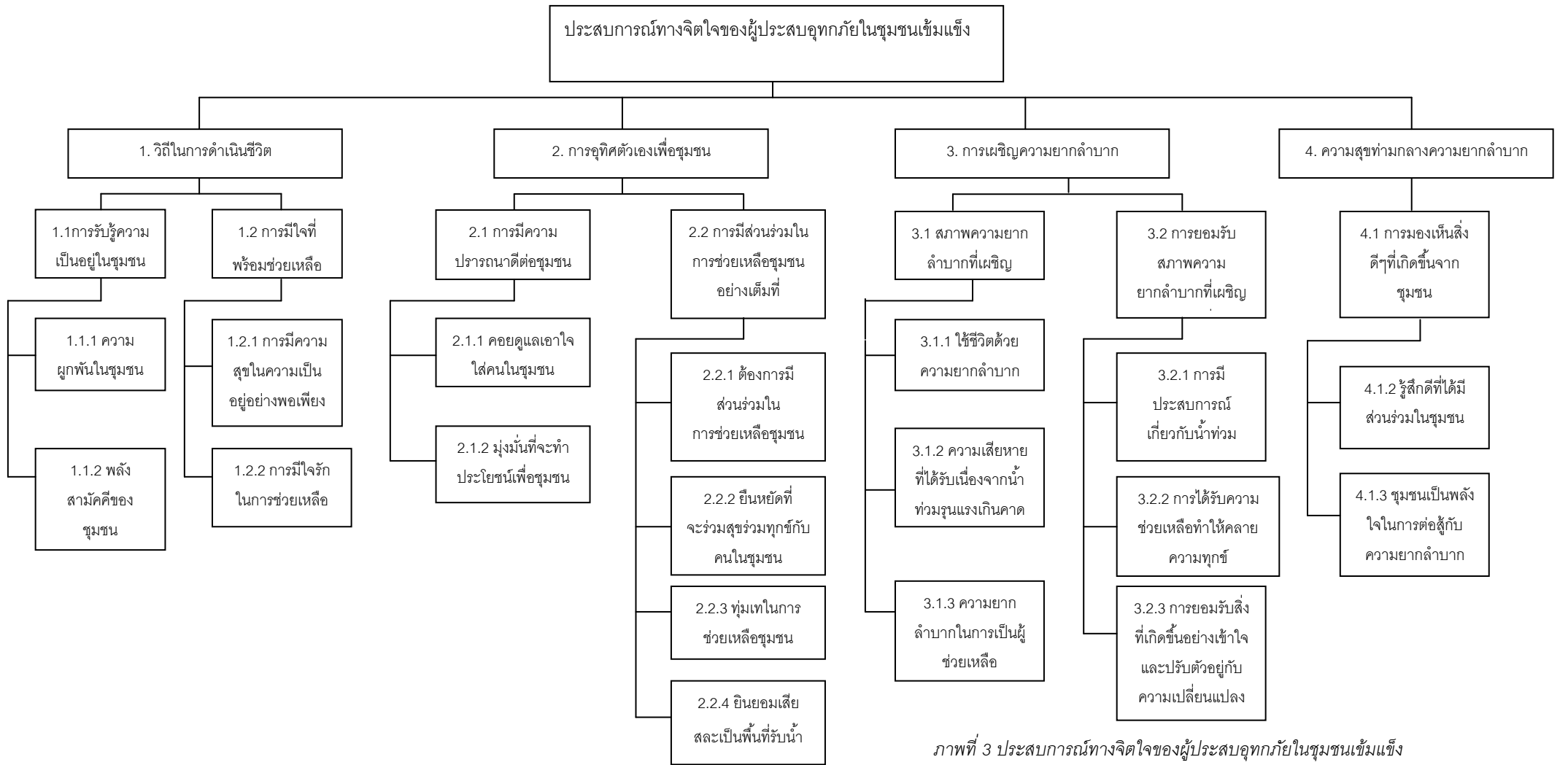
ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็งได้ 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. วิธีในการดำเนินชีวิต
2. การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน
3. การเผชิญความยากลำบาก
4. ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก

รายละเอียด ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง

1. วิธีในการดำเนินชีวิต

วิธีในการดำเนินชีวิต เป็นวิธีในการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในชุมชนเทศบาล นครปากเกร็ดที่ส่วนใหญ่รู้สึกรักและผูกพันกับชุมชนและคนในชุมชนของตนเองเป็นอันมาก เนื่องจากอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน เรียกได้ว่าคนในชุมชนเติบโตมาด้วยกัน มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันทุกหลังคาเรือน ซึ่งการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนนั้นก็เหมือนญาติพี่น้องกัน ดูแลซึ่งกันและกัน ยามใครมีปัญหาหรือได้รับความเดือดร้อนก็จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยตลอดเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลได้อยู่อาศัยในชุมชนมาก็สามารถรับรู้ได้ถึงความมีน้ำใจของคนในชุมชน ที่คอยช่วยเหลือกันไม่ว่าจะยามสุขหรือยามทุกข์ มองเห็นความสามัคคีที่เกิดขึ้นในชุมชน และวิถีความเป็นอยู่นี้ก็ได้อะหลอมให้คนในชุมชนด้วยกันนั้นมีความสุขในชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมทั้งจะแบ่งปันสิ่งดีๆ ให้แก่คนรอบข้าง อีกทั้งยังมีใจที่รักในการช่วยเหลือ ชอบที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน รายละเอียด ดังนี้

1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน

การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน คือ การรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ จากประสบการณ์ตรง ได้สัมผัสและสัมผัสบรรยากาศความเป็นอยู่ในชุมชนด้วยตัวเอง โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รับรู้ได้ถึงความรักความผูกพันที่ตนเองมีให้กับชุมชนและคนในชุมชนของตนเอง ด้วยความที่อาศัยอยู่ร่วมกันมานาน ซึ่งมีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน คอยดูแลกันและกันเหมือนพี่น้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาตลอด คล้ายกับวิถีชุมชนไทยในสมัยก่อน ที่อยู่กันอย่างเกื้อกูล เป็นวัฒนธรรมในชุมชนที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนทำให้เกิดเป็นความสามัคคีขึ้นในชุมชน โดยผู้ให้ข้อมูลสามารถรับรู้ได้ถึงความสามัคคีมีน้ำใจของคนในชุมชนได้มาโดยตลอด ชุมชนจึงเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ ที่ทุกคนมาอยู่ร่วมกัน พี่พาทอาศัยกัน มีทั้งความอบอุ่น ความสบายใจที่ได้อยู่ในบ้านหลังใหญ่หลังนี้ รายละเอียดดังนี้

1.1.1 ความผูกพันในชุมชน

ความผูกพันในชุมชน คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่ในชุมชนมานานจนเกิดความรู้สึกเกี่ยวพันกันอย่างแน่นแฟ้นกับพื้นที่และคนในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชนมานานกว่า 10 ปี บางรายอยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิดและสร้างครอบครัว มีลูกมีหลานอยู่ในชุมชน ซึ่งกาลเวลาเป็นตัวนำพาให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกันมากขึ้นกับคนในชุมชน รู้จักกันทุกหลังคาเรือน ตกเย็นเลิกงานก็มานั่งคุยกัน ทำให้กลายเป็นความรักความผูกพันระหว่างกันในชุมชนที่ทำให้การอยู่ร่วมกันนั้นเป็นมากกว่าเพื่อนบ้านในชุมชน แต่เป็นเหมือนญาติพี่น้องเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน ทั้งคอยดูแลกัน พึ่งพาอาศัยกัน มีอะไรก็ปรึกษาหารือกัน มอบความรักให้ความหวังใจให้แก่กัน ทำให้คนในชุมชนรู้สึกอุ่นใจ สบายใจที่ได้อยู่ในชุมชนของตนเอง ไม่ต้องการย้ายไปอยู่ที่อื่น เพราะรู้สึกว่า ไม่มีที่ไหนสุขใจเท่ากับการได้อยู่ในชุมชนของตนเอง

“คล้ายๆเราอยู่มานาน ทีนี้อะ เราก็รักคนในชุมชนอะนะ รักพื้นที่ที่เราอยู่ แล้วอย่างคนในนี้เค้าก็ให้ความรักป่าอะนะ พูดจริงๆ มีอะไรเค้าก็มาถาม ก็เลยเราก็กเลย เค้ารักเรา เราก็กเลยรักชุมชนเรา เราก็กไม่ทิ้งกันแหละ (L98-L101)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“อยู่กันไป เราเคยอยู่มาตั้งแต่เกิด เราไปไหนไม่ได้ คิดถึงบ้าน ไปได้วันสองวันเด้แล้ว คิดถึงบ้านเด้ อยู่ตรงนี้มันไม่เหมือนที่อื่น มันไม่สนุก ที่อื่นมันเจียบหยอย ทีนี้มันครึกครื้น มีอะไรก็พูดกันได้ คุยกันได้ทุกคนนะ มีเรื่องอะไร (L70-L73)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“รัก พูดง่ายกว่าอยู่กันอย่างมีความสุขอะนะ อยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง แบบว่าดีก็เยอะ ไม่ดีก็มีบ้าง ส่วนมากจะดี มีอะไรก็พึ่งพาอาศัยกัน (L9-L11)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“มีอะไรก็บอกกัน แล้วทุกคนจะอยู่กันแบบว่า เหมือนพี่เหมือนน้อง (L8-L9)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

“เราดูแลคนในชุมชนเหมือนญาติ เหมือนลูกหลาน (L225)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

ถึงแม้ว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายจะไม่ได้อยู่อาศัยในชุมชนมาตั้งแต่เกิด แต่ด้วยการดูแลกันและกันก็ทำให้เกิดความรักความผูกพันกับคนในชุมชนที่มากไม่แตกต่างจากคนที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิด

“เราเหมือนกับว่าผูกพันกับชุมชนไง ถามว่าพี่ไม่ได้เป็นคนที่นี่แต่พี่ก็รัก เพราะพี่อยู่มาตั้งเกือบสี่สิบปี แถวนี่พี่เข้าได้หมดทุกหลังคาเรือน (L244-L246)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

1.1.2 พลังสามัคคีของชุมชน

ความสามัคคีในชุมชน คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงความมีน้ำใจกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันชุมชน โดยคนในชุมชนจะมีน้ำใจต่อกัน คอยแบ่งปันและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้บางครั้งอาจมีการทะเลาะเบาะแว้ง ชัดใจกันบ้าง แต่ก็สามารถให้อภัยกันได้ โดยมองว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันที่อาจมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง เหมือนลื่นกับพื้น แต่ก็ต้องรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน ยามที่มีใครในชุมชนลำบากหรือได้รับความเดือดร้อนก็ได้น้ำใจจากคนในชุมชนที่ออกมาแสดงพลังสามัคคีให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ ดังเช่นในตอนที่เกิดอุทกภัย ถือเป็นยามที่ชุมชนอยู่ในภาวะวิกฤต แต่คนในชุมชนไม่หนีเอาตัวรอด กลับร่วมแรงร่วมใจกันปกป้องชุมชนอย่างเต็มที่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถรับรู้ได้ถึงความเข้มแข็งและพลังความสามัคคีที่เกิดขึ้นชุมชน

“มีคนในวัดในชุมชนเราตาย ไม่มีเงินไม่มีอะไร เราก็จะช่วยๆกัน แล้วก็บอกท่านเจ้าอาวาสอะไรเงี้ย ก็มาช่วยกัน ตอนที่น้ำท่วมมีบ้านตรงนี้อะ อู๊ย วุ่นจะตาย ออกไม่ได้ แต่ก็ช่วยกันนี้แหละ มันเริ่มจากน้ำท่วม อย่างน้อยๆ ความช่วยเหลือมันต้องเกิดขึ้นในชุมชนก่อน ความมีน้ำใจ ความสามัคคีของคนในชุมชนไง (L264-L268)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“ก็ดีคะ ก็มีความสามัคคี กันดี มีอะไรเค้าก็บอกกล่าวกัน เวลามีงานอะไร หรือว่ามีข่าวสารอะไร เค้าก็ส่งบอกว่าตอนนี้มีงานนี้นะ ให้มาช่วยอะไรอย่างนี้ เค้าก็ช่วยกันทุกคน อย่างที่ผ่านมามาต่อน้ำท่วม เค้าก็จะบอกว่าให้ไปช่วยกันอุดทางนู่น อุดทางนี้ ทุกคนจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี (L5-L7)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

“ก็ดีกันอยู่แล้ว ก็ไม่มีปัญหา มีอะไรก็มาแบ่งกันกิน เค้ามีอะไรมา เค้ามาจากบ้าน เค้าก็มาให้เรา ก็มาแบ่งปันให้กิน เค้ามีน้ำใจ ก็เลयरักกันไง ชาวบ้านก็ดี ก็แบ่งปันกัน มันก็เลยอยู่อย่างมีความสุข แต่ก็มีบ้างทะเลาะกันเล็กๆน้อยๆ ชัดใจกัน แต่เราก็ต้องอภัยให้กัน ก็เรื่องอย่างนี้ มันเรื่องธรรมชาติเนอะ คนเรามันต้องมีอยู่แล้ว อารมณ์อะ แต่ถ้าคิดได้แล้วจะรู้ว่า มันไม่มีอะไร (L23-L26)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

ความสามัคคีไม่ได้เกิดขึ้นแค่ในยามที่ชุมชนได้รับความเดือดร้อนจากน้ำท่วมเท่านั้น ในยามสถานการณ์ปกติผู้ให้ข้อมูลก็ยังรับรู้ถึงการคอยดูแลช่วยเหลือกันจากเพื่อนฝูงและสมาชิกในชุมชน

“เค้าอยู่โรงบาลเค้ายังดูแลเราเลยนะ เค้าก็บอกว่าป่าจะไปเมื่อไหร่ เดี่ยวจะจองบัตรให้ อะไรอย่างนี้ เค้ามีน้ำใจอะ ธรรมดาเค้าไม่ต้องมาอยู่กับเราก็ได้ ถูกมั๊ย เค้ามีน้ำใจ บางทีเราก็เกรงใจ ไปวุ่นวายเค้า แต่เค้าก็มีน้ำใจ ก็อยู่ด้วยกัน ก็มีความสุขดี (L17-L20)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“เพราะว่าแบบไม่มีการทะเลาะกัน มีอะไรก็แบ่งกันกิน มีอะไรก็กินกันอะไรอย่างนี้ ก็แบบเราก็ไม่ได้มีอะไรกันนะ แบบดีกันหมด (L12-L14)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“คือมีอะไรก็ให้กินกัน แล้วย้ำน้ำใจ ที่มีต่อกัน มีอะไรก็แบ่งปันกัน คำมีคำมาให้ เรา เรามีเราก็เอาไปให้เค้า ก็มีความสุขดี ก็แบ่งปันกัน (L12-L14)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังสนับสนุนให้จัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เพราะส่วนหนึ่งอยากให้แต่ละบ้านได้ออกมาทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน

“ป่าก็อยากให้ ถ้าชุมชนเรามีงานอะไรอย่างนี้ แต่หลังจากเรียนก็จะได้มาทำ กิจกรรมร่วมกัน อย่างคนนี่ไม่เคยพูด ไม่มีอะไรอะไรไม่ค่อยคุยกันเลย ถ้ามีงานอย่างนี้เค้าจะออกมา ก็จะได้มาเจอกัน ก็จะได้มาคุยกันบ้าง สนทนกัน ไม่ใช่ว่าต่างคนต่างอยู่บ้านใครบ้านมัน มันไม่มี กิจกรรมร่วมกันเลยคนมันก็ใจแคบก็ไม่คิดถึงส่วนรวมละ ตัวใครตัวมัน แต่ถ้ามีกิจกรรมปีละครั้ง สองครั้งก็ยิ่งดี (L276-281)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ

นอกจากการรับรู้ถึงความเป็นอยู่ในชุมชน ที่มีความรักความผูกพัน และมีความสามัคคีของคนในชุมชนกันมาอย่างยาวนาน คนในชุมชนยังมองเห็นความสุขในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง เนื่องจากได้เห็นสมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจกัน เห็นว่าลูกหลานสามารถดูแลตนเองได้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลคลายความกังวลใจในการที่ต้องดูแลครอบครัว ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อมที่จะแบ่งปันให้แก่คนรอบข้างและชุมชน อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังมีใจที่รักในการช่วยเหลือ โดยรู้สึว่าการช่วยเหลือคือสิ่งที่ตนเองได้รับการปลูกฝังมาและยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัยของตนเอง ที่ต้องการที่จะหยิบยื่นสิ่งดีๆ ให้กับผู้อื่น รายละเอียดดังนี้

1.2.1 การมีความสุขในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง

การมีความสุขในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลค้นพบความหมายของความสุขของตนเอง เนื่องจากได้เห็นสมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจกัน ลูกหลานสามารถดูแลรับผิดชอบชีวิตส่วนตัวของตนเองได้ มีงานการที่มั่นคง พึ่งพาตนเองได้ ทำให้คลายความกังวล อีกทั้งยังผ่อนคลายภาวะต่างๆ ทั้งในชีวิตส่วนตัวและในชีวิตครอบครัว สามารถรับรู้ได้ถึงความสุขที่ตนเองมี และพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ ทำให้เกิดความมั่นคงในจิตใจนำไปสู่การมีความสุขพร้อมที่จะแบ่งปันให้แก่คนรอบข้าง

“ป่าไม้ได้รำรวยอะไรมากมายแต่ป่าก็อยู่ของป่าได้ โดยที่ไม่เดือดร้อน อยู่ได้ มีกินเพียงแค่เราสุขภาพดีอย่างเดียว ไม่เดือดร้อน แล้วเราจะแบ่งปันอะไร ที่เราคิดว่าเราทำได้ ให้กับคนที่ด้อยกว่าเรา (L232-L235)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“เนี่ยเราอยู่ของเราอย่างนี้ กินมีอยู่ไปวันๆ มันก็สบายดี คือเราเข้าใจกันไงกะสามี เข้าใจกันลูกเข้าใจ สบายใจแล้วเนี่ย (L206-L208)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“คิดว่าช่างมัน ลูกเต้าเรายังมีงานทำยังมีอะไรเดี๋ยวมันก็ซื้อเอาเอง อย่างป่านี้อะไรแล้ว อายุ 66 แล้ว ถ้าลูกมันซื้อหามาที่ช่าง ไม่ซื้อหามาที่อยู่กันไป (L51-L53)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“เห็นลูก ลูกสาวกับลูกชายอยู่ดีกินดี แล้วก็อยากอยู่แบบนี้ มีเพื่อนฝูง ไปไหนไปกัน คืออยากอยู่ ยังไม่อยากตาย คืออยากจะอยู่ดูลูกๆ ดูเพื่อนฝูงอะไรอย่างนี้ จริงๆ ใจคิดอย่างนี้จริง ตอนนั้นก็มีคนมาถามว่า ถ้ามจริงนี่เหนื่อยมั๊ย คิดอะไรอยู่ ก็คิดอยากอยู่ยังไม่อยากตายไป (L207-L210)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังรู้สึกว่าการที่ในครอบครัวไม่มีภาระต้องดูแลทำให้ไม่ต้องห่วงกังวล จึงสามารถออกมาทำในสิ่งที่ตนเองอยากทำ คือการมีส่วนร่วมกับชุมชนได้อย่างเต็มที่

“คือพี่อะ เป็นคนโสดดีตรงที่ว่า พี่ไม่มีครอบครัว ลูกก็โตแล้ว มันก็เลยเหมือนกับเราก็เลยไม่ต้องห่วงใครเยอะ มีหลานสาวตัวเล็กๆ ก็ส่งไปอยู่กับหลานสาวซะ เราก็ได้ทำงานเต็มที่ (L198-L200)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“คือพุดง่ายๆว่า อยากอยู่ อยากช่วย ให้มันสุดๆไปเลยอย่างนี้นะ ลูกก็ไม่ต้องห่วงแล้ว ลูกเค้าสบายๆ กันแล้ว ตอนนี้นี้ลูกสาวก็ดูแลอยู่ ลูกชายก็ตอนนี้ก็ตักงานนะ แต่นะ ลูกผู้ชายอะ แต่ก็ไม่ได้เกะอะไร เค้าก็ดูแลอยู่ (L189-L192)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

1.2.2 การมีใจรักในการช่วยเหลือ

การมีใจรักในการช่วยเหลือ คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน และมีพฤติกรรมที่ขอเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชนอยู่เสมอ โดยรับรู้ว่าการช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองรัก และเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติมาจนกลายเป็นนิสัยของตนเองที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

“ด้วยนิสัยของเราด้วยมั้ง แล้วก็ใจเรารักตรงนี้อะ เป็นคนแบบนี้อยู่แล้วไง มันก็ชอบด้วยไง เออ ก็จะทำให้เค้าตลอด ไม่ว่าจะเรื่องอะไรทั้งนั้นแหละ (L36-L38)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“มันมาตั้งแต่เกิดมากกว่า จริงๆ เห็นใครเค้าทำอะไรก็ช่วยเค้ามาตลอด จริงๆเลยไม่ว่าจะไปอยู่ตรงไหน ใจสั่งมาก็ไป (L122-L123)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“ป่าเป็นคนอยากช่วยเค้าอะ อยากช่วยช่วยอะไรได้ช่วย ก็อย่างที่บอกกับหนูนั่นแหละ แรงกายนี้ป่าไม่เสียดาย แรงกายแรงใจช่วยได้ ทุ้มได้ทุกอย่าง ชอบ เป็นคนชอบอย่างนั้นด้วย (L140-L141)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลบางราย รู้สึกว่าการที่ตนเองมีใจที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นนั้นได้รับอิทธิพลมาจากการปลูกฝังของบรรพบุรุษของตนเองที่มีแนวทางในการปฏิบัติตนที่เอื้อเพื่อต่อคนในชุมชน และตนเองก็ซึมซับสิ่งเหล่านั้นมาจนเป็นนิสัย

“ใจมันเป็นอย่างนี้ตั้งแต่เกิด ปู่ย่าตายายสอนอะ ตาเค้าเป็นคนแบบนี้ เลี้ยงหมดอะ พ่อแม่ไม่อยู่ เรียกกินข้าวกินปลาหมด มันไม่รู้มันฝังมาแบบนี้หรือยังไม่รู้ (L25-L27)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

2. การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน

นอกจากวิถีในการดำเนินชีวิตในชุมชนแล้ว สิ่งที่เด่นชัดในผู้ให้ข้อมูล คือการที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความตั้งใจและมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการอุทิศแรงกายและแรงใจของตนเองเพื่อชุมชน เนื่องด้วยจากเทศบาลนครปากเกร็ดมีแนวทางในการบริหารงานชุมชน โดยใช้หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยจัดตั้งชุมชนให้ชุมชนเลือกตัวแทนกันเองมาบริหารงานร่วมกับเทศบาล เพื่อสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างกลุ่มประชาชนและเทศบาล จากการบริหารจัดการของทางเทศบาลที่ถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อจิตใจของประชาชนทุกภาคส่วนให้รู้สึกได้รับความเท่าเทียมกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้มแข็งของคนในชุมชน โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของตนเองที่มีต่อชุมชนด้วยความปรารถนาดีต่อคนในชุมชน ซึ่งแสดงออกโดยการที่คอยดูแลห่วงใยคนในชุมชนมาโดยตลอด และเต็มใจทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ตลอดจนเมื่อชุมชนของผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วม เทศบาลก็ได้มีแผนการจัดการน้ำที่ต้องประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชน และวัดริมน้ำ โดยให้หน่วยงานเทศบาลรับผิดชอบภารกิจร่วมกับทางวัดและชุมชน ทำให้ชุมชนรับรู้และเข้าใจการทำงานของทางเทศบาลอย่างต่อเนื่อง และได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่ด้วยดี ทำให้เกิดการร่วมมือร่วมพลังเพื่อ

ป้องกันเหตุการณ์น้ำท่วม โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ประสบอุทกภัยที่อยู่ในพื้นที่นอกคันกั้นน้ำทำให้เห็นอกเห็นใจคนในชุมชนด้วยกันที่ต้องตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก จึงต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน และยืนยันคิดที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชนถึงแม้ว่าตนเองจะเจอกับความยากลำบากแต่ก็ยินดีที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือชุมชนอย่างทุ่มเท และจากการที่เทศบาลมีการสร้างความเข้าใจกับทางชุมชนริมน้ำ ที่จะต้องยอมเสียสละเพื่อรักษาพื้นที่ พร้อมทั้งมีแผนเยียวยาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยริมน้ำ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลยินยอมที่จะเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ รายละเอียดดังนี้

2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน

การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน คือ จากการที่เทศบาลมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยจัดตั้งชุมชนให้ชุมชนเลือกตัวแทนกันเองมาบริหารงานร่วมกับเทศบาล เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน ตั้งแต่การเสนอปัญหา การวางแผน การมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ นอกจากนี้เทศบาลยังมีช่องทางให้ประชาชนได้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่หลากหลาย ทั้งการประชาสัมพันธ์ การรับฟังความคิดเห็น และการจัดให้มีเครือข่ายสื่อสารทั้งภายในภายนอก เพื่อสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างกลุ่มประชาชนและเทศบาล จากการบริหารจัดการของทางเทศบาลที่ถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อจิตใจของประชาชนทุกภาคส่วนให้รู้สึกได้รับความเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี รู้สึกเป็นเจ้าของ และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้มแข็งของคนในชุมชน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รู้สึกห่วงใยคนในชุมชนด้วยกัน โดยมีความคิดและพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการดูแลกันและกันมาตลอด เพื่อให้ชุมชนและคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี และมุ่งมั่นในการทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งใดๆตอบแทน รายละเอียด ดังนี้

2.1.1 คอยดูแลเอาใจใส่คนในชุมชน

คอยดูแลเอาใจใส่คนในชุมชน คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความห่วงใยคนในชุมชน ซึ่งแสดงออกผ่านความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของผู้ให้ข้อมูลที่คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชน เป็นหูเป็นตาให้แก่กัน เป็นห่วงคนในชุมชนเหมือนบ้านตัวเอง และต้องการ

ให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี โดยมองว่าความเป็นอยู่ในชุมชนดี ก็ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของตนเองดีไปด้วย อะไรที่ตนเองช่วยได้ก็จะช่วยเหลือที่ตนเองมีกำลัง ดูแลกันและกันมาตลอด เพราะไม่ต้องการเห็นใครลำบาก ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รู้ลึกถึงความปลอดภัย และมีความสบายใจที่ได้อยู่ในชุมชน

“โดยนิสัยตัวเองแล้วถ้าน้ำไม่ท่วมพื้กดูแลพวกเค้าอยู่แล้ว ใจคือพื้ทำงานจริงลงพื้นที่จริง เค้าไม่ว่าจะเดือดเนื้อร้อนใจเรื่องอะไรก็ตามแต่พื้จะเป็นผู้ให้เป็นผู้ดูแลเค้าตลอด สิ่งไหนที่พื้ทำได้ พื้ก็จะทำ พื้ก็จะขันอาสาทำให้เค้า (L31-L34)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“ป่าก็เป็นห่วงมาก แต่แถวบ้านป่าไม่ค่อยมี เพราะว่าพวกป่าเนี่ยก็ดูมอไซค์วิ่งไปวิ่งมา มาทำไม หาใคร แล้วป่าก็จะบอกพวกวัยรุ่น ที่ไม่ใช่พวกป่าเงี้ย เป็นวัยรุ่นในซอยคู่อีกที เพราะพวกนี้เค้าทำงานทำไร ต่อไปเค้าก็ต้องดูแลน้องๆแทน (L221-L224)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“มันไม่มีเรื่องไร ไม่มีลักขโมย ไม่มีตีกัน ลักขโมยไม่มีเลย เนี่ยบ้านป่า ป่าออกมา นั่งคุยอย่างนี้ ป่าก็ปิดไว้เฉยๆ ไม่มีขโมย แต่ที่อื่นไม่ได้เลยนะมีขโมยเงิน เลยจากนี้ไปตรงหัวเลี้ยวตรงโน้นอะ ขโมยขึ้นตลอด มีกลุ่มนี้แหละที่ไม่มีขโมย ก็ช่วยกัน คนนั้นไม่อยู่คนนี้ดู คนนี้ไม่อยู่คนนั้นดู เราจะไม่ทิ้งกันไง แล้วเราก็จะไม่ขโมยกันด้วย (L27-L31)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“ใครไปใครมาแปลกหน้าก็จะดูให้ กลางคืนก็จะมีไฟส่องตลอดเวลา คอยดูให้ตลอด เพราะว่าเราอยู่เรารู้จักหมด คนไหนอยู่บ้านไหน แต่ถ้าเป็นบ้านเช่า คนไหนแปลกๆหน้าเราก็จะไม่รู้จัก เข้าบ้านที่ชั่วเราก็จะถามให้ว่ามาทำไม (L95-L97)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

2.1.2 มุ่งมั่นทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

มุ่งมั่นทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นตั้งใจและเต็มใจทำประโยชน์ให้กับคนในชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนเอง หากอะไรที่ตนเองสามารถช่วยได้ และไม่เป็นการทำให้ใครเดือดร้อน ก็ยินดีที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ โดยไม่หวังสิ่งใดๆตอบแทน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เงินทอง หรือคำชื่นชม ขอแค่ให้ตนเองได้ทำในสิ่งที่ตนเองรัก และได้มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้กับชุมชนบ้าง

“คือใจตัวเองอะคิดว่า ไม่ว่าจะทำอะไร เราไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนเค้า แล้วเราไม่มีเงินที่จะมา ใช้ด้วยเงินอะ เราไม่มี เราก็ขอเอากำลึงกายของเราเนี่ยลงทำ เพื่อส่วนหนึ่งเราเกิดมาแล้ว ชีวิตที่เหลือขอทำประโยชน์ให้กับคนอื่นบ้าง (L217-L219)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“คือว่าอะไรที่เราช่วยได้ ทำให้ครอบครัวใครไม่มีปัญหาเราก็จะช่วย ถึงไม่มีใครเห็นก็ไม่เป็นไร (L216-L218)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“นี่พูดจริงๆ เรามีส่วนร่วมให้ทำไรก็เอามาร่วมกัน คือแล้วก็ไม่ได้อะไรนะ ไม่ได้หวังผลตอบแทนอะไร คือว่าไปทำอะไรที่ไหนเนี่ยพูดจริงๆ ขอให้สุขภาพดีแข็งแรง (L104-L106)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“ชีวิตนี้ป่ามีแต่ให้ ป่าไม่เคยจะเอา (L390)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ใครจะว่าใครจะค่าใครจะว่ายังไงก็ว่าไป ป่าไม่เคยถือสา คนอะนะ เค้ารักเราก็มีโอกาสจะไม่ชอบใจเราก็มีอะไรอย่างนี้ ป่าไม่สนใจหรอก ขอให้ป่าได้ทำ ทำด้วยแบบใจเรารักอะนะ มันก็ไม่มีปัญหาถูก (L134-L144) ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“คือเราไม่ได้ต้องการอะไร ไม่ต้องการของตอบแทน ไม่ต้องเอาเงินทองมาให้ มันไม่มีประโยชน์ ถ้าใครรู้ ช่วงที่น้ำท่วม เห็นมัยที่ทีวีเค้าพูดอะ คุณมีเงินเป็นพันล้านสิบล้านคุณก็กินไม่ได้ เงินกินไม่ได้ นอกจากว่ามีคนมาช่วยเหลือ เงินซื้ออะไรไม่ได้ทั้งหมดหรอก (L112-L115)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่

การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่ คือ เมื่อชุมชนของผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วม เทศบาลก็ได้มีแผนการจัดการน้ำที่ต้องประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชน และวัดริมน้ำ โดยให้หน่วยงานเทศบาลรับผิดชอบภารกิจร่วมกับทางวัดและชุมชน ตั้งแต่การเฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ ประสานงานแจ้งเตือนภัยโดยคนในพื้นที่ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ บรรเทาทุกข์ฟื้นฟูจิตใจผู้ประสบอุทกภัย จัดตั้งศูนย์พักพิง ประเมินสถานการณ์น้ำ จาก การดำเนินการที่ชัดเจนของทางเทศบาล ทำให้ชุมชนรับรู้และเข้าใจการทำงานของทางเทศบาลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น และได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่ ด้วยดี ทำให้เกิดการร่วมมือร่วมพลังเพื่อป้องกันเหตุการณ์น้ำท่วม โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แม้เป็นผู้ประสบอุทกภัยที่อยู่ในพื้นที่นอกคันกั้นน้ำ แต่ก็มีความเห็นอกเห็นใจคนในชุมชนด้วยกันที่ต้องตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก จึงไม่นิ่งนอนใจต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน และยื่นมือที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชนไม่ทิ้งไปไหนโดยเข้าไปให้ความช่วยเหลือชุมชนอย่างทุ่มเท และจากการที่เทศบาลมีการสร้างความเข้าใจกับทางชุมชนริมน้ำ ที่จะต้องยอมเสียสละเพื่อรักษาพื้นที่ พร้อมทั้งมีแผนเยียวยาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยริมน้ำ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมองเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการเสียสละ จึงยินยอมที่จะเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ

2.2.1 ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน

ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน คือ เมื่อชุมชนของผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วม ประกอบกับทางเทศบาลได้มีการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยขอความร่วมมือจากชุมชนให้บริหารงานในการป้องกันน้ำร่วมกับทางเทศบาล ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เข้าใจถึงความยากลำบากที่คนในชุมชนของตนเองต้องประสบเพราะตนเองก็ประสบชะตากรรมไม่

แตกต่างกัน จึงไม่สามารถนิ่งเฉยดูตายได้ เกิดความรู้สึกต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน เพื่อช่วยแบ่งเบา หรือบรรเทาผ่านคลายทุกข์ของคนในชุมชน อีกทั้งยังเหมือนเป็นการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการอยู่ร่วมกัน

“ก็ได้เรียนรู้ว่าลำบากนะ ให้เรานึกถึงเวลาคนที่เค้าน้ำท่วมที่เค้าท่วมทุกปี ถึงเวลาเราท่วมขึ้นมาเราต้องลำบากนะ ก็เลยนึกถึงไงว่าเราอยากช่วยเหลือเค้า ก็เลยคิดไปช่วยเหลือไง เวลาเค้าทำอะไรเราอยากช่วย (L197-L200)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“มันก็เหมือนว่าต้องช่วยไง มันรู้สึกยังไงไม่รู้ถ้าไม่ได้ทำ เค้าทำกันอะ แล้วเรานั่งเฉยๆ มันยังงั้นไม่รู้ มันต้องช่วย มันได้เห็นน้ำใจคนก็ตอนช่วงลำบากนี่แหละ (L130-L132)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“ป่าก็มีความรู้สึกที่ตัวเองอยากช่วย ก็เลยมีจิตอาสา เเท่าที่ป่าช่วยได้ ทำได้ (L179-L180)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“ลองถามใครดูป่าสัมผัสทำงานเป็นยังไง เพราะเป็นคนชอบเลือก จริงๆนะ อยากมีส่วนร่วม ให้ทำอะไรทำได้หมด (L67-L68)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“ใจมันอยากจะช่วย (L31)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

2.2.2 ยืนหยัดที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชน

ยืนหยัดที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชน คือ เมื่อชุมชนของผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับความยากลำบากในสถานการณ์น้ำท่วม ด้วยความที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ร่วมกันในชุมชนมานาน มีความผูกพันกับคนในชุมชน เมื่อเห็นคนในชุมชนต้องเดือดร้อนลำบาก จึงรู้สึกเป็นห่วงและไม่อยากทิ้งไปไหน พร้อมทั้งจะอยู่เคียงข้างคนในชุมชน คอยดูแลช่วยเหลือกันและกัน เผชิญความลำบากไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งกัน

“เราไม่ทิ้งกัน ต้องช่วยเหลือกัน เพราะยังไงก็เป็นคนบ้านเดียวกัน ทุกข์เราก็ต้องทุกข์เหมือนกัน จริงมั้ยล่ะ ต่างคนต่างทุกข์ก็ต้องหันหน้ามาช่วยกัน (L139-L141)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“ด้วยใจของเราด้วย เราคิดว่า เออ เราอยู่กับเค้ามา พอถึงยามทุกข์เราก็ต้องอยู่ด้วยกันอะถูกมั๊ย พี่ก็อยู่เนี่ย หุงหากินกัน เลี้ยงพระไปด้วย ชาวบ้านด้วย อยู่ช่วยกัน ชาวบ้านเค้าก็ดี ก็ได้ชาวบ้านเป็นหลักนะ (L88-L90)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“เดียวทางนี้เป็นยังไงเราก็ไม่รู้ สู้อยู่ด้วยกันเป็นไรก็เป็นกัน ไหนๆก็อยู่กันมาตั้ง 40 กว่าปีแล้ว ก็เลยต้องอยู่ด้วยกัน ทนกันไป (L95-L96)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“พอตอนน้ำท่วมไม่เคยคิดทิ้งเลย ไม่เคยเลย ไปไม่ได้ ทิ้งไปนี่พวกเขาแย่เลยอะ (L68-L69)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

แต่แม้กระทั่งท่ามกลางจิตใจที่ต้องการยืนหยัดร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคนในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังรู้สึกถึงความจำเป็นในการยืนหยัดนี้ โดยรู้สึกว่าถ้าไม่มีตนเอง ชุมชนก็จะมีใครมาดูแล เพราะรับรู้ได้ว่าผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมโดยตรงแต่มีส่วนสำคัญในการดูแลชุมชน ก็จะได้มีแรงจูงใจที่จะเข้ามาร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชนดังเช่นตัวเอง

“เราก็ต้องอยู่ดูแลทางนี้ ถ้าไปแล้วใครจะดูแล ประธานเค้าก็อยู่หมู่บ้าน เค้าก็ไม่ได้จมน้ำแล้วอย่าง สท. นี้ มันก็ไปคนละทาง เค้าก็ไม่ค่อยได้เข้ามาดูเท่าไร สท. อะนะ มันหน้าที่ประธาน กรรมการ กรรมการชุมชนก็ไม่ค่อยมีมาดูแล เพราะเค้าอยู่ข้างในหมดเลย ก็มีป่านี้ อยู่ที่นี่ น้ำอะ เราก็ต้องดูแลอยู่ที่นี่ ไม่ทิ้งหรือก่อกำแพงก็ไม่ทิ้ง (L90-L94)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

2.2.3 ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน

ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน คือ เมื่อชุมชนของผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วม ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดได้แสดงน้ำใจต่อกันโดยการสมัครใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนของตนเอง โดยสละแรงกาย แรงใจ และทรัพย์สินในการดูแลปกป้องชุมชนของตนเองอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ถึงแม้ว่าจะหนักและลำบากแค่ไหนตนเองก็ยังมุ่งมั่นที่จะให้ความช่วยเหลือชุมชน

“น้ำจะเน่าเหม็นยังไงที่ก็ยื่นแช่อยู่กับเค้า ไม่ใช่มายื่นลอยหน้าสั่งการไม่ใช่ ป่าว ไม่ใช่ ทำเค้าหมด ก็ประมาณนี้ เพราะว่าพี่ต้องออกมาก่อนคนอื่นทุกวัน พี่ไม่เคยซักว่าคนอื่น ถ้าจะต้องเลี้ยงอาหารที่กิน ไปตลาดตั้งแต่ตีสี่ตีห้า เพื่อเอามาให้พร้อม พร้อมทั้งจะทำได้เลย สว่างมา (L323-L327)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“ไปอยู่ตรงที่เค้ากรอกทราย ไปนั่งเล่นนอนกิน ช่วยกันอยู่ตรงนี้ เที่ยงคืนตีหนึ่งทุกวัน แล้วมาช่วงหลังที่เค้ากั้นอยู่แล้วก็ดีขึ้น แต่ก็ช่วยกันไป (L19-L21)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

ถึงแม้ว่าผู้ให้ข้อมูลบางราย ถึงแม้จะมีอายุมากทำงานหนักไม่ค่อยไหว แต่ก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่ตามกำลังของตนเอง โดยพอรับรู้ว่าจะแข็งแรงกายตนเองไม่ไหว ก็ช่วยบริจาคเป็นทรัพย์สินให้กับชุมชน

“ทำในสิ่งที่เราทำได้ ตามกำลัง ผูกเชือก แบก คือตอนแรกเราก็ทำไหวนะ แต่พอ สองสามที่มันไม่ไหวนะ เรารู้ว่าเราไม่ไหวไง พอไม่ไหวเราก็ให้เป็นเงิน เวลาเค้าขาดเหลือ เพราะ มันต้องช่วยกันไง หมายถึงว่า เค้ามีอะไร เค้าช่วยเรา เรามีอะไรเราก็ช่วยเค้า คือเราไม่มีแรงเราไม่ ไหว เราก็เอาน้ำไป เอาน้ำไปให้เค้ากิน (L117-119) ”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“ก็ทุกวันนะ ตกเย็นมาไปแล้ว เรียกกันนะมีแรงก็ไปช่วยเค้า วันไหนไม่อยู่ก็เอาเงิน ช่วยไป วันไหนมีแรงก็ไปช่วย (L129-L130)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางราย ยังชักชวนให้สมาชิกในครอบครัวของตนเองเข้าไปมี ส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนในตอนน้ำท่วม

“เหมือนกัน ตอนเช้าเนี่ยต้องไปช่วยเค้ากรอกทรายกันหมด เรียกลูกไปหมดเลย นะ ไปทำ บ้านเราไม่ท่วมบ้านเค้าก็ไม่ท่วม ป้าเรียกไปหมดทั้งบ้านเลย ไปช่วยกันหมด (L563- L565)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ช่วยตักทราย ช่วยกันหมดแหละ ลูกชายก็ช่วยกัน ช่วยกันทั้งบ้านอะ กรอกทราย บ้าง เราแก่มากกรอกเหนื่อยก็เอาน้ำไปเลี้ยงเค้าอย่างนี้ (L28-L30)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ทั้งครอบครัว จะช่วยเต็มที่ มีอะไรก็บอก ช่วยได้ พี่ส่งแฟนกับลูกชายไปด้วยไป กรอกกระสอบทรายไปอะไรกัน ส่วนเราก็ต้องเที่ยวไปเที่ยวมา เพราะว่าตัวเองไปไหนไม่ได้ เพราะ ต้องคอยดูแลแม่ เพราะแม่แก่แล้ว (L69-L72)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

2.2.4 ยินยอมเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ

ยินยอมเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ คือ เมื่อชุมชนของผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วมฉุกเฉิน ทางเทศบาลจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจกับชุมชนที่อยู่ริมน้ำ โดยจำเป็นต้องขอให้มีการเสียสละพื้นที่ให้น้ำท่วม เพื่อป้องกันน้ำไม่ให้ไหลเข้าเพิ่มในพื้นที่ในคันกันน้ำ โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางผู้นำชุมชนในการขอความร่วมมือในการเสียสละครั้งนี้ พร้อมกันนี้ ทางเทศบาลก็ได้จัดเตรียมแผนเยียวยาครัวเรือนที่ประสบอุทกภัยให้สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ควบคู่ไปกับการดูแลโดยให้ชุมชนในคันกันน้ำที่ปลอดภัยจากน้ำท่วมคอยดูแลในเรื่องอาหารการกินและความเป็นอยู่ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ โดยรับรู้ว่าการเสียสละนำมาซึ่งประโยชน์ต่อตนเอง ที่แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม แต่ก็ยังมีการช่วยเหลือเข้ามาทั้งจากชุมชนที่ปลอดภัยจากน้ำท่วมและจากทางเทศบาลทำให้ความเป็นอยู่ไม่ลำบากมากนัก แต่หากไม่ยอมเสียสละก็จะประสบกับความลำบากมากกว่าเดิม การช่วยเหลือก็จะเข้ามาไม่ถึง ด้วยเหตุนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงยินยอมที่จะเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ

“รู้มัยว่าทำไมที่นี้ถึงไม่เอาเขื่อนออกให้ท่วมเหมือนกันอย่างอื่นเค้าทำ เพราะว่าอีกฝั่งหนึ่งเค้าก็ดีกับเรา เรายอมท่วม อีกฝั่งหนึ่งเค้ามีน้ำใจ ทำกับข้าวมาให้ ทำอาหารมาให้ มาแจกให้เรากิน เรียกว่าการมีน้ำใจซึ่งกันและกัน เรายังไม่ให้เค้าท่วมด้วย เค้าก็อยู่อย่างมีความสุข ถึงเราจะมีทุกข์แต่เราก็มีน้ำใจซึ่งกันและกันตรงนี้ไง คิดดูนะ ถ้าสมมุติว่าเราปล่อยน้ำไปหมดเลย เราจะเอาอะไรกิน ออกไปข้างนอกก็ไม่ได้ แล้วก็จะออกไปตลาด ถ้าตลาดท่วมอีก ก็ไม่มีอะไรจะกิน ไม่มีอะไรจะซื้อที่นี้อุดตายเลยเดี๋ยวนึง คิดข้อนี้ไง ถ้าเรายอมท่วมซะ แล้วอีกฝั่งหนึ่งไม่ท่วม เราสามารถเดินทางออกไปข้างนอกได้ รถก็วิ่งได้ ถึงแม้ว่าจะมีทางแค่มอเตอร์ไซด์วิ่งแต่มันก็ยังมีความออกไปสู่สังคมภายนอกได้ (L127-L137)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเห็นถึงผลดีและผลเสียจากการที่ยอมเสียสละเป็นพื้นที่น้ำท่วม เพื่อป้องกันพื้นที่อื่นไม่ให้น้ำท่วม ทำให้คนในชุมชนยอมรับและเกิดความยินยอมในการเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ

“เราท่วมแล้วนี้ถูกมัย แต่เค้ายังไม่ท่วม ถ้าเราปล่อยให้เค้าท่วม เราเจ็บไข้ได้ป่วย เราไปโรงพยาบาลไม่ได้ ไปซื้อหากินไม่ได้ เราออกไปไม่ได้ ถูกมัย คุณจะเอาอย่างบางบัวทองปทุม หรือ แล้วคนที่เข้ามาช่วยเหลือเรา ก็ช่วยไม่ได้ ถูกมัย เพราะฉะนั้นเราอมท่วมเพื่อป้องกันไม่ให้ เค้าท่วมมันเป็นจิตสำนึกของพวกเราเองอะ เหมือนพวกเราก็เกิดความเคยชินอยู่ด้วยนะเรื่องน้ำท่วมเราจะเจอทุกปี เออ แล้วก็ไปไหนไม่ได้ไง ครูน้อยก็บอกว่าเค้าถ้าน้ำท่วมเนี่ย เราไปไหนไม่ได้ นะ คุณเจ็บไข้ได้ป่วยไปได้มัย ออกไม่ได้ เรียกใครมาช่วย เพราะว่าทุกที่มันท่วมหมด แล้ว เจ้าหน้าที่มันก็น้อย ปัญหามันก็เยอะ ถูกมัย ก็เลยบอกว่า ถ้าเค้าอะยังไม่ท่วมเค้ายังดูแลเราได้ เรา ยังออกไปทำงานได้ เจ็บไข้ได้ป่วย เรายังไปก็ได้ ถูกมัย แต่ถ้าเราให้เค้าท่วมเหมือนเราหมด เว็จว่าง ใครมาก็ไม่ได้ เข้าออกลำบากมัย แล้วเทศบาลจะมาดูแลเราที่เดียวหรือ ก็ไม่ใช่ต้องรอ ต้องคอย (L103-L116)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายเกิดความเครียดที่ต้องประสบอุทกภัยเนื่องจากเป็น พื้นที่รับน้ำ แต่ก็ต้องทำใจยอมรับสภาพ เนื่องด้วยสภาพพื้นที่ที่ตนเองอยู่นั้นอยู่ติดริมน้ำอยู่แล้ว และหากปล่อยให้ด้านในคันกันน้ำท่วม ตนเองก็จะได้รับความเดือดร้อนมากกว่าที่เป็น

“ตรงมุมหลังคานู่นคือแม่น้ำ เราจะต้องรับน้ำ แบบว่าบางคนก็เครียดเพราะน้ำท่วมเยอะ แล้วทางนู่นไม่ท่วมอะไรอย่างนี้ ก็เครียดเหมือนกัน แต่เราก็ต้องยอมรับสภาพ ถ้าเราให้เค้าท่วมเหมือนเรา เราก็จะออกข้างนอกหรือว่ามีคนป่วยหรือผู้สูงอายุจะไปหาหมออะไรไม่ได้ จะไปทำงานไปทำมาหากินอะไรไม่ได้ เพราะเราอยู่ใกล้น้ำไง แต่ชาวบ้านฝั่งนู่นก็จะดี ให้เข้าห้องน้ำ ไร้ ก็หลังก็หลัง ไปเข้าบ้านหนึ่ง 5 หลัง แต่เราก็ต้องประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือ ต้องช่วยเหลือกัน เราจะมาให้เค้าท่วมเหมือนเรา มันก็ไม่มีประโยชน์หรอก แทนที่ว่าเราจะไปหาหมอ หรือจะไปซื้อของ กับข้าว เราก็จะออกไม่ได้ เราก็ต้องรับสภาพไป เพราะเราอยู่ริมน้ำ (L12-L23)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

3. การเผชิญความยากลำบาก

ในช่วงเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในชุมชนของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดต้องใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก ทั้งในเรื่องของความเป็นอยู่ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมสูง แต่ก็มีแนวทางในการยอมรับความยากลำบากที่เกิดขึ้นนั้นได้ เนื่องจากการมีประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวกับน้ำท่วมทำให้เกิดเป็นความเคยชินและสามารถทำใจยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น และการได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆที่ช่วยให้คลายจากความทุกข์ ทำให้ความเป็นอยู่ไม่เดือนร้อนมาก และรวมถึงการปรับมุมมองและมองสิ่งต่างๆด้วยความเข้าใจ ตลอดจนปรับตัวให้สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ

3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ

เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดต้องใช้ชีวิตด้วยความยากลำบากท่ามกลางน้ำที่ท่วมสูงและขังอยู่เป็นระยะเวลาประมาณสามเดือน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับความยากลำบากที่เกิดขึ้นทั้งในเรื่องของสภาพความเป็นอยู่ และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมเกินจากที่คาดคิด รวมถึงความยากลำบากที่ต้องประสบจากเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ รายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก

ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในชุมชนของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางน้ำที่ท่วมบริเวณชุมชนและที่อยู่อาศัยของตนเอง ทำให้ต้องประสบกับความยากลำบากในความเป็นอยู่ที่ไม่สะดวกสบายเหมือนชีวิตปกติ เพราะน้ำท่วมสูงและขังอยู่เป็นระยะเวลานาน จึงทำให้บางบ้านต้องอพยพขึ้นไปอยู่ชั้นสอง บ้านชั้นเดียวก็ต้องต่อไม้กระดานสูงขึ้นไป แค่ออให้มีที่พำนักไว้สำหรับซุกหัวนอน การเดินทางค่อนข้างลำบากต้องใช้เรือ ขาดแคลนเครื่องอุปโภค บริโภค และสาธารณูปโภค ใช้ชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก ไม่สามารถทำอะไรได้ ต้องรอคอยความช่วยเหลือ ซึ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่สะดวกสบาย เกิดความอึดอัดใจ ส่งผลกระทบทั้งกาย ใจ และเศรษฐกิจ ในครอบครัวผู้ให้ข้อมูล

“ก็ลำบาก น้ำมันเยอะอะสิ มันก็ท่วมหนักเลย บ้านชั้นเดียวอยู่ไม่ได้เลยอะ สองชั้นอย่างป้านี้ก็ไปอยู่ข้างบนกัน เข้าห้องนั่งห้องน้ำอยู่ข้างบน อยู่ข้างบนหมด ใช้เรือกัน ถ้าไม่มีเรือนี่หมดสิทธิ์ออกเลย (L20-L22)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“พวกเราตอนนั้นเหมือนคนมาทอดกฐิน เหมือนโรงงานเลย เพราะเค้าหุงหาไม่ได้ เครื่องครัวก็จมน้ำหมด บางบ้านก็ซื้อกินกันไง หม้อข้าวก็กลายเป็นหม้อแกง เวลาใครมาให้เราก็ดีใจ ไอ่ถุยังชีพอะเยอะมาก แต่เราก็ทำอะไรไม่ได้ ก็ได้กินแต่พวกปลากระป๋อง พวกข้าวปลาไม่ได้หุงเพราะมันไม่สะดวก บางคนเอาข้าวสำเร็จมาก็ได้กินเลย แต่มันก็เก็บไม่ได้ เดี่ยวเสีย ตู้เย็นก็ใช้ไม่ได้เพราะปลั๊กไฟมันน้ำท่วม (L96-L102)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“จ๋อมลงไปก็ลงน้ำ อยู่ไม่ได้อะ ปลิงก็เยอะ แทบตายอะ ไม่รู้จะทำยังไง กินข้าวเสร็จก็นั่งยองๆกันบนไม้ นั่งกัน 3 คน ที่บ้านมีกัน 3 คนนะ กินข้าวเสร็จก็เข้าที่แล้ว ที่ใครที่มันบนไม้ คนละมุม 3 มุม นั่นแหละได้นอนอยู่ตรงนั้น นอนกินอยู่ตรงนั้นเสร็จ (L38-L41)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“อ้อโฮ่ จิตใจ มันไม่รู้จะทำอะไรอะ ขายของก็ขายไม่ได้ ไม่มีที่ทำเลยอะ ทำอะไรก็ทำไม่ได้ อาศัยตรงที่เค้าจ้าง ที่เค้าให้คนแกกินอะ เบี้ยยังชีพอะ 500 เองนะ หุงหาก็กลำบาก ซื้อข้าวถูมากินกัน บางทีเค้าก็แจกข้าวบ้างอะไรบ้าง ที่เค้ามาช่วยกัน (L22-L25)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“น้ำกินก็ลำบาก ก็มาขอน้ำเค็มที่นี้ เรื่องน้ำนี้ทรมาณมากเลย มาเอาน้ำไปอาบ น้ำอาบไม่มี ก็พายเรือมา แล้วมาเอาน้ำบ้านนี้ เค็มให้น้ำไป ก็เอาไปอาบ โห ทรมาณ พุดถึงที่มันกันดาร ทรมาณแล้ว สัมเรื่องนี้ไปเลย น้ำไม่มีทรมาณแล้ว ไฟมี ไฟก็น่ากลัว ไฟจะดูด เพราะว่าข้างล่างเรามีชั้นล่าง เราก็ต้องตัดไฟกันวันววาย (L162-L166)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“มันอึดอัดนะ อยากกินอะไรก็ไม่ได้กิน ถึงหิวเราก็ต้องทน ต้องคอยชะเง้อว่าจะมีข้าว มีใครเอาอะไรมาให้กินหรือเปล่านั้น เกิดมาเพิ่งเคยอดอยากครั้งแรก ก็สงสารคนที่ไม่มีนะ เวลาที่เค้ารอคอยอะไรซักอย่างนึง ความหิวทำให้เค้างลำบากอย่างนี้เอง (L56-L60)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

3.1.2 ความเสียหายที่ได้รับเนื่องจากน้ำท่วมรุนแรงเกินคาด

ความเสียหายที่ได้รับเนื่องจากน้ำท่วมรุนแรงเกินคาด คือ เนื่องจากไม่เคยมีเหตุการณ์ที่น้ำท่วมสูงเกิดขึ้นมาก่อนในชุมชน และด้วยความที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เชื่อว่าจะสามารถต้านทานน้ำได้จากการประเมินจากเหตุการณ์ในอดีต จึงไม่ได้เตรียมการขนย้ายข้าวของเครื่องใช้ ออกไปช่วยชุมชนป้องกันน้ำท่วม แต่เกิดสถานการณ์น้ำมาฉุกเฉิน น้ำท่วมจึงทะลักเข้าชุมชน ด้วยความเร็วของน้ำและปริมาณน้ำที่มาก จึงไม่สามารถขนย้ายของออกได้ทันท่วงที ทำให้ทรัพย์สินในที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายอย่างมาก

“ของที่เราทนไว้ชั้นล่างเนี่ยป่าไม่เอาขึ้นนะ ป้าคิดว่ามันพื้นเหมือนปี53 ไซ้มี๊ย มันขึ้นเร็วจนเราเอาของออกไม่ได้เลย ประตุนะ เหลือแค่คืบเดียวเท่านั้นที่จะเข้าไปเอาของได้ (L28-L29)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“ไม่เคยท่วมเลยนะ ท่วมหมดเลยบนบ้าน ข้าวของเสียหายหมด ตู้ยงตู้เย็นไม่ว่าอะไร ตู้เสื้อผ้า ตู้อะไรเสียหายหมด ไม่เอาแล้ว พอน้ำลดไปซื้อกล่องมา 5 ใบ ใส่คนละใบๆ รถขายของนี่ยังท่วมไม่มีเงินจะซ่อมเลย ล้อลื้อหลุดหมด (L2-L5)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“โอ้โฮ ข้าวของเสีย ของในตู้อะไร ไม่ได้อะไรเลย ขวดลอยน้ำไปหมด แบบปล่อยอะก็ไม่ได้ป้องกัน คิดว่ามันไม่ท่วมไง ข้าวของขวดอะไร ถ้าคิดมูลค่าแล้วไม่รู้เท่าไร ไม่ท่วมไง เพราะเราคิดว่ามันไม่ท่วม เพราะมันไม่เคยท่วม อย่างดีมันก็ท่วมแฉะๆ แค่นั้นเอง นี่มันขึ้นมาถึงบ้านเลย (L79-L84)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“พอเค้าว่าจะมากขึ้นแบบนี้ เราก็ทำใจแล้ว ทำใจแล้วว่าจะยังไงก็ต้องขึ้น แต่ไม่นึกว่าจะมาก ขนาดนี้ คิดว่าน้ำจะท่วมแต่ไม่นึกว่าจะมากขนาดนี้ เรายังคิดไม่ถึง คาดไม่ถึง (L46-L48)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9

ผู้ให้ข้อมูลบางรายออกไปมีส่วนร่วมในการป้องกันชุมชน โดยไม่ได้คาดการณ์ว่าสถานการณ์น้ำจะมีความรุนแรง จึงไม่ได้เตรียมการขนย้ายข้าวของเครื่องใช้ จนเกิดสถานการณ์น้ำมาฉุกเฉิน ทำให้ไม่สามารถกลับมาเก็บของได้ทัน เพราะมั่วแต่ไปช่วยทางชุมชน เมื่อกลับมาจึงพบสภาพบ้านที่ได้รับความเสียหายอย่างมาก

“ของที่พวกป่าเนี่ย ตอนแรกมันไม่ท่วม ป้องได้ แต่ที่นี่น้ำมันสูงมาก มันพุ่งมายังกะน้ำตกเลยแล้วคนก็มั่วแต่ไปกรอกทราย มั่วแต่ไปทำอะไรต่ออะไร ไม่ได้เก็บของไง ก็นึกว่าเราอะจะรอด เพราะทุกปีบ้านป่าตรงนี้จะไม่ท่วม รอด แต่ปีที่แล้วไม่รอด เพราะมันพุ่ง ก็เลยไม่ได้เก็บข้าวของเลย ตู้ยงตู้เย็น เตาแก๊ส ที่หลับที่นอนที่อยู่ชั้นล่างจมไปหมด (L45-L49)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“เครียดสิ อะไรก็จมเสียหายหมด ไม่ว่าจะข้าวของเครื่องใช้ หม้อหุงข้าว เราไม่คิดอะ ตอนแรกยังนึกสนุกมันไม่จมถึงบ้านเรา ไปช่วยเค้ากรอกทราย พอไปทางนั้นกลับมาทางนี้ ก็อ้าว เข้าร้านเราด้วยหรือ ตกใจร้องไห้เสียใจ คือเราไม่คิดว่าจะเข้ามาขนาดนี้ไง (L41-L44)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

3.1.3 ความยากลำบากในการเป็นผู้ช่วยเหลือ

นอกจากผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับความยากลำบากในขณะประสบอุทกภัยในชุมชนแล้วผู้ให้ข้อมูลยังเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือชุมชนในช่วงน้ำท่วม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องพบเจอกับผลกระทบที่เกิดขึ้นในตอนที่เราเข้าไปเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ โดยการช่วยเหลือเป็นไปอย่างต่อเนื่อง บางคืนก็ต้องอดหลับอดนอน ช่วยกันจนหามรุ่งหามค่ำ ทำให้เหน็ดเหนื่อยและอ่อนล้าจากการเข้าไปมีส่วนร่วม อีกทั้งยังไม่มี ความชำนาญในการช่วยเหลือ เนื่องจากน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างทำให้ต้องใช้เรือเป็นพาหนะในการช่วยเหลือ ซึ่งการพายเรือและการขึ้นลงเรือต้องอาศัยความชำนาญ จึงทำให้รู้สึกการช่วยเหลือในช่วงแรกๆเป็นไปอย่างยากลำบาก

“บางที่ป่าขึ้นเรือนะ ตกน้ำเลยอะ ถีบเรือนะ ก็ขึ้นไม่เป็นอะ ใ้ย บางทีไม่ไหวตัวเองอะไรจะลำบากขนาดนี้ ออกไปเอาคูปองมาแจกเค้าอะ (L95-97)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“เราไปช่วยตรงนั้น ทางนั้นเค้าบอกว่าพึ่งเราก็ไปช่วยทางนั้น ช่วยกู้ทางนั้นอยู่ เค้าบอกพึ่งตรงนี้ แถวบ้าน ก็วิ่งมาตรงนี้ ทางนั้นก็พึ่งต่อ หหมดแรงเลย เพราะมันทุกวันอะ สี่ทุ่มห้าทุ่มแล้วไหนเราจะต้องจัดเวรยามคอยเดินดูอีก คอยดูนะว่าตรงไหนมันเริ่ม เราก็ต้องรีบไปทำโซ่ไม้ไม่ใช่รอมันพัง พอมันเริ่มปริ่มๆน้ำ ชาวบ้านก็ไม่ได้หลับได้นอน (L57-L63)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“เวลามีคนเอาอาหารไปให้ พี่ก็ต้องพายไปแจก พี่พายไม่เป็นก็ต้องอาศัยน้องอีก คนหนึ่ง ปีนี้มันท่วมหนัก มันก็เลยหนักมาก (L78-L80)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“เหนื่อยกันมากอะ ลูกหลาน แต่เราเหนื่อยน้อยกว่าเค้าหน่อย เพราะเราแรงเราไม่ค่อยมี เราไปช่วยยี่นถุงให้เค้าอย่างเนี้ย เค้ากรอกทรายกัน ทรายมากมายเลย (L43-L45)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

ผู้ให้ข้อมูลบางรายรู้สึกเหน็ดเหนื่อยอย่างมากจากการที่เข้าไปมีส่วนร่วม โดยรับรู้ว่าตนเองไม่มีกำลังพอที่จะสามารถทำงานหนักได้

“รากเลือด มันเหนื่อย ได้แต่ไปตรงพลาสติกเค้าอะ เราก็ไม่ไหวอะนะ รุ่ๆเค้าก็ไปกรอกกันขนแบกกัน เราก็ได้แต่หยิบเชือก หยิบถุงส่งให้เค้า มันไม่ไหว ตาย หหมดแรง (L126-L128)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ

ในระหว่างที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในชุมชนของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดต้องใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก แต่ผู้ให้ข้อมูลมีการมองสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างยอมรับด้วยความเข้าใจ เนื่องจากการที่มีประสบการณ์น้ำท่วมมาก่อน ทำให้เกิดความเคยชินและสามารถทำใจยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น และการได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลคลายความทุกข์ลงได้ ตลอดจนการปรับมุมมองให้เข้าใจธรรมชาติและการปรับตัวให้สามารถอยู่กับความยากลำบากที่เผชิญได้ รายละเอียด ดังนี้

3.2.1 การมีประสบการณ์เกี่ยวกับน้ำท่วม

การมีประสบการณ์เกี่ยวกับน้ำท่วม คือ การที่ชุมชนของผู้ให้ข้อมูลเป็นชุมชนน้ำท่วมซ้ำซาก ต้องประสบกับเหตุการณ์น้ำท่วมอยู่หลายครั้งมากบ้างน้อยบ้าง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เกิดความเคยชิน รู้สึกคุ้นเคยกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และยอมรับว่าพื้นที่ของตนเองว่าเป็นพื้นที่ติดริมน้ำ ทำให้มีโอกาสเกิดน้ำท่วมได้ง่าย แม้ว่าครั้งนี้จะท่วมหนักกว่าทุกปี แต่ก็ด้วยความที่เคยเจอเหตุการณ์น้ำท่วมมาบ่อยครั้งทำให้สามารถทำใจยอมรับกับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น

“อะ ป้าไม่ค่อยเครียด ทุกปีมันก็ท่วมทุกปีมาตลอดอยู่แล้วอะนะ บางทีสองคนกับลูกชายคนโตก็มองน้ำค่อยๆขึ้นๆ (L235-L236)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“มันเป็นจิตสำนึกของพวกเราเองอะ เหมือนพวกเราก็เกิดความเคยชินอยู่ด้วยเนอะเรื่องน้ำท่วมเราจะเจอทุกปี (L108-L109)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“โห ลำบากสุดๆอะ แต่เหมือนกับว่า อย่างที่ครูน้อยพูดอะ ว่าหมู่บ้านเราชุมชนเรามันเป็นหมู่บ้านน้ำท่วมซ้ำซากอยู่แล้วไง เราก็พอรับได้ เรายอมรับได้อยู่แล้วทางแถบเราอะ รับได้บุงทุกปี บุงมากบุงน้อย (L123-L125)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“คือว่า ความที่เคยอยู่มาแล้ว ประสบการณ์ที่เคยอยู่นานมาแล้ว พอรู้ว่าน้ำมันเป็นแบบนี้ๆ พอรู้ว่าควรจะทำยังไง ก็พอที่จะทนได้ (L93-L95)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9

3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือทำให้คลายความทุกข์

การได้รับความช่วยเหลือทำให้คลายความทุกข์ คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบากในตอนนี้น้ำท่วมที่ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ตามปกติ การหุงหาอาหารก็เป็นเรื่องลำบาก แต่การได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งช่วยเหลือต่างๆ ทั้งทางเทศบาลและทางชุมชนที่ไม่ประสะภักย์ที่คอยมาดูแลเรื่องความเป็นอยู่อาหารการกิน และช่วยเหลือในเรื่องเงินทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากน้ำท่วมให้ผู้ประสบอุทกภัย ที่ช่วยทำให้สามารถยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายภาวะทางใจของผู้ให้ข้อมูลในเรื่องหนี้สิน และการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ทำให้มีสภาพจิตใจดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตอยู่กับน้ำท่วมโดยไม่เดือดร้อนมากนัก และการได้รับการช่วยเหลือทำให้รู้สึกซาบซึ้งในความเอื้ออาทรจากบุคคลรอบข้าง มีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการดูแลเอาใจใส่ ไม่ได้ถูกทอดทิ้งให้เผชิญชะตากรรมเพียงลำพัง

“ดีที่ได้ช่วยค่าช่วยเหลือไป ก็เอามาทำนุ่นทำนี่ ซึ่หนุนซึ่หนี เสียค่าเทอมเด็ก 2 คน ใจมันก็ดีซึ่ขึ้นอะนะ ค่าช่วยเหลือเรามันก็ดี ก็ดีซึ่ขึ้น ได้ซ่อมแซมซึ่หนุนซึ่หนี ได้ซึ่อะไร ซึ่เครื่องครัว มาบ้าง ซึ่หม้อมาขายของ ก็ต้องซึ่ใหม่หมด ซามเซิมจมน้ำราซึ่ขึ้น แต่ถยังไม่ได้ทำ (L63-L67)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ดูแลอย่างดี เทศบาลมั่ง ชาวบ้านมั่ง ยุงทองมั่ง ก็แล้วแต่ คนที่เค้ามีน้ำใจจะ เรียกว่าไม่ค่อยอดเท่าไร รอรับแจก เราก็สนุกดีใจนะ (L152-L153)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“แต่เทศบาลเค้าให้ความช่วยเหลือนะ แต่บ้านป่าไม่มีบ้านเลขที่นี้กว่าเค้าจะไม่ให้ไม่ช่วยเหลืออะไร พอดีคนมา เข้าป่าล้ม ถ่ายรูปไปหรือยังครับ เลยบอกไปว่าไม่มีบ้านเลขที่เค้าเลยจัดการให้ ก็ดีเค้าก็มาจัดการให้ ก็ได้รับความช่วยเหลืออะนะ (L50-L53)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“ก็รู้สึกว่่า ก็สบายใจ ไปมาสะดวก ก็ดีใจ มีตั้งค้ะไรค่าน้ำท่วม ค่าก็ให้ เราก้ดีใจ ทางเทศบาลก็มาช่วยบ้าง ก็ทำให้เราสบายใจเหมือนกัน (L90-L92)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9

3.2.3 การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง

การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในชุมชนของผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีมุมมองที่เข้าใจเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้น โดยมองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้น และยอมรับสิ่งที่ตนเองต้องเผชิญนั้นด้วยความเข้าใจ ไม่คิดหลีกเลี่ยง แต่พยายามที่จะอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนจนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติในสภาพที่ลำบากได้ โดยสนุกไปกับสภาพที่เป็นไม่ทุกข์กับสิ่งภายนอกและสามารถปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อดำเนินชีวิตต่อไป

“ธรรมชาติ ถึงมันท่วมแล้วเดี๋ยวมันก็ยุบได้ เออ ถ้ามันท่วมอย่างนี้ตลอดเราก็ต้องปรับตัวให้อยู่กับมันได้อีก (L312-L313)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“มันไม่มีใครทำมันเป็นธรรมชาติเราต้องยอมรับ เราต้องอยู่กับมันให้ได้ (L114-L115)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“ไต่บ้านนี้สี่ซมพุ่มน้ก็เปิดเพลงทุกคืนอะ ไต่ที่ไต่มาช่วยเอาข้าวไรมาช่วย ไต่ก็เปิดเพลงหน้าบ้านนี้อะ ไต่สนุกกัน พอไต่มาแจกคนเสีจ ไต่ก็เปิดเพลง อะไรอะ ทน พืทน พืทน ว่ายน้ำข้ามคลอง (หัวเราะ) ไต่ถ่ายมิวสิคด้วยนะ ตรงนั้นเลยแหละ น้ำมันเต็มหมดไต่มันมิด เรานอนดู เราก็ตลก เสื่อผ้าไม่เปลือง นุ่งกางเกงกับใส่เสื่ออีกตัวนอนฟังวิทยุ เดียวหมดแล้ววันหนึ่ง เดียวหมดแล้ววันหนึ่ง (L480-L485)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ก็เป็นแล้ว เพราะมันจำเป็นไง เพราะเราต้องออกไปข้างนอก ไม่งั้นเราก็ไม่มีอะไรกิน ครึ่งเดือนเลยนะกว่าจะตัดสินใจลงเรือ จมก็จม ถ้าเราไม่จม เราก็คช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ก็อดตาย (L50-L53)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

4. ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก

จากการที่ผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับเหตุการณ์น้ำท่วม ทำให้ต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก แต่ผู้ให้ข้อมูลสามารถรับรู้ได้ถึงสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงน้ำท่วม ที่เป็นความงดงามท่ามกลางความลำบากที่ตนเองต้องเผชิญ และมองเห็นคุณค่าจากการที่ตนเองได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน โดยที่รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองยังมีค่าสามารถทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นได้ และรู้สึกดีต่อตนเองและสิ่งที่คุณเองทำ ตลอดจนการรับรู้ถึงแหล่งพลังใจที่ทำให้ตนเองและชุมชนสามารถก้าวผ่านความยากลำบากไปได้ด้วยกันกับคนในชุมชน รายละเอียด ดังนี้

4.1 การมองเห็นสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นจากชุมชน

การมองเห็นสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นจากชุมชน คือ จากการที่ผู้ให้ข้อมูลต้องใช้ชีวิตอยู่กับน้ำท่วมที่อยู่อาศัยและในชุมชนของตนเอง ตลอดจนจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนในช่วงน้ำท่วม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สัมผัสได้ถึงสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นในตอนน้ำท่วม โดยน้ำท่วมทำให้ได้เห็นน้ำใจและความสามัคคีที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ช่วยเหลือดูแลกันและกัน ถึงแม้ว่าบางบ้านเรือนจะมีปัญหาส่วนตัวกัน แต่เมื่อถึงคราวลำบาก ก็หันหน้าเข้าหากันช่วยเหลือกันเพื่อส่วนรวม นอกจากนี้

ยังสัมผัสได้ถึงความรักความอบอุ่นในครอบครัวที่มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันในช่วงน้ำท่วม ที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกอบอุ่นที่ได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันกับคนในครอบครัวถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากแต่ก็เป็นความลำบากที่มีความสุข สิ่งเหล่านี้เป็นความงดงามที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ได้จากการที่ได้ผ่านความยากลำบากมาด้วยกันกับคนในครอบครัว และคนในชุมชน ซึ่งต้องขอบคุณน้ำท่วมที่ทำให้ตนเองมีโอกาสดูแลสิ่งดีๆ เหล่านี้ ถึงแม้จะต้องตกอยู่ในภาวะที่ยากลำบาก แต่ถ้าน้ำไม่ท่วมก็อาจจะไม่เห็นสิ่งเหล่านี้

“คือบางบ้านเค้าอยู่ติดกันเค้าไม่ถูกกันนะ เค้าทะเลาะกัน แต่พอน้ำมากขึ้นมาให้ย ต่างคนต่างช่วยกัน สามัคคีกันหมดเลยอะ ไม่มีที่จะมานั่งทะเลาะกัน เบาะแว้งกัน คือที่เคยไม่พูดกันดีกันหมดเลย เออจริงๆขอบคุณน้ำ คล้ายๆคนเราพอลำบาก ก็ต้องพึ่งพากันอะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเนี่ย บางคนก็ช่วยกันขนของหนีน้ำ บ้านนี้สูงก็มาช่วยบ้านหลังนี้อะไรแบบนี้ ถ้ามีกำลังช่วยกันอะ ป่าก็ได้แต่เอาเรือไป ไอ้เรื่องไปแบกไปหาม ป่าก็ไม่ได้แบกกับเค้าหรอก (L268-L276)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“ก็ยังดีที่ไม่ถูกกันอะไรกัน ก็เข้ามาช่วยกัน มาช่วยกรอกทราย แก่ไม่ถูกกันใช้มัย มาเอาถุงนี้ไปใส่ทราย ให้มานั่งใกล้ๆกัน ทำงานไปก็ร้องเพลงไป (L248-L250)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“ที่เค้ามีน้ำใจมาให้เราอะ ถึงจะอ้อยบ้างไม่อ้อยบ้าง เค้าก็ยังมึ้นน้ำใจอะ ชอบนะคนมาแจกของอะ ไม่รู้เป็นไร เหมือนคนโรคจิต มันมีความสุขอะ ว่าเค้าเอามาให้เราอะ ดีใจมากเลย บางอย่างอ้อยเราก็กินเข้าไปชิ ไม่อ้อยก็ไม่กิน กินไม่ได้ก็ไม่กิน (L153-L157)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“สุขก็คือได้อยู่ด้วยกัน พอเรามีอะไรก็จะได้คุยได้ปรึกษากัน วันนี้จะกินไฉนนั้น วันนี้จะกินไฉนนี้ ก็ได้คุยอะนะ มันมีความสุขไปอย่าง ปกติมันอยู่คนเดียวอยู่แล้ว อยู่คนเดียวตลอด เพราะแฟนไปทำงานกลับบ้านค่ำ แหมแล้วก็ได้อยู่ด้วยกันตั้งเป็นเดือน มีความสุขนะ เค้าอยู่เป็นเดือนเลยนะ ได้กินข้าวพร้อมกัน ได้อยู่ด้วยกัน พูดถึงมันก็มีความสุขนะคนอะ คนรุ่นนี้แล้วจะเอาอะไร (L86-L91)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

4.2 รู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน

การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมองเห็นคุณค่าที่ตนเองได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือของชุมชนตนเองในช่วงน้ำท่วม โดยรู้สึกว่าจากการที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นคนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการที่ตนเองได้สละแรงกายแรงใจเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนด้วยกัน ถึงแม้จะเหน็ดเหนื่อยแต่ก็ทำให้ตนเองเกิดความสุขใจที่ได้ทำในสิ่งที่ดีเพื่อผู้อื่น และภูมิใจในตนเองที่ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้ทำประโยชน์เพื่อบ้านเกิดของตนเองในฐานะลูกหลานในชุมชนคนหนึ่งที่สามารถทำเพื่อชุมชนได้ เกิดเป็นความรู้สึกดีที่มีต่อตนเองที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน ดังนี้

“ก็ให้ความสุข เวลาเรามานอนคิดว่าเราได้ทำอะไรต่ออะไรไปบ้าง (L145-L146)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“ภูมิใจที่เราเป็นลูกหลานของคนตรงนี้ บ้านเกิดเราอยู่ตรงนี้ ภูมิใจที่เราได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือบ้านเกิดของเรา (L177-L178)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“เวลาคนทำดีกับเรา เราสบายใจมั๊ย เราก็จะสบายใจ แล้วเราทำดีกับเค้า เค้าก็สบายใจ เหมือนว่ามันมีความสุขในใจ ไม่ต้องไปหาซื้อ มันอยู่ในตัวเราเอง มันก็ออกจากใบหน้า ป้าไม่สบายเกือบตาย ป้ายังไม่ตายเลย (L328-L331)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“ไม่ได้อะไรหรอก ถ้ามีแรงก็ช่วยแรงกันไป ก็ได้ความสุขอะ ความสุขในใจเนอะ ไม่ได้เงิน
 หรอก เพราะเค้าไม่ได้จ้าง (L148-L149)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“ก็บอกว่ามันต้องเริ่มมากจากที่เราให้เค้าก่อน แล้วพอให้แล้วเค้าดีขึ้น เราดีใจ เค้ารอด
 พันจากภาวะอะไรอย่างเนี่ย เราก็ดีใจ เราก็มีความสุขใช้มัยที่เราได้ช่วยเค้านะ (L356-L358)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“แต่ก็ได้ความภูมิใจว่า เราได้ช่วยเค้าได้ ก็ยังดีเนอะที่เราแก่ แต่เราก็ยังช่วยเค้าได้ (L74-
 L75)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

4.3 ชุมชนเป็นพลังใจในการต่อสู้กับความลำบาก

ชุมชนเป็นพลังใจในการต่อสู้กับความลำบาก คือ จากการที่ผู้ให้ข้อมูลได้ผ่านเหตุการณ์น้ำ
 ท่วม และการที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนในตอนนี้น้ำท่วมนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่
 มองเห็นถึงกำลังใจหรือพลังที่ทำให้ตนเองหรือชุมชนสามารถก้าวผ่านความยากลำบากมาได้
 ด้วยกัน ซึ่งมีทั้งพลังที่มากจากความรักความสามัคคีของคนในชุมชนที่ร่วมแรงร่วมใจกันออกมา
 ช่วยเหลือชุมชนในตอนน้ำท่วม ซึ่งความสามัคคีที่เกิดขึ้นนั้นนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงพลังของ
 ชุมชนแล้ว ยังเหมือนเป็นขวัญและกำลังใจที่ช่วยเติมใจให้แก่กันและกันให้มีแรงสู้กับความ
 ยากลำบาก และกำลังใจที่มาจากเราได้เรียนรู้โดยผ่านการมองชีวิตของคนอื่นที่ยากลำบากกว่า
 ตนเองแล้วเขายังสามารถอยู่สู้กับความยากลำบากที่เขาเผชิญได้โดยไม่ยอมแพ้ จึงรู้สึกมีความหวัง
 มีกำลังใจที่จะสู้ต่อไป โดยนำคนเหล่านั้นมาเป็นแบบอย่างในการไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากที่
 เกิดขึ้น ซึ่งกำลังใจเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้อยากมีชีวิตอยู่ต่อ มีกำลังใจที่จะสู้ต่อไป ดังนี้

“ป้าว่ามันผ่านมาได้เพราะว่าชาวบ้านเราสามัคคีกันด้วย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันนะ คือบางคนไปรับของแจกไม่ได้ เค้าก็จะเอามาให้ ความสามัคคีคืออะแหละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บางคนก็ไปเอาของแจกรับใส่เรือมาให้บ้านนี้ บ้านนี้ไปไม่ไหวอะไรอย่างเนี่ย อย่างป้านี้ก็ไปรับมาให้บ้านป้านาง ป้านางแก่ไปไม่ไหว ความสามัคคีนั่นแหละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมันถึงจะผ่านมาได้ (L286-L291)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“เราก็ได้พลังจากพวกเค้าไง เราก็ต้องช่วยเค้าไป ก็ต้องอยู่ด้วยกัน ถ้าเค้าออกมาช่วยเราก็มีกำลังใจ ถ้าเค้าไม่ออกมาช่วยเราจะมีกำลังใจมัย เราทำได้มัยละ คนเดียว ไม่ได้ พอเค้าไม่ช่วยเราก็ห่อหิ้ววละ ไซ้มัย ฎกมัย ถึงเราอยากจะทำเพียงไหนก็หะ ให้มันเก่งยังงั้นมันก็ไม่ไหว ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากเค้านะ ความสามัคคีเป็นหลัก ความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สำคัญมาก (L377-L382)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“การสู้ฮะหรือ การสู้มันก็มาอย่างนี้ เจอคนอื่นเค้าลำบากยิ่งกว่าเรา เค้าจน เค้ายังทำได้ เค้ายังท่วมยิ่งกว่าเรา เค้ายังอยู่ได้ เค้ายังรอด เราก็อยู่ได้เนอะ คิดอย่างนี้ไงก็เลยสู้ (L216-L218)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“คนอื่นเค้ายังอยู่ได้เลย เราก็ต้องอยู่ได้ คนอื่นลำบากกว่าเราก็มี เราก็คิดอย่างนี้ กำลังใจที่ว่า อยู่ไป พันวันนี้ไปเราต้องดีแน่ วันนี้เราลำบาก พรุ่งนี้เราต้องสบาย คิดอย่างนี้ ก็เดี่ยวพอถึงเวลาน้ำต้องไป ไปแล้วเราก็คงจะสบาย (L181-L184)”

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง:กรณีศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง

2. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนฝ่าพิบัติอุทกภัย 2554 โดยการวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ราย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง และจุดบันทึกภาคสนาม ทั้งนี้ขณะที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ได้ขออนุญาตในการบันทึกเสียงเพื่อการถอดความแบบคำต่อคำจนได้ข้อมูลครบถ้วนยังประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งในการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายใช้เวลาประมาณ 30-120 นาที และผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายได้รับการสัมภาษณ์รายละเอียด 1 ครั้ง ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2555 จนถึงเดือนมกราคม 2556 รวมเป็นเวลา 3 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยหลังจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการถอดความจากเทปบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดแบบคำต่อคำ (Verbatim) และทำการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล โดยการอ่านบันทึกการถอดความพร้อมกับการฟังเครื่องบันทึกเสียงซ้ำอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยเริ่มต้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทำความเข้าใจกับบทสัมภาษณ์ ผ่านการอ่านบทสัมภาษณ์ซ้ำหลายๆ ครั้ง แล้วจึงทำการใส่รหัสความ (Coding) จากข้อความในบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำรหัสความที่ได้ มาจัดประเภท (Category) หรือประเด็นย่อย (Subtheme) แล้วทำการสรุปรวมประเภทของเนื้อหาหรือประเด็นย่อยมาสรุปเป็นประเด็นหลัก (Theme) โดยรวบรวมประเด็นย่อยที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกันไว้ด้วยกัน และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวิจัยเชิงคุณภาพ

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด” เป็นการเก็บข้อมูลผ่านเรื่องราวและประสบการณ์จริงของผู้ประสบอุทกภัยในเทศบาลนครปากเกร็ด ที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนของตนเองตอนที่เกิดอุทกภัยในปี 2554 สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1. วิธีในการดำเนินชีวิต

1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน

1.1.1 ความผูกพันในชุมชน

1.1.2 พลังสามัคคีของชุมชน

1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ

1.2.1 การมีความสุขในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง

1.2.2 การมีใจรักในการช่วยเหลือ

2. การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน

2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน

2.1.1 คอยดูแลเอาใจใส่คนในชุมชน

2.1.2 มุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์เพื่อชุมชน

2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่

2.2.1 ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน

2.2.2 ยินยอมที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชน

2.2.3 พุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน

2.2.4 ยินยอมเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ

3. การเผชิญความยากลำบาก

3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ

3.1.1 ใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก

3.1.2 ความเสียหายที่ได้รับเนื่องจากน้ำท่วมรุนแรงเกินคาด

3.1.3 ความยากลำบากในการเป็นผู้ช่วยเหลือ

3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ

3.3.1 การมีประสบการณ์เกี่ยวกับน้ำท่วม

3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือทำให้คลายความทุกข์

3.2.3 การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง

4. ความสุขท่ามกลางความลำบากยาก

4.1 การมองเห็นสิ่งดีที่เกิดขึ้นจากชุมชน

4.2 รู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน

4.3 ชุมชนเป็นพลังใจในการต่อสู้กับความยากลำบาก

6. อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ วิธีในการดำเนินชีวิต การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน การเผชิญความยากลำบาก ความสุขท่ามกลางความลำบากยาก และผู้วิจัยได้สรุปบทบาทชุมชนเข้มแข็งเพิ่มเติมในส่วนของผลการอภิปรายผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีในการดำเนินชีวิต

ผลการศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง ครั้งนี้ พบวิธีในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รับรู้ถึงความผูกพันและความสามัคคีในชุมชน ซึ่งการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนนั้นก็เหมือนญาติพี่น้อง ที่คอยดูแลกันไม่ว่าจะยามสุขหรือยามทุกข์ก็จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดเป็นความสามัคคีที่เกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนจึงเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ ที่ทุกคนมาอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน มีทั้งความอบอุ่น ความสบายใจ ที่ได้อยู่ในบ้านหลังใหญ่หลังนี้ ซึ่งวิถีความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดที่กล่าวมานี้ มีลักษณะใกล้เคียงกับวัฒนธรรมแบบคตริวมหมู่ โดยสอดคล้องกับ

Triandis (2001) กล่าวว่าในวัฒนธรรมแบบคตริรวมหมู่ บุคคลจะมีลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน (interdependence) กับบุคคลในกลุ่มของตน รวมทั้งพยายามปรับพฤติกรรมส่วนบุคคลให้เข้ากับบรรทัดฐานและวิถีของกลุ่ม และจากวิถีความเป็นอยู่นี้ก็ได้หล่อหลอมให้คนในชุมชนด้วยกันนั้นมึใจที่รักในการช่วยเหลือ ชอบที่จะออกไปมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน และยังมีความสุขในชีวิตความเป็นอยู่ เมื่อมีใจที่เต็ม จึงพร้อมที่จะแบ่งปันสิ่งดีๆ ให้แก่คนรอบข้าง

การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน เป็นการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ โดยผ่านจากประสบการณ์ การได้สัมผัสและสัมผัสบรรยากาศความเป็นอยู่ในชุมชนของตัวเองให้ข้อมูลเอง ผลการวิจัยพบว่า จากการที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมาอย่างยาวนานจนเกิดความรู้สึกสนิทสนมคุ้นเคยกันกับพื้นที่และคนในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ กลายเป็นความรักและความผูกพันกันในชุมชน ที่ทำให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนนั้นเป็นเหมือนญาติพี่น้อง คอยดูแลพึ่งพาอาศัยกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “คล้ายๆเราอยู่มานาน ที่นี้อะ เราก็รักคนในชุมชนอะนะ รักพื้นที่ที่เราอยู่ แล้วอย่างคนในนี้ เค้าก็ให้ความรักป่าอะนะ พูดจริงๆ มีอะไรเค้าก็มาถาม เค้าก็เลยรักเค้า เค้าก็เลยรักชุมชนเรา (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1)” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จากการที่ได้อยู่ในชุมชนและคอยดูแลคนในชุมชนมาอย่างยาวนานทำให้เกิดความรักความผูกพันต่อชุมชนและคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ Kasarda และ Janowitz (1974) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีส่วนร่วมในสถาบันของท้องถิ่นมากจะให้ความผูกพันต่อชุมชนสูงไปด้วย ทั้งนี้ความผูกพันต่อชุมชนและคนในชุมชนที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกดี รับรู้ได้ถึงความอบอุ่น มีความสุขที่ได้อยู่ในชุมชนทำให้เมื่อเกิดอุทกภัยจึงไม่ยากอพยพออกไปไหน เพราะรู้สึกว่าไม่มีที่ใดสุขใจเท่าการอยู่ในชุมชนของตนเอง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลอีกรายที่ว่า “อยู่กันไป เราเคยอยู่กันมาตั้งแต่เกิด เราไปไหนไม่ได้ คิดถึงบ้าน ไปไหนได้สองวันเอาแล้ว คิดถึงบ้านเนอะ อยู่ตรงนี้น้ำมันไม่เหมือนที่อื่น มันไม่สนุก ที่อื่นมันเจียบหยอย ที่น้ำมันครึกครื้น มีอะไรก็พูดกันได้ คุยกันได้ทุกคนนะ (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)” ซึ่งสอดคล้องกับ Kim และ Kaplan (2004) ที่กล่าวว่า บุคคลที่รู้สึกว่ามีความผูกพันกับท้องถิ่นตนเอง จากการที่ได้ทำกิจกรรมและมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น จึงนำไปสู่ความรู้สึกดีกับท้องถิ่น พึงพอใจและไม่ต้องการย้ายไปอยู่ที่อื่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตตา ผิวขำ (2549) ที่พบว่าผู้ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซากของชาวบ้านหาดสวนยามีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของ

ตนเอง ไม่อยากจะย้ายหนีจากชุมชนของตนเอง แม้ว่าจะประสบกับภาวะน้ำท่วมอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สามารถรับรู้ได้ถึงความมีน้ำใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน อยู่กันอย่างปรองดอง คอยดูแลกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์ โดยสามารถรับรู้ถึงความสามัคคีที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนในช่วงเวลาที่เกิดอุทกภัย ซึ่งคนในชุมชนให้ความร่วมมือกันในการปกป้องชุมชนอย่างเต็มที่ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งที่ว่า “ก็ดีคะ มีความสามัคคีกันดี มีอะไรก็บอกกล่าวกัน เวลาถึงงานอะไร หรือว่ามีข่าวสารอะไร คำก็ส่งบอกกล่าวต่อนี้มีงานนี้ละ ให้มาช่วยอะไรอย่างนี้ คำก็ช่วยกันทุกคน อย่างที่ผ่านมามาต่อน้ำท่วม คำก็จะบอกว่าให้ไปช่วยกันอุดหนุน อุดหนุน ทุกคนจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10)” และจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลอีกรายหนึ่งที่ว่า “คำก็มาช่วยกันนะ ชุมชนอะ ปีนี้ดีนะ คำกันที่น้ำที่บ้านไม่ให้ทะลักไปแถวนั้นเยอะ ถ้าปล่อยนะ โอโห้ ไม่งั้นโดนท่วมหมด นี่ยังท่วมนิดๆหน่อยๆนะ ถ้าปล่อยนะ น้ำมันแรงมากพัดที่กระสอบทรายกระเด็นเลย พอโทรศัพท์ ก็ไปช่วยกันเต็มเลย ช่วยกันชุมชนคำดี คำเข้มแข็งอะ (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7)” ซึ่งสอดคล้องกับ ภูสิทธิ ชันติกุล (2554) ที่พบว่าประชาชนมีความรู้สึกรักและห่วงแหนชุมชน โดยที่คิดว่าชุมชนนั้นมีความรักและความสามัคคีกันโดยรูปแบบที่สมาชิกในชุมชนนั้นแสดงออกมาก็จะเป็นในเรื่องการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันเป็นส่วนใหญ่ โดยการให้ความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือนี้ก็สามารถแสดงออกได้โดยการที่สมาชิกชุมชนนั้นร่วมกันดูแลปกป้องรักษาชุมชนของพวกเขาอย่างเต็มที่ แสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตในชุมชนเป็นสิ่งที่พัฒนามาอย่างยาวนาน ประกอบด้วย ความรัก ความผูกพัน ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นวัฒนธรรมประเพณีการใช้ชีวิตร่วมกันของคนในชุมชน ถ้ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นวิถีที่เข้มแข็งและถือว่าเป็นเกราะป้องกันที่สำคัญแก่คนในชุมชน

วิถีในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนอีกประการหนึ่งที่พบ คือ การมีใจที่พร้อมแบ่งปัน โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในระยะวัยกลางคนที่มีการครอบครัวอยู่ร่วมกันในชุมชนมาอย่างยาวนาน ได้ทำประโยชน์เพื่อชุมชน และได้ดูแลครอบครัวและบุตรหลานด้วยความเอาใจใส่ จนรับรู้ได้ว่าสมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจกัน ลูกหลานสามารถดูแลรับผิดชอบชีวิตส่วนตัวของตนเองได้ มีงานการที่มั่นคง พึ่งพาตนเองได้ ทำให้คลายความกังวล อีกทั้งยังผ่อนคลายภาวะต่างๆทั้งในชีวิตส่วนตัวและในชีวิตครอบครัว สามารถรับรู้ได้ถึงความสุขที่ตนเองมี ซึ่งถือว่าเป็นความสุขของคนวัย

กลางคน คือ การมีความสุขสงบในชีวิตครอบครัว ทำให้เกิดความมั่นคงในจิตใจ นำไปสู่การมีความพร้อมที่จะแบ่งปันให้แก่ครอบครัว สอดคล้องกับ Erikson (1959 อ้างถึงใน สุภาพรรณ โคตรจรัส, 2552) ที่ได้วิเคราะห์ลักษณะพัฒนาการของบุคคลในวัยกลางคน ซึ่งเป็นระยะที่มีการสร้างหลักฐานความมั่นคงและการนำชนรุ่นหลังหรือเจ็ดยา โดยระยะวัยกลางคนที่ประสบผลสำเร็จในพัฒนาการขั้นนี้เกิดจากความสามารถในการสร้างสรรค์ ทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความภาคภูมิใจในการให้กำเนิดและเลี้ยงดูบุตร มีชีวิตที่เป็นประโยชน์ไม่ใช่เฉพาะกับบุตรหลานของตนเท่านั้น แต่รวมถึงประโยชน์ส่วนรวมด้วย คือเป็นผู้ที่ทำประโยชน์และให้ความดูแลผู้อื่นได้ นอกจากนี้ลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของผู้ให้ข้อมูลโดยมากจะมีใจที่รักในการช่วยเหลือชอบที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอในทุกๆเรื่อง โดยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเป็นลักษณะนิสัยของตนเองและเป็นสิ่งที่ตนเองรัก จึงทุ่มเทแรงกายแรงใจในการทำสิ่งที่ตนเองรักด้วยความเต็มใจ ดังเช่นคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “มันมาตั้งแต่เกิดมากกว่า จริงๆ เห็นใครเค้าทำอะไรช่วยเค้ามาตลอด จริงๆเลยไม่ว่าจะไปอยู่ตรงไหน ใจสั่งมากก็ไป (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6)” และจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลอีกรายหนึ่งที่ว่า “ใจมันเป็นอย่างนี้ตั้งแต่เกิด ปู่ย่าตายายสอนอะ ตาเค้าเป็นคนแบบนี้ เลี้ยงหมดอะ พ่อแม่ไม่อยู่ เรียกกินข้าวกินปลาหมึก มันไม่รู้มันฝังมาแบบนี้หรือยังงี้ไม่รู้ (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4)” ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิโชค วรรณสุนติกุล (2549) ได้อธิบายว่าบุคลิกภาพของคนจะก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่ในวัยเด็ก และค่อยสั่งสมขึ้นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดเรียนรู้จนมีบุคลิกภาพเป็นคนมีน้ำใจช่วยเหลือคนอื่น คือ การที่พ่อแม่เป็นผู้กระทำการช่วยเหลือคนอื่นเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กอยู่แล้ว รวมไปถึงครู ญาติ หรือแม้แต่ตัวแสดงในโทรทัศน์ ก็เป็นแบบที่มีอิทธิพลต่อเด็กได้ แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้ให้ข้อมูลมีใจที่รักในการช่วยเหลือนั้น เป็นลักษณะนิสัยที่ได้รับจากการปลูกฝังมาตั้งแต่ในวัยเด็ก จากวิถีชีวิตในชุมชนที่มีความเป็นอยู่แบบมีน้ำใจคนในชุมชนช่วยเหลือกันและกันมาตั้งแต่ดั้งเดิมช่วยหล่อหลอมให้คนที่อยู่อาศัยในชุมชนเติบโตมาด้วยการซึมซับวิถีเหล่านั้นเข้าไปเป็นลักษณะนิสัยส่วนตัว

2. การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า สิ่งที่เด่นชัดของผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็ง คือ มีการอุทิศตนเองเพื่อชุมชน จากการทำอยู่อาศัยในชุมชนมายาวนานจนเกิดความรักความผูกพันกับพื้นที่ที่ตนอาศัยและคนในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ปฏิบัติตนด้วยความปรารถนาดีต่อคนในชุมชน ซึ่งแสดงออกโดยการที่คอยดูแลห่วงใยคนในชุมชนมาโดยตลอด และเต็มใจทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ตลอดจนเมื่อชุมชนของผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จึงเกิดความเห็นอกเห็นใจคนในชุมชนด้วยกันที่ต้องตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก จึงไม่นิ่งนอนใจต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน และยื่นหยัดที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชนไม่ทิ้งไปไหนโดยเข้าไปให้ความช่วยเหลือชุมชนอย่างทุ่มเท

ในภาวะปกติสุข ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ความปรารถนาดีต่อคนในชุมชน โดยมีบทบาทในการร่วมดูแลชุมชนด้วยกัน แสดงออกจากการกระทำของผู้ให้ข้อมูลที่คอยดูแลกันและกันมาตลอด จนเหมือนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ด้วยความรู้สึกที่ว่าอยากดูแลคนในชุมชนไม่ต้องการเห็นใครลำบากหรือเดือดร้อน อะไรที่ช่วยได้ก็จะช่วยกัน เต็มใจในการทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่สนใจว่าใครจะมองยังไงและไม่หวังสิ่งตอบแทน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เงินทอง หรือคำชื่นชม คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชน เป็นหูเป็นตาให้แก่กัน เพื่อให้ชุมชนและคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน คนที่อยู่อาศัยในชุมชนก็จะรู้สึกปลอดภัยและสบายใจที่ได้อยู่ในชุมชน และในยามที่ชุมชนต้องเผชิญกับสถานการณ์น้ำท่วม ผู้ให้ข้อมูลก็ออกไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่ โดยรู้สึกเห็นอกเห็นใจคนในชุมชนด้วยกันที่ต้องตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก จึงเกิดความรู้สึกต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนและแบ่งเบา หรือบรรเทาผ่านคนกลางทุกข์ของคนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับที่ Baston (1991) ได้กล่าวถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเกิดจากแรงจูงใจที่จะทำดีด้วยใจจริง ซึ่งอยู่ที่ตัวผู้ให้ความช่วยเหลือนั้นมีความเห็นใจ (Empathy) ต่อผู้ที่เขาจะช่วยหรือไม่ ถ้าเขาเห็นใจเขาจะยอมจะช่วยโดยไม่หวังการตอบแทนใดๆทั้งสิ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ เมตตา ผิวซ่า (2549) ที่พบว่าในเหตุการณ์ยามซับซ้อนหรือภาวะวิกฤต เพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกันจะได้ช่วยเหลือกันมากที่สุด เพราะตกอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน มีความเข้าใจกัน อีกทั้งเนื่องผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ร่วมกันใน

ชุมชนมานาน มีความผูกพันกับคนในชุมชน เมื่อเห็นคนในชุมชนต้องเดือดร้อนลำบาก จึงเป็นห่วงและไม่อยากทิ้งไปไหน พร้อมที่จะอยู่เคียงข้างคนในชุมชน คอยดูแลช่วยเหลือกันและกัน เฝอญ ความลำบากไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งที่ว่า “เราไม่ทิ้งกัน ต้องช่วยเหลือกัน เพราะยังไ้ก็เป็นคนบ้านเดียวกัน ทุกข์เราก็ต้องทุกข์เหมือนกัน จริงมั้แหละ ต่างคนต่างทุกข์ก็ต้องหันหน้ามาช่วยกัน (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8)” ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจึงได้แสดงน้ำใจต่อกันโดยการสมัครใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนของตนเอง โดยสละแรงกาย แรงใจ และทรัพย์สินในการดูแลปกป้องชุมชนของตนเองอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ สอดคล้องกับการศึกษาของประสิทธิ์ ประคองศรีและคณะ (2551) วิถีชีวิตในพื้นที่การเกิดน้ำท่วม มีการช่วยเหลือพึ่งพากันของชาวบ้านที่ประสบปัญหา ได้แก่ การขนย้ายสิ่งของ การยืมเรือหรือการแบ่งปันอาหาร น้ำดื่ม และการศึกษาของ เมตตา ผิวขำ (2549) การปรับตัวของผู้ประสบอุทกภัย ช้าชากมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

3. การเฝอญความยากลำบาก

เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในชุมชนผู้คนในชุมชนทั้งหมดต้องเฝอญกับความยากลำบาก ทั้งในเรื่องของความเป็นอยู่ รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมสูงและการเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ แต่ก็มีแนวทางในการยอมรับความยากลำบากที่เกิดขึ้นนั้นได้ เนื่องจากการมีประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวกับน้ำท่วมทำให้เกิดเป็นความเคยชินและสามารถทำใจยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น และการได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆที่ช่วยให้คลายจากความทุกข์ ทำให้ความเป็นอยู่สามารถพออยู่ได้ ไม่ถึงกับลำบากมากนัก และรวมถึงการปรับมุมมองและมองสิ่งต่างๆด้วยความเข้าใจ ตลอดจนปรับตัวให้สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพความยากลำบากที่ผู้ประสบอุทกภัยในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ดต้องเฝอญ คือ การมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางน้ำที่ท่วมบริเวณชุมชนและที่อยู่อาศัยของตนเอง ทำให้ต้องประสบกับความเป็นอยู่ที่ไม่สะดวกสบายเหมือนชีวิตปกติ เพราะน้ำท่วมสูงและขังอยู่เป็นระยะเวลาาน จึงทำให้การไปไหนมาไหนค่อนข้างลำบาก ขาดแคลนเครื่องอุปโภค บริโภค และสาธารณูปโภค ทำให้รู้สึกอึดอัดใจ เกิดความเป็อ

หน่วยที่ไม่สามารถทำอะไรได้เองเหมือนปกติ ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก แต่ความยากลำบากที่เกิดขึ้นก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อถึงกับเป็นปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ เมตตา ผิวซ่า (2548) พบว่า ผู้ประสบปัญหาอุทกภัยซ้ำซากรู้สึกเบื่อหน่ายกับภาวะน้ำท่วมซ้ำซาก เพราะทำให้เกิดความลำบากในการอพยพและการเดินเข้าออกในชุมชนของตนเอง แต่ไม่ได้ทำให้รู้สึกท้อแท้หรือสิ้นหวังในชีวิต อีกทั้งการที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่คาดคิดว่าจะประสบกับเหตุการณ์น้ำท่วม เนื่องจากไม่เคยมีเหตุการณ์ที่น้ำท่วมสูงเกิดขึ้นมาก่อนในชุมชน จึงไม่ได้เตรียมการขนย้ายข้าวของเครื่องใช้ เมื่อน้ำท่วมทะลักเข้าชุมชน ด้วยความเร็วของน้ำและปริมาณน้ำที่มาก จึงไม่สามารถขนย้ายของออกได้ทันท่วงที ทำให้ได้รับความเสียหายอย่างมาก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งที่ว่า “โอ้โฮ ข้าวของเสีย ของในตู้อะ ไม่ได้อะไรเลย ขวดลอยน้ำไปหมด แบบปล่อยอะ ก็ไม่ได้ป้องกัน คิดว่ามันไม่ท่วมไง ข้าวของขวดอะไร ถ้าคิดมูลค่าแล้วไม่รู้เท่าไร ไม่ท่วมไง เพราะเราคิดว่ามันไม่ท่วม เพราะมันไม่เคยท่วม อย่างดีมันก็ท่วมแฉะๆ แค่นั้นเอง นี่มันขึ้นมาถึงบ้านเลย (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8)” นอกจากนี้ เมื่อผู้ให้ข้อมูลเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนในช่วงน้ำท่วม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องพบเจอกับผลกระทบที่เกิดขึ้นในตอนเช้าเข้าไปเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ โดยการช่วยเหลือเป็นไปอย่างต่อเนื่อง บางคืนต้องอดหลับอดนอนเพื่อช่วยกัน ทำให้เหน็ดเหนื่อยและอ่อนล้าจากการเข้าไปมีส่วนร่วม ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “เราไปช่วยตรงนู้น ทางนู้นเค้าบอกว่าพึ่งเราก็ไปช่วยทางนู้น ช่วยก็ทางนู้นอยู่ เค้าบอกพึ่งตรงนี้ แถวบ้าน ก็วิ่งมาตรงนี้ ทางนู้นก็พึ่งต่อ หมดแรงเลย เพราะมันทุกวันอะ สี่ทุ่มห้าทุ่ม แล้วไหนเราจะต้องจัดเวรยามคอยเดินดูอีก คอยดูนะว่าตรงไหนมันเริ่ม เราก็ต้องรีบไปทำโซ่ขี้ไม่โซ่ขี้มันพึ่งพอมันเริ่มปริมาณน้ำ ชาวบ้านก็ไม่ได้หลับได้นอน (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2)” อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลบางรายยังไม่มีความชำนาญในการช่วยเหลือ จึงทำให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างยากลำบาก

เมื่อเหตุการณ์น้ำท่วมในชุมชนทำให้ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดต้องใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก แต่ผู้ให้ข้อมูลสามารถยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญได้ โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการมองสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างยอมรับด้วยความเข้าใจ เนื่องมาจากการที่มีประสบการณ์น้ำท่วมมาก่อนทำให้เกิดความเคยชินและสามารถทำใจยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น พร้อมกับยอมรับว่าชุมชนที่อยู่อาศัยของตนเองเป็นชุมชนริมน้ำ ซึ่งมีโอกาสเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมได้ง่าย สอดคล้องกับการศึกษาของ เมตตา ผิวซ่า (2549) พบว่าในชุมชนหลังจากที่ต้องประสบปัญหาอุทกภัยซ้ำซากหลายครั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่อให้ตนเองสามารถมีชีวิตรอยู่อย่างเป็นปกติสุข มีการปรับตัวเองให้รู้สึกคุ้นเคยกับสถานการณ์ สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะเกิด

ความไม่สะดวกสบายบ้างจากการเกิดน้ำท่วม และการได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ ทั้งทางเทศบาลและทางชุมชนที่ไม่ประสาธน์ที่คอยมาดูแลเรื่องความเป็นอยู่ อาหารการกิน และช่วยเหลือในเรื่องเงินทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากน้ำท่วมให้ผู้ประสบอุทกภัย ทำให้ผู้ประสบอุทกภัยสามารถยอมรับสถานการณ์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับ วันดี เนตรใส (2554) ศึกษาเรื่องโครงการฝ่าวิกฤตชีวิตด้วยบริการปรึกษาหลังอุทกภัย ได้สรุปและเสนอแนะว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะปรับตัวและยอมรับสถานการณ์ได้เนื่องจากเกิดการช่วยเหลือ จากหลายๆ องค์กร นอกจากนี้การได้รับการช่วยเหลือทำให้ช่วยผ่อนคลายภาวะทางใจของผู้ประสบอุทกภัย และทำให้สภาพจิตใจให้ดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตอยู่กับน้ำท่วมโดยไม่ลำบากมากนัก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภดา ชมภูนิษฐ์ (2550) ที่พบว่า การได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มาบริจาคสิ่งของต่างๆ การช่วยเหลือหลังไหลเข้ามามากมาย ทำให้ผู้ประสบเหตุการณ์รู้สึกอบอุ่นและมีที่พึ่งพิงช่วยให้ผู้ประสบภัยพิบัติบรรเทาความเดือดร้อน ทำให้การดำรงชีวิตของผู้ประสบภัยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติต่อไปได้ และยังทำให้ผู้ประสบอุทกภัยรู้สึกซาบซึ้งในความมีน้ำใจจากคนที่มาให้การช่วยเหลือ สอดคล้องกับการศึกษาของ เมตตา ผิวขำ (2549) พบว่า การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลรอบข้างในเวลาที่เกิดภาวะน้ำท่วม ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกพึงพอใจและซาบซึ้งในความเอื้ออาทรจากบุคคลรอบข้าง มีความรู้สึกที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากสังคม ไม่ได้ถูกทอดทิ้งให้เผชิญชะตากรรมหรือต่อสู้อยู่เพียงลำพัง นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสามารถยอมรับความยากลำบากที่เกิดขึ้นได้โดยการปรับมุมมองให้เข้าใจธรรมชาติ โดยมองว่าเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นว่าเป็นธรรมชาติหลีกเลี่ยงไม่ได้และยอมรับสิ่งที่ตนเองต้องเผชิญนั้นด้วยความเข้าใจและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติในสภาพที่ลำบากได้ สอดคล้องกับ โสริช โพธิแก้ว (2547) ที่กล่าวว่า การต้อนรับความจริง คือ การต้อนรับภายในใจ เป็นการเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกเป็นกลาง เช่น เมื่อนาวกัรบรู้ แล้วหาเสื้อกันหนาวมาใส่ เป็นการกระทำที่ต้อนรับตนเองอย่างที่เป็น นั่นคือการต้อนรับสภาพที่ชีวิตที่เราเป็น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในชีวิต ก็จะใจกว้าง มีความยืดหยุ่น และมีปัญญาที่จะแก้ไขสถานการณ์ของชีวิต ทำให้เป็นคนที่ยืดหยุ่นและอดทน เปิดใจต้อนรับกับสิ่งที่เกิดขึ้น แม้ว่าเหตุการณ์นั้นจะกระทบต่อความสุขในชีวิตแค่ไหนก็ตาม ดังเช่นเมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม ผู้ให้ข้อมูลยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ไม่ได้ยอมแพ้ต่อโชคชะตา แต่กล้าที่จะเผชิญหน้ากับสิ่งที่เกิดขึ้น มีความอดทน ใช้ปัญญาในการปรับตัวให้อยู่กับความยากลำบากได้

4. ความสุขท่ามกลางความลำบากยาก

ในการฟื้นฝ่าวิกฤตอุทกภัยร่วมกันกับคนในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ได้ถึงความสุขของตนเอง จากการที่ตนเองได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน ทำให้มองเห็นคุณค่าของตนเอง โดยรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นได้ และรู้สึกดีต่อตนเองและสิ่งที่คุณค่าของตนเองทำตลอดจนการมองเห็นความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาลำบากในช่วงน้ำท่วม และการรับรู้ถึงแหล่งพลังใจที่ทำให้ตนเองและชุมชนสามารถก้าวผ่านความยากลำบากไปได้ด้วยกัน โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Thompson (1985) ที่พบว่าบุคคลที่เผชิญเหตุการณ์ภัยพิบัติ มีการรับรู้สิ่งดี ๆ จากการต่อสู้ดิ้นรนของพวกเขา

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมองเห็นสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์น้ำท่วม 3 ลักษณะ กล่าวคือ การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน โดยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมองเห็นคุณค่าที่ตนเองได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนตนเองช่วงน้ำท่วม โดยรู้สึกว่า การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนถึงแม้จะต้องเผชิญกับความเหนื่อยยากลำบาก แต่เมื่อผ่านมาได้ก็ทำให้เกิดความภูมิใจในตนเองที่ยังสามารถทำประโยชน์เพื่อชุมชนได้ และมีความสุขในใจที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น สอดคล้องกับ Tedeschi และ Calhoun (1996) ที่ระบุว่า การเติบโตภายหลังการเผชิญเหตุการณ์วิกฤต เป็นประสบการณ์ทางจิตใจในการจัดการกับเหตุการณ์ทางด้านลบที่ก่อให้เกิดการเติบโตของบุคคลนั้น ทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ตนเอง (self-perception) รับรู้ตนเองในทางบวก เห็นคุณค่าในตนเอง ทำให้พวกเขามีความชื่นชมยินดีในชีวิต และมีพัฒนาการด้านความเข้มแข็งในจิตใจ และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Pliner และคณะ (1974) ที่กล่าวว่าถึงแม้ว่าบางครั้งการช่วยเหลืออาจจะไม่ได้ผลตอบแทนกลับคืนมาอย่างแน่นอน หรือผลลัพธ์ตอบแทนกลับมาก็ได้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน แต่มนุษย์ก็ยังได้แรงเสริมกลับมาเป็นความสบายใจ ความภาคภูมิใจที่ได้ทำในสิ่งที่สังคมยกย่องคือ การช่วยเหลือคนอื่นนับว่าได้แรงเสริมหรือรางวัลแก่การกระทำอย่างนั้นโดยตัวของมันเอง อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังมองเห็นสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นในตอนน้ำท่วม จากการที่ผู้ให้ข้อมูลต้องใช้ชีวิตอยู่กับน้ำท่วมที่อยู่อาศัยและในชุมชนของตนเอง ตลอดจนจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนในช่วงน้ำท่วม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันกับคนในครอบครัวในช่วงเวลาที่ลำบาก ทำให้สัมผัสได้ถึงความรักความอบอุ่นในครอบครัวที่อาจจะไม่ค่อยมีโอกาสได้

อยู่ด้วยกันแบบนี้ในช่วงเวลาปกติ ความยากลำบากทำให้ได้สัมผัสถึงความรักความห่วงใยที่มีต่อกัน ได้มองเห็นน้ำใจและความสามัคคีที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ช่วยเหลือดูแลกันและกันมาตลอด ตั้งแต่ น้ำท่วมจนน้ำลด และเหตุการณ์นี้ยังช่วยประสานรอยร้าวให้กับบางคนที่มีปัญหากันให้กลับมา เข้าใจกัน โดยมีความสอดคล้องกับ Richard และ Lawrence (1996) ที่ได้กล่าวไว้ว่าบุคคลที่เผชิญกับเหตุการณ์วิกฤติ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น จะเห็นคุณค่าของการมีสัมพันธภาพและตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสในวิกฤติ ที่ถึงแม้ว่าน้ำจะลดไปแล้ว แต่ความสามัคคีกลับในชุมชนมีเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ เมตตา ผิวซ่า (2549) วิกฤตจากสถานการณ์น้ำท่วมซ้ำซากทำให้ชาวชุมชนได้สนิทสนมรักใคร่ปรองดองกันมากขึ้น จึงเกิดการรวมพลังในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆตามมา ส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชุมชน และการศึกษาของ และนอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังมองเห็นแหล่งกำลังใจในการต่อสู้กับความลำบาก จากการที่ผู้ให้ข้อมูลได้ผ่านเหตุการณ์น้ำท่วม และการที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนในตอนนี้น้ำท่วมนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองเห็นถึงกำลังใจ หรือพลังที่ทำให้ตนเองหรือชุมชนสามารถก้าวผ่านความยากลำบากมาได้ด้วยกัน ซึ่งมีทั้งกำลังใจที่มาจากการได้เห็นการสู้ชีวิตของคนที่ยากกว่าตนเอง และพลังที่มากมาจากความรัก ความสามัคคี ความร่วมแรงร่วมใจกัน ในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ วันดี เนตรใสว (2544) ศึกษาเรื่องโครงการฝ่าวิกฤตชีวิตด้วยบริการปรึกษาหลังอุทกภัย พบว่า อีกมุมหนึ่งเหตุการณ์อุทกภัยทำให้ประชาชนมองเห็นมิติ กำลังใจที่มอบให้แก่กัน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสุดที่จะช่วยให้ทุกคนสามารถใช้ชีวิตและปรับตัวพร้อมที่จะต่อสู้ต่อไปได้

5. บทบาทของชุมชนเข้มแข็ง

การที่คนในชุมชนเทศบาลนครปากเกร็ด มีพื้นฐานจิตใจที่เข้มแข็งนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับชุมชนและคนในชุมชน เทศบาลนครปากเกร็ดได้นำหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดตั้งชุมชนและให้ชุมชนเลือกตัวแทนกันเองมาร่วมบริหารงานกับเทศบาล เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้และพัฒนา ร่วมกัน เทศบาลนครปากเกร็ดเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ การเสนอปัญหา การวางแผน การร่วมในโครงการต่างๆ นอกจากนี้เทศบาลยังมีช่องทางให้ประชาชนได้ติดตามและ

ประเมินผลการทำงานที่หลากหลาย ทั้งการประชาสัมพันธ์ การรับฟังความคิดเห็น และการจัดให้มีเครือข่ายการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก เพื่อสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างกลุ่มประชาชนและเทศบาล ซึ่งจะทำให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับความเท่าเทียมกัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของ อันจะก่อให้เกิดความสุขและความสามัคคีในชุมชน

ด้วยสถานที่ตั้ง และลักษณะภูมิประเทศ ทำให้พื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดประสบปัญหา น้ำท่วมเป็นประจำทุกปีโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน และช่วงน้ำหลาก และด้วยเหตุนี้เทศบาลจึงต้องมีแผนการป้องกันอุทกภัยทั้งแผนระยะยาวและแผนฉุกเฉินอย่างต่อเนื่องสำหรับสถานการณ์ทั้งน้ำฝนและน้ำหลากอยู่แล้ว รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำที่ต้องประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชน และวัดริมน้ำ เพื่อบริหารจัดการน้ำร่วมกันระหว่างในคันกันน้ำกับนอกคันกันน้ำให้สามารถป้องกันและควบคุมไม่ให้น้ำเข้าท่วมพื้นที่ได้มากที่สุด

นอกจากมีการเตรียมแผนเพื่อป้องกันน้ำท่วมในชุมชนแล้ว สิ่งที่ดีสิ่งหนึ่งของชาวปากเกร็ด คือ การยอมรับว่าพื้นที่ชุมชนของตนเองเป็นพื้นที่ติดริมน้ำ ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับน้ำให้ได้ ทุกครั้งที่น้ำเหนือมาหรือน้ำทะเลหนุนชาวนครเทศบาลปากเกร็ดจะเตรียมรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยจะยังไม่อพยพออกจากที่อยู่อาศัยแต่จะยกของขึ้นสู่ที่สูง ในส่วนของหน่วยงานเทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบภารกิจร่วมกับทางวัดและชุมชน โดยสามารถสรุปบทบาทการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมระหว่างวัด ชุมชน และเทศบาล ในช่วงเกิดอุทกภัยในปี 2554 ได้ดังนี้

การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลนครปากเกร็ด ได้มีการกำหนดชุดเฉพาะกิจ เพิ่มลงในแผน โดยกำหนดให้ทุกส่วนราชการรับผิดชอบภารกิจร่วมกับวัดและชุมชน ซึ่งภารกิจในชุดเฉพาะกิจที่เพิ่มเข้ามานั้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางจิตใจของคนในชุมชน และปรองดองระหว่างคนในพื้นที่ โดยทั้งทางเทศบาลและคนในชุมชนทำงานร่วมกัน ตั้งแต่การเฝ้าระวังสถานการณ์น้ำตลอด 24 ชั่วโมง ประสานงานแจ้งเตือนภัยโดยคนในพื้นที่ โดยการใช้เสียงตามสายในชุมชน และการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่โดยคนในพื้นที่ ก่อนแจ้งให้ประชาชนทราบในทิศทางเดียวกันด้วยข้อมูลที่ตรงกัน ทำให้ประชาชนรับข้อมูลครบถ้วน ทราบถึงการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ลดความสับสนและวิตกกังวลใจ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับทาง

เทศบาลและทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการอยู่ในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด อีกทั้งยังมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากร และงบประมาณต่างๆ ในการป้องกันน้ำและการบรรเทาทุกข์ฟื้นฟูจิตใจผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งช่วยให้ผู้ประสบอุทกภัยที่อยู่นอกคันกั้นน้ำได้รับการช่วยเหลือโดยตรง การช่วยเหลือจากทางหลายภาคส่วนที่เข้ามา ทำให้ผู้ประสบอุทกภัยสามารถใช้ชีวิตท่ามกลางน้ำที่ท่วมสูงได้โดยไม่ลำบากมากนัก จึงคลายจากความทุกข์ที่เกิดขึ้น และรู้สึกได้รับความเอื้ออาทรจากคนรอบข้าง ไม่ได้เผชิญชะตากรรมเพียงลำพัง มีกำลังใจในการใช้ชีวิตอยู่ต่อไป ตลอดจนทางเทศบาลยังมีการจัดตั้งศูนย์พักพิง เพื่อเตรียมไว้สำหรับการอพยพ และมีการประเมินสถานการณ์น้ำเมื่อมีสถานการณ์น้ำมาถูกเงินเกิดขึ้น ในส่วนนี้การเจรจาเพื่อทำความเข้าใจกับชุมชนสำคัญมาก โดยทางเทศบาลจำเป็นต้องขอให้มีการเสียสละพื้นที่ให้น้ำท่วม เพื่อป้องกันน้ำไม่ให้ไหลเข้าเพิ่มในพื้นที่ในคันกั้นน้ำ โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางผู้นำชุมชนในการขอความร่วมมือในการเสียสละ พร้อมกันนี้ทางเทศบาลก็ได้จัดเตรียมแผนเยียวยาครัวเรือนที่ประสบอุทกภัยให้สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ควบคู่ไปกับการดูแลโดยให้ชุมชนในคันกั้นน้ำที่ปลอดภัยจากน้ำท่วมคอยดูแลในเรื่องอาหารการกินและความเป็นอยู่ ทำให้ผู้ประสบอุทกภัยเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเสียสละเป็นพื้นที่รับน้ำ จึงทำให้ใจสงบลงและยอมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม

จากการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลนครปากเกร็ด มีจุดเด่นที่การกำหนดให้ทุกส่วนร่วมกันปฏิบัติงานในการบริหารจัดการน้ำอย่างชัดเจน ทำให้ชุมชนรับรู้และเข้าใจการทำงานของทางเทศบาลอย่างต่อเนื่อง ลดความขัดแย้งและความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และมีการเตรียมพร้อมทั้งบุคลากร เครื่องจักร ทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอต่อการป้องกันอุทกภัยและช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ถึงแม้จะเป็นปัจจัยภายนอก แต่ก็ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย และด้วยการบริหารงานด้วยความเข้าใจความต้องการของผู้ที่เดือดร้อน ทำให้สามารถเข้าถึงจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การนำศักยภาพของพื้นที่เป็นที่ตั้งโดยใช้วัดเป็นศูนย์อภัยภิรมย์ และนำชุมชนนอกคันกั้นน้ำมาดูแลช่วยเหลือชุมชนในคันกั้นน้ำ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น และได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่ ซึ่งความร่วมมือที่เกิดขึ้นนี้ไม่สามารถสร้างได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ด้วยนโยบายที่จัดให้มีการประชุม

ประจำเดือนกับผู้นำชุมชนทั้ง 63 ชุมชนอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดหลายปี ทำให้ได้รับความร่วมมือจากมวลชนด้วยดี ทำให้เกิดการร่วมมือร่วมพลังเพื่อป้องกันเหตุการณ์น้ำท่วม เป็นความร่วมมือกันอย่างเกื้อกูลระหว่างชุมชนและเทศบาล โดยเทศบาลเป็นส่วนที่ทำให้ชุมชนและคนในชุมชนมีความเข้มแข็ง และความเข้มแข็งนั้นก็ย้อนมาทำพวกเขาอยู่กันอย่างมั่นคง

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เน้นศึกษาผู้ประสบอุทกภัยที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนในระหว่างที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วม โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมในแง่ของสภาพของที่อยู่อาศัย ซึ่งอาจจะยังไม่ครอบคลุมผู้ประสบอุทกภัยที่ออกมามีส่วนร่วมด้วยชุมชนแต่ที่อยู่อาศัยไม่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม ซึ่งจะเห็นว่าความเป็นอยู่แตกต่างกันอาจมีประสบการณ์และความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นนี้ว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างจากข้อค้นพบนี้

2. ควรมีการศึกษาในคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการเพื่อเตรียมการป้องกันและแก้ปัญหาอุทกภัย โดยกลุ่มนี้จะมียุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิบัติภารกิจร่วมกับคนในชุมชน และเจรจาทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการป้องกันอุทกภัยในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นว่าคนกลุ่มนี้มีประสบการณ์ที่น่าสนใจ เนื่องจากการในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทราบว่าบางรายเป็นผู้ประสบอุทกภัยแต่ก็ต้องออกมาปฏิบัติหน้าที่เพื่อชุมชน ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นนี้ว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างจากข้อค้นพบนี้

3. ควรมีการศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจในแง่การยอมรับต่อเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้น เพื่อให้เห็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลในการยอมรับกับอุทกภัยที่เผชิญได้อย่างชัดเจน

4. ควรมีการขยายพื้นที่ศึกษาโดยเก็บข้อมูลผู้ที่ประสบอุทกภัยในชุมชนเข้มแข็งที่อาศัยในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อความอารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงวิธีการเผชิญความยากลำบากในท้องถิ่นอื่นๆ

5. ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยมาพัฒนาออกแบบเป็นโปรแกรมเพื่อทดลองใช้ในการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจให้แก่คนในชุมชนที่มีโอกาสเสี่ยงเกิดอุทกภัย

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้กับการศึกษาเชิงจิตวิทยา

1. จากผลการวิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในวิชาชีพจิตวิทยาการศึกษา ในแง่ของการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล ในการเตรียมความพร้อมให้กับคนในชุมชนอื่นในการรับมือกับอุทกภัยอย่างเข้มแข็ง การให้คำปรึกษาในระหว่างที่ประสบอุทกภัย และการปรึกษาหลังประสบอุทกภัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก่อนการเผชิญกับอุทกภัย ในส่วนของการลงพื้นที่ในการสำรวจความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับคนในชุมชนอื่นในการรับมือกับอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการเตรียมคนในชุมชน นักจิตวิทยาอาจจะให้สำรวจและทบทวนความรู้สึกและประสบการณ์ที่อยู่ในชุมชนมาโดยเน้นให้คนในชุมชนรับรู้ถึงสิ่งดีๆที่เกิดขึ้นในชุมชน และให้ตระหนักถึงบทบาทในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เพื่อให้เห็นความสำคัญของการช่วยเหลือกันและกัน อาจมีการพูดคุยเพื่อหาเป้าหมายร่วมกันของชุมชน เพื่อให้ทุกคนในชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน อันจะเป็นการสร้างให้เกิดความเข้มแข็งทางจิตใจของคนในชุมชนและก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน

ระหว่างการเกิดอุทกภัย ในแง่ของการดูแลจิตใจแก่ผู้ที่ประสบอุทกภัย นักจิตวิทยาอาจให้การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย โดยให้การปรึกษาในแง่ของการชี้ชวนให้ผู้ประสบอุทกภัยเห็นถึงแหล่งกำลังใจและแหล่งสนับสนุนทางสังคม อันจะเป็นพลังที่ช่วยให้ผู้ประสบอุทกภัยมีพลังใจในการเผชิญกับน้ำท่วมอย่างเข้มแข็ง

ในส่วนของ การปรึกษาทางจิตวิทยาหลังเกิดอุทกภัย ในประเด็นของการการสะท้อนคุณค่า และความหมายจากการเผชิญความยากลำบาก โดยเชื้อให้เกิดการสร้าง ความหมายและเรียนรู้ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นำไปสู่การตระหนักถึงคุณค่าจากการที่ผู้ประสบอุทกภัยได้ฝ่าฟันความ ยากลำบากมาได้ และการมีสัมพันธภาพกับคนในครอบครัวและคนรอบข้างที่ผูกพันใกล้ชิด ที่เป็น แหล่งกำลังใจที่ช่วยให้สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆได้อย่างเข้มแข็งทำให้เกิดความงอกงามใน จิตใจตนเอง และพร้อมที่จะเผชิญสถานการณ์ยากลำบากต่อไปได้อย่างมั่นคง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกรัตน์ สุชะตุงคะ. (2541). คู่มือจิตวิทยาคลินิก. กรุงเทพมหานคร:(ม.ป.ท.).

กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด. (2554).นครปากเกร็ดโมเดล เวลา

และความร่วมมือป้องกันเมืองจากน้ำ. วารสารสารสนเทศ, คันเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2555, จาก

http://www.pakkretcity.go.th/main_model.php

กองบรรณาธิการ ประชาชาติธุรกิจ มติชน ข่าวสด. (2554). กี่คืน กี่วันวาย บันทึกประวัติศาสตร์

มหาอุทกภัย'54. กรุงเทพฯ: มติชน.

กรมสุขภาพจิต. (2554). แนวทางการดำเนินงานฟื้นฟูองค์การหลังมหาอุทกภัย.

นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2548). ผลกระทบทางสุขภาพจิตจากภัยพิบัติและบาดแผล

ทางจิตใจที่มีผลต่อบุคคลครอบครัวและชุมชน: องค์ความรู้และการช่วยเหลือ. นนทบุรี:

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมสุขภาพจิต. (2549). คู่มืออบรมครู-อาจารย์ เรื่องการสร้างเสริมความยืดหยุ่นตัวเพื่อรองรับวิกฤต

สุขภาพจิต. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.

กิตติพรรณ ศิริทรัพย์. (2553). ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรง.วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชาย โปธิสิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธัญลักษณ์ แสนสุข. (2551). *ประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของผู้สูงอายุที่ประสบภัยพิบัติสึนามิ*. วิทยาลัยนพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิกร เปลี่ยววิญญา. (2550). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจเพื่อป้องกันการฆ่าตัวตายการ*. โครงการอบรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแม็ทส์ปอยท์ จำกัด.
- เบญจพร ปัญญาขง. (2548). *ปฏิกริยาทางจิตใจของผู้ประสบภัยและการช่วยเหลือ*. *ก้าวสู่...ศูนย์ฟื้นฟู สุขภาพจิตผู้ประสบภัยพิบัติ*. กรุงเทพฯ: บิยอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ปภาดา ชมพุนิตย์. (2550). *ประสบการณ์การปรับตัวของผู้ประสบภัยพิบัติแผ่นดินถล่มตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์*. วิทยาลัยนพนธ์ พย.ม .สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติ ชุมชน, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประสิทธิ์ ประคองศรี และคณะ. (2551). *วิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ประสบภาวะน้ำท่วมซ้ำซากบริเวณลุ่มน้ำชีตอนล่าง จ.ร้อยเอ็ด และจ.ยโสธร*. รายงานการศึกษาเพื่อการพัฒนา, คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปริญนุช ชื่นตา. (2550). *แนวทางในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะวิกฤตทางอารมณ์ในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลนครปฐม*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรพิมล จันทนะโสทธิ. (2548). ภัยพิบัติกับสุขภาพจิต: แนวทางการช่วยเหลือ บุคคล ครอบครัว

และชุมชน. วารสารพยาบาลสาธารณสุข 19(1): 82-92.

พายุ มหาวิทยาลัย. (2555). เรื่องจริงที่ยังสงสัย บอกได้ชาตินี้เท่านั้น เล่ม 14 (อาถรรพ์ อาเพศ

น้ำท่วม). นนทบุรี: ธิงค์ ปียอนด์ บุ๊คส์.

พินิจ จันทร, ปัทมฉัตร ไชยบุญเรือง, สมจินตนา พูลนาค, ดวงพรรณ เอี่ยมจ้อย,

และ สุรเชษ สุกุลเชื้อ. (2554). น้ำท่วมกรุงเทพฯ (ภาคพิเศษประมวลเหตุการณ์มหาอุทกภัย

2554). กรุงเทพฯ: ย้อนรอย.

ภูสิทธิ์ ชันติกุล และ กณิกนันท์ โภชณงค์. (2554). ความผูกพันของครอบครัวทหารต่อชุมชนย่าน

เกราะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏสวนสุนันทา.

เมตตา ผิดซ้ำ. (2549). การปรับตัวของผู้ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก: กรณีศึกษาชุมชนบ้าน

หาดสวนยา อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,

สาขาวิชาสังคมเพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วันดี เนตรไสว. (2544). ความสุขที่พอเพียง: โครงการฝ่าวิกฤติชีวิตด้วยบริการปรึกษา

หลังอุทกภัย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ในที่ประชุมวิชาการกรมสุขภาพจิต, หน้า 121.

5-7 กันยายน 2544. ณ กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

วาสนา เพ็ชรภักดี. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกของผู้สูงอายุที่ประสบภัยสึนามิปี 2547

อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหิดล.

ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประกอบการด้านสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2554). กรมสุขภาพจิตเผยคนไทย

มีปัญหาจิตขั้นวิกฤตเพียบ. ค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2555, จาก http://www.mccgalya.com/modules.php?m=newsupdate_public&op=detailnewsupdate&NUID=36

ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประกอบการด้านสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2554). สรุปการเยียวยาจิตใจ

ของกรมสุขภาพจิต วันที่ 18 พ.ย.54. ค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2555, จาก http://www.mccgalya.com/modules.php?m=newsupdate_public&op=detailnewsupdate&NUID=43

ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวง

มหาดไทย.(2554). ข้อมูลความเสียหายจากมหาอุทกภัย ปี 2554. ค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.tcijthai.com/data-store-story/979>

สมพร อินทร์แก้ว, เยาวนาฏ ผลิตนนทเกียรติ, ศรีวิภา เนียมสอาด, และसानศิริ ด่านวัฒน์.

(2552). เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี RQ พลังสุขภาพจิตพาคุณก้าวผ่านวิกฤตและความไม่แน่นอนของชีวิตได้อย่างสง่างาม. นนทบุรี: ดีน่าดู.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2549). จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร:

บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

สุพัฒนา สุขสว่าง และศิริลักษณ์ สว่างวงศ์สิน. (2550). ปฏิบัติทางจิตใจในผู้ประกอบการพื้ติจาก

เหตุการณ์อุทกภัย โคลนถล่ม จังหวัดอุตรดิตถ์. บทความย่อผลงานวิชาการกระทรวงสาธารณสุข.

สุภางค์ จันทร์วานิช. (2549). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 14) กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาพรณ โคตรจรัส. (2539). *ความเครียดและการบริหารความเครียด*. การประชุมวิชาการประจำปีของสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย เรื่องเทคนิคทางจิตวิทยาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคน.

สุภาพรณ โคตรจรัส. (2552). *สุขภาพจิต*. กรุงเทพมหานคร: คณะจิตวิทยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โสรัช โพธิ์แก้วน. (2547). "ธรรมชาติวิทยาสำหรับผู้ให้การช่วยเหลือ" เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ .ณ สวนโมกขพลาราม สุราษฎร์ธานี 13-17 มีนาคม 2547. (อัดสำเนา)

หทัยรัตน์ คุณเกษมกิจ. (2550). *ผลของโปรแกรมการฝึกพูดกับตัวเองทางบวกต่อภาวะ*

ซึมเศร้าในเยาวชนผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติจังหวัดอุตรดิตถ์. การค้นคว้าอิสระพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อัมพร เบญจพลพิทักษ์, บุรินทร์ สุอรุณสัมฤทธิ์, เสาวลักษณ์ สุวรรณไมตรี,

และเยาวนาฏ ผลิตนนท์เกียรติ. (2554). *ผืนกกำลัง ร่วมใจ สู้ภัยน้ำท่วม ฉบับผู้ช่วยเหลือ*.

นนทบุรี: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อิชเรณรัช, จอห์น เอช. (2549). *การเผชิญกับภัยพิบัติ : คู่มือปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลด้านจิตใจ*

แก่ผู้ประสบอุทกภัย (เพ็ญพักตร์ อุทิศ. ผู้แปล). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Affleck, G., Tennen, H., & Croog, S. (1987). Causal attributions, perceived benefits, and morbidity after a heart attack: An 8 year study. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 55*, 29-35.

Agaibi, C. E., & Wilson, J. P. (2005). *Trauma, PTSD, and resilience: A review of literature. Trauma, Violence, and Abuse, 6*, 195-216.

Aguilera, D. C. & Messick, J. M. (1986). *Crisis intervention: Theory and Methodology* (5th ed.) St. Louis: Mosby.

American Psychological Association. (1994). *Publication manual of the American psychological association* (4th ed). Washington, DC.

Baston, C. D. (1991). *The Altruism Question : Toward a social Psychological Answer*. Hillsdale, NJ : Erlbaum.

Bolin. (1986) Disaster Characteristics and Psychosocial Impacts. In Sowder, J.& Lystad M(Eds.), *Disaster and Mental Health* (pp.11-35). Washing DC: American Psychiatric Press, Inc.

Burt, M. R., & Katz, B. L. (1987). Dimensions of recovery from rape; Focus on growth outcomes. *Journal of interpersonal Violence, 2*, 57-81.

Caplan Gerald. (1964). *Principles of Preventive Psychiatry*. London: Tavistock.

- Carver, C., Scheier, M., & Weintraub, J. (1989). Assessing coping strategies: A theoretically based approach. *Journal of Personality and social Psychology*, 56, 267-283
- Durodie & Wessly. (2002). *Phases of disaster*. Retrieved February, 28, 2012, from http://www.ncptsd.va.gov/facts/disaster/fs_phase_disaster.html
- Greenfield A. & Marsk F. (2004). Foemal Volunteering as a Protective Factor for Older Adults' Psychological Well-Being. *The Journals of Gerontology SeriesB: Psychological Sciences and Social Sciences*, 59, s258s264.
- Guba, E. G., Lincoln, & Y. S. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- J. C. McMillen, Elizabeth M., Smith, & Rachel H. Fisher. (1997). Perceive benefit and mental health after three type of disaster. *Journal of Consulting and clinical Psychology*, 65, 733-739
- Janoff-Bulman, R. (1992). *Shattered assumptions: Towards a new psychology of trauma*. New York: Free Press.
- John D. Karsada & Morris Janowitz. (1974). *Community Attachment in Mass Society in American Sociological Review Vol. 39* (June): 328-339.
- Joseph, J. M. (1994). *Resilience. The Resilient child : Preparing today' s adolescence for tomorrow' s world*. N Y: Plenum Press.

- Kathryn, G. & Douglas, P. (2008). *The Phoenix of Natural Disasters*. New York: Nova Science Publishers.
- Kim, J., & Kaplan, R. (2004). *Physical and psychological factors in sense of community new urbanist Kentlands and nearby Orchard Village*. *Environment and Behavior*, 36(3), 313-340.
- Langan, J.C. & James, D.C. (2005). *Preparing Nurses for Disaster Management*. New Jersey: Pearson Education.
- Lazarus, R.S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer Publishing.
- Masten, A. S., Obradovic, J. (2006). *Competence and resilience in development*. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1094, 13-27.
- McCluskey (Eds.), *Life-span developmental psychology: Nonnormative life events*. New York: Academic Press.
- Norris, H. et al. (2002). *60,000 disaster victims speak: Part I. An empirical review of the empirical literature 1981-2001*. *JAMA*, (288), 633-638.
- Oriol, W. (1999). *Older Persons in Disaster, Psychosocial Issues for Older Adults in Disasters*. Retrieved February, 28, 2012, from <http://media.shs.net/ken/pdf/SMA99-3323/99=821.pdf>.

- Pals, J., & McAdams, D. (2004). *The transformed self: A narrative understanding of post-traumatic growth*. *Psychological Inquiry*, 15, 65-69.
- Pliner, P., Hart, H., Kohl, J., and Saari, D. (1974). Compliance without Pressure Some Further data on the Foot-in-the-Door Technique. *Journal of Experimental Social Psychology*. 10(1974), 17-22.
- Pruett, H. L., & Brown, V. B. (1990). *Crisis Intervention and Prevention*. Oxford: Jossey-Bass Inc. Publishers.
- Raphael, B.; Newman, L.; Silove, D.; Bryant, R. & Boman, B. (2000). *Disaster Mental Health Response Handbook*. Retrieved February, 28, 2012, from <http://www.churchdisasterhelp.org/files/manuals/DisasterMentalHealthResponseHandbook.pdf>
- Richard K. James. (2008). *Crisis intervention strategies*. Sixth edition: Thompson brooks/cole.
- Richard, T. G., & Lawrence, C. G. (1996). Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9, 445-471.
- Rutter, M. (1985). Resilience in the face of adversity: Protective factors and resistance to psychiatric disorder. *British Journal of Psychiatry*, 147, 598-611.
- Schwartzberg, S. S. (1994). Vitality and growth in HIV-infected gay men. *Social Science and Medicine*, 38, 593-602.

Schwarzer, R. (2001). The Role of Stressful Life Event's. (1-24). In Health psychology.

Retrieved February, 28, 2012, from [http:// user page.fu-berlin.de/health/materials/lifeevent.pdf](http://user.page.fu-berlin.de/health/materials/lifeevent.pdf).

Streubert, H., & Carpenter, D. (1995). *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative*. Philadelphia: Lippincott.

Taylor, S.E. (1983). Adjustment to threatening events: A theory of cognitive adaption. *American Psychologist*, 38, 1161-1173.

Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (1996). The posttraumatic growth inventory: measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9, 455-47.

Tierney, J. (1999). Controversy and Consensus in Disaster Mental Health Research. Department of Sociology and Criminal Justice and Disaster Research Center. University of Delaware. *UCLA Conference on Public Health and Disaster, Redondo Beach, CA*, April 11-14.

Triandis, H., C. (2001). Individualism-collectivism and personality. *Journal of Personality*, 69, 909-912.

Thompson, S.C. (1985). Finding positive meaning is a stressful event and coping. *Basic and Applied Social Psychology*, 6, 279-295.

Veronen, L. J., & Kilpatrick, D. G. (1983). *Rape: Aprecursor of change*. In E. J. Callahn & K.A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ใบรับรองโครงการวิจัย

AF 02-12

The Ethics Review Committee for Research Involving Human Research Subjects,
Health Science Group, Chulalongkorn University
Institute Building 2, 4 Floor, Soi Chulalongkorn 62, Phyathai Rd., Bangkok 10330, Thailand,
Tel: 0-2218-8147 Fax: 0-2218-8147 E-mail: eccu@chula.ac.th

COA No. 144/2012

Certificate of Approval

Study Title No.088.1/55 : PSYCHOLOGICAL EXPERIENCE OF FLOOD SURVIVORS IN RESILIENT COMMUNITY: A CASE STUDY OF PAKKRET MUNICIPALITY

Principal Investigator : MS.SAOWAPHAK THAWEESUK

Place of Proposed Study/Institution : Faculty of Psychology,
Chulalongkorn University

The Ethics Review Committee for Research Involving Human Research Subjects, Health Science Group, Chulalongkorn University, Thailand, has approved constituted in accordance with the International Conference on Harmonization – Good Clinical Practice (ICH-GCP) and/or Code of Conduct in Animal Use of NRCT version 2000.

Signature: Signature:
(Associate Professor Prida Tasanapradit, M.D.) (Assistant Professor Dr. Nuntaree Chaichanawongsaroj)
Chairman Secretary

Date of Approval : 17 September 2012 **Approval Expire date** : 16 September 2013

The approval documents including

- 1) Research proposal
- 2) Patient/Participant Information Sheet and Informed Consent Form
- 3) Researcher

Protocol No. 088.1/55
Date of Approval 17 SEP 2012
Approval Expire Date 16 SEP 2013

The approved investigator must comply with the following conditions:

1. The research/project activities must end on the approval expired date of the Ethics Review Committee for Research Involving Human Research Subjects, Health Science Group, Chulalongkorn University (ECCU). In case the research/project is unable to complete within that date, the project extension can be applied one month prior to the ECCU approval expired date.
2. Strictly conduct the research/project activities as written in the proposal.
3. Using only the documents that bearing the ECCU's seal of approval with the subjects/volunteers (including subject information sheet, consent form, invitation letter for project/research participation (if available).
4. Report to the ECCU for any serious adverse events within 5 working days
5. Report to the ECCU for any change of the research/project activities prior to conduct the activities.
6. Final report (AF 03-12) and abstract is required for a one year (or less) research/project and report within 30 days after the completion of the research/project. For thesis, abstract is required and report within 30 days after the completion of the research/project.
7. Annual progress report is needed for a two-year (or more) research/project and submit the progress report before the expire date of certificate. After the completion of the research/project processes as No. 6.

ภาคผนวก ข

รายละเอียดเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“...ความรักใจ รักครอบครัว รักชุมชน ทำให้เราผ่านมาได้ ในครอบครัวเราก็อบอุ่นนะ อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา อบอุ่น เราเห็นเค้าลำบากเราก็ช่วยเค้า ความรักนี่แหละ ความรักเรา ทำให้เราสู้ ตนกน้ำก็สู้ ไม่กลัว ป้าว่าดีนะ ความรักความสามัคคีของเราในชุมชน ในบ้านเราเนี่ย มันทำให้ผ่านได้ ถ้าในบ้านเราไม่มีความรักความสามัคคี ทะเลาะกันมันก็อยู่ไม่ได้หรอกลูก ครอบครัวมันก็แตกแยก...”

ป้านวน (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 66 ปี รูปร่างท้วม ผิวคล้ำ ท่าทางใจดี สุภาพอ่อนโยน เกิดที่ตำบลปากเกร็ด เดิมอยู่ในละแวกเมืองทองธานี และได้ขยับขยายมาอาศัยอยู่ในชุมชนวัดเกาะพญาเจ่ง ปัจจุบันป้านวนเป็นแม่บ้าน และรับตำแหน่งเป็นรองประธานในชุมชนชุมชนหนึ่งในเทศบาลนครปากเกร็ด และเป็นอาสาสมัครในชุมชน จากการที่มีส่วนร่วมกับชุมชนมานานทำให้ป้านวนรู้จักคนในชุมชนทุกหลังคาเรือน

สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน เป็นชุมชนริมน้ำ บ้านเรือนติดกัน ลักษณะคล้ายชุมชนแออัด ป้านวนอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มานาน ทำให้มีความรักความผูกพันกับชุมชนและคนในชุมชน ป้านวนกล่าวว่า “คล้ายๆเราอยู่มานาน ที่นี้อะ เราก็รักคนในชุมชนอะนะ รักพื้นที่ที่เราอยู่ แล้วอย่างคนในที่นี้เค้าก็ให้ความรักป้าอะนะ พุดจริงๆ มีอะไรเค้าก็มาถาม ก็เลยเราก็เลย เค้ารักเรา เราก็เลยรักชุมชนเรา เราก็ไม่ทิ้งกันแหละ” ซึ่งโดยส่วนตัวป้านวนเองเป็นคนชอบที่ช่วยเหลือคนอื่นและต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน อยากให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี โดยปกติป้านวนก็จะใช้เวลาในชีวิตส่วนหนึ่งออกไปทำภารกิจเพื่อชุมชน และรู้สึกว่าการดูแลชุมชนคือหน้าที่ของตนเองที่ตนเองต้องรับผิดชอบดูแล

ลักษณะที่อยู่อาศัยของป้านวนเป็นบ้านสองชั้น มีบ้านของครอบครัวลูกชายอยู่ติดกัน สภาพบ้านปัจจุบัน ชั้นล่างยังโล่ง ไม่มีอุปกรณ์ข้าวของใดๆ นอกจากชุดโซฟาหนึ่งชุด ป้านวนกล่าวว่าตอนที่น้ำท่วม ไม่คาดคิดว่าน้ำจะท่วม เพราะประเพณีจากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งอดีตที่รอดพ้นมาได้ทุกปี จึงคิดว่าในปีนี้ก็ไม่น่าจะท่วมมาก ทำให้ไม่ได้เตรียมการขนของขึ้นที่สูง แต่เกิดความ

คาดหมาย ประกอบกับระดับน้ำที่ขึ้นสูงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความเสียหายมากแก่ข้าวของภายในบ้าน อีกทั้งยังขาดรายได้ในช่วงที่น้ำท่วม เนื่องจากบ้านเช่าจมน้ำเสียหายหมด คนในครอบครัวไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ตามปกติ เกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัวต้องกู้เงินมาใช้จ่าย ทำให้เป็นหนี้สิน

ในส่วนของสภาพความเป็นอยู่ในช่วงที่น้ำท่วมนั้น ป้านวลให้ข้อมูลว่ามีสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบากจากเดิม เพราะไม่สามารถออกไปไหนมาไหนได้ตามปกติ ต้องใช้เรือเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับสภาพร่างกายที่มีรูปร่างท่วม ทำให้การขึ้นลงเรือค่อนข้างลำบาก แต่ตนเองก็ไม่ได้อพยพออก เพราะจากการที่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ ทำให้รู้สึกว่าคุณสมบัติความเป็นอยู่ที่ไม่ลำบากมากนัก จึงไม่ได้อพยพออกเนื่องจากเล็งเห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ยังพออยู่ได้ และความที่ป้านวลรู้สึกพอในชีวิตความเป็นอยู่ ไม่ต้องการอะไรในชีวิต ทำให้ไม่รู้สึกเครียดกับความเสียหายที่เกิดขึ้น “ช่วงนั้น ลูกเต้าเรายังมีงานทำยังมีอะไรเดี๋ยวมันก็ซื้อเอาเอง อย่างป้านี้ไม่เอาอะไรแล้ว อายุ 66 แล้ว ถ้าลูกมันซื้อหามาให้ช่าง ไม่ซื้อหามาก็อยู่กันไป ไม่เครียดลูก ป้าไม่เครียดเลยอะ” ประกอบกับการที่น้ำท่วมบ่อขัง ทำให้เกิดความเคยชิน ทำให้สามารถปรับตัวได้ง่ายขึ้น ป้านวลมองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติไม่ได้มีใครอยากให้มันเกิดขึ้น เราต้องปรับตัวให้อยู่กับความเปลี่ยนแปลงให้ได้

อีกทั้งในตอนที่น้ำท่วมนั้นป้านวลยังได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยชุมชน เพราะรู้สึกสงสารคนในชุมชน และต้องการที่จะอยู่ดูแลชุมชน โดยมองว่าการดูแลชุมชนนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ตนเองต้องรับผิดชอบ เพราะตนเองคุ้นเคยและรู้จักชุมชนนี้มากกว่าคนอื่น และถ้าไม่มีตนเอง ชุมชนนี้ก็จะไม่มีใครดูแล “เราก็ต้องอยู่ดูแลทางนี้ ถ้าไปแล้วใครจะดูแล ประธานเค้าก็อยู่หมู่บ้าน เค้าก็ไม่ได้จมน้ำแล้วอย่าง สท. นี้ มันก็ไปคนละทาง เค้าก็ไม่ค่อยได้เข้ามาดูเท่าไร สท. อะนะ มันหน้าที่ประธานกรรมการ กรรมการชุมชนก็ไม่ค่อยมีมาดูแล เพราะเค้าอยู่ข้างในหมดเลย ก็มีป้าเนี้ย อยู่ที่น่าอะ เรายังต้องดูแลอยู่ที่นี้ ไม่ทิ้งหรือออกไปไหนก็ไม่มี” โดยป้านวลเป็นคนพายเรือไปแจกถุงยังชีพ อาหาร ยา รักษาโรค และของที่ได้รับความช่วยเหลือจากบ้านผู้ประสบอุทกภัยในชุมชน และดูแลบ้านผู้ประสบภัยที่มีผู้สูงอายุที่ไม่สามารถออกมาได้ พายเรือรับส่งคนที่ต้องการออกไปข้างนอก ซึ่งการช่วยเหลือเป็นไปด้วยความลำบากเนื่องจากป้านวลไม่มีความชำนาญในการพายเรือ อีกทั้งยังตก

น้ำตกท่า แต่บ้านวอลก็ยังไม่รู้ เพราะเป็นห่วงคนในชุมชน ที่ไม่ได้ ต้องอยู่ดูแล อยู่ช่วยคนในชุมชน อะไรช่วยได้ก็ช่วย “แรงกายนี้ป่าไม่เสียดาย แรงกายแรงใจช่วยได้ ทุ่มได้ทุกอย่าง ชอบ เป็นคนชอบ อย่างนั้นด้วย” พร้อมทั้งมีการปรับตัวในการช่วยเหลือ ซึ่งทำให้การช่วยเหลือในช่วงหลังๆ เป็นไปได้ อย่างราบรื่นขึ้น

จากการที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน ป่านวลรู้สึกดีใจที่ได้ทำในสิ่งที่ใจรัก คือการช่วยเหลือผู้อื่น รู้สึกชีวิตมีคุณค่าที่ได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น และยังคงมองเห็นสิ่งดีที่เกิดขึ้นในตอนที่เกิดน้ำท่วม คือ ครอบครัวอบอุ่น เพราะทุกคนในครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้า พร้อมตากัน เนื่องจากน้ำท่วมทำให้ไปไหนไม่ได้ อีกทั้งยังได้เห็นความร่วมมือ ร่วมใจกันของคนในชุมชนในยามวิกฤต ที่ไม่มีมาทะเลาะเบาะแว้งกัน ซึ่งสำหรับป่านวลแล้วความรักความอบอุ่นในครอบครัว ความรักในชุมชน และความสามัคคีของคนในชุมชน เป็นพลังสำคัญที่ทำให้ป่านวลผ่านเหตุการณ์น้ำท่วมนั้น มาได้

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“...เวลาคนทำดีกับเรา เราสบายใจไหม เราก็จะสบายใจ แล้วเราทำดีกับเค้า เค้าก็สบายใจ เหมือนว่ามันมีความสุขในใจ ไม่ต้องไปหาซื้อ มันอยู่ในตัวเราเอง มันก็ออกจากใบหน้า ป่าไม่สบายเกือบตาย ป่ายังไม่ตายเลย...”

ป่าตอง (นามสมมติ)) เพศหญิง อายุ 58 ปี รูปร่างท้วม ผิวขาว มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส อาศัยอยู่ในชุมชน มาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ป่าตองเป็นแม่บ้าน มีตำแหน่งในชุมชนเป็นประธาน แต่ด้วยความที่อายุมาก ประกอบกับมีโรคประจำตัวเป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ป่าตองจึงเคยคิดที่จะออกจากตำแหน่งเพื่อหยุดพักผ่อน แต่คนในชุมชนก็ยังสนับสนุนป่าตอง อยากรักษาป่าตองดูแลชุมชนต่อไป โดยจะคอยเป็นแขนเป็นขา คอยประสานงานให้ ป่าตองจะได้ไม่ต้องทำงานหนัก ทำให้ป่าตองรู้สึกว่าสิ่งที่ตนเองทำยังมีประโยชน์แก่คนอื่น จึงดูแลชุมชนต่อไป

สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชน ป่าตองกล่าวว่าเป็นชุมชนที่ตนเองอยู่เป็นชุมชนบ้านเกิดของคนพื้นที่ คนในพื้นที่จะเกิดที่นี่และโตที่นี่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งป่าตองรู้สึกว่าคนในชุมชนก็อยู่กันเหมือนญาติเหมือนลูกหลาน ในเทศกาลต่างๆ ก็มีการจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน ซึ่งป่าตอง

เป็นหัวเรือหัวแรงหลักในการจัดให้มีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน เนื่องจากป่าตองต้องการให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี โดยมองว่าความเป็นอยู่ในชุมชนดี ก็ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของตนเองดีไปด้วย ซึ่งป่าตองเองก็จะคอยสอดส่องดูแลคนในชุมชนอยู่เสมอ อะไรที่ช่วยได้ก็จะช่วยเหลือเท่าที่ตนเองมีกำลัง เพื่อให้ชุมชนความเป็นอยู่ที่ดี จากการที่ดูแลชุมชนมานานทำให้รู้ปัญหาในชุมชน และพยายามช่วยให้ชุมชนห่างไกลจากปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ป่าตองกล่าวว่าคนที่ตนเองเข้ามาดูแลชุมชน เพราะตนรู้สึกพอใจในชีวิตความเป็นอยู่และอยากแบ่งปันให้กับคนอื่นบ้าง “ป่าไม่ได้ร่ำรวยอะไรมากมายแต่ป่าก็อยู่ของป่าได้ โดยที่ไม่เดือดร้อน อยู่ได้ มีกิน เพียงแค่เราสุขภาพดีอย่างเดียว ไม่เดือดร้อน แล้วเราจะแบ่งปันอะไร ที่เราคิดว่าเราทำได้ ให้กับคนที่ด้อยกว่าเรา” ตนเองเลยอาสาช่วยเหลือชุมชน เมื่อเข้ามาแล้วก็ต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด โดยให้การดูแลอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในชุมชน และพยายามปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น เอาคำตำหนิมาแก้ไข เพื่อพิสูจน์ตนเองให้คนในชุมชนเห็นถึงความจริงใจ

ในตอนก่อนที่น้ำท่วมจะนั้น ป่าตองได้กล่าวว่าตอนก่อนที่น้ำท่วม ไม่ได้คาดคิดว่าน้ำจะท่วม ป่าตองและคนในชุมชนมัวแต่ไปรอกทวายป้องกันน้ำ จนไม่ได้เก็บข้าวของที่อยู่อาศัยของตนเอง ด้วยความที่คิดว่าป้องกันได้เพราะป้องกันได้กันมาทุกปี เลยไม่ได้เตรียมการล่วงหน้า แต่ปีนี้ น้ำท่วมมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ เลยทำให้ข้าวของเสียหายจมไปกับน้ำหมด แต่โชคดีที่บ้านตนเองมีสองชั้น จึงสามารถอยู่อาศัยบนชั้นบนของบ้านได้ ป่าตองกล่าวว่าความเสียหายครั้งนี้ ถึงแม้จะได้ความช่วยเหลือจากรัฐบาล แต่ก็ไม่คุ้มกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ตนเองและครอบครัวไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ทำให้ขาดรายได้ ต้องนำเงินเก็บออกมาใช้

ในส่วนของสภาพความเป็นอยู่ในช่วงที่น้ำท่วมนั้น ป่าตองให้ข้อมูลว่ามีสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบากมาก ทำอะไรไม่ได้นอกจากรอรับความช่วยเหลือ ทำให้มีภาวะเครียดเกิดขึ้น เพราะฝั่งชุมชนตนเองเป็นพื้นที่รับน้ำ โดยจะเป็นชุมชนที่รับน้ำที่ทะลักเข้ามาเอาไว้มิให้ท่วมเข้าไปในชุมชนที่อยู่อีกฝั่งถนนถัดไป ซึ่งในส่วนนี้ป่าตองก็ยอมรับได้ในสภาพพื้นที่ของชุมชนตนเองที่เป็นชุมชนติดแม่น้ำ และยังมองเห็นประโยชน์ของส่วนรวมที่เกิดขึ้นจากการที่ชุมชนของตนเองเสียสละยอมเป็นพื้นที่รับน้ำ คือ การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนที่ไม่โดนน้ำท่วม ทำให้แหล่งช่วยเหลือต่างๆ เข้ามาได้ และสามารถออกไปไหนมาไหนได้ตามปกติ ทำให้ความเป็นอยู่ไม่ลำบากมากนัก ประกอบ

กับการได้ดูข่าวน้ำท่วมที่อื่น ได้เห็นคนที่ลำบากกว่าตัวเอง ทำให้เห็นว่าชีวิตตนเองยังดีกว่าคนเหล่านั้น ทำให้ยอมรับสภาพได้ความเป็นอยู่ได้มากขึ้น และเข้าใจว่ามันเป็นธรรมชาติ ไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วเราก็ต้องยอมรับ และปรับตัวให้ได้

ในตอนนี้น้ำท่วมนั้นบ้านวลยังได้เข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการช่วยกรอกทราย ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัย ช่วยประสานงานกับทีมแพทย์ให้เข้ามาดูแลผู้สูงอายุที่ไม่สบายที่ออกจากบ้านไม่ได้ เนื่องจากว่าเห็นใจภาครัฐที่ทำงานหนักเพราะมีผู้ประสบภัยหลายแห่ง อะไรที่สามารถช่วยตนเองได้ก็จะทำเองก่อน และมองว่าการช่วยเหลือชุมชน เป็นสิ่งที่ทุกคนในชุมชนต้องช่วยกันไม่ใช่ทำเพื่อใครคนใดคนหนึ่ง แต่ว่าทำเพื่อชุมชนของเรา การช่วยเหลือเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้ป่าตองรู้สึกอ่อนล้าจากการช่วยเหลือเนื่องจากต้องคอยเฝ้าระวังน้ำอยู่ตลอดเวลา “เราไปช่วยตรงนั้น ทางนั้นเค้าบอกว่าพังเราก็ไปช่วยทางนั้น ช่วยกู้ทางนั้นอยู่ เค้าบอกพังตรงนี้ แถวบ้าน ก็วิ่งมาตรงนี้ ทางนั้นก็พังต่อ หมดแรงเลย เพราะมันทุกวันอะ สี่ทุ่มห้าทุ่ม แล้วไหนเราจะต้องจัดเวรยามคอยเดินดูอีก คอยดูนะว่าตรงไหนมันเริ่ม เราก็ต้องรีบไปทำโซมัยไม่ใช่รอมันพัง พอมันเริ่มปริมน้ำ ชาวบ้านก็ไม่ได้หลับได้นอน” การทุ่มเทในการช่วยเหลือ ทำให้ป่าตองลี้มดูแลสุขภาพตนเอง เนื่องจากว่ามีปัญหาสุขภาพอยู่ก่อนแล้ว พอเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการกรอกกระสอบทรายทำให้ติดเชื้อเข้าไปในกระแสเลือด ทำให้ต้องเข้าโรงพยาบาล

จากการที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนจนเกือบเอาชีวิตไม่รอด สิ่งที่ทำนั้นให้ความสุขกับตัวป่าตองเอง ป่าตองเชื่อว่าการให้ในสิ่งที่ดีแก่ผู้อื่น เราก็จะได้รับสิ่งดีๆตอบแทนกลับมา “ก็คือป่าทำแล้วก็มีสุขได้กับตัวป่าเอง ไม่ต้องอะไร ถ้าคิดจะทำอะไร ป่าเรียกชุมชนมาช่วยป่าอะอะอะ ถามว่าทำไมเค้าถึงมาช่วยเรา ถามว่า ก่อนที่เค้าจะมาช่วยเรา เราต้องช่วยเค้าก่อนมัย หรือเราต้องมีน้ำใจกับเค้า เค้าถึงจะมีน้ำใจกับเรา ทุกอย่างถ้าเราทำดีกับเค้า เค้าก็จะทำดีกับเราตอบแทน” และยังรู้สึกดีใจที่ได้มีส่วนช่วยบ้านเกิดตัวเอง เพราะสิ่งที่อยากเห็นก็คือการที่ชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี อะไรที่ตนเองทำได้ก็จะทำเพื่อชุมชน อีกทั้งยังภูมิใจที่มีคนเห็นประโยชน์จากสิ่งที่ตัวเองได้ทำ จากเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้ป่าตองรู้สึกดีใจที่สามารถผ่านความยากลำบากมาได้ด้วยกันกับคนในชุมชน และได้เรียนรู้ถึงการสู้ชีวิต เพราะชีวิตคือการต่อสู้ ป่าตองกล่าวว่าจะผ่านความยากลำบากไปได้ต้องมีใจที่สู้ โดยปรับมุมมองให้เข้าใจธรรมชาติ มองว่าน้ำ

มาเดี๋ยวน้ำก็ไป เราต้องผ่านมันไปให้ได้ เอาจคนที่เจอปัญหาหนักกว่าตัวเอง เอาจมาเป็นกำลังใจในการต่อสู้ ประกอบกับกำลังใจจากครอบครัว เพื่อนในชุมชน และความสามัคคีกันในชุมชน นี่แหละคือสิ่งที่ทำให้อยากมีชีวิตอยู่ต่อ มีกำลังใจที่จะสู้ต่อ

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“...สุขก็คือได้อยู่ด้วยกัน พอเรามีอะไรก็จะได้คุยได้ปรึกษากัน วันนี้จะกินไอนั้น วันนี้จะกินไอนี้ ก็ได้คุยอะนะ มันมีความสุขไปอย่าง ปกติมันอยู่คนเดียวอยู่แล้ว อยู่คนเดียวตลอด เพราะแฟนไปทำงานกลับค่ำ แหมแล้วก็ได้อยู่ด้วยกันตั้งเป็นเดือน มีความสุขนะ เค้าอยู่เป็นเดือนเลยนะ ได้กินข้าวพร้อมกัน ได้อยู่ด้วยกัน พูดถึงมันก็มีความสุขนะคนอะ คนรุ่นนี้แล้วจะเอาอะไร...”

ป้าตุ้ม (นามสมมติ)) เพศหญิง อายุ 58 ปี รูปร่างท้วม ผิวคล้ำ เป็นคนสนุกสนานเฮฮา พูดจาตรงไปตรงมา เคยทำงานบริษัทมาก่อนจนถึงอายุ 55 ปี จึงปลดเกษียณ ปัจจุบันป้าตุ้มเป็นแม่บ้าน อาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ต้นตระกูลญาติพี่น้องก็อยู่อาศัยในพื้นที่นี้หมด โดยส่วนตัวป้าตุ้มเองก็รู้สึกมีความสุขกับครอบครัว ไม่มีภาระต้องกังวล เวลาวางจากการทำงานบ้านก็จะออกไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านที่บริเวณร้านค้าในชุมชน

ป้าตุ้มรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชนว่ามีความเป็นกันเอง มีอะไรก็สามารถพูดคุยกันได้ ปรึกษากันได้ เพราะคนในชุมชนมีความผูกพันกันมาตั้งแต่เล็กๆ โตมาด้วยกันอยู่กันเหมือนบ้านที่ บ้านน้อง และป้าตุ้มก็ยังรู้สึกชื่นชมชุมชนตนเอง ที่ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน อยู่กันแบบญาติ มีอะไรก็แบ่งปันกันในชุมชน จากการที่อยู่ในชุมชนมานาน ป้าตุ้มก็รู้สึกไว้ใจคนในชุมชนของตนเอง เพราะเท่าที่ป้าตุ้มอยู่มาชุมชนนี้ไม่เคยมีเรื่อง ไม่เคยมีตีกัน ไม่มีการลักขโมย และทุกคนก็ช่วยกัน สอดส่องดูแลชุมชนมาโดยตลอด

ในช่วงน้ำท่วม สภาพความเป็นอยู่ยากลำบากมาก ป้าตุ้มให้ข้อมูลว่าตั้งแต่เกิดมาไม่เคยเจอเหตุการณ์น้ำท่วมอย่างนี้มาก่อน ซึ่งได้รับความเสียหายอย่างมาก เนื่องจากลักษณะที่อยู่อาศัยของตนเองเป็นบ้านชั้นเดียว อยู่บริเวณชายน้ำ เมื่อเกิดน้ำท่วม ข้าวของในบ้านจึงเสียหายหมด เพราะไม่สามารถจะขนของหนีไปที่ไหนได้ เนื่องจากบ้านไม่มีชั้นบน และน้ำก็ท่วมทะลักเข้ามาเร็ว

มาก จนไม่สามารถเก็บของได้ทัน จึงยอมให้ท่วม น้ำท่วมจนกระทั่งไม่มีที่นอน ต้องนอนขาเตียงขึ้นไป ถึงจะสามารถอยู่ได้ ป้าตุ้มให้ข้อมูลว่ามีสมาชิกในบ้านทั้งหมด 3 คน ต้องนั่งอยู่ในบ้านกันคนละมุม “แทบตายอะ ไม่รู้จะทำยังไง กินข้าวเสร็จก็นั่งยองๆกันบนไม้ นั่งกัน 3 คน ที่บ้านมีกัน 3 คนนะ กินข้าวเสร็จก็เข้าที่แล้ว ที่ใครที่มันบนไม้ คนละมุม 3 มุม นั่นแหละได้นอนอยู่ตรงนั้น นอนกินอยู่ตรงนั้น” วันแรกที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วม ตนเองรู้สึกตื่นเต้นกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้กินไม่ได้ นอนไม่หลับ เพราะข้าวของเสียหายมาก ไม่รู้จะทำยังไงต่อไป สุขภาพจิตแย่มากในช่วงที่น้ำท่วม ถึงแม้จะได้รับความช่วยเหลือ แต่ก็ไม่คุ้มกับความเสียหายที่เกิดขึ้น สามีก็ไม่สามารถออกไปทำงานได้ เพราะว่าที่ทำงานน้ำท่วมทำให้ขาดรายได้มาจนเจ็ครอบครัวยุติ ต้องเอาทุนสำรองมาใช้ จนหมด ปัจจุบันก็ยังไม่ได้เก็บข้าวของที่เสียหาย เนื่องจาก ไม่รู้จะเก็บยังไง อะไรที่ใช้ได้ก็เอามาใช้อันที่ใช้ไม่ได้ก็ยังไม่รู้จะจัดการยังไง

ถึงแม้ว่าที่อยู่อาศัยจะถูกน้ำท่วม จนไม่สามารถอยู่ได้เหมือนปกติ แต่ด้วยความเป็นห่วงที่อยู่อาศัย และ ผูกพันกับพื้นที่ที่อยู่อาศัย จึงยอมทนรับสภาพ ไม่อพยพออก เพราะคิดถึงบ้าน ไม่อยากย้ายออกไปไหน “เราไปไหนไม่ได้ คิดถึงบ้าน ไปได้วันสองวันเอาแล้ว คิดถึงบ้านเนอะ อยู่ตรงนี้มานานไม่เหมือนที่อื่น มันไม่สนุก ที่อื่นมันเงียบสงบ ที่นี้มันครึกครื้น มีอะไรก็พูดกันได้ คุยกันได้ ทุกคนนะ มีเรื่องอะไรก็ปรึกษากัน สะพานนุ่นก็พี่น้องกัน” และการที่อพยพไปที่อื่นก็ต้องใช้เงิน เลยมองว่า สมาชิกในครอบครัวแค่ 3 คน ยังพออยู่ไปได้ จึงเลือกที่จะอยู่ และเล็งเห็นว่าสภาพความเป็นอยู่จริงๆแล้วยังพออยู่ได้ ป้าตุ้มกล่าวว่ารู้สึกโชคดีที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังคุ้มครองอยู่บ้างเพราะที่บ้านมีน้ำมีไฟ ถ้าไม่คิดอะไรมาก แคมีที่ซุกหัวนอน 3 ที่ ก็อยู่ได้แล้ว กินนอนอยู่ตรงนั้น อยู่กันไปตามสภาพ และประเมินจากสถานการณ์แล้วว่ามันจะไม่รุนแรงขึ้น ทำให้มีกำลังใจเชื่อมั่นว่าสามารถรับมือไหว และเชื่อมั่นว่าตนเองจะสามารถผ่านความยากลำบากไปได้ “เราเชื่อมั่นในตัวเองว่าแค่นี้เราต้องรอด ยังไปได้ คนอื่นเค้าท่วมยันหลังคาเค้ายังอยู่กันได้เลยไม่ตาย เค้าอยู่กันทั้งบนหลังคา แต่เราน้ำท่วมแค่คอกเดียว เค้าไม่อะไรหนุเราก็อยู่ได้ ก็คิดว่าเราต้องอยู่ได้ เราก็ต้องคิดว่าเรานั้นอยู่ได้ คนอื่นเค้ายังอยู่ได้” โดยมองจากคนที่ลำบากกว่าเป็นแบบอย่าง ในการอยู่สู้กับความยากลำบาก และรู้สึกที่ตนเองยังโชคดีกว่าคนเหล่านั้น ประกอบกับเห็นเพื่อนบ้านคนอื่นก็อยู่ได้ เลยมีกำลังใจที่จะอยู่

ระหว่างน้ำท่วมแม้ว่าที่อยู่อาศัยของป่าต๋มจะได้รับความเสียหายอย่างหนัก แต่ป่าต๋มยังได้เข้าไปมีส่วนร่วมให้ความร่วมมือกับชุมชน โดยการช่วยบริจาคเงิน ฉีกเชือกฟาง มัดถุงกระสอบทราย ป่าต๋มกล่าวว่าตนเองอายุเยอะแล้ว วันไหนมีแรงก็ช่วยแรง วันไหนมีเงินก็ช่วยเงิน ทำได้เท่าที่ตนเองไหว ตอนไปช่วยเหลือชุมชนรู้สึกว่ามันเป็นอะไรที่เหน็ดเหนื่อยมาก “รากเลือด มันเหนื่อย ได้แต่ไปตรงพลาสติกเค้าอะ เราก็ไม่ไหวอะนะ รุนๆเค้าก็ไปรอกกันชนแบกกัน เราก็ได้แต่หยิบเชือก หยิบถุงส่งให้เค้า มันไม่ไหว ตายหมดแรง ทุกวันนะ ตกเย็นมาไปแล้ว เรียกกันนะมีแรงก็ไปช่วยเค้า วันไหนไม่อยู่ก็เอาเงินช่วยไป วันไหนมีแรงก็ไปช่วย” แต่ก็มีความเหนื่อยที่สนุก เพราะจากการที่ได้ไปรวมกลุ่ม ได้พูดได้คุยกัน ทำให้สนุกสนาน คลายความเครียดจากเรื่องที่บ้านได้ และจากการที่เห็นสภาพความลำบากของตัวเอง จึงเข้าใจว่าคนอื่นต้องลำบากแค่ไหน จึงคิดไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ เพราะเข้าใจในความยากลำบาก และไม่ต้องการเห็นใครลำบาก ประกอบกับการที่รู้สึกว่าจะต้องเห็นใจซึ่งกันและกันในชุมชน คนอื่นช่วยเรา เราก็ต้องช่วยเขา คนละไม้ละมือ และการที่ได้ช่วยชุมชนก็เหมือนกับเราได้ช่วยบ้านตนเอง

การที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนช่วยให้ป่าต๋มคลายความเครียดจากเรื่องน้ำท่วมที่บ้านได้ อีกทั้งป่าต๋มยังได้มีความสุขจากการได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือชุมชน ซึ่งป่าต๋มกล่าวว่านี่ไม่ถึงว่าจะผ่านความยากลำบากมาได้ และสิ่งที่เป็นกำลังใจในการต่อสู้กับความยากลำบากก็คือ การมองคนที่ลำบากกว่าเธอมาเป็นกำลังใจในการต่อสู้ และกำลังใจจากคนในครอบครัวซึ่งถือเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด ป่าต๋มรู้สึกมีความสุขที่ได้อยู่กับครอบครัวในช่วงเวลาที่ลำบาก มีโอกาสได้ใช้เวลาอยู่ด้วยกัน ป่าต๋มกล่าวว่าชีวิตต้องการแค่นี้ ไม่ต้องการอะไรแล้ว แค่นี้ใช้เวลาอยู่กับครอบครัว ได้คุยกันปรึกษากันได้ อยู่คู่และผ่านความยากลำบากไปด้วยกันกับคนในครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“...ชีวิตนี้ป่ามีแต่ให้ ป่าไม่เคยจะเอา บางคนเค้ารำรวยเค้ายังไม่คิดอย่างนี้เลย นี่เราคนธรรมดา ไม่รู้ใจมันทำแล้วมันมีความสุขของเรา เราได้ให้คนนั้นเราได้ให้คนนี้...”

ป่าต๋อย (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 58 ปี รูปร่างผอม ผิวสองสี ชอบพูดชอบคุย อัจฉริยะดี อาศัยอยู่ในชุมชนบางพูดสามัคคี 3 มาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน เคยทำงานบริษัทมาประมาณ

30 ปี แล้วจึงลาออกมาประกอบอาชีพค้าขาย ด้วยความเป็นคนที่ชอบทำอาหาร จึงมาเปิดร้านขายอาหารตามสั่งอยู่ในชุมชนของตนเอง และเป็นแม่ครัวรับทำกับข้าวตามงานต่างๆในชุมชน

ป้าต๋อยกล่าวว่าตนเองทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนมาโดยตลอด เนื่องจากนิสัยส่วนหนึ่งได้รับการปลูกฝังจากปู่ย่าตายายให้เป็นคนรู้จักมีน้ำใจแบ่งปันให้คนอื่น ตนเองจึงมีนิสัยชอบช่วยเหลือเอื้อเฟื้อแบ่งปันให้คนอื่น ใครให้ช่วยทำอะไรก็จะเข้าไปช่วยทั้งหมด “ใจมันเป็นอย่างนี้ ตั้งแต่เกิด ปู่ย่าตายายสอนอะ ตาเค้าเป็นคนแบบนี้ เลี้ยงหมดอะ พ่อแม่ไม่อยู่ เรียกกินข้าวกินปลาหมด มันไม่รู้มันฝังมาแบบนี้หรือยังไม่รู้ ยายก็ใจดี ตาก็ใจดี ตาสอนทำกับข้าวไง จนเป็นมาถึงทุกวันนี้ แกงเงิงโรเนี่ยแกสอน คนโบราณอะนะ ทำขนมจิ้นทีก็เป็นข้าวถั่งๆอะ เต็มกระจาดเลย กินไม่ค่อยไหวอะ เขาไปให้บ้านนุ่น บ้านนุ่นมีแกงก็เอามาให้เรา กระจาสาทก็มากวนรวมกัน กาละแมนีบ้านนุ่นเค้ากวากาละแมก็มาให้กิน คือยังงอะ เค้ารักกัน” โดยส่วนมากจะช่วยในเรื่องการไปทำอาหารไปเลี้ยงตามที่ต่างๆ เนื่องจากการที่ตนเองชอบทำอาหาร และเปิดร้านขายอาหารตามสั่งในชุมชน ใครมีงานอะไรก็จะมาขอให้ตนเองไปช่วยอยู่บ่อยๆ ถึงแม้จะไม่ขอให้ช่วยแต่ถ้าป้าต๋อยรู้ว่าที่ไหนมีงานป้าต๋อยก็จะให้ความร่วมมือทันทีโดยไม่ต้องร้องขอ และโดยนิสัยส่วนตัวตนเองก็เป็นคนมีน้ำใจอยู่แล้ว ใครอยากกินอะไรก็มาทำกินกัน อยากไปไหนก็ไปด้วยกัน ตนเองชอบพาเด็กๆในชุมชนไปเที่ยวด้วยกัน ทำอาหารไปกินด้วยกัน ซึ่งป้าต๋อยบอกว่าตนเองเต็มใจมอบสิ่งดีๆให้กับคนอื่นอย่างเต็มที่ และมีความสุขที่ได้มอบสิ่งดีๆให้กับคนในชุมชน

ในช่วงน้ำท่วม ป้าต๋อยกล่าวว่า เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยพบเคยเจอมาก่อนในชีวิต น้ำท่วมจนถึงหลังคาของร้านอาหารตามสั่งของป้าต๋อยที่อยู่ในชุมชน ทำให้ขายของไม่ได้ แต่ป้าต๋อยมีบ้านอีกหลังหนึ่งที่เป็นบ้านสองชั้น ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากร้านมากนัก แต่น้ำก็ท่วมชั้นล่างหมด ป้าต๋อยขนของหนีน้ำไม่ทัน เพราะของที่บ้านตนเองเยอะ สามารถเก็บข้าวของขึ้นไปไว้บนชั้นบนของบ้านได้แค่ส่วนหนึ่งเท่าที่พอมีแรง อันไหนไม่ไหวก็ปล่อยจม ในช่วงแรกป้าต๋อยรู้สึกเหนื่อยใจกับสภาพบ้านที่เห็น เพราะสภาพบ้านเลอะเทอะ สกปรกไปหมด แต่ส่วนหนึ่งก็ทำได้ มองว่าในเมื่อมันท่วมไปแล้ว เดียวตนเองก็สามารถเก็บกวาดเช็ดถูใหม่ได้ และตนเองยังโชคดีที่มีบ้านสองชั้น ยังพออยู่ได้ แต่ด้วยการที่น้ำท่วมกินระยะเวลาานทำให้เกิดความเหนื่อยหน่าย ประกอบกับความ เป็นอยู่ที่ไม่ค่อยสะดวกสบาย ออกไปไหนมาไหนไม่ได้ ทำให้รู้สึกอึดอัดและหงุดหงิดใจที่ทำอะไรไม่

สะดวกเหมือนตามปกติ ได้แต่เฝ้าหน้าวันรอน้ำลด แต่ตนเองก็หาทางจัดการกับความเบื่อหน่ายได้ โดยหาอะไรทำเท่าที่ทำได้ เช่น เก็บกวาดบ้าน หุงหาอาหารแล้วแบ่งปันให้คนบ้านใกล้เคียงมา กินด้วยกัน ในส่วนนี้ป้าต๋อยบอกว่ามีความสุขที่ได้แบ่งปันให้กับผู้อื่น “มันก็อึดอัดอะ ไม่ได้ไปไหน แต่ว่ามันก็มีความสุขอะ ทำกับข้าวให้เค้านั้น บ้านป้าสองชั้น ชั้นบนอยู่สบายเลย อยู่คนเดียวก็ได้ นอนกัน ใครจะขึ้นมา กินก็กิน ป้าก็เป็นคนอย่างนี้อยู่แล้วไง คั่วปลาไว้ ทอดไว้ แกงอะไรก็ครอบเอาไว้ มีกับข้าวทุกวัน”

จากการที่ป้าต๋อยเองชอบทำอาหาร ในตอนน้ำท่วมตนเองจึงทำอาหารไปเลี้ยงคนที่มาช่วย ชุมชนตอนน้ำท่วม ป้าต๋อยกล่าวว่าตนเองทำข้าวแกงใส่รถเข็นขึ้นไปให้พวกที่มาช่วยกรอก กระสอบทรายกินกันทุกวัน เวลาที่ได้เห็นคนอื่นกินแล้วตนเองมีความสุข ที่ออกมาช่วยเป็น เพราะารู้สึกว่าตนเองพอแล้วไม่ต้องการอะไรแล้ว และอยากแบ่งปันสิ่งที่ตนเองมีให้ผู้อื่นบ้าง โดยไม่รู้สึกละอาย เพราะได้ทำในสิ่งที่ตนเองรัก และมันก็ไม่ได้หมดเปลืองอะไรสักเท่าไร แต่กลับได้ ความสุขใจ “มันสนุกในใจเราอะ แต่ถ้าคนไม่มีเค้าก็มาทำไม่ได้หรอก จริงมั๊ยอะเนอะ มันทำแล้วยังไงไม่รู้ ไม่รู้เหมือนกัน ลองมาอยู่สิแล้วจะรู้ ทำให้กินเวลาเค้านั้นแล้วเรามีความสุขอะ เค้านั้นของเรา แต่จะให้เอาอะไรมา เรายืมแล้วเราไม่เอา หรือจะซื้ออะไรมาฝากก็ไม่ต้องเอามา” นอกจากนี้ ป้าต๋อยยังทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เวลาที่มีข่าวสารอาหารแห้งมาแจก ป้าต๋อยจะคอยดูแลว่าบ้านไหนได้ บ้านไหนไม่ได้ เพราะรู้สึกเป็นห่วงคนในชุมชน อยากให้ได้ทุกหลัง หลังไหนไม่ออกมาเอาก็จะเก็บไว้ให้ ป้าต๋อยมองว่าการที่ตัวเองได้หยิบยื่นสิ่งดีๆ ให้กับผู้อื่นตนเองก็จะมีแต่สิ่งดีๆ เข้ามา

สิ่งที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมกับชุมชนมาตลอดของป้าต๋อย คือ การที่มีความสุขเวลาที่ได้ นึกถึงสิ่งดีๆ ที่ตนเองทำ และรู้สึกปลื้มใจที่ได้เห็นสิ่งที่ตนเองทำมีคุณค่ากับผู้อื่น และการที่ได้มี ประสบการณ์ช่วยเหลือชุมชนในตอนนี้น้ำท่วม ทำให้ป้าต๋อยเห็นความสามัคคีของคนในชุมชน และรู้สึกชื่นชมในความสามัคคีที่เกิดขึ้นนั้น ซึ่งตัวป้าต๋อยเองยังนึกไม่ถึงเลยว่าผ่านจุดนั้นมาได้ อย่างไรก็ตาม รู้สึกว่าการผ่านความยากลำบากมาได้ เป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ ซึ่งตนเองและคนในชุมชนก็ทำได้ สำเร็จ ป้าต๋อยกล่าวว่าไม่ต้องการอะไรในชีวิตแล้ว นอกจากความสุขของลูกหลานและคนในชุมชน อะไรที่ทำให้พวกเค้ามีความสุขก็จะทำ และกำลังใจที่ทำให้ป้าต๋อยผ่านความยากลำบากมาได้ ก็คือกำลังใจจากครอบครัวที่คอยดูแลเป็นห่วงเป็นใยซึ่งกันและกันมาตลอด

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“...คือใจตัวเองอะคิดว่า ไม่ว่าจะทำอะไร เราไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนเค้า แล้วเราไม่มีเงินที่จะมา ใช้จ่ายเงินอะ เราไม่มี เราก็ขอเอากำล้างกายของเราเนี่ยลงทำ เพื่อส่วนนี้ เราเกิดมาแล้ว ชีวิตที่เหลือขอทำประโยชน์ให้กับคนอื่นบ้าง...”

คุณน้อย (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 55 ปี รูปร่างท้วม ผิวสองสี บุคลิกคล่องแคล่วว่องไว พุดจาฉะฉาน เป็นคนจังหวัดอื่นที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนได้ประมาณ 20 ปี เป็นคนชอบช่วยเหลือคนอื่น จึงก้าวเข้ามาเป็น อสม. ลงไปช่วยดูแลคนในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านเห็นถึงความจริงใจ เห็นถึงสิ่งดีๆที่คุณน้อยได้ทำให้ และยอมรับคุณน้อย ผลักดันให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการ ชุมชน ปัจจุบันมีตำแหน่งในชุมชนเป็นรองประธานชุมชน บางพูดสามัคคี 4

คุณน้อยกล่าวถึงความเป็นอยู่ในชุมชนว่าเป็นชาวบ้านดั้งเดิม หมายถึงว่าส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ และใช้ชีวิตแบบชาวบ้านๆ ที่อยู่ด้วยกันมานาน มีความสามัคคีกันมานานอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งชุมชนที่คุณน้อยอาศัยอยู่นั้นเป็นชุมชนที่ประสบปัญหาน้ำท่วมอยู่เป็นประจำ แต่ไม่มากเท่าปี 2554 ที่ท่วมหนักมากทำให้คนที่อยู่บ้านชั้นเดียวต้องอพยพ เพราะไม่สามารถอยู่ได้ ซึ่งที่อยู่อาศัยส่วนตัวของคุณน้อยก็ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม บริเวณชั้นล่างเสียหายหมด เพราะมัวแต่ไปช่วยดูแลบ้านอื่น กลับมาบ้านตัวเองอีกทีพบว่า ข้าวของลอยน้ำไปหมดแล้ว ช่วงแรกๆคุณน้อยต้องย้ายมาอยู่วัด หลังๆเมื่อคุ่นกับน้ำท่วมแล้วก็นั่งเรือเข้าออกได้ จึงไปอยู่ชั้นสองของบ้านตนเอง คุณน้อยอยู่ดูแลคนในพื้นที่ตลอด ไม่ทิ้งไปไหน คุณน้อยกล่าวว่า “ก็เรามีความผูกพันไง แล้วเราเป็นผู้นำไ้ม้ย เาก็ต้องอยู่ดูแลเค้า พุดถึงพี่ไปไหนไ้ม้ย พี่ไปได้ เพราะพี่อยู่ตัวคนเดียว หลานพี่ก็ส่งไปอยู่กับลูกสาวที่อื่น เราถามว่าพวกเพื่อนบ้านเราเนี่ยเค้ากำลังลำบากอยู่ ถ้าเรามีโอกาสที่จะช่วยเค้าแล้วเราไม่ช่วยเนี่ย เราทิ้งเค้าไปเนี่ย เราใจดำเกินไปรีเปล่า โดยนิสัยพี่เองแล้วถ้าน้ำไม่ท่วมพี่ก็ดูแลพวกเค้าอยู่แล้ว ใจคือพี่ทำงานจริงลงพื้นที่จริง เค้าไม่ว่าจะเดือดเนื้อร้อนใจเรื่องอะไรก็แล้วแต่พี่จะเป็นผู้ให้เป็นผู้ดูแลเค้าตลอด สิ่งไหนที่พี่ทำได้ พี่ก็จะทำ พี่ก็จะขันอาสาทำให้เค้า โดยที่พวกเค้าเนี่ย อยู่ในพื้นที่เนี่ยแหละ ‘ไม่ต้องทำอะไร’” ซึ่งโดยปกติคุณน้อยชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ก่อนแล้ว ดูแลทุกเรื่องในชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ คนพิการ เจ็บไข้ได้ป่วย ให้ความช่วยเหลือแก่คนในชุมชนอย่างเต็มที่ เป็นห่วงคนในชุมชนเหมือนบ้านตัวเอง คอยดูแลคนในชุมชนมาตลอดจนกลายเป็นนิสัย โดยวันแต่ละวันจะ

เมื่อเวลาส่วนหนึ่งไว้ให้ชุมชนเสมอ “ด้วยนิสัยของเราด้วยมั้ง แล้วก็ใจเรารักตรงนี่อะ เป็นคนแบบนี้ อยู่แล้วไง มันก็ชอบด้วยไง เออ ก็จะทำให้เค้าตลอด “ไม่ว่าจะเรื่องอะไรทั้งนั้นแหละ” เมื่อถึงคราวน้ำท่วมครุณ้อยจึงขออยู่ดูแลชุมชนและไม่เคยคิดหนีไปไหน ประกอบกับตนเองไม่มีครอบครัว ลูกก็โตแล้ว ส่งหลานสาวไปอยู่กับญาติ ทำให้ไม่มีห่วงอะไรใครเยอะ สามารถทำงานเพื่อชุมชนได้อย่างเต็มที่

ในช่วงน้ำท่วมทำให้เกิดความลำบากในเรื่องความเป็นอยู่ และห้องน้ำ ที่ไม่ค่อยสะดวกสบาย แต่ด้วยความที่เป็นชุมชนที่มีประสพการณ์เกี่ยวกับน้ำท่วมมาตลอดอยู่แล้ว ทำให้เกิดความเคยชิน สามารถยอมรับและปรับตัวได้ง่ายกับสภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก พร้อมทั้งยอมรับว่าพื้นที่ของตนเองว่าเป็นพื้นที่รับน้ำ จึงยอมปล่อยให้ น้ำเข้าท่วมพื้นที่ชุมชนตนเองเพื่อป้องกันชุมชนอื่น ด้วยการที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดขึ้นจากการเสียสละยอมเป็นพื้นที่รับน้ำ “เราก็บอกว่าอย่างเราท่วมอะ เราท่วมแล้วนี่ถูกมัย แต่เค้ายังไม่ท่วม ถ้าเราปล่อยให้เค้าท่วม เราเจ็บไข้ได้ป่วย เราไปโรงพยาบาลไม่ได้ ไปซื้อหากินไม่ได้ เราออกไปไม่ได้ ถูกมัย คุณจะเอาอย่าง บางบัวทองปทุมหรือ แล้วคนที่เข้ามาช่วยเหลือเรา ก็ช่วยไม่ได้ ถูกมัย เพราะฉะนั้นเรายอมท่วมเพื่อป้องกันไม่ให้เค้าท่วม” จากการที่ยอมเป็นพื้นที่รับน้ำทำให้ได้รับการดูแลอย่างดีจากชุมชนที่ไม่ท่วม อาหารการกินบริบูรณ์ และครุณ้อยยังรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ทำให้อีกหลายคนไม่เดือดร้อน

ครุณ้อยกล่าวว่าตอนน้ำท่วมช่วงแรกต้องช่วยกันเองก่อนในชุมชน ไม่รอความช่วยเหลือจากข้างนอก แต่ตนเองก็รู้สึกโชคดีที่คนในชุมชนมีน้ำใจและมีความสามัคคีช่วยเหลือกัน ออกมาทำกันทุกวัน ช่วยกันทุกฝ่าย ทั้งคนในชุมชน ใครออกมาได้ก็ช่วยกัน ใครออกมาไม่ได้ก็บริจาคเป็นเงินมาแทน หรือแม้แต่พระก็ยังมาช่วยกัน ซึ่งในการทำงานร่วมกันมีปัญหาบ้างเป็นเรื่องปกติแต่สามารถคุยกันได้ ครุณ้อยใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่บริเวณที่ทำการช่วยเหลือ โดยให้ความช่วยเหลืออย่างทุ่มเท ครุณ้อยจะมาก่อนและกลับตอนคนหมดทุกครั้ง ถึงแม้ว่าจะลำบากแค่ไหนตนเองก็ยังยืนหยัดที่จะช่วยเหลือ “ด้วยใจของเราด้วย เราคิดว่า เออ เราอยู่กับเค้ามา พอถึงยามทุกข์เราก็ต้องอยู่ด้วยกันอะถูกมัย พี่ก็อยู่เนี่ย หุงหากินกัน เลี้ยงพระไปด้วย ชาวบ้านด้วย อยู่ช่วยกัน ชาวบ้านเค้าก็ดี ก็ได้ชาวบ้านเป็นหลักนะ” ด้วยความผูกพันกับคนในชุมชน ไม่อยากเห็นใครลำบาก อะไรที่ช่วย

ได้ก็จะช่วย โดยในช่วงน้ำท่วมครูน้อยจะเป็นคนประสานงานในทุกเรื่อง เช่น หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ทั้งคนทั้งสัตว์ ประชาสัมพันธ์รับของ รับยา เอกสารต่างๆ พายเรือไปแจกถุงยังชีพ ตนเองพายเรือไม่เป็น ก็ต้องอาศัยคนอื่นช่วยพายให้ ครูน้อยยกกล่าวว่า ต้องการให้ทุกคนได้สิทธิ์เท่าเทียมกัน พยายามช่วยให้ทุกคนได้สิทธิ์อย่างเสมอภาคกันส่วนใหญ่เรื่องไหนทำให้ได้จะทำให้ทั้งหมด ไม่ให้คนในชุมชนลำบาก เพราะเห็นใจคนในชุมชนที่เดือดร้อน “ความรู้สึกของเขาเหมือนกับเราอะ เราก็ทุกข์ เขาก็ทุกข์อะ”

จากการที่ได้ช่วยเหลือคนในชุมชนอย่างที่ใจอยากทำ ครูน้อยกล่าวว่าตนเองมีความสุขกับการที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน และมองว่าผลบุญที่ได้จากการช่วยเหลือคนในชุมชนที่ทำให้ได้รับความห่วงใยความมีน้ำใจจากคนในชุมชนในยามที่ตนเองรู้สึกแย่ “เหมือนกับเราจะแย่ๆ หรืออะไรอย่างเนี่ย ก็มีคนมาช่วยหรือมาดูแลเรา อย่างเดินอยู่บ้านเนี่ย ไม่ต้องกลัวเลยว่าจะอดเดี๋ยวคนนั้นบ้างคนนั้นบ้างอะไรอย่างเนี่ย แล้วก็เหมือนเค้าคุ้มครองเราอะเนอะ” และการที่ได้รับรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำมีประโยชน์กับคนอื่น ได้รับการตอบรับกลับมาดีจากคนในชุมชน ทำให้มีกำลังใจในการทำสิ่งที่ชอบต่อไป โดยตั้งมั่นว่าจะทำความดี เวลาเจอปัญหาอะไรจึงไม่ท้อ เพราะคิดเสมอว่าถ้าท้อตนเองก็จะไม่ได้ทำความดี ชีวิตนี้ครูน้อยบอกว่าอยากทำประโยชน์เพื่อคนอื่นบ้าง และสิ่งหนึ่งที่ได้คือ แรงแยก และจากการที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชนตอนน้ำท่วม สิ่งหนึ่งที่ครูน้อยรับรู้ได้คือการดูแลซึ่งกันและกันตลอดของคนในชุมชนตั้งแต่ก่อนน้ำท่วมจนน้ำลด การได้รับความร่วมมือ ได้รับความสนับสนุนจากคนในชุมชนทำให้ครูน้อยมีกำลังใจทำต่อไป “หลักใหญ่ๆมันต้องเกิดจากความสามัคคี ร่วมใจกัน เค้าก็ต้องมาร่วมกับเรา ถ้าเค้าไม่มาร่วมกับเรา เราก็ไม่มีกำลังใจ กำลังใจมันก็ต้องได้จากพวกเค้าด้วย ถ้าเราทำแล้ว เค้าไม่ให้กำลังใจเรา ไม่ออกมาช่วยเรา เราก็หมดเหมือนกัน เราก็ไม่มีกำลังใจจะทำหรอก เราจะทำไปเพื่ออะไรอะ เราทำเพื่อเค้าแต่เค้าไม่เห็นประโยชน์ไม่ให้ความร่วมมือกับเราอย่างเงี้ย เราก็ต้องยุติ” ครูน้อยรับรู้ว่า ความร่วมมือร่วมใจจากคนในชุมชนเป็นพลังสำคัญที่ทำให้ผ่านช่วงน้ำท่วมมาได้ และครูน้อยภูมิใจที่ได้สู้กันมากับคนในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“...ที่อยู่ได้ทุกวันนี้ ใจจริงอยากอยู่ไปนานๆ อยากดูแลลูกหลาน ใจมันคิดอย่างนี้ ยังไม่อยากตายอะพุดง่าย ๆ อยากอยู่อยากช่วยดู ทำให้คนนู้นคนนี้เค้ามีอะไร ไม่รู้สิ ใจมันคิดอยู่อย่างเดียวว่า ใครทำอะไรตรงไหน ถ้าช่วยได้ก็อยากไปช่วย...”

ป้าส้ม (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 60 ปี รูปร่างผอม ผิวขาว พุดจาฉะฉาน หลังค่อม ทำทางกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ประกอบอาชีพค้าขายของชำและอาหารตามสั่งในบริเวณชุมชน เนื่องด้วยอาการปวดข้อมือทำให้ทำอาหารไม่สะดวก ในช่วงหลังจึงขายของชำอย่างเดียว อาศัยอยู่ในชุมชนบางตลาดพัฒนา 1 มาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน เคยไปทำงานต่างจังหวัดได้ประมาณ 6 ปี ก็กลับมาอยู่ในชุมชนเหมือนเดิม เพราะพ่อแม่อยู่ที่นี้ จึงกลับมาดูแลพ่อแม่ และอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ป้าส้มกล่าวว่าตนเองเป็นคนที่ช่วยกิจกรรมในชุมชนทุกอย่าง เช่น เก็บขยะ ลอกคลอง จะทำเป็นประจํานอกจากป่วย ด้วยความที่ตนเองมีใจอยากช่วย ตนเองจึงมีเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนมาโดยตลอด “อยากมีส่วนร่วม ให้ทำอะไรทำได้หมด ถ้าเค้าบอกมาเราก็ทำ อย่างให้พาตงนี่ไปประชุมที่นี้ก็ไป พาตงนี่ไปทำงาน ไปเก็บขยะ ไปลอกคลอง ทำทั้งนั้นอะ” ถ้าป้าส้มรู้ว่าที่ไหนต้องการความช่วยเหลือก็จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือทันทีโดยไม่ต้องร้องขอ เพราะตนเองเป็นคนที่อยู่เฉยๆไม่ได้ พอเห็นเค้าทำอะไรก็จะเข้าไปร่วมด้วยทันที ป้าส้มกล่าวว่าป้าส้มเป็นตัวของตัวเองแบบนี้ตั้งแต่เกิด เห็นใครทำอะไรก็เข้าไปช่วย อะไรก็ได้ขอเค้าให้ตนเองมีส่วนร่วมบ้าง โดยไม่คิดหวังสิ่งตอบแทนใดๆ ป้าส้มกล่าวว่าการที่ตนเองมีใจชอบช่วยเหลือเป็นเพราะว่าเมื่อตอนเด็กๆ ป้าส้มเคยลำบากมาก่อน ต้องพายเรือขายของ ทำงานหนักมาตั้งแต่เล็กๆ ทำให้เป็นคนสู้ชีวิต ทำงานมาตลอดช่วยคนอื่นมาตลอดจนเป็นความเคยชิน หยุดทำไม่ได้ เพราะรู้สึกจะทำแล้วจะสบายมากกว่าไม่ทำ สบายทั้งกาย สบายทั้งใจ และไม่รู้สึกเหนื่อยกับการช่วยเหลือ เพราะชอบช่วยเหลือ ซึ่งการได้ทำในสิ่งที่ตนเองชอบ เวลาทำแล้วจะรู้สึกเพลิน ซึ่งตอนนี้ป้าส้มไม่มีภาระทำให้สามารถช่วยได้อย่างเต็มที่

ชุมชนที่ป้าส้มอยู่อาศัยเป็นชุมชนติดแม่น้ำป้าส้มมีร้านค้าที่อยู่หน้าถนนในชุมชน และมีบ้านที่อยู่ด้านในซอยอีกหลังหนึ่ง ซึ่งในตอนนี้น้ำท่วมบ้านด้านในซอยได้รับความเสียหายจากน้ำ

ท่วมเยอะมาก ป้าส้มกล่าวว่าไม่ได้คาดคิดมาก่อนว่าน้ำจะท่วมมาก ตนเองจึงมัวแต่ไปช่วยกรอกทราย แต่กลับมามากที่พบว่าร้านตนเองจมน้ำไปแล้ว “อะไรก็จมนเสียหายหมด ไม่ว่าข้าวของเครื่องใช้ หม้อหุงข้าว เราไม่คิดอะ ตอนแรกยังนึกสนุกมันไม่จมนถึงบ้านเรา ไปช่วยเค้ากรอกทราย พอไปทางนั้นกลับมามาทางนี้ ก็อ้าว เข้าร้านเราด้วยหรอ ตกใจร้องไห้เสียใจ คือเราไม่คิดว่าจะเข้ามาขนาดนี้ไง กันกันไว้ๆก่อน ที่ไหนได้มันจะขึ้นมาๆ” การที่ป้าส้มไม่คาดคิดว่าน้ำจะท่วม ทำให้ไม่ได้เตรียมการรองรับน้ำท่วมไว้เลยทั้งที่บ้านและที่ร้านค้า ทำให้ได้รับความเสียหายอย่างมาก ถึงแม้ป้าส้มจะพยายามอพยพย้ายทรัพย์สิน โดยการขนของไปไว้กับลูกสาวที่บางกรวย เพราะคิดว่าบ้านลูกสาวคงไม่ท่วม แต่ปรากฏว่าที่บ้านลูกสาวก็ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมทำให้ข้าวของที่ขนไปก็พังเสียหายเช่นกัน ตอนช่วงแรกที่รู้ว่าน้ำท่วม ป้าส้มรู้สึกเครียด ด้วยความที่เห็นสภาพความเสียหายทั้งที่บ้านและที่ร้านตนเอง จึงไม่รู้จะเอาอย่างไรต่อกับชีวิต ด้วยเพราะเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน “เพราะอยู่มาตั้งนานไม่เคยปรากฏ อย่างมากก็ขึ้นมาแค่ปริ่มๆ แต่เนี่เรอวิ่งเข้ามาในนี้ได้เลยอะ เค้าเอาดิน เอาคันทรายกันไว้ เดินเนี่ย ป้าเดินหัวตัวเองยังต่ำกว่าทรายที่เค้าก่อขึ้นเลย” สภาพความเป็นอยู่ก็ยากลำบาก แต่พอน้ำท่วมไปแล้วก็รู้สึกปลง และทำใจได้ เพราะยอมรับว่าพื้นที่ชุมชนตนเองอยู่ติดน้ำ ประกอบกับการได้รับความช่วยเหลือจากทางเทศบาลทำให้รู้สึกผ่อนคลายภาระทางใจลงบ้าง และด้วยความรู้สึกที่ว่าไม่ต้องการอะไรในชีวิตแล้ว เพราะคิดว่าตนเองคงอยู่อีกไม่นาน ป้าส้มกล่าวว่าทุกวันนี้ไม่มีตู้ ไม่มีข้าวของอะไรใช้เลย เสียหายหมดเลย

ในช่วงน้ำท่วมนั้นบ้านป้าส้มได้รับความเสียหาย ป้าส้มต้องอพยพไปอยู่กับลูกชายในละแวกใกล้เคียง แต่ก็มาช่วยที่ชุมชนตนเองทุกวัน โดยมาตอนเช้ากลับตอนกลางคืน ส่วนใหญ่ป้าส้มใช้ชีวิตความเป็นอยู่อยู่บริเวณที่ช่วยเหลือ “ออกไปไปอยู่ข้างบน หรือก็ไปอยู่ตรงที่เค้ากรอกทราย ไปนั่งเล่นนอนกิน ช่วยกันอยู่ตรงนี้ เที่ยงคืนตีหนึ่งทุกวัน” ซึ่งป้าส้มจะไปช่วยกรอกทราย ลงเรือไปแจกอาหารกล่องตามบ้านที่เดือดร้อน ป้าส้มทุ่มเทในการให้ความช่วยเหลือชุมชนมาก ช่วยกรอกทรายจนตีหนึ่งตีสอง บางคืนก็ต้องอดหลับอดนอน ช่วยกันจนหามรุ่งหามค่ำ ป้าส้มกล่าวว่ามันเป็นจิตสำนึกที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่น ใจตนเองอยากเข้าไปช่วย พร้อมทั้งไม่มีภาระอะไรทำให้ช่วยได้อย่างเต็มที่ “อยากอยู่ อยากช่วย ให้มันสุดๆไปเลยอย่างนี้นะ ลูกก็ไม่ต้องห่วงแล้ว ลูกเค้าสบายๆ กันแล้ว” การช่วยเหลือเป็นไปอย่างสนุกสนาน ช่วยกันไปร้องรำทำเพลงกันไป พร้อมทั้ง

ได้รับความร่วมมือทั้งจากคนในชุมชน เจ้าหน้าที่ และชุมชนที่ไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม นำอาหารและเครื่องดื่มมาให้ จากการออกมามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนร่วมกันของคนในชุมชน อาจมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง แต่ป่าส้มเข้าใจว่ามันเป็นธรรมชาติการทำงานร่วมกันที่ จะต้องมีกระทบกระทั่งกันบ้าง แต่ตนเองเป็นคนไม่โกรธใคร และไม่ถือสาใคร เพราะรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำคือสิ่งที่ดี และเชื่อมั่นในการทำสิ่งที่ดี ไม่สนใจว่าใครจะมองอย่างไร “ป่าส้มเป็นคนไม่โกรธใครนะ ไม่เคยโกรธจริงๆ ต่างจิตต่างใจ คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ บางคนก็พูดดี บางคนก็พูดชั่ว แล้วแต่ เราคิดว่าใจเราทำดี ใจเราบริสุทธิ์ ใครจะว่ายังไงก็ช่างเค้า คนไม่เห็นผีสง่าเทวดาเห็นลูกความดีมันก็ต้องมีชั้ววันที่มีคนเห็น ถ้าไปแคร์สายตาชาวบ้าน แคร์คำพูดชาวบ้าน เราประสาทกินตาย เราคิดว่าเราทำดี เค้าจะมองว่าเราเลวก็ช่างเค้าประไร ช่วยเค้าทุกอย่าง ใครทำอะไรก็ช่วยเค้า พอได้ทำแล้วเราสบายใจไม่ได้คิดอีกจาดาร้อนใครอะนะ”

จากการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนในช่วงน้ำท่วม ป่าส้มรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วม กับชุมชน “มันรู้สึกว่ามันสบายใจ มันอบอุ่นใจนะ เพราะเราได้มีส่วนร่วมกับเค้านะ นี่พูดจริงๆ เรามีส่วนร่วมให้ทำอะไรก็ เอ้า มาร่วมกัน คือแล้วก็ไม่ได้คิดอะไรนะ ไม่ได้หวังผลตอบแทนอะไร” มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และเชื่อว่าผลบุญจากการที่เคยช่วยเหลือคนอื่นตลอดมาส่งผลให้ตนเองมีคนมาช่วยเหลือในยามที่ลำบาก อีกทั้งยังสุขภาพดีแข็งแรงเพราะได้ช่วยเหลือ ดีกว่านั่งอยู่เฉยๆไม่ได้ทำอะไรเลย ป่าส้มมองว่าด้วยใจที่สู้ทำให้ตนเองสามารถทำได้โดยไม่รู้สึกรเหน็ดเหนื่อยจากการที่ได้ช่วยเหลือ และรับรู้่ว่าตัวเองยังมีกำลังสามารถช่วยชุมชนได้อยู่ “เรารู้ว่าเราทำได้เราก็ทำ ถ้าเมื่อไหร่ที่แม่ไม่ไหวจริงๆแม่ก็จะหยุด เอาจริงๆนะ ถ้าทำแล้วเราบริสุทธิ์ใจ ถึงเราจะจน ถึงเราจะแก่ ยังทำได้ ทำแล้วเม่งสบายใจชิบเป๋งเลยหะ ต้องบอกอย่างนี้ มันสบายใจที่สุดแล้วอะ โคตรสบายใจเลย” และสิ่งที่ป่าส้มต้องการในชีวิตคืออยากมีชีวิตอยู่ดูแลลูกหลานและเพื่อนๆในชุมชน อะไรที่ตนเองช่วยได้ ก็จะเข้าไปช่วยเต็มที่ จากเหตุการณ์น้ำท่วมที่ผ่านมาทำให้ป่าส้มได้มองเห็นน้ำใจจากคนในชุมชนตั้งแต่เริ่มเหตุการณ์น้ำท่วมตลอดจน เหตุการณ์ผ่านพ้น ช่วยกันกรอกทราย เอน้ำเอาอาหารมาร่วม ซึ่งการออกมามีส่วนร่วมกันในการช่วยเหลือชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ช่วยสร้างความเข้าใจให้กับคนที่ไม่ถูกกันได้อีก

ด้วย ป้าส้มเชื่อว่าบุญกุศลจากการช่วยเหลือผู้อื่นของป้าส้มทำให้ตนเองผ่านวิกฤตน้ำท่วมมาได้ และความสามัคคีจากคนในชุมชนที่ช่วยกันอย่างเต็มที่คือพลังที่สำคัญในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“...แต่พอออกมาก็ไม่ต้องคิดละ ทำไปสนุกไป ช่วยเค้ามีความสุขไป สนุกอะ หลายๆคนช่วยกัน เป็นร้อยคนเฮๆกัน สนุก พอถึงบ้านก็ไม่ต้องคิดละ เหนื่อยก็นอน รู้สึกสบายใจ เรายังได้ช่วยเค้าได้...”

ป้ายา (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 72 ปี รูปร่างเล็ก ผิวสองสี ยิ้มแย้มแจ่มใส เสียงแหบแห้ง นัยน์ตาพร่ามัว ป้ายาอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาประมาณ 50 กว่าปี โดย แต่งงานและย้ายมาอยู่บ้านสามีในชุมชน เมื่อสามีถึงแก่กรรมก็ยังอาศัยอยู่ในชุมชนมาตลอดจนถึงปัจจุบัน กับหลานสองคนและลูกชาย ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเข็นรถเข็นขายข้าวแกงในบริเวณชุมชน

ในช่วงน้ำท่วมป้ายาบอกว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เพราะปกติแต่ละปีก็ท่วมแค่แฉะๆ แต่ปีนี้ท่วมหนักมาก ท่วมเข้าไปบนบ้าน โดยบ้านของป้ายาเป็นบ้านชั้นเดียว น้ำท่วมจนมิดบ้าน แต่ไม่ถึงหลังคา ข้าวของได้รับความเสียหายทั้งหมด ไม่เหลืออะไรเลย ทำให้สภาพความเป็นอยู่ยากลำบากมาก ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ ไม่มีที่นอน ต้องขอไม้หวงต่อนั่งร้านขึ้นไปบนบ้าน เป็นไม้กระดานกั้นนอนอยู่กับสมาชิกในครอบครัว 4 คน มีลูกชาย และหลานเล็กๆอีก 2 คน ที่ต้องคอยเป็นห่วงเพราะกลัวได้รับอันตรายจากน้ำท่วม อีกทั้งยังไม่สามารถทำอะไรได้เลย ไม่ว่าจะหุงหาอาหาร หรือออกไปประกอบอาชีพตามปกติ เพราะน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างทำให้ไม่มีที่ค้าขาย ซึ่งป้ายารู้สึกเครียดและ คิดมาก กับเหตุการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่ได้รับความช่วยเหลือจากทางรัฐบาลทำให้สภาพจิตใจดีขึ้น “ใจมันก็ดีขึ้นอะนะ เค้าช่วยเหลือเรามันก็ดี ก็ดีขึ้นได้ซ่อมแซมซื้อนู่นซื้อนี่ ได้ซื้ออะไร ซื้อเครื่องครัวมาบ้าง ซื้อหม้อมาขายของ ก็ต้องซื้อใหม่หมด ซามเซิมจมน้ำราขึ้น แต่รวยังไม่ได้ทำ” แต่ก็ยังได้รับผลกระทบมาจนถึงปัจจุบันที่ยังไม่มีเงินซ่อมรถเข็นขายของที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม

ในช่วงน้ำท่วมด้วยความที่ป้ายาเครียด ไม่สามารถทำอะไรได้อย่างปกติ ป้ายาและสมาชิกในครอบครัวจึงออกมาช่วยชุมชนแทน โดยป้ายาจะช่วยตักทราย เอน้ำไปเลี้ยงคนที่มาช่วย

ถึงแม้ว่าอายุจะมากแล้ว แต่ป้ายายก็ยังมีใจที่อยากช่วย รู้สึกว่าตนเองยังมีกำลังที่จะช่วยเหลือชุมชนได้ “ยังช่วยได้ ทำได้ทำไหว ก็มาช่วยเค้ากรอกทราย ช่วยเค้าทำอะไรๆไป เอาทรายมาถมดินถมอะไรตรงถนน” ให้ความร่วมมือกับชุมชนทั้งครอบครัวโดยจะช่วยเหลือตามกำลังของตนเอง เท่าที่ตนเองทำได้ โดยส่วนตัวแล้วตนเองจะชอบช่วยงานหนักมากกว่างานเบา แต่ชาวบ้านจะชอบให้ตนเองทำงานเบาๆ เพราะเห็นว่าตนเองแก่แล้ว การได้ออกไปช่วยเหลือชุมชนป้ายายรู้สึกสนุกกับการช่วยเหลือ การได้มาช่วยชุมชนทำให้ลืมความเครียดเรื่องความเสียหายที่บ้าน “มันบอกไม่ถูกนะ เราได้มาช่วยเค้า เราไม่ได้คิดอะ มันก็สบายใจ ถ้าไปถึงบ้านเก็บบ้านแล้วก็คิดนะ แต่ไม่ยอมมองบ้านนะตอนแรก เลยออกมาข้างนอกดีกว่า ไม่เห็นมันก็ไม่คิดนะ” การได้ออกมาช่วยชุมชนได้มาเจอเพื่อนบ้านที่มาช่วยกันคนละไม้คนละมือทำให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างเฮฮาสนุกสนานเลยทำให้ป้ายายรู้สึกผ่อนคลายและสบายใจ จึงพาลูกหลานออกมาช่วยชุมชนทุกวัน

จากการที่ป้ายายได้ออกมาช่วยชุมชนนอกจากจะทำให้ลืมความเครียดจากเรื่องที่บ้านแล้ว การออกมาช่วยทำให้ได้เห็นคนที่ลำบากกว่าตนเอง คนบางคนไม่มีอาหารไม่มีที่อยู่ ต้องอาศัยอยู่ตามอาคารเรียน กินข้าววัด ทำให้รู้สึกที่ตนเองยังโชคดีกว่าคนเหล่านั้น มองคนที่แย่กว่าเอามาเป็นกำลังใจในการสู้ต่อไป และมองน้ำท่วมอย่างเข้าใจมากขึ้น “ไหนๆมันท่วมแล้ว คิดว่าเป็นของธรรมชาติ คนอื่นเค้าท่วมยิ่งกว่าเรามีนะ ท่วมมิดหลังคาเลย เราก็คิดว่า ท่วมก็ท่วมไป พอน้ำแห้งเราก็มาทำใหม่ได้ เราคิดอย่างนี้มันก็สบายใจ” และรู้สึกภูมิใจที่ยังทำประโยชน์เพื่อชุมชนได้ ถึงแม้อายุมากแต่ก็ทำประโยชน์ได้ “ก็ได้รับความภูมิใจว่า เราได้ช่วยเค้าได้ ก็ยังดีนะที่เราแก่ แต่เราก็ยังช่วยเค้าได้” อีกทั้งยังรู้สึกสบายใจที่ได้ช่วยเหลือคนอื่น และได้เห็นความสามัคคีของคนในชุมชนที่มีความเข้มแข็งช่วยกันดีในตอนน้ำท่วม ซึ่งป้ายายเองก็รู้สึกชื่นชมในความสามัคคีนั้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“...เราไม่ทิ้งกัน ต้องช่วยเหลือกัน เพราะยังงี้ก็เป็นคนบ้านเดียวกัน ทุกข์เราก็ต้องทุกข์เหมือนกัน จริงมั๊ยหละ ต่างคนต่างทุกข์ก็ต้องหันหน้ามาช่วยกัน...”

ป้าไก่ (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 60 ปี รูปร่างท้วม ผิวสองสี ทำทางเป็นมิตร มีความกระตือรือร้นในการให้สัมภาษณ์ สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ยืนนานๆไม่ค่อยได้ อาศัยอยู่ในชุมชน

ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเปิดร้านขายของชำอยู่ในบริเวณชุมชน และมีบ้านสองชั้นอยู่ด้านในซอย อีกหลังหนึ่ง อาศัยอยู่กับสามีและลูกชาย

ป้าไก่อกล่าวว่าเป็นอยู่ในบริเวณชุมชนแห่งนี้อยู่กับเพื่อนฝูง และตนเองก็มีความสุขที่ได้อยู่ในชุมชนนี้ ที่ เพราะโดยส่วนมากเป็นคนในพื้นที่มีอะไรก็จะพึ่งพาอาศัยกัน มีน้ำใจให้แก่กัน “มีอะไรก็แบ่งปันกัน เคี้ยวเคี้ยวมาให้เรา เรามีเราก็เอาไปให้เค้า ก็มีความสุขดี ก็แบ่งปันกัน” ด้วยความที่อยู่ด้วยกันมานาน รู้จักกันมานาน จึงดูแลเป็นห่วงเป็นใยกันและกันมาโดยตลอด ซึ่งป้าไก่อเองก็รู้สึกดีที่ได้รับการดูแลจากคนในชุมชน เมื่อได้รับสิ่งที่ดีมา ตนเองก็จึงมอบสิ่งที่ดีกลับไปให้กับคนในชุมชน “เราก็ดีใจนะ เค้าก็ดีกับเราอะ ก็ดูแลกัน เค้าดีกับเรา เราก็ดีกับเค้า มีน้ำใจให้กัน” การที่เพื่อนบ้านในชุมชนรักกัน มีอะไรก็แบ่งปันกัน ทำให้ตนเองและคนในชุมชนอยู่กันอย่างมีความสุข อาจมีบ้างที่ทะเลาะเบาะแว้งกันเล็กน้อย แต่ก็ไม่ถือสากัน เพราะโดยส่วนตัวแล้วตนเองเข้าใจว่าการอยู่ร่วมกันมันต้องมีกระทบกระทั่งกันบ้าง แต่ต้องรู้จักให้อภัยกัน

ในช่วงก่อนที่น้ำท่วม โดยส่วนตัวป้าไก่อเองไม่คิดว่าน้ำจะท่วม เพราะที่บ้านตนเองสูง และประกอบกับไม่เคยมีเหตุการณ์น้ำท่วมสูงขนาดนี้มาก่อน จึงไม่ได้ป้องกัน ทำให้ข้าวของที่ร้านเสียหาย ตู้ลิ้มระเนระนาด แต่ก็ยังได้น้ำใจจากชาวบ้านที่มาช่วยขนของ น้ำท่วมทำให้ข้าวของเสียหายมาก อย่างประเมินค่าไม่ได้ เพราะของที่ร้านชำ ขนม น้ำดื่ม ตู้แช่เครื่องดื่ม ก็เสียหายทั้งหมด และบ้านอีกหลังหลังที่อยู่ข้างในซอยก็ถูกน้ำท่วมภายในบริเวณชั้นล่างของบ้าน ทำให้ได้รับความเสียหายเช่นกัน ทำให้ต้องใช้เงินจำนวนมากมาซ่อมแซม อีกทั้งยังเสียเวลาที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ เนื่องจากปิดร้านไม่ได้ขายของเลย

ถึงแม้ว่าบ้านทั้งสองหลังจะได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม แต่ป้าไก่อก็ไม่อพยพออกเพราะชั้นบนยังพออยู่ได้ แต่ก็มีสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก ต้องอยู่กับสภาพน้ำเหม็นเน่า น้ำอาบไม่มี น้ำกินไม่มี อยู่อย่างยากลำบาก แต่ก็กลายเป็นสนุก เพราะตนเองไม่คิดอะไร สนุกไปกับสภาพที่เป็น “มันกลายเป็นสนุกอะ เราไม่คิดอะไรอะนะ ก็คิดแล้วมันก็ทุกข์นะถูกมั๊ย กลับมาของต้องมาซ่อมมาแซมมาล้างมาเก็บกวาด แสนสาหัส ป้าก็อยู่แบบไม่คิดมากไง คือทำใจใจ ทำใจไว้ ป้าก็เลยเพลิดเพลิดไป ก็เลยไม่อะไรเท่าไร” ป้าไก่อรู้สึกสนุกกับช่วงที่น้ำท่วม ไม่เครียด ป้าไก่อกล่าวว่า ถ้า

คิดก็เครียด ถ้าไม่คิดก็ไม่เครียด ตนเองรู้สึกว่าจะต้องอยู่ให้ได้ อยู่กับความจริงที่เป็นให้ได้ เดียวมันก็จะผ่านไป ต้องเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น “เราก็ต้องเข้าใจมัน ชีวิตไง เราก็ต้องยอมรับมัน คือเดี๋ยวมันก็หายไป ก็คิดอย่างนี้ เดือนนี้มันมา เดียวเดือนหน้ามันก็หายไป ก็คงสบายรอให้พ้นเดือนนี้ไป เราก็คิดอย่างนี้ไง” การอยู่อย่างเข้าใจชีวิต และยอมรับสภาพที่เป็นทำให้สามารถใช้ชีวิตตอนน้ำท่วมได้อย่างเป็นปกติและมีความสุขสภาพที่เป็น ไม่ทุกข์ไปกับสิ่งภายนอก รวมทั้งการหากิจกรรมทำร่วมกันทำ นั่งจับกลุ่มคุยกันกับเพื่อนบ้านที่ประสบภัยด้วยกัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดจากน้ำท่วมได้ ประกอบกับการได้รับความช่วยเหลือทำให้ป่าไก่อู้สึกดีใจที่ตนเองได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งช่วยเหลือต่างๆ ทำให้เห็นถึงน้ำใจของคนที่มาช่วยเหลือ “เราก็สนุกดีใจนะ ที่ได้มีน้ำใจมาให้เราอะ ถึงจะอรร้อยบ้างไม่อรร้อยบ้าง แต่ก็มีน้ำใจอะ ชอบนะ คนมาแจกของอะ ไม่รู้เป็นไร เหมือนคนโลกจืด มันมีความสุขอะ ว่าเค้าเอามาให้เราอะ ดีใจมากเลย”

ในตอนนี้น้ำท่วมและก่อนที่น้ำท่วมนั้น ป่าไก่อได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคนในชุมชน ไม่อพยพไปไหน อยู่ช่วยในชุมชน โดยป่าไก่อและครอบครัวออกไปมีส่วนร่วมช่วยชุมชนถึงแม้ส่วนตัวป่าไก่อเองที่สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง แต่ก็ไปร่วมด้วย ป่าไก่อกล่าวว่า เห็นเยอะมาก แต่ตนเองจะเหนื่อยน้อยกว่าคนอื่น เพราะแรงไม่ค่อยมี ก็จะไปช่วยยืนดู ส่งเชือกให้เค้ากรอกกระสอบทราย ช่วยเค้าเล็กๆน้อยๆเท่าที่จะทำได้ เผื่อใครจะส่งอะไร จะเอาอะไร ให้หยิบจับอะไร ก็จะช่วยหมด คอยดูแลเสริมพน้ำให้คนที่มาช่วยเหลือ ช่วยได้เท่าที่มีแรงจะช่วย ถึงแม้ว่าทำงานหนักๆไม่ค่อยได้ แต่ก็อยากไปดูไปให้กำลังใจคนที่ออกไปช่วยเหลือ ถ้าขาดเหลืออะไรตนเองก็จะบริจาคเป็นเงิน และเป็นข้าวของที่ต้องการแทน เพราะเรื่องแรงตนเองไม่ค่อยมีเท่าไร แต่ก็ขอให้ได้ช่วยเพราะรู้สึกว่าจะต้องมีส่วนร่วมช่วยชุมชน ในตอนชุมชนที่กำลังลำบากเราต้องช่วยเหลือกัน “มันก็เหมือนว่าต้องช่วยไง มันรู้สึกยังไงไม่รู้ถ้าไม่ได้ทำ เค้าทำกันอะ แล้วเรานั่งเฉยๆ มันยังไม่รู้ มันต้องช่วย มันได้เห็นน้ำใจคนในตอนช่วงลำบากนี่แหละ” ถึงแม้ว่าตนเองไม่มีแรงก็ควรช่วยเป็นอย่างอื่นไป ทำในสิ่งที่ตนเองทำได้ตามกำลังหรือถึงแม้ไม่มีกำลังก็ออกไปเป็นกำลังใจให้กันและกัน

จากการได้ออกไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน ป่าไก่อกล่าวว่าถึงแม้จะเหนื่อยแต่ก็สนุก และดีใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือชุมชน “ก็ดีใจ มีความสุข เราได้ช่วยเค้าสิ ถ้าเราไม่ช่วยเค้าเราจะอายเค้า เค้าทำอะไรเฮไป เราไม่ทำเหมือนเราแบบเป็นคนไม่มีมนุษยสัมพันธ์อะ ใช

ใหม่ละ เรามีมนุษยสัมพันธ์กับเค้า เค้าทำเราช่วย เค้าช่วยเรามีความสุข มีความสุขใหม่” ป้าไก่อมองว่าการมีส่วนร่วมกันในชุมชน เหมือนเป็นการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการอยู่ร่วมกัน “เรามีส่วนร่วม เหมือนเราดีต่อกัน ถ้าเราไม่ไปทำนี่เราตัดญาติขาดมิตรกันเลย ไม่มีเพื่อนไม่มีฝูง เหมือนคนเห็นแก่ตัว ใครจะอะไรก็ไม่มอง ภูอยู่ของกู มีกินมีใช้กูไม่สน มันไม่ใช่” ซึ่งตนเองดีใจที่สามารถผ่านความยากลำบากมาได้ โดยมองคนอื่นที่ลำบากกว่า ทำให้มีกำลังใจในการสู้ต่อไปและมองว่าความอดทนทำให้ตนเองผ่านความยากลำบากมาได้ และสิ่งสำคัญคือพลังสามัคคีของคนในชุมชนที่มาจากการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันชุมชนทำให้ชุมชนฟันฝ่าวิกฤตมาได้

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9

“...ทางด้านจิตใจเราก็กู้ได้ เคยผ่านมาแล้วหลายครั้งหลายคราว เราก็กู้ได้ สู้ได้ครับ สมมุติว่ามันมาอีกครั้ง ก็คิดว่าจะสู้อยู่...”

ลุงจัน (นามสมมติ) เพศชาย อายุ 66 ปี รูปร่างท้วม ผิวขาว พุดซ้า ทำทางสุภาพเรียบร้อย แต่งกายภูมิฐาน ลุงจันย้ายมาจากจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อมาทำงานตั้งแต่อายุ 20 ปี โดยเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนประมาณ 46 ปี ซึ่งลุงจันได้แต่งงานและสร้างครอบครัวอยู่ในชุมชนนี้ โดยอาศัยอยู่กับภรรยาและลูกชาย

โดยส่วนตัวลุงจันเป็นคนชอบช่วยเหลือชุมชน คอยดูแลคนในชุมชนมาโดยตลอด “ก็คือเราก็กู้แต่สิ่งที่ดีๆเข้ามานะ เราก็กู้เป็นคนที่ว่าช่วยเหลือทุกอย่างที่เค้าจำเป็น เวลาจะเป็นก็จะช่วยเหลือกันได้ เราต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เราโอบอ้อมอารีทุกคน ให้ความสุขทุกคน” จากการที่ได้ให้ การแบ่งปันซึ่งกันและกันของลุงจันทำให้อยู่ด้วยกันได้อย่างดีกับคนในชุมชน และก็มีแต่สิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต จากการที่ตนเองเป็นผู้ให้

ในช่วงน้ำท่วมลุงจันกล่าวว่ารู้สึกตกใจ เพราะเวลาน้ำมาแรงกว่าที่คาดการณ์ไว้ ไม่ได้คาดคิดว่าน้ำจะท่วมมากขนาดนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นมันเกินความคาดหมาย ซึ่งตนเองนั้นได้เตรียมการรับมือกับน้ำท่วมไว้แล้วระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถต้านทานไว้ได้ ก็เลยต้องปล่อยให้เข้าท่วมบ้านตนเอง แต่อย่างน้อยโชคดีที่บ้านตัวเองนั้นเป็นบ้านสองชั้น ก็ยังพอสามารถอยู่ชั้นบนได้ ลุงจันกล่าวว่าตนเอง

ไม่ค่อยเดือดร้อนเท่าไร ในเรื่องสภาพความเป็นอยู่เพราะว่าได้รับความช่วยเหลือจากทางเทศบาล มีสะพานมาให้ ก็ทำให้สะดวกในการออกไปทำงาน ประกอบกับการมีประสบการณ์เกี่ยวกับน้ำท่วมมาโดยตลอด ทำให้เข้าใจและยอมรับกับเหตุการณ์ได้มากขึ้นปรับตัวกับสภาพความเป็นอยู่ได้อย่างไม่ลำบากมากนัก ในส่วนทางด้านจิตใจก็ปกติไม่ได้รู้สึกเครียดหรือเดือดร้อนอะไร เพราะก็ได้รับการช่วยเหลือจากทางชุมชนอื่นที่น้ำไม่ท่วม เอาอาหาร เอาอะไรมาให้ ให้การดูแลอย่างดี

อีกทั้งลุงจันยังได้ออกไปมีส่วนร่วมับชุมชนต่อน้ำท่วม โดยช่วยขนของ ช่วยกันน้ำ กรอก กระสอบทราย ขนกระสอบทรายไปกั้นน้ำ ขนดิน ขนอะไรไป แต่ถ้าวันไหนไม่ได้ไปก็จะบริจาคเป็นเงินไปช่วยเหลือ ลุงจันกล่าวว่า ที่ตนเองออกไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเพราะว่า การอยู่ร่วมกันในชุมชนต้องช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน “คือเรามองแล้วว่า ถ้าเราอยู่แบบร่วมกันกับชุมชนนะ ทุกคนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถึงตัวเองไม่ไป ก็ต้องเอาปัจจัยให้เค้าไป ก็คิดแค่นั้น เพราะว่าเราต้องร่วมกัน” การได้ช่วยเหลือทำให้ตนเองสบายใจ อีกทั้งยังรู้สึกดีใจและภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน ลุงจันมองว่าการผ่านเหตุการณ์น้ำท่วมมาหลายครั้ง ทำให้ตนเองได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในแต่ละปี และมั่นใจว่าถ้าน้ำท่วมอีกตนเองก็จะสามารถสู้ได้

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

“...ชื่นใจ เพราะว่า ทำอะไรให้กับชุมชนอะนะ เราไม่ต้องการการเยินยอหรือไม่ได้ต้องการอะไรทั้งนั้น ขอให้ทุกคนมีความสุขเหมือนกัน...”

พี่ปอย (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 45 ปี รูปร่างสมส่วน ผิวขาว หน้าตาคมเข้มแจ่มใส ท่าทางใจดี เป็นคนที่อื่นและย้าย มาอาศัยอยู่ในชุมชน จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาได้ประมาณ 15 ปี อาศัยอยู่กับมารดา สามีและลูก ประกอบอาชีพแม่บ้าน เนื่องจากไม่สามารถไปทำงานเพราะต้องคอยดูแลมารดาที่สูงอายุและป่วยเป็นอัลไซเมอร์

พี่ปอยเป็นคนที่ย้ายมาจากที่อื่น แต่ก็สัมผัสได้ว่าชุมชนมีความสามัคคีกัน มีอะไรก็บอกกัน มีอะไรก็ช่วยกันทุกคน อยู่เหมือนพี่เหมือนน้อง โดยส่วนตัวพี่ปอยเองก็ให้ความไว้วางใจในชุมชนมาก เวลาไปไหนก็บอกคนข้างบ้านให้ช่วยดูแลได้ หรือถ้าบ้านไหนไม่อยู่บ้าน มีใครไปใครมาตนเองก็คอยคอยสอดส่องดูแลให้ การไว้วางใจที่เกิดขึ้นนั้นตนเองมองว่ามาจากการดูแลกันและกันในชุมชนทำให้

รู้สึกไว้ใจกัน พี่ปอยกล่าวว่า การอยู่ในชุมชนต้องดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน โดยที่ชุมชนนี้ก็จะมีความ
 ลักษณะการดูแลเอาใจใส่กันและกันมาอยู่เสมอ “เราอยู่กับชุมชน อยู่กับคนหมู่มาก เราไม่เอาใจใส่
 เค้า ดูแลเค้า แล้วเค้าจะมาดูแลเอาใจใส่เราหรือ อย่างไม่ต้องอะไรหรอก อย่างที่นี้ถ้ามีงานศพ ไม่
 ต้องเชิญ ไม่ต้องบอกทุกคนไปเอง” ซึ่งการเอาใจใส่กันและกันเหล่านี้เป็นสิ่งที่ได้รับการสืบทอดกัน
 มา ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และตนเองก็มีความสุขที่ได้อยู่ในชุมชน

ในช่วงน้ำท่วมนั้นที่อยู่อาศัยของพี่ปอยก็ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมเช่นเดียวกัน พี่ปอย
 กล่าวว่าสภาพความเป็นอยู่ยากลำบากมาก เนื่องจากบ้านพี่ปอยอยู่ลึกมากจึงไม่มีสะพานเข้ามา
 เพราะไม่สามารถเข้ามาได้ ก็เลยต้องใช้เรือในการเข้าออก และโดยส่วนตัวก็เป็นคนกลัวน้ำมาก
 กลัวจมน้ำ เพราะว่ายน้ำไม่เป็นช่วงนั้นก็มีความกังวลเกิดขึ้นว่าจะอยู่ยังไง จะกินยังไง ประกอบกับ
 การมีภาระต้องดูแล ทำให้ความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากมากยิ่งขึ้น เพราะมีมารดาที่สูงอายุที่ไม่
 สามารถดูแลตนเองได้ พี่ปอยจึงต้องคอยดูแล คอยเป็นห่วง และไม่สามารถอพยพเอาคนสูงอายุ
 ออกได้ เพราะว้อพยพลำบาก เมื่อไม่สามารถอพยพมารดาออกได้ ทางครอบครัวจึงไม่อพยพไป
 ไหน ตั้งใจว่าร่วมสุขร่วมทุกข์อยู่ด้วยกัน “ตอนแรกว่าจะเอาคนแก่ไปไว้ที่ศูนย์ แต่ที่นี้ น้ำมันลึกมาก
 ก็เป็นห่วง เวลาช่วงระหว่างที่ลงเรือเนี่ย จมแน่เลย เพราะคนแก่มันไม่เหมือนเด็กเนอะ เพราะอะไร
 ไม่อพยพหรือ ก็คือเอาคนแก่ออกไปไม่ได้ ตอนแรกก็กะว่าจะไป แต่ที่นี้ดูแล้วคนแก่ตัวใหญ่เนอะ
 ออกข้างนอกไม่ได้ ไหนๆก็อดก็อดด้วยกัน” พี่ปอยกล่าวว่าตนเองต้องอดทนกับสภาพความเป็นอยู่
 ที่ยากลำบาก “มันอึดอึดนะ อยากรินอะไรก็ได้กิน ถึงหิวเราก็ต้องทน ต้องคอยชะเง้อว่าจะมีข้าว
 มีใครเอะอะไรมาให้กินหรือเปล่านั้น เกิดมาเพิ่งเคยอดอยากครั้งแรก” การที่ตนเองได้มีโอกาส
 สัมผัสกับความยากลำบากที่ไม่ค่อยมีอะไรกิน ต้องรอความช่วยเหลือ ทำให้เข้าใจความ
 ยากลำบาก และสงสารคนที่แก่กว่าตนเอง และรู้สึกที่ตนเองก็ยังโชคดีที่บ้านตนเองมีสองชั้น จึง
 สามารถอยู่อาศัยบนชั้นสองของบ้านได้ พี่ปอยกล่าวว่ามันก็รู้สึกทั้งสนุกทั้งทุกข์ จากที่ต้องอยู่
 เหมือนติดเกาะรอคอยความช่วยเหลือ พอตอนไหนมีคนเอาข้าวกล่อง เอาของมาให้ มาให้ความ
 ช่วยเหลือก็ทำให้รู้สึกดีใจ และก็ทำได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ ทำให้รู้สึกสนุก ไม่เคยพ่ายเรือ ก็ได้พ่ายเรือ
 เป็น ตนเองว่ายน้ำไม่เป็น แต่ก็กล้าตัดสินใจลงเรือ ต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่กับสภาพน้ำท่วมให้ได้

“เพราะมันจำเป็นไง เพราะเราต้องออกไปข้างนอก ไม่งั้นเราก็ไม่มีอะไรกิน ครึ่งเดือนเลยนะกว่าจะตัดสินใจลงเรือ จมก็จม ถ้าเราไม่จมเราก็ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ก็อดตาย”

ในช่วงน้ำท่วมตนเองและครอบครัวจะออกไปมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างเต็มที่เพื่อป้องกันน้ำท่วม เพราะไม่อยากให้คนในชุมชนลำบาก “ใครจะให้ไปช่วยทำอะไร ช่วยทำอาหาร ช่วยทุกอย่าง ขอให้บอก ไม่รู้สิ ก็ หนึ่งเราก็มีความสุข ถ้าน้ำมันไม่ท่วม ไซ้มี๊ย ถ้าเกิดสมมุติว่าน้ำท่วมแล้วเราก็ลำบาก ทุกคนก็ลำบาก เราไม่ได้อยู่คนเดียว เพราะเราอยู่ในหมู่บ้าน จะเป็นลักษณะนั้น” พี่ปอยจะไปช่วยในเรื่องทำอาหาร และช่วยทุกอย่างที่เค้ามาขอความร่วมมือ ก็จะออกไปช่วยทันที และให้คนในครอบครัวก็ไปมีส่วนร่วมด้วย โดยสามีและลูกจะอยู่ช่วยตลอด ส่วนตนเองก็ต้องเที่ยวไปเที่ยวมา แบ่งเวลาดูแลแม่และออกไปมีส่วนร่วมกับชุมชน ถึงแม้ว่าตนเองจะมีมารดาที่ต้องคอยดูแล แต่ตนเองก็ยังจะออกไปช่วยเพราะว่ารู้สึกว่าจะต้องช่วยเหลือกันและกันในชุมชน “ไม่รู้สิ มันต้องช่วยเหลือกันเค้าช่วยเรา เรายังต้องช่วยเค้า” โดยไม่ต้องการสิ่งใดตอบแทน การไม่ได้ต้องการข้าวของเงินทองจากการช่วยเหลือ แค่ขอให้คนในชุมชนมีความสุข “ไม่รู้สิ คือเราไม่ได้ต้องการอะไร ไม่ต้องการของตอบแทน ไม่ต้องเอาเงินทองมาให้ มันไม่มีประโยชน์”

พี่ปอยกล่าวว่าในตอนน้ำท่วมที่ทำให้ได้เห็นความร่วมมือร่วมใจกันอย่างดีในชุมชน และยังได้รับความช่วยเหลือชุมชนฝั่งที่น้ำไม่ท่วมที่มีน้ำใจ ทำกับข้าวมาให้ ทำอาหารมาให้ ถึงจะมีความทุกข์แต่ก็ทำให้ได้เห็นน้ำใจกันในเวลาลำบากอย่างนี้ พี่มองว่าจากเหตุการณ์น้ำท่วมที่ผ่านมา ความสามัคคีในชุมชนทำให้ผ่านพ้นมาได้ คนในชุมชนทุกคนมีน้ำใจซึ่งกันและกันทำให้ผ่านมาด้วยดี ไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น

ภาคผนวก ค

1. ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูล

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล

Participant 2 | 1

บทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2
นามสมมติ ป้าตอง

	บทสนทนา	Coding	Note
1	ป้าตอง : นี่ป้าตอง		
2	ป้าตอง : อายุ 58 แล้ว	วิญญูอ่อนตัว	
3	ป้าตอง : อยู่มาตั้งแต่เกิดเลย..เกิดมาที่นี่ ตายที่นี่ (หัวเราะ)		
4	ป้าตอง : เป็นชุมชนบ้านเกิดคนท้องที่อยู่แบบชาวบ้านๆอย่างนี้		
5	ป้าตอง : เกิดที่นี่ เป็นที่ปู่ย่าตายายอะไรแบบนี้ เป็นคนชาวบ้าน เป็น	วิญญูทั่วไป	
6	คนพื้นบ้านทั้งหมด		
7	ป้าตอง : ตอนปีที่แล้ว..โอโห ลำบากมาก โคนตรงนี่ไปไหนไม่ได้ก็อยู่	→ พักตามบ้านอยู่ข้างลำน้ำในหัวรุ่งหัวค่ำ	4.1.1
8	ตรงนี้อะ แต่ถ้าคนที่อยู่ไม่ได้จริงๆก็ต้องออกไปเช่าที่ เช่าบ้านอยู่ แล้วยัง		
9	ทางบ้านไปเนี่ยจะท่วมมาก และทางหมู่บ้านฝั่งนี้เราถนัดเดินได้ เค้าไม่	→ ได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนฝั่งที่ไม่ท่วม	4.2.2
10	ท่วม เค้าก็จะเอาข้าวมาช่วย		
11	ป้าตอง : ฝั่งเรารับน้ำ ทางเทศบาลจะเอาคันดินมาถม เราก็จะท่วมอยู่	จุดน้ำท่วม	
12	ฝั่งเดียว ฝั่งนู้นก็จะไม่ท่วม เสรีจตุรทิศเราก็จะไปทำมาหากินกันได้		
13	ป้าตอง : ไม่ต้องตกลงเลย เพราะบ้านเรา ตรงมุมหลังคานูนคือแม่น้ำ	→ ถมรับปริมาณน้ำที่ท่วม ๒๐ ไร่ ไร่ละ ๑๖ ไร่	4.2.3
14	เราจะต้องรับน้ำ แบบว่าบางคนก็เครียดเพราะน้ำท่วมเยอะ แล้วทางนู้น	(ไปเนท.บ้านนี้)	
15	ไม่ท่วมอะไรอย่างนี้ ก็เครียดเหมือนกัน แต่เราก็ต้องยอมรับสภาพ ถ้าเรา	→ เห็นประ โจรที่ ใต้กับจากถนนเสด็จ	3.2
16	ให้เค้าท่วมเหมือนเรา เราก็จะออกข้างนอกหรือว่ามีคนป่วยหรือ		

	บทสนทนา	Coding	Note
17	ผู้สูงอายุจะไปหาหมออะไรไม่ได้ จะไปทำงานไปทำมาหากินอะไรไม่ได้		
18	เพราะเราอยู่ใกล้น้ำไง แต่ชาวบ้านฝั่งนั้นก็จะดี ให้เข้าห้องน้ำไร้อ่างก็	ได้รับ การช่วยเหลือ จากชุมชนที่ไม่ประสพผล	4.2.2
19	หลังไปเข้าบ้านหนึ่ง 5 หลัง แต่เราก็ต้องประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือ	ขอความช่วยเหลือ จากชุมชนที่ไม่ประสพผล	
20	ต้องช่วยเหลือนั่น		
21	ปีที่ต้อง : ต้องท่วม เรารับน้ำอยู่แล้ว เราจะมาให้เค้าท่วมเหมือนเรา มันก็	ขอความช่วยเหลือ จากที่อื่น 10000	4.2.3
22	ไม่มีประโยชน์หรอก แทนที่เราจะไปหาหมอ หรือจะไปซื้อของ กับข้าว		
23	เราก็จะออกไม่ได้ เราก็ต้องรีบสภาพไป เพราะเราอยู่ริมน้ำ แต่มันท่วม		
24	มากจริงๆนะ จากที่แบบว่า แต่เทศบาลเค้าไม่ได้ทิ้งนะ ภาครัฐเค้าจะมี		
25	ถุงยังชีพอะไรต่ออะไรมาช่วยตลอด แล้วก็ข้าวกล่องทางเมืองทอง ทาง	ได้รับความช่วยเหลือ จากรัฐบาล	4.2.2
26	หมู่บ้านอะไรอย่างนั้นก็เลยไรกันมากก็จะมาลงตรงที่น้ำท่วมเนี่ย เค้าก็		
27	เอามาให้ ก็ได้ ก็ช่วยกันไปอะ แต่ตามว่า ที่รัฐบาลช่วยมาอะ อะไรมันก็		
28	ไม่คุ้มที่เราเป็นอยู่อย่างนี้		
29	ปีที่ต้อง : รัฐบาลช่วยหลังละ 5,000.- เทศบาลให้ 2,000.- แล้วก็ ที่	ขอความช่วยเหลือ ไม่คุ้มเสีย	4.1.4
30	รัฐบาลมาช่วยหลังละ 20,000.- เนี่ย แต่พูดถึงชั้นล่างที่เราอยู่ไม่ได้ ข้าว		
31	ของที่มีน้เสียเนี่ย มันเกิน		
32	ปีที่ต้อง : แล้ว 2 เดือน เราหากินลำบากมาก	ไม่สามารถประ-กอบตารัน ได้ตามปกติ	ผลลบ-งานที่ต่อเนื่อง
33	ปีที่ต้อง : เดือนนึงเต็มๆ ร่วม 2 เดือน เราต้องกินเงินเก่า	ขาดรายได้	
34	ปีที่ต้อง : ทำไม่ได้ อย่างพวกป่าไม้ต้องนับ เพราะพวกป่าไม้ได้ทำงาน		
35	แล้วใจ แต่ถ้าคนไม่มีเงินเก่าเนี่ยแย่มาก เราต้องซื้อกินทั้งหมดอะ น้ำท่า		

ตัวอย่างสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูล

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้ เป็นเพียงแนวทางให้ผู้อ่านได้เห็นถึงตัวอย่างที่สอดคล้องกับประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย ทั้งนี้ตารางที่แสดงเป็นขั้นตอนสุดท้ายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลนั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

ประเด็นหลักที่ 1: วิธีในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
คล้ายๆเราอยู่มานาน ที่นี่อะ เราก็รักคนในชุมชนอะนะ รักพื้นที่ที่เราอยู่ แล้วอย่างคนในนี้เค้าก็ให้ความรักป่าอะนะ พูดจริงๆ มีอะไรเค้าก็มาถาม ก็เลยเราก็เลย เค้ารักเรา เราก็เลยรักชุมชนเรา เราก็ไม่ทิ้งกันแหละ	1.1.1 ความผูกพันในชุมชน
1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ	
คิดว่าช่างมัน ลูกเค้าเรายังมีงานทำยังมีอะไรเดี๋ยวมันก็ซื้อเอาเอง อย่างบ้านนี้ไม่เอาอะไรแล้ว อายุ 66 แล้ว ถ้าลูกมันซื้อหามากก็ช่างไม่ซื้อหามากก็อยู่กันไป	1.2.1 การมีความสุขในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง
ป่าเป็นคนอยากช่วยเค้าอะ อยากช่วยช่วยเหลืออะไรได้ช่วย ก็อย่างที่บอกกับหนูนั่นแหละ แรงกายนี้ป่าไม่เสียดาย แรงกายแรงใจช่วยได้ พุ่มได้ทุกอย่าง ชอบ เป็นคนชอบอย่างนั้นด้วย	1.2.2 การมีใจรักในการช่วยเหลือ
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน	
เราก็เตือนเค้า บอกว่าทำอะไรอะระวังนะลูกมันไม่ดี เค้าก็ฟังมั่ง ไม่ฟังมั่งอะนะ	2.1.1 การคอยดูแลคนในชุมชน

<p>ใครจะว่าใครจะตำใครจะว่ายังไงก็ว่าไป ป้าไม่เคยถือสา คนอะนะ คำรักเราก็มี อาจจะไม่ชอบใจเราก็มีอะไรอย่างนี้ ป้าไม่สนใจ หรอก ขอให้ป้าได้ทำ ทำด้วยแบบใจเรารักอะนะ มันก็ไม่มีปัญหา ลูก</p>	<p>2.1.2 การทำประโยชน์เพื่อ ชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน</p>
<p>2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่</p>	
<p>ป้าเป็นคนอยากช่วยเค้าอะ อยากช่วยช่วยอะไรได้ช่วย ก็อย่างที บอกกับหนูนั่นแหละ</p>	<p>2.2.1 ต้องการมีส่วนร่วมใน การช่วยเหลือชุมชน</p>
<p>เราก็ต้องอยู่ดูแลทางเนี่ย ถ้าไปแล้วใครจะดูแล ประธานเค้าก็อยู่ หมูบ้าน เค้าก็ไม่ได้จม แล้วอย่าง สท. นี้ มันก็ไปคนละทาง เค้าก็ ไม่ค่อยได้เข้ามาดูเท่าไร สท. อะนะ มันหน้าที่ประธาน กรรมการ กรรมการชุมชนก็ไม่ค่อยมีมาดู เพราะเค้าอยู่ข้างในหมดเลย ก็มี ป้าเนี่ย อยู่ที่น้ำอะ เราก็ต้องดูแลอยู่ที่นี้ ไม่ทิ้งหอรอกป้าไงก็ไม่ทิ้ง</p>	<p>2.2.2 ยินยอมที่จะร่วมสุขร่วม ทุกข์กับคนในชุมชน</p>
<p>ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก</p>	
<p>3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ</p>	
<p>ก็ลำบาก นามันเยอะอะสี มันก็ท่วมหนักเลย บ้านชั้นเดียวอยู่ไม่ได้ เลยอะ สองชั้นอย่างป้านี้ก็ไปอยู่ข้างบนกัน เข้าห้องนั่งห้องน้ำอยู่ ข้างบน อยู่ข้างบนหมด ใช้เรือกัน ถ้าไม่มีเรือนี้หมดสิทธิ์ออกเลย</p>	<p>3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ ยากลำบาก</p>
<p>ของที่เรากินไว้ชั้นล่างเนี่ยป้าไม่เอาขึ้นนะ ป้าคิดว่ามันพื้นเหมือน ปี53 ไซ้มี มันขึ้นเร็วจนเราเอาของออกไม่ได้เลย ประตุนะ เหลือ แคศึบเดียวเท่านั้นที่จะเข้าไปเอาของได้</p>	<p>3.1.2 ความเสียหายที่ได้รับ จากน้ำท่วมเนื่องจากไม่ได้ คาดการณ์ล่วงหน้า</p>
<p>บางที่ป้าขึ้นเรือนะ ตกน้ำเลยอะ ถีบเรือนะ ก็ขึ้นไม่เป็นอะไ้อัย บาง ที่โมโหตัวเอง อะไรจะลำบากขนาดนี้ ออกไปเอาคูปองมาแจก คำอะ</p>	<p>3.1.3 ความยากลำบากใน การเป็นผู้ช่วยเหลือ</p>
<p>3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ</p>	
<p>ป้าไม่ค่อยเครียด ทุกปีมันก็ท่วมทุกปีมาตลอดอยู่แล้วอะนะ บางที สองคนกับลูกชายคนโตก็มองน้ำค่อยๆขึ้นๆ</p>	<p>3.2.1 การมีประสบการณ์ เกี่ยวกับน้ำท่วม</p>
<p>เค้าก็ดูแลดีช่วงน้ำท่วมอะ ก็จะทำอาหารการกิน พวกน้ำ พวก อะไรอะ เรือแพเค้าจะให้ เค้าดูแลดี ที่นี้จะไม่ถึงกับลำบาก</p>	<p>3.2.2 การได้รับความ ช่วยเหลือทำให้คลายความ ทุกข์</p>

<p>ธรรมชาติ ถึงมันท่วมแล้วเดี๋ยวมันก็ยุบได้ เออ ถ้ามันท่วมอย่างนี้ตลอดเราก็ต้องปรับตัวให้อยู่กับมันได้อีก</p>	<p>3.2.3 การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง</p>
<p>ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก</p>	
<p>คือบางบ้านเค้าอยู่ติดกันเค้าไม่ถูกกันนะ เค้าทะเลาะกัน แต่พอน้ำมากขึ้นมา ให้อะไรต่างคนต่างช่วยกัน สามัคคีกันหมดเลยอะ ไม่มีที่จะมานั่งทะเลาะกัน เบาะแว้งกัน คือที่เคยไม่พูดกันดีกันหมดเลย เออจริงๆขอบคุณน้ำ คล้ายๆคนเราพอลำบาก ก็ต้องพึ่งพากันอะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเนี่ย บางคนก็ช่วยกันขนของหนีน้ำ บ้านนี้สูงก็มาช่วยบ้านหลังนี้อะไรแบบนี้ ถ้ามีกำลังช่วยกันอะ ป่าก็ได้แต่เอาเรือไป ไอ่เรือไปแบกไปหาม ป่าก็ไม่ได้แบกกับเค้าหรือ</p>	<p>4.1 การมองเห็นสิ่งดีๆที่เกิดขึ้นในความยากลำบาก</p>
<p>ก็มีความสุข เวลาเรามานอนคิดว่าเราทำได้ทำอะไรต่ออะไรไปบ้าง</p>	<p>4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน</p>
<p>ป่าว่ามันผ่านมาได้เพราะว่าชาวบ้านเราสามัคคีกันด้วย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันนะ คือบางคนไปรับของแจกไม่ได้ เค้าก็จะเอามาให้ ความสามัคคีอะแหละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บางคนก็ไปเอาของแจกรับใส่เรือมาให้บ้านนี้ บ้านนี้ไปไม่ไหวอะไรอย่างเนี่ย อย่างบ้านนี้ก็ไปรับมาให้บ้านป้านง ป้านงแกไปไม่ไหว ความสามัคคีนั้นแหละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมันถึงจะผ่านมาได้</p>	<p>4.3 การมองเห็นแหล่งกำลังใจในการต่อสู้กับความยากลำบาก</p>

ตารางที่ 4

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

ประเด็นหลักที่ 1: วิถีความในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
เราดูแลคนในชุมชนเหมือนญาติ เหมือนลูกหลาน	1.1.1 ความผูกพันในชุมชน
ป่าก็อยากให้ ถ้าชุมชนเรามีงานอะไรอย่างนี้ แต่หลังคาเรือนก็จะได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างคนนี้ไม่เคยพูด ไม่มีธุระอะไรไม่คุยกันเลย ถ้ามีงานอย่างนี้เค้าจะออกมา ก็จะได้มาเจอกัน ก็จะได้มาคุยกันบ้าง สนทนกัน ไม่ใช่ว่าต่างคนต่างอยู่บ้านใครบ้านมัน ไม่มีกิจกรรมร่วมกันเลยคนมันก็ใจแคบก็ไม่คิดถึงส่วนรวมละตัวใครตัวมัน แต่ถ้ามีกิจกรรมปีละครั้งสองครั้งก็ยังดี	1.1.2 ความสามัคคีในชุมชน
1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ	
ป่าไม่ได้ร่ำรวยอะไรมากมายแต่ป่าก็อยู่ของป่าได้ โดยที่ไม่เดือดร้อน อยู่ได้ มีกิน เพียงแค่เราสุขภาพดีอย่างเดียว ไม่เดือดร้อนแล้วเราจะแบ่งปันอะไร ที่เราคิดว่าเราทำได้ ให้กับคนที่ด้อยกว่าเรา	1.2.1 การมีความสุขในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน	
ป่าก็เป็นห่วงมาก แต่แถวบ้านป่าไม่ค่อยมี เพราะว่าพวกป่าเนี่ยก็ดูมอไซค์วิ่งไปวิ่งมา มาทำไม หาใคร แล้วป่าก็จะบอกพวกวัยรุ่นที่ ไม่ใช่พวกป่าเงี้ย เป็นวัยรุ่นในซอยคู่อีกที่ เพราะพวกนี้เค้าทำงานทำไร ต่อไปเค้าก็ต้องดูแลน้องๆแทน	2.1.1 การคอยดูแลคนในชุมชน
คือว่าอะไรที่เราช่วยได้ ทำให้ครอบครัวใครไม่มีปัญหาเราก็จะช่วยถึงไม่มีใครเห็นก็ไม่เป็นไร	2.1.2 การทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่	
ป่าก็มีความรู้สึกที่ตัวเองอยากช่วย ก็เลยมีจิตอาสา เท่าที่ป่าช่วยได้ ทำได้	2.2.1 ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน
ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	
3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
พวกเราตอนนั้นเหมือนคนมาทอดกฐิน เหมือนโรงงานเลย เพราะเค้าหุงหาไม่ได้ เครื่องครัวก็จมน้ำหมด บางบ้านก็ซู้กกันกันไง หม้อข้าวก็กลายเป็นหม้อแกง เวลาใครมาให้เราก็ตีใจ โอดูงยังซีพอะเยอะมาก แต่เราก็อทำอะไรไม่ได้ ก็ได้กินแต่พวกปลากระป๋อง พวกข้าวปลาไม่ได้หุงเพราะมันไม่สะดวก บางคนเอาข้าวสำเร็จมาก็ได้กินเลย แต่มันก็เก็บไม่ได้ เดียวเสีย ตู้เย็นก็ใช้ไม่ได้เพราะปลั๊กไฟมันน้ำท่วม	3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก
ของที่พวกป่าเนี่ย ตอนแรกมันไม่ท่วม ปองได้ แต่น้ำมันสูงมาก มันพังมายังกะน้ำตกละแล้วคนก็มั่วแต่ไปกรอกทราย มั่วแต่ไปทำอะไรต่ออะไร ไม่ได้เก็บของไง ก็นึกว่าเราอะจะรอด เพราะทุกปีบ้านป่าตรงนี้จะไม่ท่วม รอด แต่ปีที่แล้วไม่รอด เพราะมันพัง ก็เลยไม่ได้เก็บข้าวของเลย ตู้ยงตู้เย็น เต่างงเต่าแก๊ส ที่หลับที่นอนที่อยู่ชั้นล่างจมไปหมด	3.1.2 ความเสียหายที่ได้รับจากน้ำท่วมเนื่องจากไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า
เราไปช่วยตรงนู้น ทางนู้นเค้าบอกว่าพังเราก็ไปช่วยทางนู้น ช่วยกู้ทางนู้นอยู่ เค้าบอกพังตรงนี้ แถวบ้าน ก็วิ่งมาตรงนี้ ทางนู้นก็พังต่อหมดแรงเลย เพราะมันทุกวันอะ สีส้มห้าทุ่ม แล้วไหนเราจะต้องจัดเวรยามคอยเดินคู่อีก คอยดูนะว่าตรงไหนมันเริ่ม เราก็ตองรีบไปทำใช้มัยไม่ใช้รอมันพัง พอมันเริ่มปริ่มๆน้ำ ชาวบ้านก็ไม่ได้หลับได้นอน	3.1.3 ความยากลำบากในการเป็นผู้ช่วยเหลือ
3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
โรงแรมสองนาทองและเรือนเจ้าสาวเค้ามีอาหารมาเลี้ยงทุกวันเลย เค้ามาช่วย ไปเทียบกับทางนู้นนะ เราไม่ต้องลำบากเลย ชุมชนเราดีมาหลาย	3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือทำให้คลายความทุกข์

<p>มันไม่มีใครทำมันเป็นธรรมชาติเราต้องยอมรับ เราต้องอยู่กับมันให้ได้</p>	<p>3.2.3 การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง</p>
<p>ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก</p>	
<p>ภูมิใจที่เราเป็นลูกหลานของคนตรงนี้ บ้านเกิดเราอยู่ตรงนี้ ภูมิใจที่เราได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือบ้านเกิดของเรา</p>	<p>4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน</p>
<p>ก็มีกำลังใจ จากลูกเต้า เพื่อน พี่น้อง อย่างเพื่อนป่าเนี่ยตอนป่าป่วยมันก็จับกลุ่มกันคุยกันถ้ามันตาย เราต้องแย่งแย่งเลย ต้องเสียใจมันเป็นคนดีไม่น่าตาย พอป่ารู้วันหลังมีคนไปเล่า ป่าต้องหาย ป่าก็ยังไม่แบบเออยังตายไม่ได้ เพื่อนก็ยังอยู่ด้วยกัน ไม่รู้จะ ป่าว่ามันเหมือนมีกำลังใจ ถ้าเราคิดว่าเราตายแน่เลย กินอะไรก็ไม่ลง ถ้าเราไม่กลืนเข้าไปมันก็ไม่หายใช่ไหม ไม่รู้สิ ป่าเหมือนจะต้องกลับมาบ้านให้ได้ ในใจป่ามันต้องหาย ต้องหาย</p>	<p>4.3 การมองเห็นแหล่งกำลังใจในการต่อสู้กับความยากลำบาก</p>

ตารางที่ 5

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

ประเด็นหลักที่ 1: วิถีความในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
อยู่กันไป เราเคยอยู่มาตั้งแต่เกิด เราไปไหนไม่ได้ คิดถึงบ้าน ไปได้วันสองวันเอาแล้ว คิดถึงบ้านเนอะ อยู่ตรงนี้มานานไม่เหมือนที่อื่น มันไม่สนุก ที่อื่นมันเจียบหยอย ที่นั่นมันครึกครื้น มีอะไรก็พูดกันได้คุยกันได้ทุกคนนะ มีเรื่องอะไร	1.1.1 ความผูกพันในชุมชน
เพราะว่าแบบไม่มีการทะเลาะกัน มีอะไรก็แบ่งกันกิน มีอะไรก็กินกันอะไรอย่างนี้ ก็แบบเราก็ไม่ได้มีอะไรกันนะ แบบดีกันหมด	1.1.2 ความสามัคคีในชุมชน
1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ	
เนี่ยเราอยู่ของเราอย่างนี้ กินมีอยู่ไปวันๆ มันก็สบายดี คือเราเข้าใจกันไงกะสามี่เข้าใจกันลูกเข้าใจ สบายใจแล้วเนี่ย	1.2.1 การมีความสุขในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน	
“มันไม่มีเรื่องง ใจไม่มีลักขโมย ไม่มีตีกัน ลักขโมยไม่มีเลย เนี่ยบ้านป่า ป่าออกมา นั่งคุยอย่างนี้ ป่าก็ปิดไว้เฉยๆ ไม่มีขโมย แต่ที่อื่นไม่ได้เลยนะ มีขโมยเงิน เลยจากนี้ไปตรงหัวเลี้ยวตรงนั้นอะ ขโมยขึ้นตลอด มีกลุ่มนี้แหละที่ไม่มีขโมย ก็ช่วยกัน คนนั้นไม่อยู่คนนี้ดู คนนี้ไม่อยู่คนนั้นดู เราจะไม่ทิ้งกันไง แล้วเราก็จะไม่ขโมยกันด้วย	2.1.1 การคอยดูแลคนในชุมชน
2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่	
“ก็ได้เรียนรู้ว่าลำบากนะ ให้เรานึกถึงเวลาคนที่เค้าลำบากที่เค้าท่วมทุกปี ถึงเวลาเราท่วมขึ้นมาเราต้องลำบากนะ ก็เลยนึกถึงไงว่าเราอยากช่วยเหลือเค้า ก็เลยคิดไปช่วยเหลือไง เวลาเค้าทำอะไรเราอยากช่วย	2.2.1 ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน
เดี๋ยวทางนี้เป็นยังไงเราก็ไม่รู้ สู้อยู่ด้วยกันเป็นไรก็เป็นกัน ไหนๆก็อยู่กันมาตั้ง 40 กว่าปีแล้ว ก็เลยต้องอยู่ด้วยกัน ทนกันไป	2.2.2 ยินยอมที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชน
ก็ทุกวันนะ ตกเย็นมาไปแล้ว เรียกกันนะมีแรงก็ไปช่วยเค้า วันไหนไม่อยู่ก็เอาเงินช่วยไป วันไหนมีแรงก็ไปช่วย	2.2.3 ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน

ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	
3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
จ่อมลงไปก็ลงน้ำ อยู่ไม่ได้อะ ปลิงก็เยอะ แพบตายอะ ไม่รู้จะทำ ยังไง กินข้าวเสร็จก็นั่งยองๆกันบนไม้ นั่งกัน 3 คน ที่บ้านมีกัน 3 คนนะ กินข้าวเสร็จก็เข้าที่แล้ว ที่ใครที่มันบนไม้ คนละมุม 3 มุม นั้น แหละได้นอนอยู่ตรงนั้น นอนกินอยู่ตรงนั้นเสร็จ	3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ ยากลำบาก
รากเลือด มันเหนียว ได้แต่ไปตรงพลาสติกเค้าอะ เราก็ไม่ไหวอะนะ รุ่นๆเค้าก็ไปรอกกันชนแบกกัน เราก็ได้แต่หยิบเชือก หยิบถุงส่งให้ เค้า มันไม่ไหว ตาย หมดแรง	3.1.3 ความยากลำบากใน การเป็นผู้ช่วยเหลือ
3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
ใช่ ก็เลยเลือกอยู่ อยู่กันไป มันจะท่วมซะเท่าไร แฟนบอกอยู่ไป เถอะไม่มีอะไร เรามีที่นอนก็แล้วกัน ก็มีเตียงไม้สัก 3 เตียงก็คนละ เตียงๆ แค่นั้นก็อยู่ได้แล้วเนอะ ก็กินนอนไป	3.2.3 การยอมรับสิ่งที่ เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและ ปรับตัวอยู่กับความ เปลี่ยนแปลง
ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก	
สุขก็คือได้อยู่ด้วยกัน พอเรามีอะไรก็ได้คุยได้ปรึกษากัน วันนี้จะ กินไอนั้น วันนี้จะกินไอนี้ ก็ได้คุยอะนะ มันมีความสุขไปอย่าง ปกติ มันอยู่คนเดียวอยู่แล้ว อยู่คนเดียวตลอดเพราะแฟนไปทำงานกลับ ค่ำ แหมแล้วก็ได้อยู่ด้วยกันตั้งเป็นเดือน มีความสุขนะ เค้าอยู่เป็น เดือนเลยนะ ได้กินข้าวพร้อมกัน ได้อยู่ด้วยกัน พุดถึงมันก็มี ความสุขนะคนอะ คนรุ่นนี้แล้วจะเอาอะไร	4.1 การมองเห็นสิ่งดีที่ เกิดขึ้นในความยากลำบาก
ไม่ได้อะไรหรอก ถ้ามีแรงก็ช่วยแรงกันไป ก็ได้ความสุขอะ ความสุข ในใจเนอะ ไม่ได้เงินหรอก เพราะเค้าไม่ได้จ้าง	4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วม ในชุมชน
การสู้อะหรอ การสู้มันก็มาอย่างนี้ เจอคนอื่นเค้าลำบากยิ่งกว่าเรา เค้าจน เค้ายังทำได้ เค้ายังทรมยิ่งกว่าเรา เค้ายังอยู่ได้ เค้ายังรอด เราก็อยู่ได้เนอะ คิดอย่างนี้ไงก็เลยสู้	4.3 การมองเห็นแหล่ง กำลังใจในการต่อสู้กับความ ยากลำบาก

ตารางที่ 6

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

ประเด็นหลักที่ 1: วิถีความในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
สามัคคีนี้แจ้วจริงๆ ถ้ามาดูต่อนั้นอะ มาดูสองบ่วงทองนี่ทิ้งเลยอะ พอทำบุญสงกรานต์นี่เอาของมาช่วยเลย	1.1.2 ความสามัคคีในชุมชน
1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ	
ลูกไม่ต้องทำอะไรก็มีความสุขแล้ว ถือว่าเป็นโชคดี ไม่ต้องห่วง	1.2.1 การมีความสุขในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง
ใจมันเป็นอย่างนี้ตั้งแต่เกิด ปู่ย่าตายายสอนอะ ตาเค้าเป็นคนแบบนี้ เลี้ยงหมดอะ พ่อแม่ไม่อยู่ เรียกกินข้าวกินปลาหมด มันไม่รู้ มันฝังมาแบบนี้หรือยังงั้นไม่รู้	1.2.2 การมีใจรักในการช่วยเหลือ
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน	
ชีวิตนี้ป่ามีแต่ให้ ป่าไม่เคยจะเอา	2.1.2 การทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่	
เหมือนกัน ตอนเข้าเฝ้าต้องไปช่วยเค้ากรอกทรายกันหมด เรียกลูกไปหมดเลยนะ ไปทำ บ้านเราไม่ท่วมบ้านเค้าก็ไม่ท่วม ป่าเรียกไปหมดทั้งบ้านเลย ไปช่วยกันหมด	2.2.3 ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน
ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	
3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
หมดอาลัยเลย มันเหนื่อยแล้วมันท้อแท้ งานยุ่ง งานหนัก ซี้โคลน ประตูกระจกข้างล่าง หมดไม่รู้ถึงไหนละ ท่วมแล้วก็ยังไม่เข้าใจได้ นิดนึง แต่มันหงุดหงิดไปไหนไม่ได้	3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก
3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
โอบ้านนี้สี่หม่มมันก็เปิดเพลงทุกคืนอะ ใ่อที่เค้ามาช่วยเอาข้าวไรมาช่วย เค้าก็เปิดเพลงหน้าบ้านนี่อะ เค้าสนุกกัน พอได้มาแจกคนเสร็จ เค้าก็เปิดเพลง อะไรอะ ทน พิทน พิทนว่ายนน้ำข้ามคลอง	3.2.3 การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง

<p>(หัวเราะ) แค่อ่ายมิวสิคด้วยนะ ตรงนั้นเลยแหละ น้ำมันเต็มหมด ไขมันมิด เรานอนดู เราก็ตลก เสื้อผ้าไม่เปลือง นุ่งกางเกงกับใส่ เสื้ออีกตัวนอนฟังวิทยุ เดี่ยวหมดแล้ววันหนึ่ง เดี่ยวหมดแล้ววันหนึ่ง</p>	
<p>ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก</p>	
<p>นึกถึงแล้วมันปลื้มใจ มีความสุข มีความสุขว่าเออ เราทำแต่ดีอะ มันก็สบายใจ</p>	<p>4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วม ในชุมชน</p>

ตารางที่ 7

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

ประเด็นหลักที่ 1: วิถีความในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
เราเหมือนกับว่าผูกพันกับชุมชนไง ถามว่าไม่ได้เป็นคนที่นี่แต่พี่ก็รัก เพราะพี่อยู่มาตั้งเกือบยี่สิบปี แถวนี่พี่เข้าได้หมดทุกหลังคาเรือน	1.1.1 ความผูกพันในชุมชน
มีคนในวัดในชุมชนเราตาย ไม่มีเงินไม่มีอะไร เราก็จะช่วยๆกัน แล้วก็บอกท่านเจ้าอาวาสอะไรเงี้ย ก็มาช่วยกัน ตอนที่น้ำท่วมมีบ้านตรงนี้อ๊ะฮือๆ วุ่นจะตาย ออกไม่ได้ แต่ก็ช่วยกัน นี่แหละ มันเริ่มจากน้ำท่วม อย่างน้อยๆ ความช่วยเหลือมันต้องเกิดขึ้นในชุมชนก่อน ความมีน้ำใจ ความสามัคคีของคนในชุมชนไง	1.1.2 ความสามัคคีในชุมชน
1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ	
คือพี่อะ เป็นคนโสดดีตรงที่ว่า พี่ไม่มีครอบครัว ลูกก็โตแล้ว มันก็เลยเหมือนกับเราก็เลยไม่ต้องห่วงใครเยอะ มีหลานสาวตัวเล็กๆ ก็ส่งไปอยู่กับหลานสาวซะ เราก็ได้ทำงานเต็มที	1.2.1 การมีความสุขในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง
ด้วยนิสัยของเราด้วยมั้ง แล้วก็ใจเรารักตรงนี้อะ เป็นคนแบบนี้อยู่แล้วไง มันก็ชอบด้วยไง เออ ก็จะทำให้เค้าตลอด ไม่ว่าจะเรื่องอะไรทั้งนั้นแหละ	1.2.2 การมีใจรักในการช่วยเหลือ
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน	
โดยนิสัยพี่เองแล้วถ้าน้ำไม่ท่วมพี่ก็ดูแลพวกเค้าอยู่แล้วไง คือพี่ทำงานจริงลงพื้นที่จริง เค้าไม่ว่าจะเดือดเนื้อร้อนใจเรื่องอะไรก็แล้วแต่พี่จะเป็นผู้ให้เป็นผู้ดูแลเค้าตลอด สิ่งไหนที่พี่ทำได้ พี่ก็จะทำ พี่ก็จะขันอาสาทำให้เค้า	2.1.1 การคอยดูแลคนในชุมชน
คือใจตัวเองอะคิดว่า ไม่ว่าจะทำอะไร เราไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนเค้า แล้วเราไม่มีเงินที่จะมา ใช้ด้วยเงินอะ เราไม่มี เราก็ขอเอากำลึงกายของเราเนี่ยลงทำ เพื่อส่วนนี้เราเกิดมาแล้ว ชีวิตที่เหลือขอทำประโยชน์ให้กับคนอื่นบ้าง	2.1.2 การทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่	
ด้วยใจของเราด้วย เราคิดว่า เออ เราอยู่กับเค้ามา พอถึงยามทุกข์ เราก็ต้องอยู่ด้วยกันอะถูกมั๊ย พี่ก็อยู่นี่ หุงหากินกัน เลี้ยงพระไปด้วย ชาวบ้านด้วย อยู่ช่วยกัน ชาวบ้านเค้าก็ดี ก็ได้ชาวบ้านเป็นหลักนะ	2.2.2 ยินหยัดที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชน
น้ำจะเน่าเหม็นยิ่งงีพี่ก็ยื่นแช่อยู่กับเค้า ไม่ใช่มายื่นลอยหน้าสั่งการ ไม่ใช่ ป่าวไม่ใช่ ทำเค้าหมด ก็ประมาณเนี่ย เพราะว่าพี่ต้องออกมา ก่อนคนอื่นทุกวัน พี่ไม่เคยซักว่าคนอื่นถ้าจะต้องเลี้ยงอาหารพี่ก็ หนุน ไปตลาดตั้งแต่ตีสี่ตีห้า เพื่อเอามาให้พร้อม พร้อมที่จะทำได้เลย สว่างมา	2.2.3 ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน
ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	
3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
ถามว่าลำบากมากมั๊ยเนื่องจากปีที่แล้วอะ ลำบากมาก ลำบากในเรื่องห้องน้ำ แต่ถามว่าเรื่องการกินลำบากมั๊ย ไม่ลำบาก มีเหลือเพื่อ มาอยู่ตลอด	3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก
เวลามีคนเอาอาหารไปให้ พี่ก็ต้องพาไปแจก พี่พาไม่เป็นก็ต้องอาศัยน้องอีกคนหนึ่ง ปีนี้มันท่วมหนัก มันก็เลยหนักมาก	3.1.3 ความยากลำบากในการเป็นผู้ช่วยเหลือ
3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
“มันเป็นจิตสำนึกของเราเองอะ เหมือนพวกเราก็เกิดความเคยชินอยู่ด้วยเนอะเรื่องน้ำท่วมเราจะเจอทุกปี (L108-L109)”	3.2.1 การมีประสบการณ์เกี่ยวกับน้ำท่วม
ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก	
ความสุขใจ สุขใจที่เราได้ทำ แล้วมันก็เหมือนบ้านเราอะเนอะ	4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน
เราก็ได้พลังจากพวกเค้าไง เราก็ต้องช่วยเค้าไป ก็ต้องอยู่ด้วยกัน ถ้าเค้าออกมาช่วยเราก็มีกำลังใจ ถ้าเค้าไม่ออกมาช่วยเราจะมีกำลังใจมั๊ย เราทำได้มั๊ยละ คนเดียว ไม่ได้ พอเค้าไม่ช่วยเราก็ห่อเหี่ยวละ ใช่มั๊ยถูกมั๊ย ถึงเราอยากจะทำเพียงไหนก็หะ ให้มันเก่ง ยิ่งงีมันก็ไม่ไหว ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากเค้านะ ความสามัคคีเป็นหลัก ความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสำคัญมาก	4.3 การมองเห็นแหล่งกำลังใจในการต่อสู้กับความยากลำบาก

ตารางที่ 8

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

ประเด็นหลักที่ 1: วิถีความในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
สามัคคีในชุมชนที่เกิดขึ้นมาได้ เพราะว่านี่แหละจากน้ำใจของคนที่เขาช่วยเหลือปลามาช่วยนะ แล้วเราก็ช่วยกันกรอกทรายช่วยกัน เห็นทำจนว่าในวันที่น้ำมันแห้งเหือดหายไป พวกเราก็ยังมา	1.1.2 ความสามัคคีในชุมชน
1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ	
เห็นลูก ลูกสาวกับลูกชายอยู่ดีกินดี แล้วก็อยากอยู่แบบนี้ มีเพื่อนฝูง ไปไหนไปกัน คืออยากอยู่ ยังไม่อยากตาย คืออยากจะอยู่ดูลูกๆ ดูเพื่อนฝูงอะไรอย่างนี้ จริงๆ ใจคิดอย่างนี้จริง ตอนนั้นก็มีคนมาถามว่า ถ้าจริงนี่เหนื่อยมั๊ย คิดอะไรอยู่ ก็คิดอยากอยู่ยังไม่อยากตายไป	1.2.1 การมีความสุขในความ เป็นอยู่อย่างพอเพียง
มันมาตั้งแต่เกิดมากกว่า จริงๆ เห็นใครเค้าทำอะไรช่วยเค้ามาตลอด จริงๆเลยไม่ว่าจะไปอยู่ตรงไหน ใจสั่งมาก็ไป	1.2.2 การมีใจรักในการช่วยเหลือ
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน	
นี่พูดจริงๆ เรามีส่วนร่วมให้ทำอะไรก็เอามาร่วมกัน คือแล้วก็ไม่ได้คิดอะไรนะ ไม่ได้หวังผลตอบแทนอะไร คือว่าไปทำอะไรที่ไหนเนี่ยพูดจริงๆ ขอให้สุขภาพดีแข็งแรง	2.1.2 การทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่	
ลองถามใครดูบ้างทำงานเป็นยังไง เพราะเป็นคนชอบเสือกจริงๆนะ อยากมีส่วนร่วม ให้ทำอะไรทำได้หมด	2.2.1 ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน
ไปอยู่ตรงที่เค้ากรอกทราย ไปนั่งเล่นนอนกิน ช่วยกันอยู่ตรงนี้ เที่ยงคืนตีหนึ่งทุกวัน แล้วมาช่วงหลังที่เค้ากั้นอยู่แล้วก็ดีขึ้น แต่ก็ช่วยกันไป	2.2.3 ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน
ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	

3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
ก็ลำบากมากอะนะ แถบข้างนอกเนี่ยจมนหมด	3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก
เครียดสิ อะไรก็จมนเสียหายหมด ไม่ว่าจะข้าวของเครื่องใช้ หม้อหุงข้าว เราไม่คิดอะ ตอนแรกยังนึกสนุกมันไม่จมนถึงบ้านเรา ไปช่วยเค้ากรอกทราย พอไปทางนู้นกลับมาทางนี้ ก็อ้าว เข้าร้านเราด้วยหรือ ตกใจร้องไห้เสียใจ คือเราไม่คิดว่าจะเข้ามาขนาดนี้	3.1.2 ความเสียหายที่ได้รับจากน้ำท่วมเนื่องจากไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า
3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
แต่เทศบาลเค้าให้ความช่วยเหลือนะ แต่บ้านป่าไม่มีบ้านเลขที่นึกว่าเค้าจะไม่ให้ไม่ช่วยเหลืออะไร พอตีคนมา เข้าป่าล้ม ถ่ายรูปไปหรือยังครับ เลยบอกไปว่าไม่มีบ้านเลขที่ เค้าเลยจัดการให้ ก็ดีเค้าก็มาจัดการให้ ก็ได้รับความช่วยเหลืออะนะ	3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือทำให้คลายความทุกข์
ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก	
ก็ยังดีที่ไม่ถูกกันอะไรกัน ก็เข้ามาช่วยกัน มาช่วยกรอกทราย แก่ไม่ถูกกันใช่ไหม มาเอาถุงนี้ไปใส่ทราย ให้มานั่งใกล้ๆกัน ทำงานไปก็ร้องเพลงไป	4.1 การมองเห็นสิ่งดีๆที่เกิดขึ้นในความยากลำบาก
มันรู้สึกว่ามันสบายใจ มันอบอุ่นใจนะ เพราะเราได้มีส่วนร่วมกับเค้า	4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน
พลังอะไร เราคิดจากความคิดว่า ช่วยเหลือกัน ความสามัคคีของแต่ละคนในชุมชน ช่วยเหลือกันนะ แม้กระทั่งประธาน แล้วยกีสท. แก่ถึงจะไม่ค่อยกินเส้นอะไรกับพี่น้องนะ อันนี้บอกตรงๆ แต่เรากียังนับถือเค้า ช่วยกันอยู่จริง หามรุ่งหามค่ำ	4.3 การมองเห็นแหล่งกำลังใจในการต่อสู้กับความยากลำบาก

ตารางที่ 9

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

ประเด็นหลักที่ 1: วิถีความในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
“เค้าก็มาช่วยกันนะ ชุมชนอะ ปีนีดีนะ เค้ากันที่น้ำที่บ้านไม่ให้ ทะลักไปแถวนู่นเยอะ ถ้าปล่อยนะโอโห้ ไม่งั้นโดนท่วมหมด นี่ยังท่วมนิดๆหน่อยๆนะ ถ้าปล่อยนะ น้ำมันแรงมากพัดที่กระสอบทรายกระเด็นเลย พอโทรศัพท์ ก็ไปช่วยกันเต็มเลย ช่วยกันชุมชน เค้าดี เค้าเข้มแข็งอะ (L93-L96)”	1.1.2 ความสามัคคีในชุมชน
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่	
ใจมันอยากจะช่วย	2.2.1 ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน
ช่วยตัดทราย ช่วยกันหมดแหละ ลูกชายก็ช่วยกัน ช่วยกันทั้งบ้านอะ กรอกทรายบ้าง เราแก่มากกรอกเหนื่อยก็เอาน้ำไปเลี้ยงเค้าอย่างนี้	2.2.3 ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน
ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	
3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
โอโห จิตใจ มันไม่รู้จะทำอะไรอะ ชายของก็ขายไม่ได้ ไม่มีที่ทำเลยอะ ทำอะไรก็ทำไม่ได้ อาศัยตรงที่เค้าจ้าง ที่เค้าให้คนแกกินอะ เบี้ยยังชีพอะ500 เองนะ หุงหาก็ลำบาก ซื้อข้าวถุงมากินกัน บางทีเค้าก็แจกข้าวบ้างอะไรบ้าง ที่เค้ามาช่วยกัน	3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก
ไม่เคยท่วมเลยนะท่วมหมดเลยบนบ้าน ข้าวของเสียหายหมด ตู้ยงตู้เย็นไม่ว่าอะไร ตู้เสื้อผ้า ตู้อะไรเสียหายหมด ไม่เอาแล้ว พอน้ำลดไปซื้อกล่องมา 5 ใบ ใส่คนละใบๆ รถขายของนี่ยังท่วมไม่มีเงินจะซ่อมเลย ล้อลื้อหลุดหมด	3.1.2 ความเสียหายที่ได้รับจากน้ำท่วมเนื่องจากไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า

3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
<p>ดีที่ได้ช่วยค่าช่วยเหลือไป ก็เอามาทำนุ่นทำนึ่ง ซื้อมุ่นซึอนี่ เสียค่า เทอมเด็ก 2 คน ใจมันก็ดีขึ้นอะนะ ค่าช่วยเหลือเรามันก็ดี ก็ดีขึ้น ได้ซ่อมแซมซื้อมุ่นซึอนี่ ได้ซื้ออะไร ซื้อเครื่องครัวมาบ้าง ซื้อหม้อมา ขายของ ก็ต้องซื้อใหม่หมด ซามเซิมจมน้ำราขึ้น แต่รตยังไม่ได้ทำ</p>	<p>3.2.2 การได้รับความ ช่วยเหลือทำให้คลายความ ทุกข์</p>
ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก	
<p>แต่ก็ได้ความภูมิใจว่า เราได้ช่วยเค้าได้ ก็ยังดีนะที่เราแก่ แต่เราก็ ยังช่วยเค้าได้</p>	<p>4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วม ในชุมชน</p>
<p>บางคนนี่เรานึกว่า เค้าแก่กว่าเรากี่มีนะ บางทีเค้าไปเอาข้าววัดมา กินนุ่น บางทีเด็กมากินไม่มีเงิน เราก้ให้ไป แต่ก็ไม่อยากทวงกับแม่ เค้า เค้ามาติดเงินไว้ก็ไม่ทวง เห็นเค้าไม่มี ก็ไม่รู้จะทวงไปทำไม ไซ้ ก็ช่วยให้เราไม่คิดมาก ยังมีคนที่แก่กว่า เรายังดีกว่า</p>	<p>4.3 การมองเห็นแหล่ง กำลังใจในการต่อสู้กับความ ยากลำบาก</p>

ตารางที่ 10

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

ประเด็นหลักที่ 1: วิถีความในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
รัก พูดง่าย ๆ ว่าอยู่กันอย่างมีความสุขอะนะ อยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง แบบว่าดีก็เยอะ ไม่ดีก็มีบ้าง ส่วนมากจะดี มีอะไรก็พึ่งพาอาศัยกัน	1.1.1 ความผูกพันในชุมชน
เค้าอยู่โรงบาลเค้ายังดูแลเราเลยนะ เค้าก็บอกว่าป่าจะไปเมื่อไหร่เดี๋ยวจะจงบัตริให้ อะไรอย่างนี้ เค้ามีน้ำใจอะ ธรรมดาเค้าไม่ต้องมาอยู่กับเราก็ได้ ถูกมัย เค้ามีน้ำใจ บางทีเราก็เกรงใจ ไปวุ่นวายเค้า แต่เค้าก็มีน้ำใจ ก็อยู่ด้วยกัน ก็มีความสุขดี	1.1.2 ความสามัคคีในชุมชน
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่	
มันก็เหมือนว่าต้องช่วยไง มันรู้สึกยังงั้นไม่รู้ถ้าไม่ได้ทำ เค้าทำกันอะ แล้วเรานั่งเฉยๆ มันยังงั้นไม่รู้ มันต้องช่วย มันได้เห็นน้ำใจคนก็ตอนช่วงลำบากนี่แหละ	2.2.1 ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน
เราไม่ทิ้งกัน ต้องช่วยเหลือกัน เพราะยังงั้นก็เป็นคนบ้านเดียวกัน ทุกข์เราก็ต้องทุกข์เหมือนกัน จริงมัยแหละ ต่างคนต่างทุกข์ก็ต้องหันหน้ามาช่วยกัน	2.2.2 ยินยอมที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนในชุมชน
ทำในสิ่งที่เราทำได้ ตามกำลัง ผูกเชือก แยก คือตอนแรกเราก็ทำไหวนะ แต่พอสองสามที่มันไม่ไหวนะ เราบรู้ว่าเราไม่ไหวง พอไม่ไหวเราก็ให้เป็นเงิน เวลาเค้าขาดเหลือ เพราะมันต้องช่วยกันงั้น หมายถึงว่า เค้ามีอะไร เค้าช่วยเรา เรามีอะไรเราก็ช่วยเค้า คือเราไม่มีแรงเราไม่ไหว เราก็เอานี้ไป เอาน้ำไปให้เค้ากิน	2.2.3 ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน
ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	
3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
น้ำกินก็ลำบาก ก็มาขอน้ำเค้าที่นี้ เรื่องน้ำนี่ทรมานมากเลย มาเอาน้ำไปอาบ น้ำอาบไม่มี ก็พายเรือมา แล้วมาเอาน้ำบ้านนี้ เค้าให้น้ำไป ก็เอาไปอาบ โห ทรมาน พูดถึงที่มันกันดาร ทรมานแล้ว ลืมเรื่อง	3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก

<p>นี้ไปเลย น้ำไม่มีทรมานแล้ว ไฟมี ไฟก็น่ากลัว ไฟจะดูด เพราะว่าข้างล่างเรามีชั้นล่าง เราก็ต้องตัดไฟกันวุ่นวาย</p>	
<p>โอ้โฮ ข้าวของเสีย ของในตู้อะ ไม่ได้อะไรเลย ขวดลอยน้ำไปหมด แบบปล่อยอะ ก็ไม่ได้ป้องกัน คิดว่ามันไม่ท่วมไง ข้าวของขวดอะไร ถ้าคิดมูลค่าแล้วไม่รู้เท่าไร ไม่ท่วมไง เพราะเราคิดว่ามันไม่ท่วม เพราะมันไม่เคยท่วม อย่างดีมันก็ท่วมแฉะๆ แค่นั้นเอง นี่มันขึ้นมาถึงบ้านเลย</p>	<p>3.1.2 ความเสียหายที่ได้รับจากน้ำท่วมเนื่องจากไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า</p>
<p>เหนื่อยกันมากอะ ลูกหลาน แต่เราเหนื่อยน้อยกว่าเค้าเหนื่อย เพราะเราแรงเราไม่ค่อยมี เราไปช่วยยืนถุงให้เค้าอย่างเนี่ย เค้ากรอกทรายกัน ทรายมากมายเลย</p>	<p>3.1.3 ความยากลำบากในการเป็นผู้ช่วยเหลือ</p>
<p>3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ</p>	
<p>ดูแลอย่างดี เทศบาลมั่ง ชาวบ้านมั่ง ยุงทองมั่ง ก็แล้วแต่ คนที่เค้ามีน้ำใจอะ เรียกว่าไม่ค่อยอดเท่าไร รอรับแจก เราก็สนุกดีใจนะ</p>	<p>3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือทำให้คลายความทุกข์</p>
<p>ก็เหม็นอะนะ น้ำมันเน่าอะ บางคนก็ต้องหาอะไรมาฉีดดับกลิ่น บ้านเราก็จะไม่เครียดเท่าไร พอว่างเราก็จะชวนกันหาไรทำ ชวนกันเล่นไฟ มันก็จะคลายเครียด เล็กๆน้อยๆ คล้ายๆงานอดิเรก</p>	<p>3.2.3 การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง</p>
<p>ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก</p>	
<p>ที่เค้ามีน้ำใจมาให้เราอะ ถึงจะอ้อยบ้างไม่อ้อยบ้าง เค้าก็ยังมีน้ำใจอะ ชอบนะ คนมาแจกของอะ ไม่รู้เป็นไร เหมือนคนโรคจิต มันมีความสุขอะ ว่าเค้าเอามาให้เราอะ ดีใจมากเลย บางอย่างอ้อยเราก็กินเข้าไปซิ ไม่อ้อยก็ไม่กิน กินไม่ได้ก็ไม่กิน</p>	<p>4.1 การมองเห็นสิ่งดีๆที่เกิดขึ้นในความยากลำบาก</p>
<p>คนอื่นเค้ายังอยู่ได้เลย เราก็ต้องอยู่ได้ คนอื่นลำบากกว่าเราก็มี เราก็คิดอย่างนี้ กำลังใจที่ว่า อยู่ไป พันวันนี่ไปเราต้องดีแน่ วันนี้เราลำบาก พรุ่งนี้เราต้องสบาย คิดอย่างนี้ ก็เดี๋ยวพอถึงเวลาน้ำต้องไปไปแล้วเราก็คงจะสบาย</p>	<p>4.3 การมองเห็นแหล่งกำลังใจในการต่อสู้กับความยากลำบาก</p>

ตารางที่ 11

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9

ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน	
เราก็เป็นคนที่ว่าช่วยเหลือทุกอย่างที่ได้จำเป็น เวลาจะเป็นก็จะช่วยเหลือกันได้	2.1.1 การคอยดูแลคนในชุมชน
ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	
3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
พอเค้าว่าจะมากขึ้นปีนปีน เราก็ทำใจแล้ว ทำใจแล้วว่าจะยังก็ต้องขึ้น แต่ไม่นึกว่าจะมาก ขนาดนี้ คิดว่าน้ำจะท่วมแต่ไม่นึกว่าจะมากขนาดนี้ เรายังคิดไม่ถึง คาดไม่ถึง	3.1.2 ความเสียหายที่ได้รับจากน้ำท่วมเนื่องจากไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า
3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
คือว่า ความที่เคยอยู่มาแล้ว ประสบการณ์ที่เคยอยู่นานมาแล้ว พอรู้ว่ามีน้ำมันเป็นอย่างนี้ๆ พอรู้ว่าควรจะทำยังไง ก็พอที่จะทนได้	3.2.1 การมีประสบการณ์เกี่ยวกับน้ำท่วม
ทางด้านจิตใจก็ติดอยู่ ปกติ คือทางชุดของเราที่ไม่เดือดร้อนอะไรนะ ทางฝั่งตรงข้ามที่น้ำไม่ท่วม เค้าก็ช่วยเหลือเรา เอาข้าวมาส่งบ้างอะไรบ้าง	3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือทำให้คลายความทุกข์
คิดว่า ก็ค่อยปรับไปตามสภาพ ปีนี้เป็นอย่างนี้ เราก็ทำอย่างนี้ ก็ศึกษาไปเรื่อย ทำอย่างนี้นี่นะ เราควรจะทำต่อไปยังไง น้ำมากันไว้ก่อน ตัดไฟตรงนี้ก่อน เราใช้ข้างบนได้ ถ้าท่วมหมดเราก็ตัดหมดเลย	3.2.3 การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง
ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก	
ก็รู้สึกว่ามีส่วนร่วม เราดีใจนะ แล้วก็ภูมิใจในตัวเองเหมือนกัน เหมือนว่า เราไปช่วยเค้า เราคิดว่าการช่วยเหลือคนนั้นมันทำให้เราสบายใจ (L59-L61)	4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน

ตารางที่ 12

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในประเด็นของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10

ประเด็นหลักที่ 1: วิถีความในการดำเนินชีวิต	
1.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ในชุมชน	
มีอะไรก็บอกกัน แล้วทุกคนจะอยู่กันแบบว่า เหมือนพี่เหมือนน้อง	1.1.1 ความผูกพันในชุมชน
ก็ดีคะ ก็มีความสามัคคี กันดี มีอะไรเค้าก็บอกกล่าวกัน เวลามีงานอะไร หรือว่ามีข่าวสารอะไร เค้าก็ส่งบอกว่าตอนนี้มีงานนี้นะ ให้มาช่วยอะไรอย่างนี้ เค้าก็ช่วยกันทุกคน อย่างที่ผ่านมามาตอนนี้ น้ำท่วม เค้าก็จะบอกว่าให้ไปช่วยกันอุดทางนั้น อุดทางนี้ ทุกคนจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี	1.1.2 ความสามัคคีในชุมชน
1.2 การมีใจที่พร้อมช่วยเหลือ	
ใครไปใครมาแปลกหน้าก็จะดูให้ กลางคืนก็จะมีไฟส่องตลอดเวลา คอยดูให้ตลอด เพราะว่าเราอยู่เรารู้จักหมด คนไหนอยู่บ้านไหน แต่ถ้าเป็นบ้านเช่า คนไหนแปลกๆหน้าเราก็จะไม่รู้จัก เข้าบ้านซึ่งๆเราก็จะถามให้ว่ามาทำไม	1.2.1 การมีความสุขในความ เป็นอยู่อย่างพอเพียง
ประเด็นหลักที่ 2: การอุทิศตนเองเพื่อชุมชน	
2.1 การมีความปรารถนาดีต่อชุมชน	
ใครไปใครมาแปลกหน้าก็จะดูให้ กลางคืนก็จะมีไฟส่องตลอดเวลา คอยดูให้ตลอด เพราะว่าเราอยู่เรารู้จักหมด คนไหนอยู่บ้านไหน แต่ถ้าเป็นบ้านเช่า คนไหนแปลกๆหน้าเราก็จะไม่รู้จัก เข้าบ้านซึ่งๆเราก็จะถามให้ว่ามาทำไม	2.1.1 การคอยดูแลคนในชุมชน
คือเราไม่ได้ต้องการอะไร ไม่ต้องการของตอบแทน ไม่ต้องเอาเงินทองมาให้ มันไม่มีประโยชน์ ถ้าใครรู้ ช่วงที่น้ำท่วม เห็นมัยที่ทีวี เค้าพูดอะ คุณมีเงินเป็นพันล้านสิบล้านคุณก็กินไม่ได้ เงินกินไม่ได้ นอกจากว่ามีคนมาช่วยเหลือ เงินซื้ออะไรไม่ได้ทั้งหมดหรอก	2.1.2 การทำประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2.2 การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มที่	
ทั้งครอบครัว จะช่วยเต็มที่ มีอะไรก็บอก ช่วยได้ พี่ส่งแฟนกับลูกชายไปด้วยไปกรอกกระสอบทรายไปอะไรกัน ส่วนเราก็ต้องเที่ยวไปเที่ยวมา เพราะว่าตัวเองไปไหนไม่ได้ เพราะต้องคอยดูแลแม่ เพราะแม่แก่แล้ว	2.2.3 ทุ่มเทในการช่วยเหลือชุมชน
ประเด็นที่ 3: การเผชิญความยากลำบาก	
3.1 สภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
มันอึดอัดนะ อยากกินอะไรก็ไม่ได้กิน ถึงหิวเราก็ต้องทน ต้องคอยชะงัดว่าจะมีข้าว มีใครเอาอะไรมาให้กินหรือเปล่านั้น เกิดมาเพิ่งเคยอดอยากครั้งแรก ก็สงสารคนที่ไม่มีนะ เวลาที่เค้ารอคอยอะไรซักอย่างนึง ความหิวทำให้เค้าลำบากอย่างนั้นเอง	3.1.1 ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก
3.2 การยอมรับสภาพความยากลำบากที่เผชิญ	
เวลาที่มีผู้นำเดินมา อย่างพวกสท. สส.อะไรอย่างนี้ เวลาเค้าเดินมาเราจะดีใจ ก็จะตะโกนใหญ่เลย อยู่ทางนี้ๆ ไซ้ๆ เวลาเราดูทีวี ดูสทรยุทธ์ ดูอะไรอย่างนี้เนอะ ทำไมเค้าไม่มาหาเราบ้าง เราอยู่ลึกเกินไปมั้ง ไซ้ๆ ถึงพอมั้ย ก็น่าจะพอนะ เพราะว่าผู้ใหญ่นั่นเค้าก็ให้ความช่วยเหลือเต็มที่	3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือทำให้คลายความทุกข์
ก็เป็นแล้ว เพราะมันจำเป็นไง เพราะเราต้องออกไปข้างนอก ไม่งั้นเราก็ไม่มีอะไรกิน ครึ่งเดือนเลยนะกว่าจะตัดสินใจลงเรือ จมก็จม ถ้าเราไม่จม เราก็ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ก็อดตาย	3.2.3 การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและปรับตัวอยู่กับความเปลี่ยนแปลง
ประเด็นที่ 4: ความสุขท่ามกลางความยากลำบาก	
สนุกก็คือ เราไม่เคยพวยเรือ เราก็ได้พวยเรือเป็น	4.1 การมองเห็นสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นในความยากลำบาก
ชื่นใจ เพราะว่า ทำอะไรให้กับชุมชนอะนะ	4.2 การรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในชุมชน
ทุกๆคนมีน้ำใจซึ่งกันและกัน มันก็เลยผ่านมาได้ด้วยดี ไม่มีปัญหา ไม่มีการทะเลาะกันเลย ก็ดีกว่าชุมชนอื่นนะ เห็นชุมชนอื่นเค้าก็ทะเลาะกัน จะฟังเขื่อนฟังอะไร แต่ที่นี้คอยดูเขื่อนไม่ให้เขื่อนพัง ไซ้ สามัคคีนี้แหละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและ	4.3 การมองเห็นแหล่งกำลังใจในการต่อสู้กับความยากลำบาก

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเสาวภาคย์ ทวีสุข เกิดวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2529 ภูมิลำเนา จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย
จังหวัดราชบุรี และสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต
(ศึกษาศาสตร์) เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และ
เข้าศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2552

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

1. ผู้ให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคล (individual counseling) จำนวน 30 ชั่วโมง
2. ผู้นำกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา (group counseling) จำนวน 355 ชั่วโมง